

Du Chesne, Joseph (sieur de La Violette). Jos. Quercetani,... Liber de priscorum philosophorum verae medicinae materia, praeparationis modo, atque in curandis morbis praestantia, deque simplicium et rerum signaturis... introductis duo tractatus. His accesserunt ejusdem Jos. Quercetani de dogmaticorum medicorum legitima et restituta medicamentorum praeparatione libri duo... itemque selecta quaedam consilia medica...

*S. Gervasii : apud haeredes E. Vignon, 1603.
Cote : 32649 (1)*

IOS. QUERCETANI
CONS. ET MEDICI REGII

LIBER

De Priscorum Philosophorum veræ me-
dicinæ materia, præparationis modo,
atque in curandis morbis,
— præstantia.

*Dè que simplicium, & rerum signaturis tum ex-
ternis, tum internis, seu specificis, à priscis &
Hermeticis Philosophis multa cura, singula-
rique industria comparatis, atque introdu-
ctis, duo tractatus.*

His accesserunt eiusdem Ios. Quercetani de do-
gmaticorum medicorum legitima, & resti-
tuta medicamentorum præpara-
tione, libri duo.

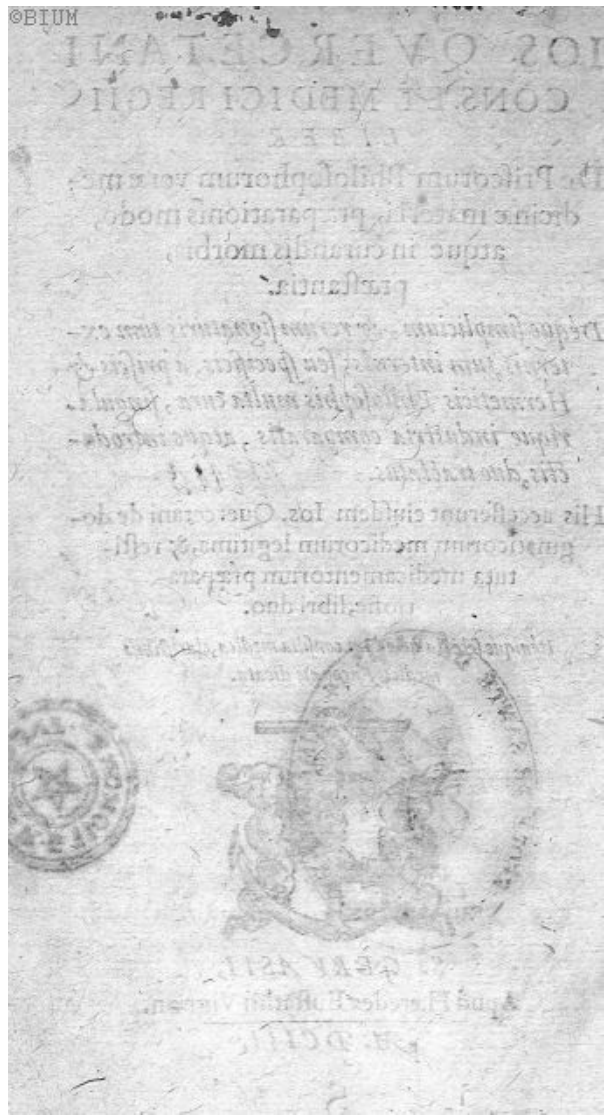
*Itémque selecta à quibusdam consilia medica, clarissima
medicis Europæis dicata.*

S. GERVASII,
Apud Hæredes Eustathij Vignon.

M. DCIII.

S

PRÆFATIO.

PRÆCLARA semper ingenia
 extiterunt, quæ summam curam,
 summumque studium posuerunt,
 in excolenda, promouendâque ar-
 te, seu facultate, in qua non tantum cum laude
 versari, sed præ aliis etiam excellere gestiebant.
 Hoc studium licet præcipuum, & commune om-
 nibus, atque adeo singulis idem, (quippe unum
 omnibus intentum, unius scopus) sentiendi ta-
 men & opinandi varietate distinctum, sola pro-
 cedendi, collimandique diuersitate, in partes
 diuersas fuit distractum. Nam alij medicinarum
 facultates solis experimētis addisci posse, magna
 contentione asseruerunt. Hi Empirici præscis di-
 cti, etiamnum hodie illud nomen reitinerunt.
 Alij nescio quid compendij in arte difficillima
 (quã longã dixit Hippocrates, [Aph. i.] nos ve-
 rius immēse longitudinis, atq; difficultatis) qua-
 rentes, dum singula ad paucissima quedam capi-
 ta redigere conati sunt, pro compendio, quod fa-
 tagebant, dispendium inuexerunt. Hi semet me-
 thodicos, omine haud minùs, quàm nomine glo-
 rioso vocitarunt, Thessalica hæc secta, à Thessa-
 lo authore homine summa impudentia (quod &
 spacio semestri tantam artem addisci posse dice-

P R A E F A T I O .

re non veritus sit) fuit appellata: utramque predictarum superciliosè repudiantes alij, nec soli experientiae innitti, nec in arctū tantam disciplinam contrahi a quo animo ferentes, rationem quoque in subsidium artis comparanda accerserunt. Hos dogmaticos vocant. secta, si quæ alia medicorum, nobilis, & ob grauissimos, quos semper habuit autores, celebranda. Priores duæ, vel ante Hippocratis tempora ad Galenum usque in summa existimatione à plerisque fuerunt habitæ: quas tamen idem Galenus in libro suo de Sectis proponit, examinat, atque confutat. Tertiam verò, hoc est, suam dogmaticam, inquam, ab Hippocrate (ut ille ait) mutuata principijs quibusdam vniuersalibus, uti hypothesibus suis solent Geometra, superstruxit. Ea sunt: Omnia ex quatuor elementis tanquam primis & vniuersalissimis principijs sensibilibus, certa quadam, & conuenienti proportione mixtis, oriri, ex cuius mixtionis symmetria in vuentibus sanitatem: ametria verò morbum excitari. Rerum omnium virtutes, atque facultates ab elementorum illa mixtione, seu mixtionis exuperantia promanare. Vniuscuiusque rei formam essentialem ex certa elementorū mixtione, & temperatura insurgere.

Qua-

PRÆFATIO.

Qualitates constituit quatuor, duas actiuas, calidum & frigidum: totidem passiuas, humidum, & siccum. Secundas qualitates, nempe sapes, odores, colores, aliasque sensibiles ex illis primis deducit. Quatuor humani corporis (quos vocat) humores, sanguinem, pituitam, bilem, & melancholiam, analogia quadam primis elementis respondere statuit. Iisdem principiis ac fundamentis, & ipsemet Galenus, & omnes quoque eius sectatores suffulti non tantum omnium morborum, & symptomatum causas ascripserunt: sed & ipsis primis qualitatibus, in mixtis tamen, seu compositis corporibus existentibus, vim, & potestatem omnem ad profligandos morbos, inesse dixerunt. Ac proinde contraria contrariis curari, calidum frigido, humidum sicco, horumque unumquodque suo contrario, ceu regio quodam edicto, ideoque firmo, ac indubitato axioma promulgarunt. Hinc infinita medicamentorum compositiones, ac formularum varietates promanarunt. Quarum materia ex familia tam vegetabilium, quam animalium, & mineralium deprompta est. Atque ex hac diuersorum remediorum sarragine, tertium (quod vocant) medicina instrumentorum,

PRÆFATIO.

quo sanitas deperdita restitui debeat, emanavit, nempe pharmacopœa, seu ratio preparandorum dispensandorumque medicamentorum. De quo medicinae Galenicæ instrumento omnibus ferè medicis ad usum, ad gratiam, addam. Et si lubet illud, ad pompam præcipuo, cognitumque necessario hoc suscepto opusculo differendi spartam suscepimus.

Sed antequam rem ipsam specialius attingamus, libet aliquid de quarta, multis noua, nobis verò vetustissima habita paucissimis anticipare. Quartam, inquam, hodiè putant, & faciunt medicinæ sectam spagiricam, de cuius dignitate, ac vetustate hoc loco pluribus differere tantisper differamus, dum de eadem, eiusque potissimo organo sequenti capite tractare sit animus. Fatendum tamen hoc loco, & verè fatendum, hanc esse, si rationem & experientiam habeat, tanquam organa subsidiaria, totius medicinæ imperatricem. Huius sectæ antecessores, & rationem, & experientiam faciunt maximi, sed utriusque alios fontes, alia statuunt fundamenta. rationem quippe non vulgatis, & vel vulgò notis, elementorum, mixtorumque proportionibus adscribunt, sed res ipsas intuiti,

& con-

PRÆFATIO.

Et contemplati, ibi rationem querendam efficaciter contendunt, ubi rationis sit fons, & scaturigo: atqui hanc non in extrinsecis, & vniuersalissimis illis mundi elementis, sed in insitis, sed in propriis corporum essentiis querendam satius ducunt. Hic aqua hæret: hæc diuersitatis occasio: hoc totius spagirica fundamentum. At quid sit insitum illud elementum, quod, & omnis vita, omnisque medicina statuunt fundamentum, mox patebit. Vnum illud nunc addam; huius sectæ affectas, non tam compendij rationem, quam medicina inuictam efficaciam nature insuper optatissimum solatium, præter præparationem, subtiliationem, dosin, atque gratiam (quæ mera sunt accidentia) summam omni medicina attulisse perfectionem. Hoc nunc satis sit, dum interim plura mox, sed specialiora in aliis nostris operibus meditamur. Nunc ad dogmaticam reuertamur, cuius principem Galenum faciunt ferè omnes: quamuis idem eandem à summo Hippocrate promanasse liberè, nullaque vsus circuitione fateatur. Eius pars, seu organum præcipuum est pharmacopœa, seu medicamentorum præparandorum administrandorumque ratio, de qua hoc libro sumus acturi.

P R Æ F A T I O .

Sed ne illotis, quod dici solet, manibus rem ipsam statim aggressi videamur, placet prius fundamenta quadam futura disputationis ponere, atque, ut tractationis series postea melius elucescat, pauca quadam anticipare.

Itaque cum de pharmacopœa Galenica, seu medicamentorum vulgarium preparatione potissimum hæc tractatio sit suscepta, imprimis demonstrandum quid per medicamentum, seu medicinam ex Galeni sententia sit intelligendum. Deinde docendum, quæ fuerit priscorum medicina Hermetica seu balsamica, ut quantum utraq; inter se differat omnibus fiat notum. Tum reassumpta Galenica seu dogmatica preparandi ratione, ipsa medicamenta per classes distribuemus, atque totius pharmacopœe formam integram quasi ob oculos ponemus: subinde quid in ea probandum, quid improbandum censeamus, suis quibûsque locis inseremus: adeoque universam Galeni pharmaceuticam bona fide, singularique industria reformabimus. Denique innumeris ferè preparationibus, correctionibus, medicamentis omnis generis specificis, atque ad omnes sanandos corporis affectus, tum internos, tum externos ditabimus: adhuc quibusdam Chymicis seu

P R Æ F A T I O .

eis seu spagiricis ornamentis ut ornatioꝝ, ditioꝝ,
atque utilioꝝ hic noster prodeat factus, exorna-
bimus, & illustrabimus.

De medicamento & medicina vocabulo, seu
nomine diuersa sunt, & discrepantes medico-
rum sententia. Alia namque est Hermeticorum
medicorum, seu eorum qui Hermetis Trimegisti
omnium philosophorum celeberrimi, ac vetustis-
simi, sequuntur sententia. Alia est dogmaticoꝝ,
seu eorum qui sunt sectatores Galeni. Hi quippe
per medicinam, & artem ex certa præceptionum
coadæuatione ad sanandos, profligandosque
humani corporis morbos: & medium, quo illud
præstat, hoc est remedium, vel simplex, vel ex
pluribus simplicibus commixtum, intelligunt. Illi
verò per medicinam non artem quandam ad
humani corporis sanitatem conseruandam, mor-
bosque pellendos comparatam intelligebant: sed
quandam potius essentiam in rerum natura sen-
sibus sese offerentem. Verum non statim, ac primo
quoquo obtutu, sed artificiosa, ac legitima præpa-
ratione ex rebus omnibus, quotquot sub cælo
sunt, erutam, & rite ad humani corporis affectus,
& langores profligandos, administratam: hanc,
inquam, proprie, ac vera medicina nomen sibi

P R Æ F A T I O .

*vendicare censent, secundum quam etiam verus
 medicus comperiat. Nam ut in vniuersum
 omnes artes, atá quoque medicina, artium, extra
 controuersiam, nobilissima, sibi materiam quan-
 dam sumit, eiusque naturam, proprietates, virtu-
 tes, actiones, conditiones, effectus, cæteraque ad
 eam pertinentia, diligentissimè rimatur. Quibus
 cognitis, atque perspectis, nondum satur, sed vl-
 terius pergens, quali insuper preparatione, qui-
 bus medus, quali denique methodo, atque pro-
 cessu ad vsus humanos possit accommodari, in-
 quirat. His demum perceptis, inuentis, atque
 cognitis, ars vera constituitur medica: naturaq;
 solius ministri sunt ipsi medici, quæ natura, teste
 Hippocrate, [6. Epid. f. 5. part. i.] morborum est
 medicatrix. Medici igitur ex eorum senten-
 tia officium est, vitalibus, potentibusque reme-
 diis morbos illos radicales in corpore, & semine
 genitos eradicare. Hoc autem fit ope vitalis
 cuiusdam balsami, quod veræ medicinae firmum
 fundamentum, morborumque omnium vera est
 medicina, modo ab omnibus impuritatibus sepa-
 retur, & debite præparetur. Hoc est, illud vi-
 tale balsamum, hæc vnica, & vera medicina, quæ
 ad omnes corporis affectus, tum præseruationis,*

tuum

P R A E F A T I O.

tum curationis ergo exhibetur.

Hanc Fernelius in suo opere de abditis rerum causis subolfecit, dum probare conatur in natura esse quiddam diuinum, atque præstantius, quàm quod ex vulgatis illis elementorum qualitatibus insurgat, illudque occultam proprietatem appellat. Quam si cognouisset esse in natura, (ut discipuli Hermetis illud norunt) certe hanc rem manifestam, & qua verè in natura est, atque subsistit diuini alicui principio non ascripsisset. Ansam verò, & quasi fundamentum, cur ita sentiret, atque statueret, ex plurimis Hippocratis, & Galeni, locis desumpsit. Hippocrates namque libro de Antiqua medicina, repudiatis antiquorum hypothesibus & fundamentis, (propterea quod caliditati, frigiditati, humiditati, & siccitati omnium morborum causas ascripsissent) inquit: omnia à vi quadam, & facultate, ἄνω δυνάμεως proficisci: quibus etiam curationem morborum acceptum refert. Et alibi scribit τὸ θεῖον diuinum quiddam esse. Quicquid autem per hæc intelligat Hippocrates, [l. de Diæta.] nihil tamè reuera id aliud est, quàm ipsamet vera absolutaque predicti balsami natura: cuius virtute viuunt, virent,

P R A E F A T I O .

vigentque omnia : & sine quo mortua, & extincta iacerent. Hanc materiam secretiores philosophi appellant quintam rerum essentiam, elixir aurum potabile, lapidem, caelumque philosophorum, diversissimis quidem nominibus, eandem tamen rem intelligentes. Quintam essentiam dicunt : quod sit aliquid, quod non ex crasi quatuor elementorum resultarit, sed aliquid prater haec, & quasi τὸ Θεῖον quiddam, siue autorem rerum omnium, qui eam creavit, spectes : siue admirandas eius virtutes, atque effectus, non temerè ab elementari corpore promanare percipias. Elixir vocant, quod sit ad vitam conservandam, morbosque depellendos, incomparabilis medicina. Aurum potabile verò nō quod ex solo auro, & semper ex eo fiat. (sit enim ex omnibus rebus, quae sub caelo sunt, ut mox docebitur) sed κατ' ἔξωθεν sic dictum, quod eius praestantiam adaequet. Lapis vocatur, non ut ille, cuius contactu metalla transeant in aurum : (hoc enim auaritia inuentum est, atque opus, non medicorum, vel medicinae) sed propter perpetuam, atque inuictam durationem; aut quod de natura sit salis, salis, inquam, rerum vite, in quo tanquam durissimo, firmissimoque corporum fundamento

reliquae

P R A E F A T I O .

reliquæ virtutes conqueſcunt. Cælum denique philoſophorum, quòd elemētorum naturam longè transcendat. Balsamum quoque merito eam materiam dicunt, quòd ſit quadam natura radicalis, ſons actionum, & fecunditatis, cuius beneficio elementa concordi mixtionis ratione vincuntur, & in cuius facultate, ſeu virtute, vera, & vniuerſalis eſt omnium morborum medicina, ſanitatis reſtauratio, corporum renouatio, atque conſeruatio: denique id, quòd vigorem, & potiendi facultatem præbet omnibus naturæ rebus. Et quamuis hæc materia ſpiritalis, cæleſtis, inuiſibilis, & occulta, atque iccirco rationi magis, quàm ſenſui ſubiecta, vix ſeorſim reperiri poſſit: attamen eam, & eſſe, & à vero philoſopho haberi poſſe, certis, & euidentibus rationibus, diſſaſque verborum ſerie conuincemus, atque oſtendemus in libro noſtro de recondita rerum natura artiſque myſteris & mox eiufdem ſpecimen familiariſſimum exhibebimus.

Enimuerò ſanè, vt artis beneficio corporea ſpiritalia reddi poſſunt: ſic ruruſ etiam ſpiritalia corporea, vel aſtralia, vt vocat Paracelſus: inuiſibilia viſibilia, & quæ modo in orco Hippocratis, vel nocte Orphei vel puteo Democriti

P R Æ F A T I O .

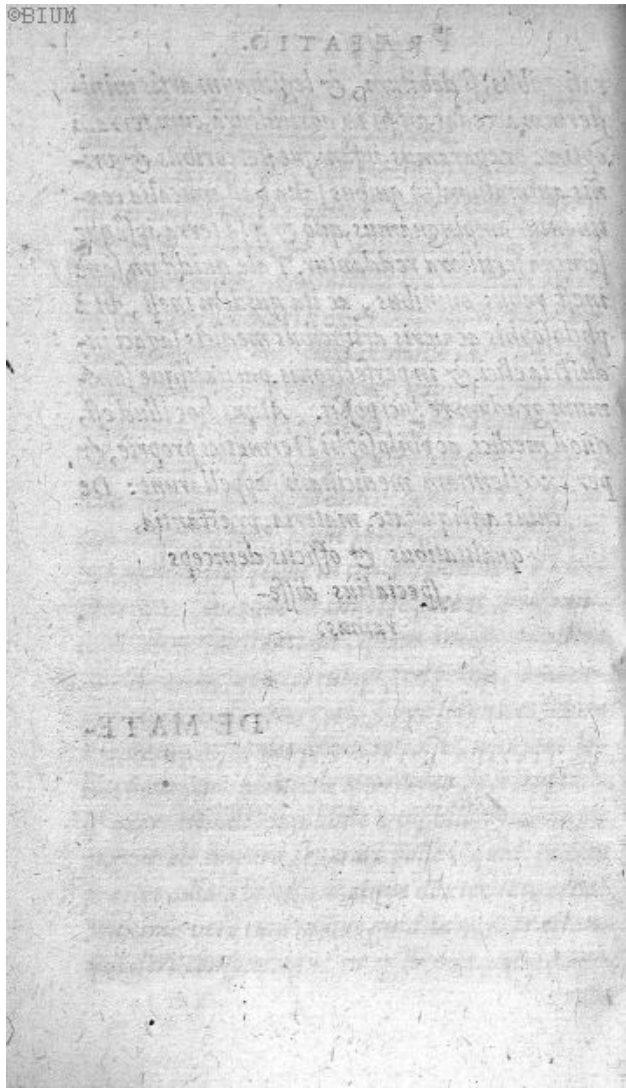
occulta iacebant , nunc manifesta fieri possunt :
denique quieta mobilia, & e contra.

Hoc incorruptibile balsamum in corruptibili-
bus rerum fecundis seminibus praesertim , & re-
peritur, & conseruatur. Atque hic maximè lo-
cum habet illud Aristotelis: Ex corruptione
vnius, alterius fieri generationē. Semē nām-
que terrae iniectum quodammodo putrescit qui-
dem, aut saltem corrumpitur, hoc est, digeritur,
atque resoluitur: at radicalis, seu balsamicalis
ipsius substantia, quae in vitali, & spiritali qua-
dam humiditate otiosa antea delitebat, & in
qua totius virtus, atque potestas seminis vige-
bat, nunc prodit, seque in conspectum dat. Vt vel
hinc satis superque manifestè pateat, balsami-
cam illam substantiam, quam incorruptibilem
iure diximus, non corrumpi, sed perfici, nouū-
que corpus inde procreari. Quod si constet solam
naturam per se talia praestare posse, ipsiusque so-
lius beneficio, spirituale à corporeo, incorruptibi-
le à corruptibili, inuisibile à visibili, & denique
purum ab impuro separari posse, quid eadem
praestet adiuta beneficio, atque dexteritate artis?
Maximè verò cum maius quiddam, & praestan-
tius fieri conspiciamus in ipsiusmet naturae ope-
ratio-

P R Æ F A T I O .

rationibus, si debitum, & legitimum artis ministerium accedat, ut fit in agricultura, cum terram optime præparamus, ipsamque stercorebus & urinis animalium (in quibus salia balsamica continentur) impinguamus, quò & ipsa terra, ipsaque semina fertilia reddantur. Tale quiddam sanè inest rebus omnibus, ac ita quidem inest, ut à philosophis ac veris artificibus medicis sagaci industria elici, & in perfectionis puritatisque summum gradum reduci possit. Atque hoc illud est, quod medici, ac philosophi Hermetici propriè, & per excellentiam medicinam appellarunt: De cuius antiquitate, materia, præstantia, qualitatibus, & officiis deinceps specialius disseramus.

DE MATE-

ILLVSTRIBVS, AMPLISSI-
 MIS ATQVE MAGNIFICIS
Viris, POMONIO BELLEVREO Regni
Gallia Cancellario & NICOL. BRVLAR-
 DO *In sacro Regis scrinio & conclavi Consi-*
liario Viris ac Patronis suis omni obseruan-
tia dignissimis IOSEPHVS QVERCETA-
 NVS *Regius Medicus S.*

PRISCI illius æui scriptori-
 bus inualuit consuetudo, an-
 tequam messis suorum labo-
 rum auspiciam facerent, fal-
 cemque serid immitterent, quædam prius
 præmetere sacrificio dicanda, tum etiam
 vt flamen aliquis de maturitate frugum
 decerneret ac pronūtiaret. Quorum Imita-
 tione, amplissimi Proceres, atque Pa-
 troni obseruandissimi, spicam vnam aut
 alteram futuræ meæ messis (quam paro)
 offerre, & flaminio vestro lubens submit-
 tere decreui: vobis, inquâ, optimis ac opta-
 tissimis meis Meccenatibus coniunctim:

”

qui & animi magnitudine, sic & mutua benevolentia congruitis: quorum vnum meritò, pro officiis ac meritis, Potentissimus Rex: imò Regum, quotquot tellus habet, facilè primus, talem tantúmque agnouit, & iudicauit, vt ad clauum & regni huius potentissimi gubernaculum torquendum primas partes pro dignitate præfixerit. Alterum verò vtpote sagacissimum ac prudentissimum virum, tanquam alterum suum in consilio captando & decernendo oculum, nunquam à conspectu suo recedere: sed suæ Majestati semper adhærere voluerit & iusserit. Quod cum Rex ipse, dynasta amplissimus de vobis verè iudicet, quotusquisque fuerit, qui vos in sublimi hoc culmine constitutos non suspiciat & veneretur? quique propter tot virtutes vobis insitas, tot animi dotes, & rerum à vobis foeliciter gestarum gloriam (qualia ab aliis nunquam, quàm à generosis, & verè heroicis geniis proficisci solent) non amet, admiretur, & colat? vos inquam, qui vobis non parcitis vt aliis vsui fitis & auxilio: qui in omnes benigni, mansueti & moderati, in vos verò ipsos ferri, & truces: qui

EPISTOLA.

qui citra cōtemptum & abiectionem, sed cum honesta grauitate faciles: sine terrore reuerendi ac metuendi, nullius honoris aut gloriæ ambitiosorū instar cupidi: quos tamen honores licet inuiti & reluctantes, consecuti estis maximos vt quorum prudentiæ, fidei ac æquitati Rex augustissimus rerum suarum summam & administrationem concrediderit. Quamobrem & reliquus Senatus regius totus vos colit & amore amplectitur: vniuersusque populus, votis prosequitur, veneratur ac celebrat. Talisque estis, quos Deus opt. max. selegit, eaque sapientia ditauerit, quam, ad statum huius regni exitalibus tot bellis penè attritum, instaurandum ac restituendum sufficeretis. Magna dico (fateor) sed quæ cum gestis vestris de officiis si conferatur, minima futura sint: vestris enim tam egregiis virtutibus celebrâdis cum impar sim, ni finem dicēdi faciam, vereor, ne ingenij mei tenuitate, & linguæ errore, laudes vestras potius deteram, quam augeam. fateor equidem sic oportere æstimari, colique Heroas, qui Catonū ac Fabiorum in morē bono publico atque patriæ nati sunt, ac vi-

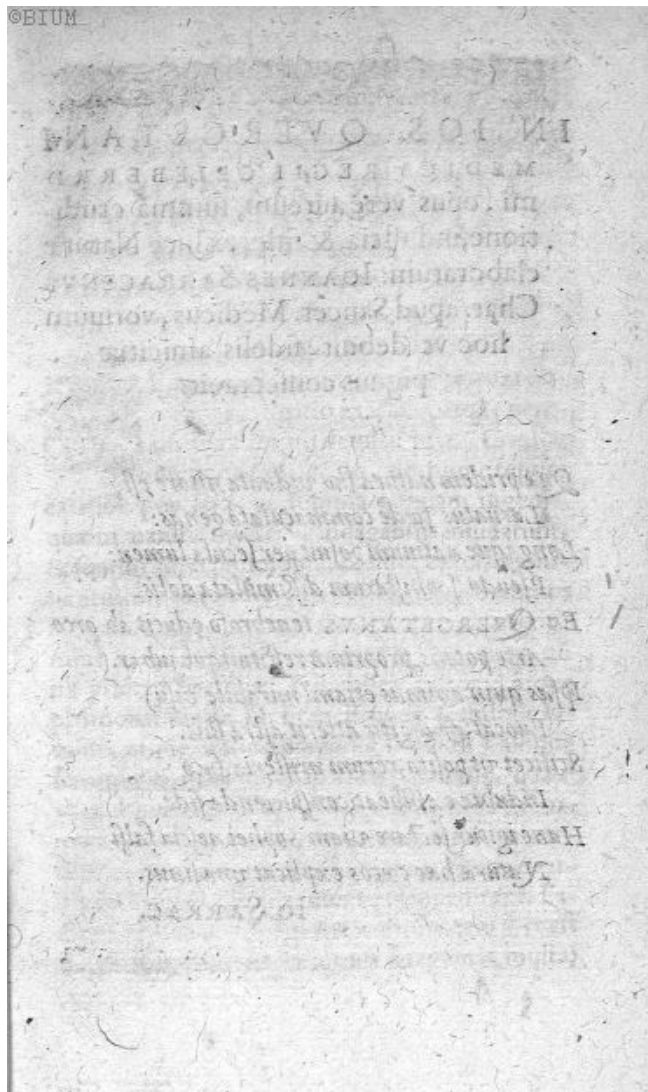
uunt, vt eorum laudibus canendis nullus finis debeat. At quum satis gloria vbiq; vestra refulgeat, metuendum potius mihi est, ne si maiore lucem ei afferre studeam, tenebras potius offudisse videar. Quin & clarissime gloriam vestram abunde prædicat, tanta temporum & huius opulentissimi regni, vestris auxiliis & consiliis parta permanensque tranquillitas.

Ecquid igitur vobis tantis Meccenatibus meis & Flaminio vestro spicas meas iudicandas non exhibeam, priusquam verioris mellis spe fretus, tempus & occasionem captem studiis & conatibus meis aptiorem & opportuniorem? Nam verior omnino messem, idq; breui, (confido) vel tempori dabo, vel dabit mihi tempus. At si mihi plausibilis vllus testimonij publici fauor esset affectandus, vnde potius is mihi quam ex solo iudicio vestro, cui prorsus acquiesco, expectandus esset? vel iuxta Heraclitum, veterem illum philosophum, qui summam laudis arbitrabatur, vel vnico tantum placere, si esset optimus qui probaret: nunquid laus mea tanto maior futura est, si duobus vobis & optimis

ptimis & sapientissimis placeam & prober? Sed de his fatis. Restat vt de nostro scripto aliquid referam: & si fortè præcoem nimum foeturam atque immaturam excludá, vestrà tutelæ & propugnationis honore indignam: spero tamé fore, vt pro candore, liberalitate, comitate, mansuetudine, modestia, aliisque vestris plus quàm heroicis virtutibus, serena frôte excipiatís. Quòd si vel lectionis honore ipsum dignemini, maturiores fortè fructus, fitis quàm ego sperem, agnitis. In hoc enim conatu meo, vsque adeo neruos virésque contendi & exerui, vt nihil non de vtraque medicina, quæ nunc apud plerosque excolitur, & magna laude in vsum venit, ex Hippocratica & Trimegistaná schola profecta, sagacissimè & magno labore exquisierim, nec non quicquid arcani ex vtriusque penetralibus effodi potuit, eruerim & extorserim. Si quid autem præstiterim, & ex vsu Reipub. nostræ promouerim, vestrum, non meum sit iudicium. Affirmare tamen ausim me vtriusque scholæ flores selegisse, vt gratum naribus odorem ex illis in fertum contractis, fitis, nì fallor,

reportaturi. In hoc enim fertulo, præter Hippocratica dogmata, iam olim adhuc omnibus peruia & detrita, renouata delibatur hîc, longè, meo iudicio, solidior, tutior, & ad agendum potentior Hermetica philosophia, quæ gustum & saporem suauissimum & iucundissimum inducat. Scio tamen, quàm plenum sit alex opus hîc à me susceptum: vbi noui quid introducere multis videbor: vnde multa auguror mihi sustinenda fore, quæ debacchari in me audeant illi, à quibus falsò medicina Hermetica nouitatis insimulatur. Sed hoc mihi tutissimum fore præsidium spero, quòd quicquid authoritati vestræ nuncupatur, ab omni iniuria securè vindicetur.

Excipite igitur ex obsequētissimo cliente vestro, viri amplissimi & fidelissimi propugnatores ac conseruatores salutis publicæ hoc nostrū munusculum: & QUERCETANI vestri perpetuò memores saluete foelicissimè & valete.

IN IOS. QVERCETANI

MEDICI REGII CELEBERRIMI, opus verè aureum, summa eruditione, industria, & fide, ex luce Naturæ elaboratum: IOANNES SARRACENVS Char. apud Sancer. Medicus, votium hoc vt debuit, fidelis amicitix pignus consecrauit.

*Quæ pridem natura suo viduata nitore est,
Laruatus fœdè commaculata genas:
Longæque nativum posuit per secula lumen:
Pseudo sophistarum dissimulata dolis.*
Et QVERCETANVS tenebroso educit ab orco
Arte potens, proprium restituitque iubar.
Ipsas quin animas etiam (mirabile visu)
Euocat, & digitis atterit astra suis.
Scilicet vt posito, rerum mysteria, fucò
Indubia exhibeat, conspicienda fide.
Hanc igitur sectare viam Sophei nescia falsi
Natura hæc cæcos explicat vna sinus.

IO. SARRAC.

DE MATERIA, PRÆPARA-
TIONIS MODO, ET PRÆ-
stantia Medicinæ Balsamicæ pri-
scorum Philosopho-
rum.

CAP. I.

VETVS est, non noua secretorum natura inuestigatio exactior, atque penitissima, immo vetustissima. Constat quippè omni seculo, omnique tēpore extitisse præclara, ac summa quædam ingenia, quæ in naturæ mysteriis indagandis insudarunt, & summi adeò philosophi, & inter cæteros eminentissimi in ea cura toti versati sunt. Summus ille Sabor atque Hermes ille, propterea cognomine τρισμαχης, & ter maximus dictus (quem nō ita pridem literariæ reipublicæ cultor, atque promotor illustr. D. Franciscus de Candolle lumini, atque vsibus humanis reddidit) aliisque summi viri nihil aliud in votis habuerūt, quam vt multiiuga, & sublimi illa inuestigatione, summam quandam medicinam, inculpatam, vniuersalissimamque medendis humani corporis morbis aptissimam, sufficientemque inuenirent. Factum tamen, vt eammet curiositatem (vt est nobilissimorum ingeniorum satagentia multa)

A 4

2° JOS. QUERCETANI LIB. I.

ad transmutationes quoque metallorum adhiberent, qua efficerent, & consequerentur illammet medicinam, quam appellarunt lapidem philosophicum. Hic lapis impostorum, & ignorantium culpa adeò abiit in contemptum, ut hodie nihil ferè sit aliud, quàm fabula vulgi. Contra quos non tantùm huius artis contemptores, sed etiam sectatores præcipui meritò inuehuntur. Audiamus quid scribat Augurellus summus ille Poëta, atq; philosophus in doctissima sua Chrysopeia.

*Nec miseram magis affirmes veraciter ullam
Artē aliā, quā quæ externis Halchymia verbis
Dicitur: obscurisque regens ambagibus errat
Ausa per: miseris que trahit per iniqua sequentes.
Ac tandē eiectos in cæca baratra relinquit
Ut videas quomocūque bonū sua prædia, ciuem
Vendentem, patriasque domos nubēsque repostas
Fornaces inter versari, ac follibus aurum
Captare, in tenuēque (nefas) cōvertere fumum
Rem, dubias dum querit opes insanus auiram
Protrahit, illachrymat nati, sit sordidus ipse
In tantum ludūque patens, & fabula vulgi.*

Ecce quid magnus hic vir & philosophus Chemicus scribat de miseris, atque indoctis illis Halchymistis, deque spuria, & sophistica Halchymia: qui tamen idem Poëta summus verā, atque legitimam magnis laudibus deprædicat in toto suo opere: atque statuit solos esse verè doctos, & in pietate, atque timore Domini versantes, qui
in tam

in tam diuina scientia occupari possint, ac debeant. Quapropter idem alibi sic inquit.

*Hanc non impuris manibus fraudator auarus
Attingat, decoctor item, quisquisve fabrili
Arte valet: mollisve etiã, cui perditæ cordis
Otia, mercatorque vagus, &c.*

Tandem subdit:

*At sapiens superos imprimis qui colat, & qui
Noscendis penitus causis modo gaudeat, huc se
Conferat, hanc totis seclætur viribus artem:
Hinc comes hærebit gravis exploratio rerum
Intima natura passim vestigia seruans.
Tum mora sollicitos cursus remorata sequetur.
Et visura olim stabilis patientia finem.*

Et sanè negari nequaquam potest artem hanc cum medicina summo Dei dono, coniunctam esse vtilissimam: maximè cum certum sit eam nos docere correctiones, purificationesque rerum, aperiâtque nobis mysteria mirabilia in naturæ sinu recondita.

Cæterùm animagta, tropi, atque figuræ, quibus prisce ad legenda mysteria hæc eleusina sunt usu, multos in maximos errores, magnasque confusions perduxerunt. Nec fuit illis tamen integram, tam mirabiles huius artis fructus, ceu præciosissimas qualdam perlas porcis obicere, & hominibus brutis. Quod si pulcherrima hæc scientia tot habet hoc nostro seculo osores, atque contemptores, nihil mirandum, quod solid eorum ignorantia: tribuendum sit. Nam coti-

4 JOS. QUERCETANI LIB. I.

stat, & apertum est satis, sapientissimos, atque celeberrimos hominum omnis antiquitatis, eandem & admiratos, & summis laudibus extulisse. Inter quos primi Hebræi, Ægyptij, & Chaldæi Cabalistræ eandem singulari commendatione dignati sunt: & ab his prima eius origo descendit. Græci postea antiquiores huius meminerunt quidem, sed sub velo, & tegmine fabularum suarum: cuiusmodi sunt Draco, qui Hesperidum fructum aureum custodiebat. Navigatio Iasonis facta ad Colchos, quam explicant Suidas, Apollonius, & interpretes eiusdem navigationis: qui omnes statuunt, & sentiunt sub fabula conquisitionis velleris aurei, obscurè descriptam, significatamque esse rationem faciendi auri. Simili ratione traditur de agno seu ariete Atræi, cuius maximæ diuitiæ conquistæ fuerunt per transmutationem metallicam, ut scribit Calisthenes Olynthius consanguineus atque discipulus Aristotelis. Legimus apud Suidam Ægyptios ad hanc scientiam tanta cura animos appulisse, & tam benè in ea instructos fuisse, ut maximas illas opes inde consecuti sint, quorum adminiculo bella, Romanorumque impetus hostiles profli-garent. Quod duravit ad tempus usque Diocletiani, qui infinitos eorum libros, qui de tali scientia erant conscripti combussit. Legimus insuper principem Græcum Democritum, quem tantopere admiratus est Hippocrates, quem Platonè reprehendere quidem est ausus, à quo pro-manavit

manavit secta Democritea, aliàs dicta Abderitica: legimus, inquam, postquam frequentasset Ægyptios, atque Indos magna exinde secreta reportasse. Nam & ex iisdem scriptis patet eundem insignem fuisse philosophum Chymicum. Michaël Pfellus interpretes Aristotelis, præter alia magnæ eruditionis volumina, edidit quoque opera Chymica Constantino imperatori dicata. In eadem scientia doctissimè quoque scripsit Hediiodorus, qui libros suos dedicavit Imperatori Theodosio. Similiter Heraclius Cynelius non pauca ea de re edidit. Qui quidem omnes Philosophi plerique scripta sua Chymica extraxerunt ex præceptis Democriti, qui magnitudine ingenij, ætatisque immensa confirmatione, prorogationeque (qua centesimum quoque superavit annum) suæ ætatis Chymicorum princeps, atque celeberrimus fuit habitus. Neque tam obscurè tantòque tecta velamine sua edidit, quin à doctis optimè intellectus fuerit: Quamvis Hermolaus barbarus eum temerè taxarit, obscuritatisque accusarit. Non considerans bonus ille ab Hermeticis Philosophis hoc præcipuè fuisse obseruatum, secreta non esse temerè prophananda, ne ab ignaro vulgo perciperentur. Sic certè Pythagoreos nouimus ἀποχρηῖν vfos, atque silentio, posteris deinde Pythagorico dicto, qui tacendo secum interquærendòque philosophabatur. Sic Heraclitici enigmatis se mutuo interrogabant, & respondebant. At post defola-

tionem Græciæ atque Italiæ, Barbari, & Arabes de eorum spoliis triumpharunt, vt multi etiam libri ab iis postea sint proditi, atque ab ipsis etiã regibus, cuiusmodi sunt rex Sadid & Cadid: Ac eousque tandem scientia hæc per vniuersam Maïorum regionem fuit expansa, vt & principes, & reges, & primæ notæ homines, philosophos, ac Medicos excitavit, ac in sui amorem rapuerit. Hoc abundè testantur libri ab iis proditi, cum præcitati, tum qui ab Auicenna, à Rhafi, à Gebere aliisque multis sunt proditi. Ab his demum floruerunt Arnoldus à Villa Noua, Lullius, Albertus Magnus, Thomas de Aquino, Scotus, Guillelmus Parisiensis, Christophorus Parisiensis, omnes magnæ existimationis homines, atque adeo peripateticorum, & scholasticorum principes, subsecuti sunt hos Isaacus Holandus, Ripforus, Northon, Rogerius Bacho, Agidius de Vadis, Thomas de Bononia, Bonus Ferrariensis, & nostra memoria Theophrastus Paracelsus, Heluetius, atq; Ioan. Frânciscus Pic^o, Mirâdulæ, & cõcordiæ dominus, aliq; infiniti prope modum insignes philosophi, ac medici, quorum scripta etiamnum magna ex parte extant, quosque hoc in loco lubens nominare volui ac debui: vt taceam eos qui adhuc hodie viuunt, quorum quidam haud exiguam faciunt spem posteritatis iuuandæ, circa nobilissimam hanc scientiam. Hi, inquam, nominati, & non nominati omnes, non tantum magna cura, sælicitatèque pulchra,

chra, admirandaque naturę secreta indagare sunt conati, sed ex professo quoque ea de re libros conscribere dignati sunt: quamuis verbis interdum obscuris, ne res tam sacre, tamque eximię, & que vulgi captum transcendunt, profamentur. Ut deinceps nunc ij tantę existimationis rem iudicantes, aut condemnantes, ipsi potius deridendi sunt, deplorandi, atque contemnendi, nescientes discernere verum à falso. Sed, vt ad medicinam nostram Balsamicã reuertamur: (à qua paulo longius meo discursu discessisse videor, tantum, vt me defenderem ab iniquo inuidię calumnięque dente, atque ostenderem me velut discipulum, ac vmbra[m] quandam esse tot, tantorumque virorum, qui omni ferè seculo floruerunt) tempus iam est: vt aliquid dicamus. De materia supra quam prædicti philosophi operas suas collocarunt, & ex qua operis sui subiectum, nempe vniuersalis illius medicinę deprompserunt. Id quod pro ingenij nostro modulo partim ex scriptis eorum, partim ex collatione cum summis ea de re sapientibus, partim denique ex propria experientia, atque perscrutatione, hauimus.

CAP. II.

Proprietates à Philosophia materia sua tributas sibi presertim conuenire.

PRO fundamento itaque futurę disputationis, sumã verba illa Remundi Lullij, que olim me

A iij

legisse memini: quæq; à quouis sagaci medico merito diligenter sunt notanda, quâuis paulo crassiore locutionis Minerua prolata videatur. Velle præferuari (inquit ille) per rem putridam, & corruptibilem, & reformari per rem scdam, & deformitati subiectam, & velle facere incorruptibile per rem corruptibilem, & infirmum curare per rem infirmam, est phantasticum & inane. Vnde Rogerius Bacho in libro suo de retardatione senectutis, materiam ex qua suam præparabat medicinam, colore, durabilitate, conseruatione, & incorruptione describit. Nam illud conseruat (ait) quod diu conseruatur, & id corrumpit, quod citò corrumpitur. His regulis vniuersalibus addiderunt & istud, quod omnes veri philosophi vnanimiter fatentur: nempe materiam sui elixiris, aut magnæ illius medicinæ esse animalè, vegetalem, & mineralem, abiectæ naturæ vilis est pretij, quæ vbique reperiatur, etiam in fimetis, & iumentorum stabulis, adeoque in ipso homine, & quæ nascitur in medio mari, quæ liquefit, atque induratur facillimè. Sanè verò, cui potius rei totius vniuersi has qualitates proprietatesque tribuam omnes, quàm salis primo illi motori, atque balsamo naturæ vniuersali, non video. Hæcque est ratio cur ars illa antiquitus dicta sit halchymia, quasi dicas salis fusio: & artifices qui eâ tractarunt Halchymistæ: sicque vocatur, & medicina, quæ queritur, & cui prædictæ omnes proprietates attribuuntur, nempe sal. Nam cui potius illæ qualitates
omnes

omnes tribuantur, quàm vnico, & soli fali? Quid? an non animale quid est fal, cùm eo videamus, & vrinas hominum, & brutorum turgere? quando videmus eo tantopere illici, & boues, & arietes, cæteraque id genus bruta, qui fal tãtopere, & instinctu quodam naturali appetunt, tanquam balsamum, quo præseruantur, conseruantur, & vegetantur? appetunt, inquam, appetunt, huicque inhiant, & vel ex muris atque antiquissimis rudibus halitu suo exhauriunt, & lingua lingunt: & columbæ, aliæque aues rostro curioso perquirunt, etiam in locis fœculentis, & hominum excrementis, atque vrinis abundantibus. Et quando tam manifestè appareat, tot genera piscium generari atque nutriri in mari falso, mirum iudicia hominum adeò peruersa esse, atque perturbata, vt non agnoscant, aut agnoscere nolint admirandos effectus balsami huius nature radicalis! Et quis nõ mirabitur proprietates, qualitatésque (vt ita loquar) virtuales falis, atque adeo eius, qui extrahitur ex ipsis animalibus, quas præbet liquefaciendo, detergendo, adstringendo, incidendo, penetrando, ab omni corruptione præseruando atque adeo attrahendo, purgando, & euacuando? An non sufficiant hæ facultates omnes, aliæque plures, quarum supra meminimus, quibus demonstratur fal esse animale? eòq; id magis, quod sũm i fuerint philosophi, qui magnetè propter solã vim attractiuam ferri dixerint animatum? Quot vires atque facultates ista lógè maiores, immo magni-

ficas deprehendemus in sale, si omnes diligenter & ad amissim peruestigauerimus? Quid maius, quid admirabilius sale vrinæ hominis? quæ post conuenientem præparationem apta redditur ad dissoluenda magna illa duo luminaria, solem, & lunam? Quæ sympathia hac sua, atque concordantia satis produnt, & in apertum dat attractionem, & virtutem magneticam, causatam ab eorû coniugio, & copulatione. Quis non suspiciat admiranda, quæ obseruantur, atque eueniunt in eius præparatione, & exaltatione, siue respicias tot colorum varietates, siue coagulationes, atque dissolutiones, quâdo spiritus redit in corpus, & corpus rursus transit in spiritum? Non vanè Christophorus Parisiensis, magnus ille philosophus hinc operis suis subiectum, atque fundamentum exorsus est. Vt satis iâ satis, opinor, nunc constet prædictum nostrum sal dici posse animatum. Sed vt pateat æquè esse vegetale, atque animale, nimirum non exutum esse, seu priuatum facultate vegetatiua, vel inde diiudicari potest, quod primum sit in natura mouens, quod crescere facit, multiplicare, adeoque omnium rerum generationi inseruit, vt nõ sine causa cum Poëtis, atque priscis philosophis dicatur, Venerem matrem, & principissam omnis generationis, ex spuma maris falsa esse progenitam: id quod etiam cõfirmat Athenæus. In hunc finem à Græcis ἀλλογενή, significatissimo vocabulo fuit appellata. Et magis etiam confirmat hanc sententiam generatio pretiosiffi-

tiosissimarum perlarum in conchis, & corallij ex
 intimis faxis emergentis, & in brachia, & ramos
 instar arboris diuicati. Hi effectus sunt, quos
 ignis ille naturæ, nempe sal, producit, etiam in
 medio frigidissimæ aquæ. Sed videamus quoque
 quid operetur in terra. Nempe calefacit, impin-
 guat, immo animat, fortificat, & roborat, auget,
 & virtutē vegetantem in singula semina dispē-
 sat. Nam quid aliud est terræ impinguatio, quæ
 efficit, vt granum vnicum producat cētum, quam
 stercoratio quædam, & expansio fimi, atque vrin-
 arum, à bestiis prodeuntium? Quid aliud primo
 vere, postquam sol exaltatus est ad signum Arie-
 tis, (quod signū est casus Saturni, & domus Mar-
 tis signi prorsus ignei) terram vegetat, & aperit,
 quàm eleuationes, sublimationesque spirituum
 prædicti salis, & balsami naturæ? Hic est, qui viui-
 ficat, qui calorem impertit, qui crescere, qui prata
 & campos ridere facit, denique qui amplissimū,
 vniuersalissimūque illum vigorem producit.
 Sed quis non hoc in ipso etiam aëre videt, per su-
 blimationes spirituum eiusdem salis naturæ, qui
 eodem anni tempore in aërem subleuati roris in
 speciem decidunt supra frumenta, atque stirpes
 omnes? Quid, inquam, per hæc ipsa non eosdem
 vegetationis effectus, quæ fit à sale, manifestè per-
 cipit? At rorem non esse spiritum prædicti salis,
 immo falsum vel inuiti, nec sine pudore fatean-
 tur, qui se egregios philosophos censent, quando
 videant à veris philosophis ex rore elici dissoluēs,

corallos, atque perlas: haud secus, quàm ex sale cõ-
muni, ex sale petræ, nitro, aut aliis salibus idem
paratur in eundem finem. Sed hæc plus satis sunt
nota. Idem præterea sal meritò quoque ve-
getale dicere possumus ex eo, quòd manifestè re-
peritur in omnibus vegetabilibus: & quòd ea in
quibus dominatur maximè, longioris sint vitæ,
atque durationis, temporum iniuriis magis resi-
stant, & effectus vegetabiles, vel in propria sua
natura, vel in eorum usu manifestius ostendant.

Iam verò sal quoque esse metallicum, seu mi-
nerale, notum illud est satis, atque eo quidem no-
tius illud est cunctis, quod tam varia, atque di-
versa genera salium reperiantur in visceribus ter-
ræ, cuiusmodi sunt sal gemmæ, alumen, vitriol-
um, sal nitrum, & cætera id genus, quæ omnia
sunt naturæ metallicæ, aut certè de ea plurimum
participant. Philosophus verò hoc altius indaga-
re potest ex diversis aquis fortibus, quas parare
nouit: quæ nihil aliud sunt, quàm spiritus præ-
dictorum salium, qui vim habent dissoluendi, &
in aquas reducèdi corpora metallica, ut cuius ferè
notum est. Per hanc, inquam, dissolutionem per-
spicere possumus concordantiam atque *συμπά-
θειαν* istorum salium cum natura metallica. Nam
quia similia sunt optimè miscètur, se mutuo per-
uadunt, coniunguntur, atque vniuntur, simili dis-
soluente, sibi que associante simili: quippe aquæ
fortes nunquam agent in ligna aliãve mate-
riam, quæ non sit de natura metalli. Ut verissimè
dictum

dictum sit à magno quodam philosopho: Natura amat simile, & in sua natura gaudet. & ab alio: In habentibus symbolum, facilis est transitus. Sulphur, & alia, quæ de natura sunt oleaginosa, citius, & melius dissoluuntur oleis, vt therebinthinæ, aut lini quod suauissimum est, quàm magna illa vi, & violentissima acrimonia aquarum fortium: quæ nihil aliud sunt, quàm spiritus salis, & per consequens non multum conueniunt cum sulphure, quod est principium ipsis contrarium. Amplissimus hîc esset disputandi campus, si res & occasio illud postularet: sed hoc referuamus in alium locum, & tempus. Nunc verò redeamus ad sal nostrum: quod si ab igni vehementiori fundi, atque dissolui, haud secus, ac aurum, atque argentum, & rursus refrigeratum coagulari in massam, sicut metalla, demonstrauero, sine dubio pulchrè patebit sal esse de natura metallica. Atqui fit hoc, inquam: nec tantum in sale, quod in mineris, atque terræ cavitatibus reperitur, sed in ipso etiam sale maris. Quod cum notius sit, vel mediocriter in anatomia metallica versatis, quàm vt à me pluribus demonstrare conueniat, ne verbum quidem amplius addam. Quamuis ex hac demonstratione τ , plus satis euidens fiat axioma illud Aristotelis esse falsum, quo dicit: Quæ à calore coagulatur, frigus dissoluit: & è cõtra. Id quod tamè ei ex vna parte cõcedimus: p̄bè gnari sal, quod à calore solis coagulatur, in aqua frigida dissolui. At fateatur oportet, & ille quod verum

14 Ios. QUERCETANI LIB. 4.

est, sal à vehementia caloris ignis dissolui, fundi, ac fluxile reddi, vt in massam fusilem proiici possit, haud secus atque metalla. His accedit, quod salia ex omnibus metallis calcinatis elici possint, quæque eodem prorsus modo dissoluuntur, filtrantur, atque coagulantur, ac alia salia, siue vulgaria, & non fusa, sine vi caloris iam fusa, vt supra docuimus, quinimo ex lb. j. plumbi calcinati decem atque duodecim vncias salis elici posse, id vel semestri chymico notum est. Quæ omnia sufficienter demonstrant, atque conuincunt salis naturam esse metallicam, atque adeò metallum nihil esse aliud, quàm sal quoddam fusile.

Ex dictis itaque facile patere arbitror, quomodo sal sit animale, vegetale, & minerale, ac proinde conuenire cum eo, quod omnes Philosophi vnanimi consensu statuunt, de materia, atque subiecto medicinæ vniuersalis. Ad quod faciunt cætera signa, quibus, quamuis obscurissimè prædictam materiam suam describunt. Quæ omnia planè conueniunt naturæ salis: cuiusmodi sunt, esse vilis æstimationis: reperiri in omnibus, adeoque in nobismetipsis, quod abundè manifestè patet, cum nihil fit in hoc vniuerso mundo compositum, ex quo, ac omni quidem tempore sal extrahi non possit.

CAP.

In sale è terra elscito tria rerum omnium principia contineri.

Sed ut ea, quæ in genere diximus, deinde etiã particularius demonstremus: nempe sal participare de natura animali, vegetali, & minerali, vtemur exemplo vulgari, & prorsus communi, quod tamen exactè atque diligenter peruestigatum, atque consideratum a vero philosopho, insigne est mysterium. Quod etsi erutum ex terra, possit tamen eleuare oculos nostros in cœlum. De nitro, inquam, seu sale petra quod vocant, hic mihi futurus est sermo. Mitto nunc detestandum atque perniciosissimum ysum eius inuentum ad interitum hominum: quamuis, ut ingenuè fatear, summam admirationem mereatur, quod tantos, & tam incredibiles producat effectus, dũ nobis in inferioribus his, haud secus, ac in sublimi æthere representat fulgura, fulmina, atque tonitrua. Sed si consideremus quid sit, & quale in sua natura, & compositione, quàm diuersæ facultates, qualitates, atque effectus sint in re tam vili, tamque trita, proculdubio immenso mirandorum cumulo obruemur.

Fit & componitur nitru ex terra matre eius, quæ id producit: vel ex ceteris, materiis stibularum fimeis, aut eius generis terris, & liquoribus pinguibus, animaliumve vrinis inebriatis potius, quàm è terra macilenta, exucca, vel pluuiis

aliave simili causa humore illo radicali exuta. Ex terra columbariorum, columbarumq; fumo omnium copiosissime extrahitur: & tale nitrum euadit optinium, ceterisque omnibus prestat, quod notatu est dignissimum. Quod dictum sit, ut appareat nitrum participare cum ex crementis, atque vrinis animalium. Vrinae siquidem nihil sunt aliud, quam separatio superflua salis vegetabilium, à quibus animalia nutriuntur, & viuunt. Ex quo patet, quomodo predictum sal in genere participet de natura animali, & vegetabili. Nam quod ad mineralem pertinet, de ea à nobis dici non maximopere attinet, nisi addere velimus illud, quod sit extractum ex terra: quæ ratio est cur sal petrae vocitetur, cum magis proprie diceretur sal terræ. Sed pergamus.

Natura subministrat arti materiam, ex qua componitur sal petrae, quam ars per se facere nequit, non magis certe, quam natura sal petrae purum, separatumque ab omni terrestritate (ut sic loquar) atque heterogenea substantia reddere potest: nam ut eisdem producat effectus, quos producit illud, quod artificum industria paratum est. Hi siquidem terram eligunt conuenientem, & ex locis opportunis sibi cognitis, & aqua communi calida iteratis vicibus filtrata, seu transcolata, per illam terram, ut fiunt lixiuia: fit ut cum ea miscetur falsugo, quod salium omnium est proprium: De quo lixiuio, si duæ tertiae aut circiter, ad ignem exhalentur (refrigescant, sal condensatur in glaciem, ex qua

ex qua artifex nitrarius opus suum perficit, purificatione facta, iteratis dissolutionibus, & coagulationibus, ut pinguedinem (quam vocant) exuat omnem. Hoc opus commune admodum, & vel vulgo notum, verèque mechanicum, si probè cōsideretur, ac perpendatur, admirationis est plenu, ut iam dictum. Nam ea ipsa præparatione tria principia eliciuntur ex terra, quæ à se invicem possunt separari, & nihilominus omnia tria consistunt in vna eadèmq; essentia: sunt quæ tãtũ proprietatibus, ac viribus distincta, in quo manifestatur, & ad quod aliquo modo referri potest incomprehensibile illud mysterium de tribus personis in vna, eadèmq; hypostasi, quæ diuinam constituunt Trinitatem. Voluitque summus ille creator manifestari vnitrinus, seu trinus, non tantũ in eo, quod reperitur in natura terræ, sed in omnibus etiã totius creationis operibus. Si quidem comparatio hæc nostra salis terræ generalis est, & vbique reperitur atque in rebus omnibus. Ut non malè fortè hanc comparationem, accommodare possimus ad ineffabile illud magnũque mysterium Trinitatis: hæc sanè minùs, quàm veteres, qui, ut captui se nostro accommodarent, fontem cum riuulis, aquam cũ vapore, qui ab ea subleuatur: arborem cum ramis: semina cum plantis contulerunt, tantũ ut ostenderent generationem filij, qua ratione procedat à patre. Qui per communicationem totius diuinæ essentiæ, absque omni disunctione, diu-

B

tionéque progenuit filium suum generationis modo inenarrabili. Vnde occasio oborta prædictis patribus sanctis, vt eiusmodi comparationibus vterentur, quibus aliquo modo nobis manifestarent id, quod sua natura est incomprehensibile. Sic quoque in prædicta nostra comparatione salis videre licet tres distinctas naturas, quæ tamen sunt, atque subsistunt in vna eadémque essentia. Nam prima natura est sal commune fixū, & constans: & altera sal volatile, quod solum, & vnicum quærit nitrarius. Quod volatile sal, duo genera salis volatilis continet: alterum sulphureum, facillimè concipiens flammam, quod nitrum vocant: alterum mercuriale, aqueum, acidū de natura salis armoniaci participans. Quapropter in communissima illa terræ essentia sub vna, eadémque natura hæc tria distincta salia reperiuntur de quibus omnia quot quot sunt vegetabilia atque animalia participant. Atque in his tribus tãquam fundamētis collocabimus tria nostra principia hypostatica, in opere illo nostro, de recondita rerum natura, artisque mysteriis, quod prius in publicum dare constitueramus, quam horaria hæc præludia: in quibus tamen etiam obiter aliquid dicendum esse iudicauimus, quod ab iis fundamenta, ac vtriusque medicinæ principia dependeant. Quare vt magis, atque diligentius ab vnoquoque, præsertim sapiente, quàm hæcenus factum, tam immensa doctrina consideretur, ostendam, & quasi ob oculos ponam tres illas distinctas

distinctas salis naturas, vnica, vt iam dictū, ⁱⁿcomprehensas. Nam Nitrarius, vt sal suum petræ efficacius, volatile, & ad concipiendam flammam reddat aptius, detrahit ei pinguedinem, (sic loquuntur) hoc est tollit, & separat eius sal, quod idem prorsus est, ac sal marinum, vel commune quod dissoluitur in aqua communi: è contra sal petræ (quod vocant) conglaciatur in frustula talia, qualia conspiciuntur: atque ita fit separatio visibilis duorum salium. Quippe aqua (in qua diximus sal commune diffusum dissolutumque contineri) euaporata, in fundo subsidebit salis portio, ad nostrum sal accedentis, vel eiusdem potius speciei, atque naturæ cum marino, vel communi. Nam easdem possidet qualitates saluginosas, fixum est, nec ab igne dissipatur, neque flammam concipit, ac proinde prorsus distinctum est, ab eo quod coagulatur in eadem aqua, quod sal petræ dicitur. Quæ res sanè meretur, vt diligentissimè consideretur non à mechanicis, & rerum ignaris hominibus, sed à philosophis, si modò tales & esse, & haberi velint. Quibus manifestum fiet sal, quod natura, & qualitate sua, secundum communem philosophorum opinionem est calidum, & siccum, immo sal sulphureum, atque igneum, flammamque concipiens, quale est sal petræ, in aqua coagulari, in qua reliqua salia dissoluuntur, haud secus ac sal ipsum, quod ab eiusdemmet salis petræ essentia processit, in aqua dissolui diximus. Non igitur absque causa ingea-

ti consideranda venit admiranda salis petrae natura, quae duas partes volatiles in se complectitur: sulphuream alteram, alteram mercurialem. Pars sulphurea est eius anima: mercurialis, est illius spiritus. Sulphurea accedit ad primum illud mouens naturae, quod nihil est aliud, quam ignis aethereus, qui non calidus est, aut ficcus, non consumens sicut ignis elementaris: sed ignis quidam caelestis, humor aereus, calidus & humidus, & talis quidem, qualem ferè cernere licet in aqua vitae, ignis, inquam, cōtemperatus, viuificus, quē in vegetabilibus appellamus animam vegetantem, in animalibus humidum, & calidum radicale, emphytum, symphitumque calorem, verum nectar vitae, qui si deficiat in aliquo subiecto siue animali, siue vegetabili, illico mors consequitur. Quod quidem non alia de causa euenit, quam ex solo defectu viuifici huius caloris, qui modo vitam restaurabat, & conseruabat. Idem calor viuificus reperitur etiam, licet obscurius, in mineralibus: quod facilius comprehendere potest ex symphathia, & concordantia, quam sal illud petrae habet cum metallis, vt videre est in dissolutionibus, de quibus quaedam attigimus supra.

Præter partem illam sulphuream, reperitur etiam in sale petrae spiritus quidam mercurialis, qui quidē est de natura aerea, & qui tamē flammam concipere haud possit, sed huic potius contrarius. Hic spiritus qualitate sua non est calidus, sed potius frigidus, vt testatur eius aciditas: quae
aciditas,

aciditas, atque frigiditas mira prorsus existit, & longè diuersa ab elementari: quippe quæ dissoluere possit corpora, & coagulare spiritus, haud secus ac coagulat ipsum sal petraë: quæ aciditas generalis est causa fermentationis, atque coagulationis rerum omnium naturalium. Hic ipse spiritus acidus reperitur quoque in sulphure, eiusdem qualitatis nec urens, nec flammam concipiens, & qui sulphur quod alioqui fluidum esset ut oleum coagulat, atque firmum reddit. Hoc spiritu inter omnia salium genera maxime abundat vitriolū, quippe quod de natura sit Veneris: quæ acidum spiritum (mercurius mobilis, ac semper tamen tendens ad suam perfectionem, hoc est, coagulationem, atque fixationem) probè nouit eligere, sibi que attrahere, ut figatur, atque coaguletur: quando cum ipsomet vitriolo permiscetur & sublimatur. Haud secus sanè, atque apes, mel sugunt ex floribus, ut inquit Ripleus. Denique hic spiritus acidus atque frigidus, causa est, cur sal petraë igni iniectum, sulphurèque eius accenso, crepitum edat: ut sal petraë de eorum numero sit, quæ Aristoteles contrario motu alicubi moueri scripsit: quæ eius verba diligenter sunt perpendenda.

Sed quam denique aperio portam horti Hesperidum tam apertè loquens de sale petraë? quæ liberum aditum præbeo stupidis, atque ignaris, quem solis sapientibus, ceu musarum cultoribus apertum esse decet? Ne idcirco decipiamini

quæcunque estis curiosorum ineptiorum ingenia, sumendo verba mea ad literam, vt aiunt. Sal petra philosophorum, aut sal fusile, quod ab omni æuo Halchymia dedit nomen, non est sal petra seu nitrum illud vulgare: nihilominus tamen huius compositio, admirandaque natura, est ceu exemplar quoddam, & regula lesbia operis nostri. Quamuis ea de re clarius, & manifestius locutus sim vobis, quàm vllus eorum, qui me præcesserunt, non quod improbem iccirco illorum rationem scribendi, sed vt probem, atque defendam. Ac magis certè illis fuit integrum ita scribendi, quàm priscis illis philosophis Pythagoreis, & Heraclæis: (quod tamen de rebus non tanti momenti, tantisque mysteriis, ac vera chymia tractasse constat) quando illi silentio, muneris, & symbolis sua transegerunt. Hi verò, vt scribit Plato, interrogationibus, & respõsionibus Enigmatiis. Eecur non eodem iure licitum sit Lullio tractandi suam philosophiam per literas? cum idem consuetum fuerit omnibus eius antecessoribus, vt tropis, allegoriis, atque ænigmatibus tanta mysteria, atque secreta proponerent, ne à vulgo profus intelligerentur? raperentur interim in admirationem rerum tam sublimium, atque ad eò diuinarum? Vt cessent tandem Momi, atque obstupescant crassiores isti, atque infulsi beani maledicendo, malefacta ne noscant sua: Ij ipsi, inquam, Theones, qui nomina illa, quibus in libro nostro de Spagirica medicamentorum præparatione

ratione sumus vsi, nec gustare, nec conterere potuerunt. Cuiusmodi sunt Aqua stigia : Maria acida, turbithmineralis: menstruum foetidum, menstruum cœleste, calx fixa, atq; perlucida : salia resuscitantia : sal, corneoli crystallini, Kibric, terra foetida, terra mortua, lapis Sedenegi, lapis perlatus, Salamandra, lacertus viridis, leo rubens, aquila volans, aquila expansa, acolum montanum, sanguis Medusæ, aliâque id genus nomina apprimè significatiua : Quæ ab iis tantummodo intelligi nouimus, qui melleum illum dulcorem librorum tam pulchræ, tamque absconditę philosophię degustarunt.

At enimuero, ne restet ipsis calumniandi locus, atque occasio, arrigant, & aduertant nunc aures, attollant oculos, & mentem, vt videant, cõprehendantque clariùs tot, tantâque admiranda, atque summæ vtilitatis secreta, quæ huic nostro operi inferere est animus. Quibus nunc aliquantum satiati deinceps æquo animo expectent donec plura, & his etiam longè maiora, abstentiorâque verbis significatissimis, atque à quouis vero philosopho intelligibilibus, exhibeam, in restituta mea præparatione Spagirica, quàm breui quoque, si Deus vitam, & vires concesserit, vsurę publicæ committam. Interim discant, immo admirentur, vt sapiant, nisi nolint, quod modò docebo pulchra, & mirabilia, de sola compositione salis nostræ petræ.

B iij

*Salis natura vires & proprietates exemplis
illustrantur.*

Vidistis ex primo illo Chao residuo, (hoc est, ex terra illa vili, seu ex materia confusa, atque informi) extractionem, separationemque formæ pulchræ, nitidæ, claræ, atque transparentis: nempe salis illius, quod aptum est ad recipiendas plures formas alias, quodque diuersis, & mirabilibus proprietatibus donatum est. Vidistis etiam ex vna eademque essentia tres res distinctas, atque separatas, immo tria principia naturæ eruta, ex quibus omnia corpora sunt composita, quæque anatomicus Chymicus eruere atque secernere potest ex omni corpore naturali: ex minerali, inquam, vegetabili & animali: nempe sal, sulphur, atque mercurium. Principia sanè purissima, simplicissima verèque elementaria naturæ, omnia sub vna essentia salis comprehensa: sal, sulphur, & mercurius, quæ philosophi conferre solent cum corpore, spiritu, & anima: nam corpus attribuitur sali, spiritus mercurio, anima sulphuri, singulis suo attributo, & hoc illis aptè atque conuenienter respondentibus. Estque spiritus velut mediator, & conseruator animæ cum corpore, quod illius beneficio cum anima iungitur, & copulatur. Anima verò viuificat spiritum & corpus. Vidistis etiam in dicto sale naturâ Hermaphroditicam: marem & sceminam: fixum & volatile:

volatile: agens & patiens: & quod magis est, calidum & frigidum: ignem, & glaciem mutua amicitia, atque sympathia in vnum coniuncta, atque in eandem substantiam vnita. In quo sanè eius naturam mirabilem cernere licet.

Nec minùs eius proprietates sunt admirandæ. Immo vel multò etià magis. Sal enim petræ præcipuè est clavis, atque primarius ianitor, qui aperit corpora etiam durissima, solidissimaque tam lapides quàm metalla: ipsumque adeò solem, atque lunam redigit in liquorem cum aqua propria extracta ex tota massa absque separatione maris aut fixi. Et quemadmodum spiritualia reddit, atque volatilia omnia corpora metallica: ita & è contrà virtutem habet fixandi, & incorporandi spiritus, etiam summè volatiles. Iam quis non miretur, vel potius obstupescat, cui constat sal petræ tanta promptitudine concipere flammam, per quam in aërè ac fumum exhalet: interim videat liquidum atque fufum manere in crucibulo igneo, constituto in centro flagrantissimorum carbonum? in quo tamen licèt ardentissimo, nec flammam concipiat, nisi flammæ, aut ignis admotio fiat ad tactum? & quod magis, cum naturæ adeo sit volatilis, fixatur tandem, nec patitur ab igne, nec reformidat vel violentissimum, nò magis sanè, quàm salamandra (si verù est quod aiunt, intactam manere in igne) quem tamen nec ferre poterat antea, nec vlla ratione pati? Vides itaque vt à solo igne natura eius transformetur.

HISTORIÆ

Idem præterea sal petrae, quod debi: è paratum atque depuratum modò erat, tam candidum, tam crystallinum, tamque diaphanum (saltem vt extrinsecus apparet) nunc igni fixatorio immissum videbis interius continere omnis generis colores, virides, rubros, flauos, albos: non hercle minus diuersos, quàm nubes ex radiorum solarium variantibus impressionibus concipere, aut præ præ delectabili illa florum versicolorum varietate ridere solent. Quod si quis ad credendum contumax, incredulus potius esse, quàm docilis haberi velit, suadeo, vt experiatur, & discat tam pulchrum naturæ mysterium, vel spatio decem horarum, ac vix sex assium interuentu. Et ne (vt nuperi quidam) Lycophronem quendam me esse putes, rem candidè, & clariùs te docebo. Accipe salis petrae finissimi, & clarissimi libram vnã, vel duas, conice in alembicum vitreum cum capitello, & in arenam colloca, haud aliter, ac si aqua quædam fortis esset destillanda. Ignem submitte, & per gradus secundùm artem moderato: quem tertia vel quarta hora in tantum augebis, vt arena vel ipsa incandescere posse videatur. Húc ignem ardentissimum continuabis per quinque, vel sex horas: & deprehendes, atque apertè videbis salis petrae spiritus ipsum etiam alembici vitrum penetrasse, colorèque tam intus quàm extra tinxisse opalino, hoc est, diuersissimo, & pulchrè variante colore. Præterea spiritus salis petrae, qui vitri soliditatem traiecerunt, extimæ eius superficièi in
florum

florum farinae speciem adhærescentes, quos molli pluma abstergere, atque colligere haud fuerit difficile, etiam in satis magna copia reperies. Hic sanè flos, nihil est aliud, quàm spiritus salis petrae, in quo conspicias viuidos omnis generis pulchrè expressos colores, haud secus sanè, ac in lapide illo pretioso qui opala dicitur. Philosophentur nunc ingenia acutiora, si libet, & in subtiliationem hanc spirituum, qui corpus alioqui solidissimum, & omnibus impermeabile habitum, tamen mirabili subtilitate traiecerunt. Et habent sanè quod volitentur hîc, si velint, ingenia curiosiora. Itémque de ratione tantæ diuersitatis colorum plantarum hisce spiritibus tribuimus, quàmque nos propria experientia consecutos esse primos, & ad oculum multis viris summis, atque doctissimis ostendisse fatemur, & ingenuè gloriamur. Testis erit charus ille Pylades noster, Io. Hen. Cherlerus philosophiæ, & vtriusque medicinæ non infelicioꝝ adfectator, quàm admirator, què amoris nostri erga ipsum (quem ceu fidum quendam Achatem semper habuimus) tam illustris inuestigationis, vt & aliarum plurimarum magnæ admirationis rerum testem ἀντοδοσιαδίων, & gnarum facere voluimus. Sed ad propositum reuertamur.

Id quod residet in cucurbitæ fundo, niuis instar candidum, ac prorsus fixum, remedium est specificum ad omnes febres extinguendas. Datur à ʒ. β ad ʒ. j. dissolutum in liquore quodam cōue-

nienti. Et (vt verbo dicam) huic remedio non est aliud simile ad incidendum, tergendum: itémque ad purgandas, & euacuandas humorum corruptiones, atque putrilagines, & ad conseruandum corpus ab omni corruptionis inquinamento. Nā cum de natura sit salis balsamici, oportuit ipsum talibus virtutibus & proprietatibus esse præditum. Et certè, vt ingenuè fatear, si vel velim, non possim tamen satis laudibus extollere verum sal petrae, atque sal fusile philosophorum. Quod sal Homerus appellat diuinum: quod Plato scribit esse amicum, & familiare rebus diuinis: quodque multi philosophi dixerunt esse animam vniuersi, & spiritum viuificantem, generantemque res omnes.

Videbimur fortè longiori serie orationis in inquisitionem, speculationemque tam generalem, quam particularem salis naturæ euagati: Sed tam utilis est, & necessaria, vt sit etiam basis, ac fundamentum facultatum omnium medicinarum, vt fusius suo loco declarabimus: vt hic potissimum habeant medici, quod satagant, quod perquirant, atque intelligant. Quod verò attinet ad philosophum Chymicum, sciat in salibus fusilibus se operas suas potissimum collocare debere, atque meminisse haud temerè philosophos illud subinde oclamare solitos, coque, coque, & iterum coque. quod idem est ac si dicerent, calcina, calcina, (intellige ex præscripto philosophorum) aut in cinerem redige. Et sanè si fateri velimus, quod res est, omnes operationes Chymicae, destilla-

destillationes, inquam, calcinationes, reuerberationes, dissolutiones, filtrationes coagulationes, decoctiones, fixationes, aliaque huic scientia dicte, non tendunt ad alium scopum, quàm, vt sua corpora ita reducât in cineres, vt spiritus salis, & sulphuris, qui illa perfecerunt (sub vna tamen, eademque essentia constituti) communicent, modo quodam imperceptibili, cum sua aqua metallica, veròque mercurio: Idque in eum finem, vt per vim, atque virtutem salis internam mercurius atteratur, coquatur, atque transmutetur ex natura sua vili, atque abiecta, in longè nobiliorem: dum ex mercurio vulgari fit mercurius philosophorum beneficio spiritus salis, quem attraxit ex cinere, seu calce viua metallica. Haud secus sanè, quàm euenire solet in lixiuio, quod fit ex cineribus, & aqua, in quam optime percolatam, atque filtratam cinis omnem suam animam, virèsq̄e transmittit. Nempe suum sal aque prædicte communicat: quæ aqua, etsi semper maneat fluxilis, ac liquida, non tamen restat aqua simplex pura, atque frigida, vel exigue virtutis: sed iam lixiuium facta, fit calida, facultatis exiccantis, detergentis & qualitatis prorsus actiue, quæ tota est virtus, atque facultas medicine transmutantis. At considerandum est, ex qua re cinis hic viuus, atque metallicus fit conficiendus. Item ex qua aqua idè parandum fit lixiuium, vt extrahas sal, aut sulphur philosophicum, hoc est medicinam balsamicam, quæ fulminis instar refertissima fit actiuarū qua-

litatum, reducta in calcem verè viuam, atque dum prius esset corpus quoddam mortuum, atque inanimatum, tunc fiat corpus animatum, spiritu præditum, & medicinale.

CAP. V.

*Aurum animatum præcipuum esse subiectum
medicina Philosophorum me-
tallica.*

Tantum potest sulphur naturæ philosophicum, quod auget, & multiplicat viribus ipsum etiam aurum, iam magna perfectione præditum, non tam propter æquabilem sulphuris, atque argenti viui concurrentiam, quàm propter perfectam combinationem, adæquationem, æquabilitatem, æqualitatemque elementorum, atque principiorum, quæ aurum constituunt. Ac ita quidem constituunt, vt alterum non superet alterum: sed velut in equilibrio constituta, aurum efficiunt incorruptibile: cum nec à terra exedi, vel corrumpi, nec ab aëre alterari, nec ab igne domari aut diminui, quamuis minimum, possit. Atque hoc præterea, quod, vt inquit philosophi, par in parem non habet imperium: eo quod etiam in omni equato corpore nulla reperiri possit actio, aut passio. Et hæc est sola illa æqualitas, quam Pythagoras dixit esse matrem, nutricem, atque tutricem concordie rerum omnium. Hæc causa est, quod in auro, atque omni corpore perfecto, vbi hæc æqualitas existit, sit indomita
que-

quædam, atque incorruptibilis compositio. Id quod prisca philosophi obseruantes, in auro quaesuerunt magnam illam, & incomparabilem medicinam. Quoniam autem cognouerunt, quod propter compactam, atque firmam suam compositionem in corpus nostrum agere non possit, conati sunt dissoluere, atque frangere durissima eius vincula, atque beneficio sulphuris vegetabilis, & balsami vitæ artificiosa operatione, redigere ad perfectam adæquationem, vt spiritus vegetabilis auri, qui modo quasi in otio delitescibat, ex auro vulgari (quod modo erat) redderent aurum philosophicum, atque medicinale, quod vegetationem nactum perfectiorem, & virtutem seminalem, dissolui possit in omni liquore, eique communicare exuperantem, balsamicamque illam perfectionem, seu vitæ, naturæque nostræ balsamum. Sed audiamus, quæso, quod dicit Augurellus de hoc auro per prædictum sulphur, aut spiritum naturæ animato:

*Denique sic etiam fuluo detentus in auro
 Ipse manum capit artificis, qui vincula soluat,
 Et qui se propria reddat virtute Potentem.
 Quod si quis properans hanc artis viribus unquam
 Explicet, atque disu tepido, post incoquat igni,
 Continuo aspiciet (visu mirabile) vitam
 Auro impartiri longo cum seminis usu
 Nec deerit quin ex auro sibi procreet aurum.
 Quod cum ita cõstiterit durate, & credite verbis
 Intenti artifices, & res sperate secundas.*

Et quia nunc sermo est de animatione auri, & ut ostendamus qua ratione antiqui philosophi inhiarint, atque infudauerint huic operi, vel materiei: age, videamus quid scribat Palingenius in suo *Zodiaco*: cum hunc aurificum puluerem piis quærentibus viris respondisset Apollo, sub obscuro quodam ænigmate: & hinc ad cæli conuexa euolasset: hæc scribit.

*Tunc mentis diuina homines oracula cæca
 Volentes animo ancipiti, vix tempore longo
 Experti multa, & non paruis sumptibus illam
 Inuenere artem, qua non ars dignior vlla est.
 Fingendi lapidem æthereum, quem scire profanis
 Haudquaquam licet, & frustra plebs improba
 querit,
 Quem qui habet, ille potest, ubi vult, habitare
 decenter,
 Nec fortuna iram metuit, nec brachia furum.
 Sed tanto paucos dignantur munere diui.*

Constat sane ex præcipuis, & primæ notæ antiquorum libris hunc præcipuum fuisse eorum scopum, ut inquisitioni tam eximie rei infudarent, nempe ut componerent medicinam quandam balsamicam, ad vegetandum, roborandum, atque insigni sua adæquatione, & integritate naturæ, conseruandum balsamum radicalem, & nectar illud vitæ nostræ in bono & laudabili temperamento. Hinc idem Augurellus verba faciens de puluere aurifico, postquam ostendisset effectus quos efficere potest in metallis, ita subiungit.

Quin

*Quin etiam humano decuit de corpore pelli
Hac, omnes valida morbos, faciliq̄ue medela,
Seruariq̄ue diu nitido cum flore iuuentam
Et senium placidos produci grande per annos.*

Et profectò mirum videri haud debet, aurum à suo, ceu compede, liberatum, adeòque spirituale, atque animatum redditum, viribùsque adactum roborare posse naturam, atque instaurare balsamum nostræ naturæ, tamque exigua dosi vnus aut duorum granorum conseruare ad vltimam vsque periodum vitæ. Tantò minùs mirum videatur, quod conueniens, atque magna illa adæquatione temperaturæ communicans cum balsamo nostro radicali, impediatur dominium phlegmatis, bilis exandescentiam, atque melancholiæ adustionem, suæque incorruptibili virtute conseruet sanguinem à putredine, atque ita balsamo illo nostro subueniat, & quasi manus præbeat, vt non tantùm naturam nostram præseruare, sed maximos etiam corporis nostri morbos superare possit. Præsertim, cum balsamum illud naturæ, innatus ille spiritus, omnium actionum, operationum, & motuum in nobis sit præcipua causa, à temperie seu crasi minimè dependens, sed eam conseruans: vt ipsemet Galenus de innato illo nostro calore verba faciens, profiteri cogitur.

» [Com. in aph. 15. l. 1.] Cognoscere oportet (inquit) Hippocratem innatum dixisse calorem,
» quem in quoquo animatum natium spiritum
» vocamus. Neque enim aliud, quicquam animal

C

„ ab initio formavit, sicuti rursus adauxit, aut vs-
„ que ad mortem enutriuit, præterquam iste ca-
„ lor innatus, qui omnium operum naturalium
„ est causa. Nulla itaque ratione excusari possunt,
qui contumaciter, & absque vlla ratione flocci
pendunt, vituperant, atque calumniis incessant
talia remedia, quæ principaliter collimant ad re-
stitutionem, & corroboracionem balsami nostri
radicalis: qui solus (ea potissimum medicina adiu-
tus) separare potest heterogenea, & naturæ mo-
lesta per expulsiones, euacuationesq; ordinarias,
& conuenientes: atque retinere homogenea,
cum quibus ad earum conseruationem, maximè
consentit. Quod si ad virium corroboracionem
vltus aliquis esse possit auri foliati, (quod nihil est
aliud quam res quedam mortua, quæque nostræ
naturæ nullatenus communicari potest, tantòque
minùs digeri à calore nostro naturali) qualis ferè
esse solet in omnibus medicinis restaurantibus:
vt in confectione alkermes, electuario de gem-
mis, aurea alexandrina, diamargarito Auicennæ,
aliisque: cur quæso improbetur vltus auri animati
ea ratione, atque modo vti iam dictum? Et fru-
stra mehercle immo temerè tantopere perstrin-
gunt, atque contemptim proclamant remedia
metallica, ac si verò nihil essent aliud quam ve-
nena: maximè cum constet, hodie egros, etiam
deploratissimos, & vbi aliis medicamentis vulga-
ribus nullus amplius restabat locus, relegari ad
thermas, quæ nihil aliud sunt, quam aquæ medi-
camen-

camentosæ, nitrosæ, aluminosæ, vitriolatæ, sulphureæ, bituminosæ, antimoniales, plumbeæ : denique omnes participantes de substantia, atque spiritu quodam metallico, quem reipsa comperimus purificare, atque euacuare corpora nostra omni euacuationis genere, non sine ingenti utilitate, ut fufius declarabimus, ubi ea de re speciatim agemus in libro nostro de recondita rerum natura artisque mysteriis : in quo opere apertè, & manifestè ostendemus quales sint qualitates virtuales, ut ita loquar, illorū spirituum metallicorum. Quos ratione, & experientia docebimus, eosdem habere effectus cum thermis naturalibus, etiāque naturaliter calidis: simulac ostendemus apertè posse tales artificiosa quadam industria parari quouis tempore, quouis loco, interim haud minori commoditate, atque utilitate.

Multi eiusmodi hominum excusandi sunt magna ex parte, quos, (cum iam sint senes cani, & quod proverbio dici solet, iam alterum pedem habeant in Cymba Charontis, cūque nihil se ignorare existiment) pudet de integro doceri, atque redire ad scholam, quod aiunt. At illis qui obstinatè sese opponunt, & per invidiam, atque maliciam laceffunt, & carpunt, nihil habemus aliud, quod pro causa defensionis nostræ & confutationis illorum obiiciamus, quàm crassam illorum, puram, & putam ignorantiam.

Porro hæc ratio præparandi medicinam, de qua hîc agimus, olim dicta fuit mineralis, pro-

pterea quod sulphur, aut sal philosophicum, cuius visus est ad animationem, & vegetationem, depromptum, est ex prima scaturigine vegetatiua naturæ mineralis. Plures philosophi pro subiecto minerali assumpserunt Saturnū. Alij Magnesium Saturnalem, quæ prima est radix metallica, & de stirpe vitrioli. Isaacus Holandus, Ripleus, aliique magni philosophi sua opera de hac materia scripserunt, quæ cum extent, vnus quisque videre potest. Nobis enim hoc loco aliud non est institutum, quàm docere, & quasi ob oculos ponere, quodnam sit illud balsamum radicale, & medicina vniuersalis, tantopere à priscis philosophis celebrata ad conseruationem valetudinis, & sanationes morborum corporis humani. Cui quidem rei maximopere conferri potest aurum animatum, & balsamicatum (excusent, quæso, manere Ciceroniani ἀμαθέστερον, & σαφ' ἄσθερον, hoc est rudiùs, sed planiùs loquētē, vt intelligatur.) Alij, inter quos est etiam Raymundus Lullius, ignem suum naturæ ad animationem auri quæsiuerunt in vegetali. Nam hic præcipuus omnium fuit scopus, vt aurum animarent. Atque hæc est ratio, cur omnes dicant, vnicam tantum esse, viam vnâque materiam, seu sulphur balsamicum & naturæ, quod præbet ignem agentem, atque internum ad idem opus. At verò inter omnia vegetabilia primas tenet vinum. Nam inter omnia de natura vitriolata plurimum participat: quod non tam ex viridante illo colore racemorum immaturorum,

atque

atque gustu acerbo colligere licet: quàm ex colore saphyrico maturorum, rutilo & intrinseco colore, saporeque acuto; quæ omnia externas & internas vitrioli qualitates planè referunt.

Tales etiam notum est esse quasdam aquas in Auernia, quarum gustus vinosus est cum facultate quadam pungente. Ipsum quinetiam acetum, in quod vinum facillimè transmutatur: (anima nimirum sulphurea, hoc est, spiritu eius separato) acetosam vitrioli qualitatem repræsentat, ut & aliæ vini signaturæ, veris philosophis abundè cognitæ. Quod etiam ex concordantia, atque sympathia, quam habet vinum cum natura metallica, colligere licet, cum ex vino perinde, ac ex vitriolo præparari possit artis chemicæ menstruum, (ut vocant) quod metalla in liquorem dissolvere possit. Atque hæc est ratio cur Poëtæ cecinerunt.

Bacchus amat colles.

Hæ, inquam, sunt rationes, cur Raymundus Lullius, aliique celebres philosophi operas suas collocarunt in vino, ad extractionem sui sulphuris Balsamici, ut inde conficerent verum aurum potabile & veram Balsamicam medicinam.

Sed age paucissimis tantum verbis aperiamus Lullij methodum, quam tantopere celavit in suo de quinta essentia libro, aliisque in locis: quæ si rectè intelligantur, facile diriget, atque instruet quemvis verum philosophum ad componendam, atque ex omnibus rebus eliciendam medicinam.

C ij

illam Balsamicam. Nam ubique idem scopus, idem finis, eadem vnica atque sola via ad compositionem illius Balsami, aut sulphuris philosophici, existentis in omnibus rebus mineralibus, vegetabilibus, atque animalibus: quamuis in aliis magis, in aliis minus.

CAP. VI.

Qua arte paretur sulphur & mercurius philosophorum ex vegetabili ad faciendum verum aurum potabile.

ERgo vt ritè omnia peragantur, quæ ad talem operationem requiruntur: eligendum est vinum generosissimum rubellum, ad minimum dolum integrum, ex quo aquam vitæ extrahes, ratione solita, quam rectificabis ad perfectionem summam. Hunc spiritum vini adseruabis in loco frigidissimo, vase optimè clauso, ne propter immensam, quam habet subtilitatem expiret. quod residuum est vini iterum destillabis, & exhibit media quædam aqua vitæ, si vinum fuerit optimum. Quod vbi extillauerit seorsim seruabis. Hoc iterato facies de vini residuo, separando, vt prius, aquam vitæ à suo phlegmate, singulis seorsim reseruatis. Fæces verò in fundo residentes demum colliges, ex quibus vltimam humiditatem elicies, per balneum vaporosum, aut per cineres, donec picis instar crassescant. Huic subsidentia piceæ in diuersos alembicos (si magna fuerit copia) immissa, affunde reseruati phlegmatis

tis tantumdem : vt quatuor , vel quinque digitos
 superemineat : pone omnia in balneo calido, aut
 supra cineres itidem calidos, sic paucis diebus
 phlegma, quod prius erat album, denuò recipiēs
 tincturam euadet rubrum valdè : attracto nimi-
 rum ad se sulphure combustibili, ex vini fœcibus
 impuris. Phlegma hoc tinctum per inclinatio-
 nem separa, & seorsim quoque si lubet, reserua
 ad alios vsus, vti dicemus. Postea demum aliud
 nouum phlegma affunde supra easdem fœces, &
 in distinctis alembicis, si magna sit copia, vt iam
 dictum: quod rubedine tinctum, vt prius, itidem
 separa, & prædicto iam tincto, atque separato af-
 funde. Hoc toties continuabis, donec phlegma
 nullam amplius attrahat rubedinem, atque fœces
 iam subalbida, vel crySTALLINÆ sint reddita. Quod
 vt facilius dignoscas aliud phlegma affunde, &
 vel digito, aut baculo (mundo tamen) misce, vt
 aduertas, num aliquid restet tincturæ: nam o-
 mnino omnis eliciēda, vt ne ampli⁹ tingatur, vel
 minimum affusum phlegma: quo argumento
 certissimè cognosces, omnino depuratam esse
 residētiam, seu fœces, quas alibi CrySTALLUM tar-
 tari vocabimus, quoniam ex tartaro quouis com-
 muni, faciliori etiā methodo similes crySTALLI e-
 liciantur. Remedium sanè iucundissimum, gra-
 tissimūque si quod aliud in mundo, promptè
 mundificans stomachum, hepar, atque lienem à
 suis impuritatibus: prouocans vrinas, & mouens
 vnam, aut alteram sedem extraordinariè. Sed ad

C iij

opus nostrum redeamus. Fœces prædictæ iam debitè atque conuenienter, vti dictum, depuratæ, reponantur in diuersis cucurbitulis colli oblongi, atque affundantur vnicuique de primo illo spiritu vini rectificato, vt tres digitos supereminet: mox inducto vnicuique paruo capitello cû suo recipiente, luto tenaci, Hermetice vndique obserato ne quid expiret, ponantur in cineribus calidis, vt bulliant, atque destillent: reafuso eo, quod extillarit, atque ita rursus bulliant. Postea permittes omnia vt refrigerent. Tum spiritum per inclinationem quàm poteris diligentissimè separabis, ne quid simul exeat turbidi: & rursus vnicuique cucurbitula alium spiritum vini affundes, & facies sicut prius: hoc toties iterabis, & continuabis, donec fœces, quæ à propria sua natura calcinantur, incipiant nigrescere, & fumare, si supra laminam ignitam ponantur. Nam signum hoc est, primam calcinationem philosophicam esse peractam, & spiritum eadem opera iam factum esse animatum ex Balsamo acido, & fermento naturæ contento in prædictis fœcibus reductis in crystallum, vti dictum. His spiritibus animatis simul iunctis, ac optimè reseruatis, ne expirent, fœces prædictas iniicies in vasa, quæ appellantur, matratia. globi instar rotunda, angusta habentia colla, per quæ materia infunditur. Hæc vasa hermetice clausa, atque obturata, ne quicquid exhalare possit sepeliantur in arena, in furno Athanoris, quod flammam præbeat circumcirca
ambi-

ambitum prædicti vasis. Tum ignem admoue per quinque vel sex dies continuos, donec terra candida fiat sicut nix, sitque optimè calcinata, atque fixa. Quam vt magis volatilem reddas, & facias sulphur aut mercurium philosophorum, poteris si velis hanc tuam calcem diuidere in duas, vel tres cucurbitulas magnitudinis conuenientis, pendendo prius pondus vniuscuiusque, & supra vnamquàmque affundes spiritus vini animati prædicti, quartam partem: applica capitellum paruum cum suo recipiente benè accommodato, vt prius; colloca in B. M. tepido per diem vnum. Postea iisdem vasis in cineribus positis adhibebis ignem mediocrem, vt extillet liquor, qui cum prius fuisset ardentissimus, atque acerrimus, nunc affluet prorsus inspidus, nec alium saporem linguæ imprimens, quàm fontanæ communis: propterea quod prædictus spiritus relinquat suum sal Balsamicum, quod antea cum spiritu permixtum exstillauerat, cū sale prædictæ calcis: Natura enim naturam amat eamque sequitur in sua natura, vt inquit philosophi. Denuò alium spiritum vini animati affundes, vt prius, eadem proportione, distilandique ratione seruata, donec ad gustum percipias prædictum spiritum animatum exire, atque destillare æquè fortem ad gustum, ac fuerat tum, quando affuderas. Nam hoc erit signum sal fixum prædictum, retinuisse ex volatili quantum sufficit, retinerèque decet, & potest. Iamque si pendas lance tuas materias, deprehen-

des parte tertia ponderis adauctas, vt si fuerit ℥.j. calcis in vnoquoque vase nunc aduertas vnumquodque pendere ℥. iij. aut etiam magis. Quod accuratè obseruandū est pro sublimatione, atque postrema operatione, (quæ adhuc facienda restat) vt volatile nempe transcendat, superetque fixum. In quo negotio, vt tutius procedas, accipiendum aliquid prædictæ calcis viæ philosophiæ, atque iniiciendum laminæ ferreæ ignitæ: quod si videas omnem prædictam calcem exhalare, & in fumum euaporare, sicut sal armoniacum, absolutum & perfectum habes opus. Sin minus, operatio prædicta iteranda, continuandaque donec prædictum signum appareat.

Quo facto, materias has pones in paruis alembicis longiusculis in formam sublimatorij, adhibitis capitellis, & recipientibus, ad excipiendam humiditatem spiritualem sulphuream, atque destillabis in cineribus, igne lento, per diem integrum: augebis postea ignem per gradus magis, ac magis, eousque, donec sub finem per octodecim, aut viginti horas ignis fiat sublimatorius, videasque vasa non amplius obscurari spiritibus, aut fumis exalbidis. Et videbis iam vasorum lateribus sublimatam materiam adhærescentem, pulchrâ, nitidam, atque perlarum seu talei instar transparentem: supra quam in puluerem redactam in paruo mortario porphyriano, affundes spiritum sulphureum destillatum, humectando paulatim, atque coquendo totum, per tres, vel quatuor dies
in forti

in forti Althano: & habebis materiã perlaceam, balsamum radicale ex vegetabili extractum, mercurium philosophorum, sulphur Balsamicum, denique ignem illum naturæ tam celebrem, tam abditum, atque occultum ab omnibus philosophis, qui omnes vno consensu dicunt: ignis, & azoc tibi sufficient. Hic solus balsamus est medicina vniuersalis ad tuendã, conseruandãque sanitatem, si exhibeatur cum liquore aliquo conuenienti, quantitate vnus vel duorum granorum. Magna & admiranda est eius virtus ad restaurandum balsamum nostrũ radicalem: quem ex communi consensu omnium medicorum diximus esse medicinam morborum.

At Lullius noster, cæteri que philosophi non conquesunt in hoc, sed vterius progressi, prædictum sulphur philosophicum dissolunt in conuenienti portione spiritus vini ad perfectionem rectificati, vt prius, & in pellicano hermetice clauso, sinunt vt vniantur, & optimè copulentur simul per viam circulationis: & intra paucos dies aqua redditur azurea seu cœlestis: quæ distillata vim habet dissoluendi aurum, illudque reducit in calcem verè philosophicam, in liquorem pretiosum, qui per iteratas circulationes ac destillationes, transire etiam potest per collum alembici, aut per retortam. In qua operatione, si procedas, vt decet, separare poteris à sole iam philosophicè dissoluto & animato dissoluens tuum philosophicum quod perpetuò inseruiet ad nouas

dissolutiones. Nam exiguum admodum in vna: quaque dissolutione deperditur : & sic habes verum aurum potabile: medicinam vniuersalem, quæ nec æstimari, neque laudari satis potest. Eadem planè ratione facies dissolutiones perlarum, atque lapidum pretiosorum: remedia generalissima, & inter prima collocanda ad roborationes, si dissoluantur, & modo, & ratione prædicta, cum dissolvente naturali. Remedia, inquam, quæ longè meliùs naturam nostram confirmare ac roborare possunt, quàm si, vt vulgò fieri consuetum, tantummodò conquassentur, aut in puluerem tenuissimum redigantur, vt in communibus illis nostris præparationibus atque pulueribus cordialibus fieri solet.

Sed erût fortasse, qui dicēt, eiusmodi præparationes nimis esse difficiles, vel iis, qui eas nõ intelligunt, vel iis, qui ista sũsque deq; ferētes, non maximòperè scire gestiunt. At, inquam, longè difficili⁹ est plurimis medicis, benè ac ritè præparare, aut cõmune aliquod electuariũ (quod illi tamen præscripserint) vel molle, vel solidum: immo (& conscientiam illorum appello) ritè coquere saccharum vt fiat syrupus aut tabella. Quod tamen, vel semestri atque vix initiato pharmacopœo, & qui manus dociles, ingeniũque capax adhibuerit, perfacile fuerit. Et quot, quæso, hodie extant medici, qui ex innumeris, quibus suas compositiones inferciunt, simplicibus, ne decimam fortè quidem nouerint partem? Scio quid loquar, nec
aliter

aliter norunt, aut intelligunt, quàm quod ita vel legerint, vel in scholis audiuerint, aut ex suis colleſtaneis corraſerint.

Quot rursus ſunt hodie, vt & fuerunt ante hæc tempora, quorum præſcripta ſi ad amiffim ſequeretur pharmacopœus, tabellæ loco, quam ille putabat, faceret opiatam, aut econtrà: cùm neſciat miſer ille (cùm interim egregiè ſapere ſe putet) tantùm proportionem ſaccari cum puluere ingrediente ad formandum vtrumque. Quid? quod loco vnguenti emplaſtrum, aut huius loco illud, quod lepidus ille conſiliarius naturæ, atque ſanitatatis nō intelligat doſim olei atque ceræ ad compositionem alterutrius? Hinc fit, vt pharmacopœi magna ex parte rideant hos noſtros medicaltroſ: vnde fit, vt ijmet pharmacopœi hodie à plerisque non minoris æſtimentur quàm ipſimet medici. Immo hos præ aliis contēnunt, cùm illi non ſecus atque hi medici munere fungantur. Apud priſcos ſanè nō ita erat comparatum. Nam proles Aſclepiadea ſibi inuicem communicabat ſecreta veluti de manu in manum, quæ propria manu domi ſue parabant, etiam tempore Galeni: erantque ſimul & medici, & chirurgi, & pharmocopœi. Quapropter & deorum loco tum fuerant habiti, quod remedia illorum atque ſecreta non ita eſſent communia, atque in vulgus ſpargerentur, vt fit hodie: ſed ſanctè ſibi reſeruabant, ſub religioſo quodam ſilentio: populo verò etiam perſuadebant ea ſe per reuelationem quandam, in ſomniis aut tēplis

accepisse à diis suis, vt in maiori pretio haberentur. Quinimò cremato Æsculapij templo retulisse chartis Hippocratem præceptiones medicas per quietem hauistas, memoriæ proditum est. At hodie tam nobilem artem, adeo communem atque tritam, & tam à pristino suo splendore deturbatam videmus, vt mulierculæ etiam ægrorum, & puerperarum famulatrices eam exerceant: immo medici nonnulli eousque degenerarunt, vt etiam munere famulatio prædictarum muliercularum fungi non dubitent, nimirum, vt seruitutis nomen indignum, quod tamen vnicè flagitant, mereantur. Nomen, inquam, indecens prorsus atque ignobile professori artis tam liberalis, quod tamè plerique hodie affectant, vt vulgo videantur boni & magni medici. At hercle talium medicorum fama non extenditur vltèrius quàm ad aures muliercularum decumbentium, atque puerperarum, quæ degunt in sua ciuitate, quibus illi seruillem suam operam præstiterunt, non vt medici, sed vt coqui, vt serui lectuarij, etiam circa mediâ noctem, omnique hora, vt aliquos gloriari nouimus. Atque vtinam horum magna pars, non indigno prorsus atque seruili aucupio sibi captaret eiusmodi muliercularum ægris atque puerperis accubuarum beneuolentiam, vt ab ipsis magni fiant apud plebeios, & prædicentur. Et fit tamen hoc, fit, inquam, non sine immenso illorum artificum, quam falso profitentur dedecore. Vt satis iam ex dictis constet culpam plurimorum esse
medi-

médicorum , quod hanc artem nimis communem reddiderint, vt dictum est. Quare temerè atque frustra obiiciunt , & quasi pro exultatione suæ ignorantia prætendunt difficultatem harum præparationum, temporisque diuturnitatem : cū ea res nec difficilis sit, neque longa iis, qui manus adhibere norunt. Nec flocci faciendæ sunt, aut labori parcendum , cum instituantur pro medicina tam excellenti tamque pretiosa , quæ tantula, atque tam exigua dosi possit causare adeò magnos, & admirandos effectus : vnde ad medicum pertingat honor, & gloria, ad ægrum verò ingens solatium, ipsaque adeò sanitas. Atque, vt concludam libet hoc loco adducere pulcherrimam quãdam sententiam , quam apud Ciceronem in Tusculanis me legisse memini. Nec modus est vllus (inquit) inuestigandi veri, nisi dum inueneris, & quærendi defatigatio turpis , dum id, quod quæritur, sit pulcherrimum.

CAP. VII.

Medicina balsamica ex rebus omnibus præparanda & consicienda ratio.

EX præparatione prædicta sulphuris balsamici vegetabilis, quam supra docuimus fideliter, clarè, atque manifestè, facilè est intelligere, qua ratione idem sulphur extrahi possit ex omni corpore mixto. In quo, vt summatim omnia colligam, reperitur primum liquor, omnis odoris, atque saporis expers, qui appellatur phlegma, vel

aqua passiva : deinde liquor gustu, colore, odore, aliisque impressionibus qualitatuum virtualium praeditus, qui vocatur liquor mercurialis : & tandem liquor oleagineus innatans, & flammam concipiens, qui sulphur dicitur. Post extractionem istorum trium humidorum distinctorum, nihil aliud restat, quam cinis, seu pars sicca : ex quo cinere optimè calcinato sal extrahitur cum proprio phlegmate secundum artem saepius, & iterato illam aquam calefactam supra praedictos cineres (in manica Hippocratis impositos) affundendo, & transcolando, hocque toties repetendo, donec aquam salinam ad gustum percipias : haud secus ac in lixivio fit. Quo facto humidum destilletur, & subsidebit sal in fundo, quod in prima hac praeparatione non satis mundum est & benè purificatum. Quare denuò aqua exstillata affundenda, ut sal in eademmet aqua rursus dissolvatur : quo dissoluto filtra (aut saepius per manicam transmittit, ut prius, ut clarissima euadat) tum rursus coagula ad lentum calorem. Atque hac ratione ex omnibus cineribus vegetabilibus extrahes sal clarum & purum. Super hunc salinam in alembico impositum affunde totam suam aquam mercurialem acidam ; degerantur per unum aut alterum diem Balnei lentum : dein destillentur per cineres, & aqua destillabit insipida. Quoniam quicquid continebat salis volatilis residuebit cum proprio suo sale fixo. Perge ita in operando ut supra de vino docuimus. Aut si nolis tam exactè omnia perf-

perficere, transcola rursus omnem liquorē mercurialem per sal prædictum, qui in se recipiet quicquid habuerit illa aqua impressionis virtualis, exhibitque aqua, seu liquor nullius nec saporis, neque gustus, sed aquæ cōmuni omnino similis. Quod si adiicias tantum, vt pars volatilis superet fixam: hoc est, vt plus sit salis volatilis, quàm fixi, (quod faciliè cognosces ex pōdere, quod triplo auctum erit, & per probationem laminæ cupræ, vel ferreæ candentis, quando materia hæc super eam iniecta exhalat, atque in fumum abit) tum sublimare potes, & fiet sal armoniacum philosophorum (ita enim hæc materiam appellare illis libitum fuit) quod clarum erit, & perlarum instar transparentens. Supra hanc puluerisatam materiam paulatim affundes liquorē oleaginosum purificatum, & coques hæc materiam, vt ex volatili denuò fixetur: quod tamē fixum erit de natura fusibili magis, quàm vel ipsamet cera, & per cōsequens facillimè cōmunicabit cum spiritibus, & naturali nostro balsamo, cum separatum sit & ab aqua sua passiva, itémque à terra passiva, inutili, quam vtramque materiam elementum passivum vocant: quod nullam in se contineat proprietatem, nec vllam actionem edat. Ita fit corpus siue natura prorsus homogenea, & simplex etiam si tres distinctæ naturæ videantur, quæ tamen sint vnius, eiusdémque essentiæ, atque naturæ. Sic cōponetur corpus exactè purum ex tribus principiis hypostaticis, nempe sale, mercurio, & sul-

D

phure. Quod sulphur aliqua ex parte respondet igni verè simplici, ac elementari: mercurius aëri, & aquæ, itidè simplicissimis, atque verè elementaribus: Sal verò terræ puræ, simplici, atque elementari. Quæ terra non frigida est, & mortua: sed terra calida, terra viua, & actiuarum, atque vegetabilium qualitatum plena. Ecce quomodo paranda sit perfectæ, atque vniuersalis medicina ex omnibus naturæ rebus. Qua si uti velis ad purgandum, elige pro subiecto simplex aliquod purgans: si specialiter velis roborare, elige res quæ maximè confortant: si specifica lenientia parata habere velis, vel generalia anodyna, sume ea, quæ maximè sunt anodyna. At scias interim in vno eodémque, ac eo quidem solo remedio hac ratione præparato, exempli gratia in natura salis balsamici, habere te etiam detergens, purgans, diureticum, ac vt verbo dicam, euacuans vniuersale, correctiuum omnium impuritatum, atque corruptionum. Habes quoque in natura sulphuris particulari, anodynum generale, & spirituale: in natura mercuriali confortatiuum vniuersale, idémque nutriens. Quæ naturæ omnes simul iunctæ, vt supra, arte atque industria veri medici atque philosophi, has omnes functiones absque vlla molestia, ac perturbatione præstare, atq; exercere possunt: interim balsamum nostrum radicalem roborare virtute sua balsamica, subministrando ei omnia media non tantum ad defensionem suam, sed etiam ad expulsionem, & suppressionem

nem omnium morborum.

Atque hæc est vera illa medicina, hæc ratio eius vniuersitatis, hæc eius puritas, atque perfectio. Néc quicquam est eius præparatione facilius, si rectè intelligatur. Accedit quod immensa eius vtilitas atque excellentia tanta sit, vt nullus labor, nullus conatus, nulla industria omitti, aut difficilis haberi debeat, quicquid tandem difficultatum, vel dubitationum oboriri, vel adferri possit. Quòd si quis ne hunc quidem laborem, licet vtilissimum, quippe ad sanitatem, vitæque prolongationem institutum, suscipere velit, vt tam exactè præparet istas medicinas balsamicas: at velit saltem eo ipso medio, & quodam quasi directore, in genere perquirat facultates euacuant, mundificant, detergent, quæ in maximo sunt vfu, & potissimum consistunt in salibus: Itémque anodynas, lenientes, consolidantes, in sulphure atque oleo: deniq; nutrientes, restaurantes & confortantes, in liquore seu mercurio. Eadémque ratione docebitur, vera correctiua omnium remediorum esse solas purificationes, atque coctiones, hæcque solas esse verum mel, & faccarum ad dulcorationem rerû omnium. Nam & ea, quæ maximè sunt acria, acerba, austera, vel amara hoc medio dulcorantur, omnisque maligna qualitas corrigitur, atque contemperatur, sicut fructus, qui ante perfectam coctionem, maturitatè sunt acerbi, austeri, vel acidi nimis, quilibet in suo genere, & qualitate. Sic vina vide-

D ij

mus, in quorum maturatione defuit calor solis, crudiora acidioraque fieri. Quæ ratio est cur huius, quàm illius anni, licet ex vna prorsus vinea, vina tamen maturiora, generosiora, & naturæ conuenientiora reddantur. Quamuis hac in re non parum etiam regioni, locoque cui solis radij fortius imprimi possint, sit tribuendū. Vt & hinc ratio diuersitatis vinorum sit petenda, quòd alia sint generosa, alia mediocria, alia cruda admodum, & vix vina. Sic vina Tigurina, aliæque in locis montosis, & frigidis nata cruda ferè esse solent: maturarique amplius, immo aliquot etiam annis in cadis siue doliis suis necesse est, antequam cum voluptate, & vtilitate bibantur. Eadem etiam propter imperfectam maturationem, concoctionemque, hoc est, quod adhuc sint cruda, tanta fæce atque materia tartarea sunt referta, vt incolæ qui ea loca, vbi hæc vina crescunt, inhabitant, calculis præ aliis sint obnoxij. Quòd si hunc defectum videmus in vino, tanto nutritiuo, & tam benè naturæ nostræ accommodato, quid de Hellebore aliisque plurimis medicinis venenatis erit dicendum: quæ tamen in montibus frigidissimis, & omni cultura carentibus, progignuntur, tantòque minùs à sole coquantur? Non itaque mirandum Helleborem nostrum nõ iisdem effectibus respondere, quos ei Hippocrates attribuit: nam quod ille commendat in Græcia sub cælo longè magis propitio prouenit, in qua plantas, & vina efficaciora esse non est dubitandum. Quare soleo
ego

ego pro prima quadam præparatione Helleborum in hortos, temperatiori solo, locoque sitos transplantare. Qui quàm varient ab incultis, & frigidis montibus, vel cichorij, aut endiuiz hortensis, à syluestris differentia satis superque ostendit. At ille præparationes, quæ ab arte proficiscuntur, & fiunt, coctionesque quas eadem ars (naturæ imitatrix) perficit, sunt multò præstantiores & correctæ ac dulcoratæ, vt ex infra positis præparationibus longè exactioribus, quàm vulgares illæ, quæ nihil ferè aliud ostendunt, quàm id quod crudum est, atque impurum, patebit manifestè, atque adeò res ipsa fidem faciet.

Nulla itaque ratione excusandi, sed omnino culpandi ij, qui dum hæc, aut non intelligunt, aut non intelligere volunt, reprehendunt tamen, atque inconsideratè occlamant omnibus, nullo habito discrimine verorum philosophorum ab impostoribus, falsò philosophi spagyrici nomè sibi vsurpantibus. Nec minus infusè nobilissimam hanc artem quidam damnant, argumento ex eo ipso sumpto, quod multi circa eam versentur impostores. At sciant nasuti isti Theones, artis abusum non tollere vsum: nec ascribendam culpam arti, quæ non est artis, sed artificis titulum temerè assumentis. Et sanè optandum esset publici boni gratia, vt omnes eiusmodi impostores, atque empirici, quique non legitima vocatione, vel autoritate publica ad hanc nobilissimam professionem sunt vocati, eiicerentur è ciuitatibus, & re-

D iij

gionibus : aut saltem interdiceretur ipsis, ne tam scdè, tantæque temeritate artem, quam prisca sacram appellare non dubitarunt, profiterentur. Hic asclepiadei medici, quod sui est officij facere deberent, omnesque nervos, atque conatus intendere apud suos magistratus, & principes, ne ars tam sancta, tamque pudica ab ipsis etiam desperatis, ac nullius consilij, nullius pietatis aut doctrinæ hominibus, tam scdè, ac turpiter prostituèretur. Hi sibi caueant, si hoc contemnant, ne si quando in abusum eiusmodi empiricorum animadvertatur: inquiratur etiam in multorum, (qui nomine tenus tantum, & non re ipsa sunt veri medici) inuidiam, avaritiæque, & ambitionis plenam æmulationem, maledicentiãque. Verendum profectò ne eueniat tandem quod in historiis legimus accidisse olim apud Lacedæmonios, qui rhetores, atque oratores è Republica sua exterminarunt: horumque exemplo Romani, non tantum causidicos & oratores, sed medicos etiam, atque philosophos sectarios non sine ingenti infamia eiecerunt.

Videbimur fortè medicinæ nostræ balsamicæ, vniuersali ac vegetabili diutius inhæsisse: & quoniam de minerali, atque animali particularius sumus acturi in præparatione nostra spagyrica, nunc vela contrahamus: postquam tamen aliquid de animali dixerimus: idque breuissimè.

CAP.

CAP. VIII.

*Medicine balsamica virtus atque
præstantia.*

HVius medicinae materiam, philosophorum quidam, in nobismet ipsis quaerunt: alij in melle, naturae animalis, atque cœlestis: alij in natura quaedam animata, non actu, seu effectu, sed potentia: quae mundi similitudinem refert: quaeque in ventre suo continet Solem & Lunam: sulphur & mercurium: album & rubrum quae debita proportione ab ipsa natura vetustissima rerum dispensatrice mixta sunt. Ex quibus materiis, per varias, pulchras, ac longas, præparationes, suam parabant medicinam vniuersalem: quæ propter perfectam contemperationem, ad æquationem, ac puritatem, contemperare, conseruare, atque etiam augere potest humorem radicalem, & nectar illud nostrum viuificum: quonia puritate naturae suae spiritualis, cum spiritibus nostris simbolo communicat. Videamus deinceps, quantum dicta illa medicina præstet ad profligandos morbos, quam infinita illa multitudo diuersorum remediorum. Ac primò, cum accommodari possit ad omnes intentiones requisitas, (vt ex prædictis facile colligere est) cumque dari possit in dosi tam exigua, quae nec nauseam, nec actionem violentam vllamve perturbationem corpori nostro inducat, ac nihilominus insignem suam operationem, pro dispositione naturae nostrae exercent,

D iij

non video deinceps, cur vniuersalissima, atque nobilissima hæc medicina, non istis medicamentorum rapsodiis sit præferenda. Hac qui rectè & tempestiuè vsus fuerit, refocillabitur, & corroborabitur, viribusque ita armabitur, vt deinceps morbum longè faciliùs, ac promptius excutere queat: qua alioqui destituta natura, faciliè succumberet. Vt amur exemplo familiari, vt quæ hæcenus diximus, omnibus clariùs innotescant. Videmus in igne nostro elemētari, si adiicias aliquid, quod facile concipiat flammam, vt paleas, fermenta aut tale quid, illico exardescere, & accrescere vi, & vrendi potentia, qui modo ferè extinguebatur: quod alimento erat quasi destitutus, ac penitè quasi à cineribus obrutus. Ita quoque balsamum nostrum radicale, fax & lampas illa flagrans, ignis vitæ nostræ, defectu alimenti proprii fatiscens, aut à scæcibus, atque cineribus obstructionum ita obrutus, vt periculum sit suffocationis, aliæve aliqua causa præpeditus, quominus viuidam suam flammam exerere possit ad conseruationem vitæ nostræ: tum sanè eget quodam calefactore, atque restauratore, vt meliùs, & faciliùs suas functiones edere queat. Similis quoque est ratio de balsamo nostro radicali, quod imminutum, aut aliquo extrinsecus occurrente impeditum, aut oblatum, medicina illa balsamica adauctum, rursus insurgat, functionesque consuetas perfectissimè edat. Nam cum balsamum illud medicinale sit naturæ cuiusdam æthereæ, siue ignis cœlestis, quippe

quippe quòd viuificat, non vrat atque consumat; ideo statim ceu aqua quædam vitæ permanens, & spiritalis communicat, & quasi vnitur cum nostro spiritu, eúmque propter sympathiam, & symbolum commune, restaurat, & vegetat. Nec alia de causa hoc fieri arbitrandum est, quàm (vti modo dictum) ex amica illa conuenientia, amicitiaque, quam balsamica illa medicina habet cum balsamo nostro radicali. (Quæ sola est ratio, vt propter vtriusque conuenientiam relatiuam, illud balsamum vitæ, hoc balsamum medicinale appellem, quod *μαρτυρῶς* hoc loco à nobis dictum fit) Præter tamen hanc naturæ similitudinem, familiaritatémque, habet & alias virtutes particulares. Quippe cù magna actiuitate sit præditum, sit spirituale summéque penetrans: ideò attenuat, digerit, dissoluit, atque euacuat infarctus istos sæculentos, cinereóscque, & suffocationis periculum vitæ balsamo minitantes. Rursus si adsit quædam impuritas, vel corruptio, aqua haud parum offendatur, quo quæso alio medio tutius, meliúsque extirpabitur, quàm à re tam pura, tam incorruptibili? Iam si febris quædam ardens eundem cum præcordiis inuaserit, quo Syrupo acetoso, quo syrupo de limonibus conuenientiori, efficaciori que extingues, quàm aciditate balsamica nostræ illius medicinæ? Causam hic nostram dicat, sicque locuples huius rei testis pyrius ille puluis bombardicus, quem non tantum extinguit liquor ille, sed ne porro cõcipiat flammam,

58 JOS. QUERCETANI LIB. I.

prorsus reddit ineptum. Testes sint spiritus ardentissimi, summéque volatiles aquę ardentis, quos nec tota glacies montium hyperboreorum congelare possit, congelantur tamen cum liquore illo acido in ipso etiam balneo M. cuius licet sit proprium vel gelidissimam glaciem attemperandi, dissoluendique, sedandus est dolor? Hęc medicina tibi anodynum erit, hoc saluberrimum illud Nepenthes. Amolliendum, extirpandumque venenum, aut pestilens, & maligna quędam qualitas? Hac nulla tibi tutior theriaca, nullum salubrius alexipharmacum, quę ipsa cunctorum alexipharmacorum summum est, atque precipuum alexipharmacum. Corroborandum est cor, vegetandique spiritus? Huic balsamo nulla confectio alkermes, nulla de hyacintho preferenda. Denique quę medicina, quod alterans promptius intemperiem corrigere possit, quàm remedium illud temperatissimum? His omnibus immensis virtutibus adde & illam, quod hęc medicina nullam vnquam adferat vel nauseam, vel perturbationem corporis, quod citò, tutò, & iucundè operationes suas exerat. Nec mirum. Est enim purissima, homogenea, & à nullo heterogeneo impedita eius natura. Vnde fit, vt liberius, ac promptius de potentia redacta in actum, separet, corrigat, roboret, expellat, ceterasque functiones suas exerceat. Idque dosi tam parua, tamque nulla, vt dum in ceteris medicinis vncię requiruntur, hic pauca quędam grana dissoluta in vino, iusculo,

lo,

lo, alióve conuenienti liquore, morbo opposito, sufficiant, quę tantos, & vel dictu admirandos effectus producant.

Hę sunt magnę illę proprietates huius medicinę vniuersalis, tantopere à priscis philosophis celebratę. Hę virtutes admirandę dicti nostri balsami medicinalis, coadiutoris, & quasi Symmyta balsami nostri naturalis, qui solus est rector, solus conseruator vitę nostrę: solus aueruncator & liberator immediatus, morborum atque corporis nostri infirmitatum. Nam si morbus ex ipso Galeno est affectus contra naturam actiones lædens: vtique contrarius est balsamo nostro radicali, & nectari vitę nostrę, quod nihil est aliud quàm eademmet natura: aut certę instrumentum ita ei assistens, atque coniunctum, vt absque huius adiumento, nihi moliri, nihil agere aut perficere possit. Ergo siue iam functiones sint imminutę, siue deprauatę, siue prorsus abolitę, hoc fieri aliter nequit quin dictus noster balsamus radicalis aliqua ex parte sit oblesus, cum certum sit omnes laudatas functiones ab eo proficisci. Hic ille est, qui *φύσις ἀνθρώπου* Hippocrati dicitur: Hic ille dispensator, faciens alimentorum attractiones, expulsiones, mixtiones, separationes, coctiones. Huic idem Hippocrates prædictas corporis nostri functiones omnes, & singulas potissimùm attribuit. Non quod idem noster balsamus radicalis in se atque sua substantia suscipere possit alterationes, atque pati, cum sit de na-

tura ætherea, cœlesti, ac proinde quodammodo incorruptibili: sed quòd eius actio retardetur, vel impediatur obstaculis quæ internis membris atque visceribus delitescunt, quæque ipsi pariunt negotium atque molestiam. Hæc morborum est occasio, hic ortus, hoc præcipuum fundamentum. Quare ut partes communis scholæ suscipiam atque defendam, sic statuo. Si eiusmodi morbus occurrans sit extirpandus, primo omnium naturam in integrum atque pristinum suum statum, atque laudabilem esse restituendam. Ad quem sanè scopum omnes nostræ cogitationes collimare debent. Prospiciendum itaque, ut primò auferantur obstacula. Ad quod discipuli Hermetis Trismegisti respondent, hoc totum abundè præstari ac perfici posse sola restauratione balsami radicalis: quippe à quo omnis actio atque ipsæ etiam crises salutares dependent. cui si, ut conuenit, subueniatur, fore, ut æger vel vnica hora plus solatij percipiat, atque tantò id magis quum idem ballamus vitæ adiutus balsamica illa medicina, atque stipatus audentius hostem sit expulsurus: atque id breui admodum, quod alia illa tritaque infundendarum potionum & medicinarum caterua, ne multo quidem tempore, & vix tamen tandem ægrè præstare possit.

Ne verò quis existimare possit, nostra hæc esse inuenta, eadème temerè à nobis prolata, audiamus quid idem Galenus præter ea, quæ supra attulimus referat in libro suo decimotertio methodi

5, thodi. Præcipua (inquit) intetio medici esse de-
 5, bet ad naturalem statum reducere laborantem,
 5, & quod ceteris neglectis, vna adhibenda cura
 5, est, vt illud conseruemus, à quo agendi facultas
 5, procedit. Hæc autem consistit in calido innato,
 5, quod dum validum est, nec impeditum, corpus
 5, innoxium conseruat, ita vt quicquid cor-
 5, pori accesserit præter naturam, quod sit amo-
 5, uendum, semper calido naturali valido egere,
 5, indubitatum axioma sit. Et quamuis in exter-
 5, nis morbis, & in quibusdam aliis nihil confer-
 5, re calor naturalis videatur, vt in amotione car-
 5, nis super excrecentis in vulnere, vel distan-
 5, tium labiorum vulneris reünione, tamen con-
 5, iunctio & carnis generatio, & cicatricis indu-
 5, ctio non fiunt nisi ab ipsomet calore innato.
 Hæc Galenus, & rectè. Enimuerò sanè omnes e-
 iusdem sectatores, (vt ne quicquam de authorita-
 te tanti coryphæi derogemus) vltro dicent atque
 fatebuntur, verè atque omnino esse naturam, a-
 deoque viuificum illud balsamum radicale, quod
 omnes eiusmodi salubres edit functiones, quam
 naturam & hîc & suprâ ex Galeno meritò dixi-
 mus veram & genuinam medicatricem omnium
 morborum: sed eatenus, quavis arte atque ope
 medicinæ illius balsamicæ adiuta, excitata, cor-
 roboratâque natura, expellere possit, domare, aut
 exturbare omne id, quod ei molestum est, siue
 contrarium. Idem prorsus sanè & nos statuimus.
 Nihilominus tamen & illud quoque concedendum est, eandem naturam esse principium,

& quasi primum mouens omnis curationis: quippe absque cuius robore vel vigore omnis medicina inutilis est atque frustranea: Natura quippe sibi semper est similis ac eadem, nec vnquam in nobis oīatur, sed in perpetuo versatur negotio, iugiter agitans, motitans, atque vegetans, donec obstaculo multiplici impedita segnius illud præstet atque infirmius. Quæ sanè obstacula, seu aduersitates, illamet vltro propriisq; viribus, auellere & superare conatur, aut etiã eicere: verũ cū ei res sit cū hoste fortissimo, aut certè cū plurib. hostique longè facilius atque citius expugnabit, si artis subsidijs obfirmata, armisque sibi convenientibus instructa contra ire possit audentior maiorique cum confidentia, robore, atque securitate. Ad quã quidem rem præstandam medicina nostra balsamica, quæ exquisita illa præparatione naturam acquisiuit purissimam, viuificam, spiritualem, roborantem, atque homogeneam naturam quæ nulla exceptione longè accommodatior efficaciorque est, quàm reliqua illa medicamenta vulgi medicorum, nulla arte, nulla industria aut dexteritate præparata. Quæ quoniã cruda adhuc, impura & crassa, terrestrique impedita sunt crassitie, nature potius multum facessunt negotij, antequam horum malignam qualitatem eruat, cruditatem decoquat, terrestremque crassitiam atque impuritatem secernat, succumbit prius, quàm auxiliũ aliquod recipiat atq; solatiũ. Et ne à similitudine nostra digrediamur, applicemus iam dicta

dicta ad ignē, de quo antea locuti sumus. Quemadmodum itaque videmus ignem multis cineribus obrutum, & ne aërem quo nutritur concipiat, impeditum, facillimè suffocari: eundem rursus excitari, si quis admota manu, diductis cineribus, euentilatisq; quæ restant, scintillis, liberum aëri præbeat aditum: hic causa refocillationis, excitationisq; ignis tribuitur ei, qui semotis cineribus manū adhibuit; cū nihil aliud fuerit quā merrū instrumētum restitutionis ignis. At principale efficiens consistit in ipsomet igne, quem frustra hercle ille delatārit, aut euentilarit, si penitus fuisset extinctus. Quapropter soli igni residuo reuiuicatio illa (vt ita loquar) tāquā causæ primariæ, proximæ, atque intrinsecæ tribuenda, interueniente tantum extrinseco ventilatore, tanquam instrumento.

Rursus, quemadmodum frustra scis, si ignem languidum, ac vix ac ne vix quidem scintillantem multò carbonum mortuorum obrutu citò resuscitare velis: citiùs enim suffocabitur, quàm in pristinum vigorem accendetur. At si carbones accensos apponas, mox eundem adaugebunt, nec metus ampli⁹ erit vllus extinctionis. Simili prorsus ratione præcipua virtus, seu functio semper igni nostro vitali seu balsamo, radicali accepta, ferenda, potius quàm medico, aut medicamento: licet hoc aliqua ratione subuenire, manusque auxiliares præbere possit, & soleat, dum fœces cinereas, & factus tartareos impediētes liberat, ac dissoluit, vt liberior sit transpiratio, ne ab iisdē oppressus, suffocetur. Talis est Balsamica hæc me-

dicina, quæ purificata, exaltata, atque in essentiam præstantissimam redacta, spiritus alicuius vitæ instar, ignem nostrum vitalem, iam quidem viventem, sed languidum excitat, instaurat, & primo vigori restituit. Quod cum absque omni comparatione longè citius, tutius, atque iucundius, (sicuti iam dictum) quàm prior illa medicina vulgata id præstet: iccirco illam non malè carbonibus mortuis, seu ligno virenti; hanc verò tãquam præparatam, & iam in balsamum redactam carboni accenso contuleris. quæ totius nostræ disputationis est summa. Atque hæc dicta sunt de natura, proprietate, qualitate, excellentiâque nostræ medicinæ balsamicæ, quam præcitati philosophi præparant ex vna re sola nõ ex pluribus, siue sit mineralis, siue vegetalis, siue animalis. De hac vnica medicina intelligendus est summus ille sapiens. Altissimus creauit è terra medicinam, quam vir sapiens non abhorrebit. Nam per 70 medicinam, intelligit remedium, non artem medicam. Nam consuetum fuerat primis illis seculis vti hac sola medicina ex vnica & sola materia deprompta. Posterior ætas deinde longa inuestigatione adinuenit balsamum illud radicale, & deprehendit in aliis plus, in aliis minùs de eo inesse. Quicquid sit: notum est veteres simplicissimis remediis esse vfos, nec curabant tantam cõpositionum, mixtionumque farraginem, quibus hodie passim pharmacopœorum officinæ sint farrætæ. Et sanè si paulò diligentius attenderimus ad ea,

ad ea, quæ Theophrastus, Dioscorides, aliique priscorum nobis de medicina, & simplicium medicamentorum viribus, scriptis reliquerunt, aduertemus simplicissima medicandi ratione usus esse, nec tantoperè respexisse ad actiuas, vel passiuas qualitates caloris, frigoris, siccitatis, & humiditatis, ex quibus tot mixtionum, confusionumque ortus processit. At illos suis simplicibus hanc, illamque proprietatem tribuisse constat, vel ea ratione, quod sibi ab aliis ita communicatum fuerat, vel per traditionem magistrorum suorum in medicina faciendâ versatissimorum, vel denique per experientiam, atque per signaturas, formas, & figuras eorundem simplicium. At apud posteriores iudicij temeritas eo processit, ut de illorum facultatibus etiam ex gustu, atque sapore decernerent, indeque primas, secundas ac tertias qualitates constituerunt, quibus postea omnis virtus dictorum simplicium fuit attributa. Quoniam autem non semper & in omnibus vniuersalè deprehenderunt hanc regulam, sed fallere: [*Fernel.*] hinc quidam ad proprietates occultas, à forma, totaque substantia promanantes confugerunt. Hæc, & similia subterfugia nihil aliud causerunt nobis, quam magnam incertitudinem in dignoscendis nostris bonis. Quot enim quæso res sunt gustu amaro, quæ tamen secundum edictum illius regulæ neutiquam sunt calidæ? Cuiusmodi inter alia est opium, cichorium aliæque multa. Rursus quot acida existunt, quæ vel secundum proprium

E

illorum iudicium sunt calidissima, ut spiritus acetosi, nitri, atque sulphuris: cum illamet interim regula acida dicat frigidissima? Quot dulcia superficie tenus sunt, quæ interna sua substantiâ nequaquam sunt temperata? Quot insipida extrinsecus, primoque gustus occurfu, quæ intrinsecus, & facultate sunt acerrima, & mordicantia? Mel sanè cassia atque saccharum, interna sua substantia tam sunt calida, violentaque, ut ex iis etiã parentur talia dissoluentia, qualia ex aqua forti, aut regali præparari solent, quæ aurum, & argentum pari cum promptitudine dissolvere possunt. Plumbum linguæ nullum impertit gustum. At interior eius substantia nihil aliud est, quàm infatuatus quidam saccharinus dulcor. Sic cuprum quoque extrinsecus insipidum est, & colore rubro: at viride illud, in quod permutatur, acerrimum est. Talibus, & infinitis propemodum exemplis similibus demonstrare possemus nec omnino nec temerè fidendum, innittendumque esse gustui, qualitativè, ac temperamentis rerum exterioribus. Nam si interius, atque exactius, quàm superficialia illa gustandi, aut experiundi ratione examinentur, interioraque sedulo anatomizentur (placet enim voce hac artis uti, licet minus latina) longè aliæ, atque diuersæ sæpè numero deprehendentur, non tantùm in gustu, sed etiam odore, colore, totaque illarum substantiâ. At si fiat separatio trium principiorum hypostaticorum, tum innotescet vera, & legitima saporû diffe-

differentia. Quippe vna eademque substantia in se continere potest sapores distinctos, vt ex his nō satis tutò eius proprietates colligas atque vires. Vt exempli causa proponamus Guaiacum ex simplici gustu vires & proprietates diuersas, quæ in ipso insunt: haud facillè dignosces: neque causam de certo adferre poteris, cur sit diaphoreticum, aut sudores prouocare possit: quod ex separatione prædictorum principiorum facillè assequeris: nam reperies in sua mercuriali acetositate, & oleosa seu sulphurea, & tenuiori substantia vim illam sudorificam, quæ inest & in Iuniperino, & in buxo, in quercu, in fraxino, & in lignis vel corticibus ferè omnibus, vt & in quamplurimis aliis rebus: causam autem, cur substantiæ illæ acetosæ & sulphureæ sudores ipsos prouocent, docebimus postea: Sed & ex ipso Guaiaco subamaro salem quinetiam elicies purgationi, & humorum euacuationi aptum. Sic de cinnamomo & reliquis rebus ferè omnibus dicendum. Cinnamomum enim aperiendi, & adstringendi facultatem habet. Vis aperiendi consistit in sulphurea oleaginosa, & tenui sua substantia, qua separata ex ipsius fecibus, substantiam de natura aluminis mirè adstringentem reperies. Itè quod opium sit amarum, illud sit ratione salis ex quo separato à suo oleo, seu sulphure narcotico, purgans fit, haud minùs sanè, quàm ex omnibus amaris, vt gentiana, centaurio, & similibus separato mimirum dextrèque præparato eodem sale.

His salibus amaris inditum est nomen salis gemmæ, ad differentiam reliquorum salium, quorum magna est specierum diuersitas, vt fusius & clariùs docebimus suo loco. Nunc autem tribus tantùm verbis dicam, vt salia quædam sunt amara, ita alia sunt dulcia, alia acida, acerba, austerà, acrida, pungentia, atque salsa: quorum particularis facultas meritò tribuitur substantiæ propriæ eiusdem salis, quàm alteri cuidam qualitati, quæcùmque tandem ea sit: sed de his alibi.

Hęc dicta sint obiter, tantùm vt constet, ea ratione, qua adhiberi solet gustus, ad diiudicandas rerum proprietates, quàm sit dubius, atque fallax: simulac, vt pateat ei non temerè fidendum, sed vltèrius progrediendo internas rerum substantias, atque essentias examinandas esse. Sed, vt ad institutum redeamus, magis nobis probatur simplex illa medicina, qua prisca patres vsi sunt: quæ nec tanto apparatu confecta, nec tot coloribus, & miscellaneis erat confarcinata. Hanc sola prouidentissima natura nos docet, & quasi ad oculum ostendit per infinitas propemodum signaturas, quas remediis imprimit, vt subueniat nature particulari. Quod si natura illa vniuersalis docuit vel bruta, à quibus & homines non pauca didicerunt. Quantò magis nos, qui medici, & esse & haberi volumus, ad notas, & signaturas rerum respicere debemus, quas illa rebus peculiariter impressit, vt nos qui sensu, & ratione præditi sumus, easdem discernere, eorùmque beneficio
neces-

necessitatibus nostris subuenire queamus? Porro plantarum hæ signaturæ, non tantum defumuntur ex figuris, atque similitudinibus, quas vel in radicibus, vel in caulibus, foliis, floribus, & fructibus habent nobiscum, hoc est, cum corporis nostri partibus interioribus, aut exterioribus, aliæve re quadam siue animata, siue inanimata: communes: sed æstimantur etiam illæ signaturæ ex illarum coloribus, odoribus, saporibus, aliisque plurimis circumstantiis, quarum hoc nostro libro inseremus exempla quædam notatu digniora, quæ partim ex propria experientia, partim ex communi, ea tamen nec dum satis cognita, atque perspecta deprompta atque consignata habemus. Ex quibus constabit naturam fidissimam illam magistræ non tantum nobis suppeditare, sed etiam nos docere remedia: idque absque omni v-fura, & ineffabili quadam liberalitate. Atque hæc est remediorum materia, quæ cum antiqua illa medicina convenit: quippe quod ex ipsa natura exprompta sit, supra quam præcipuum nostrum fundamentum constituimus. Et merito, natura namque prima, antiquissima, doctissimæque omnium est schola.

E iij

DE SIMPLICIVM SIGNA-
TVRIS EXTERNIS TRACTATVS.

HA V D vanè à Platone, eiùsque sectato-
ribus mirabile illud, & prima fronte
παράδοξον visum pronunciatum: Plan-
tam esse hominem inuersum. Hæ si quidem, si
rem ipsam exactè, & oculo attento, sagaci, atque
curioso, hoc est philosophico, intueamur, magnâ,
non tantum cum homine, sed cæteris quoque a-
nimantibus habent similitudinem. Quinimò si
ad naturæ illam *αναλογίαν* rerum consideranda-
rum ductricem oculos, & mentem attēderimus,
ex iisdem, aut certè non vsque adeò absimilibus
plantas cum homine habere quandam propor-
tionem animaduertemus. Quid enim, quæso,
aliud est truncus plantæ, aut arboris, à Theophra-
sto, & Botanicis appellatus, quàm id, quod in ho-
mine anatomici truncum quoque, vulgò philo-
sophi, & ipsi quoque statuarij staturam appelli-
tant? quid aliud rami quaquaversum expansi,
quàm brachiorum ac pedum: quid furculi, quàm
digitorum, atque extremitatum vices gerunt?
quid veriùs in arbore lignum, quàm id, quod ossa
in homine? Iam verò spinæ, atque ossium me-
dullam cum ipso cerebro, atque corde repræsen-
tat medulla plantarum: fibræ neruos, venas, & ar-
terias: quippe per quas *φλεβας* vocat Hippocrates,
qua

qua voce tanquam generali, omnia tria prædicta vasa complectitur,) & alimentum, & spiritus, & calor, è terræ visceribus exhausta in vniuersæ plantæ œconomiam dispensantur, atque distribuuntur. Sic plantæ radix oris & ventriculi munere fungitur, huius verò fibræ, venarum portæ, quæ mox per maiores, tanquam venam cauam, huiusque ramos, tanquam per canales, & tubulos diffundunt nutrimenta. Corticis pellicula exterior, cuticulam; interior, eaque crassior, carnosior, atque fibrosior, veram cutim representat. Folia verò, quæ floris, & fructus præludia quædam non vsque adeò malè cum carnosio musculosoque genere contuleris: sic intermedia, infertiones ramorum, cum articulis, ac ligamentis: ea, quæ proximè cortici ac ligno interiacet. Fibrata tunica, membranæ comparari potest. Sed quid de floribus dicemus, atque fructibus? nimirum illi quædam quali vitæ actionem, seu, vt verius loquar, effectum representant: illa enim arbor, illa planta maximè vigere, atque viuere existimatur, quæ plurimum floret. Fructus verò, seu semen naturalis, atque vegetantis facultatis τὴν γέννησιν Hippocratis, atque τὸ σπέρμα Aristotlelis vberimum præbet exemplar. Nimirum illud est, & totum quidem illud, & solum, quod ad speciei plantarum conseruationem, propagationemque primario, per se, & quatenus tale est comparatum. Vt non minùs legitima demonstratione concludas: semē est. Ergo principium, & facultatem in se conti-

E iij

nens generationis, propagationis, ipsiusque adeo speciei conseruationis. Quam si dicas sperma, siue *γόνιμ*, seu genituram (quam solam procreationis merito dignantur summi illi Atlantes) ideoque principium hominis verè ac demonstratiuè concluderis. Quid amplius? nondum equidem hoc factis ad exactam comparationem: sed humores, sed efflorescentiæ, sed ipsa quoque excrementa in plantis sunt, atque stirpibus: nec minùs sanè, ac in homine. Argumento sunt nodi, tophi, verruca, fructus luxuriantes, liquores, lachrymæ seu resinæ, gummi, musci, atque lichenum genera diuersa. At morbis etiam denique vexari, sanationem admittere, & rursus integra frui valetudine stirpes eque, atque homines pleni sunt Geoponicis libri. Theophrastus imprimis: itémque Cato, Varro, Columella, Palladius, & post hos Plinius multam huius rei obseruationem multiplexque artificium in scriptis suis consignarunt. Iam si naturam vtriusque, hoc est mores, & vitæ regimen spectes, in multis illud simile obseruabis. Plantæ se cortice, frondibus ab estu ac frigore tutantur. Id animalia præstant, pilis, pennis & pellibus. Odiò perpetuo se prosequuntur, brasiica vineam, oleam.

Alię mutua conuersatione gaudent, salix cum vinea, vtrâque enim Madore delectatur, spinosa spinosis, holeracea, cum holeraceis, coronaria cū coronariis. Quid dicam? alię se mutuo perimunt, hędera arbores plurimas, vnde nominis, ab excedendo,

dendo, argumentum promanavit. Atque ut animalia dentibus, cornibus, unguibus, atque aculeis à natura armata sunt, quibus ad pugnam animantur: sic stirpes, Echini ut Eringia armantur aculeis asperitatibusque improvido, ac importuno attractui noxiis. Hoc patet in Carduis, Eringiis, fruticibus spinosis, quorum plura genera ab herbariis recensentur, Acacia, Zyzipha, Rhamnus, oxyacantha utraque, vicia crispa, leo, draco, scorpium, phoenix, Acaena, Acantha, aliaque plurima, quorum magna pars ab aculeis & armis, quae cum animalibus habent similia, denominata sunt. Immo ipsum quoque triticum, atque cerealia ferè omnia præcipuo hominis nutrimento à natura genita, aristas ceu spiculis quibusdam obvallata sunt, ne temerè, aut promptè ab avibus, aut quavis bestiola, vermiculove inuadantur. Sic rosae pulchritudinem horridae spinæ comitantur. Vnde adagium illud celebre, In rosis spina, & vicissim in spinis rosa, ut ex natura etiam pateat, difficile esse accessum pulchrorum: iuxta illud *δυσκολὰ τὰ καλὰ*. Difficilia quae pulchra. Hoc, quam eximie pateat in arte nostra, norunt, qui eam & norunt: & verò ij quoque, qui eam non norunt. Quae difficultas totius fudi medici est calamitas. Est quoque in stirpibus distinctio sextis, nec nominis tantum, sed & rei. Mares infructiferi magna ex parte: Fæminæ fructum concipiunt, & pariunt. Nec sexus distinctio, in eo tantum, sed in ipsis quoque organis. Argumento sunt mercurialis, mas te-

sticulis donatus, & mercurialis fœmina iisdem carens. Idem & in Cynocrambe seu mercuriali sylvestri, quam ex nominis etymo brassicam caninam appellare licet. Hanc differentiam eximie monstrat Phyllon theligonon, & Phyllon arenogonon nuperis dictum. Tôtque sunt arborum, fruticum, atque plantarum maris, & fœminæ differentiarum, ut eas nunc hoc loco referre pigeat, cum pleni ea de re sint herbariorum libri.

Hæc & similia, mihi credite, non vanè à natura in mûdi hócce theatro sunt producta : Namque, ut verissimè habet axioma, Deus & natura nihil faciunt frustra. Non itaque existimandum frustraneas atque fortuitas esse istas signaturas, sed in certum aliquem finem à natura productas. At in quem potius alium productas illas signaturas dicamus, quàm in finem hominis? In bonum, inquam, imaginis diuinæ, cuius gratia cuncta creata, cuncta producta sunt, cunctaque perenni successione propagantur atque conservantur? Et certè videtur nobis natura eo ipso, ceu speculo quodam ob oculos ponere, cui quæque appropriata, propria atque utilia, & in quem finem singula ab ea producta sint. Nihil enim, uti dictum, facit frustra. Cui igitur simile potius comparabis, quàm suo simili? A quo remedia desumes, quàm ab eo, quod parti affectæ, atque ipsi a deo naturæ est simillimum? Non absurdè itaque philosophati sunt, qui plantas resque omnes à natura

tura

tura signatas, animantibus brutis: hæcque rursus omnia, cum illis, creaturarum perfectissimo, nobilissimoque homine naturæ, viriūque quadam similitudine statuerunt. Quid impedit igitur quominus concludamus occultas plantarum proprietates æstimari, ac iudicari ut plurimum signaturis, hoc est, ex similitudine formæ atque figuræ, cum animalium, tum inanimatorū? Dicamus ergo, plantas, quæ repræsentant vel ipsa animalia, vel animalium partes, valere ad propellendos morbos, qui ab ipsis animalibus suboriri possunt. Serpentaria maior, quæ serpentem repræsentat: Rhamnus, aut spinæ alba in qua acutæ spinæ habent similitudinem dentium serpentis, morsum serpentis perfanant. Sic orchidis illa species, quam à floris similitudine Neoterici eleganter orchin *μυώδης* vocitarunt, apum ictibus confert. Psyllij semen, quod pulicē ementitur, fugat pulices. Quæ caudam scorpionij repræsentant, ut scorpionidis varia genera, Telephium, flos heliotropij, & his similia, magnas virtutes ad scorpionum plagas sanandas obtinuerunt. Sic semen Calthæ, quæ habet brachia cancro similia, medetur cancro, quemadmodum & ipsemet cæcer, animal de genere crustaceorum. Plantæ oculos animalium figurantes, oculis salubres habentur, ut Euphrasia. Quæ uterum referunt ad partum valent, ut Aristolochia, Cyclamen, quarum radix rotunda est atque caua. Quæ vesicæ similitudinem habent, ad vesicæ affectus conducunt, ut solanum Halicacabum,

quod barbara voce Alkekengi vocant, staphylo-
dendron, seu nux vesicaria. Quæ lienem expri-
munt, ad lienis seu splenis affectus profunt, vt A-
splenium, Hædera, & similes. Iecur ostendentes,
iecori profunt, vt lichē, (quæ hepatica dicta) & fi-
cus, est & fumus terræ iecoralis plāta æquē ac lie-
naris. eius signatura est, quod radice sua schirro-
sa vtrumq; dictorū viscerū figurā quodammodo
effingit. Quæ pulmones repræsentant, pulmonibus,
vt pulmonaria, quæ arborum trunci instar
fungi, aut musci, seu potius integumentum alicuius
adhæret, atque Cynoglossum, & huic similis pul-
monaria maculata. Quæ cordis figuram referunt,
cordi conferunt, vt malum citrinum, fructus a-
nardi, radices anthore, nardus, melissophillon,
quod folium habet cordis circumscriptione, miri-
ficè ad cordis affectus valent. Item cardiaca, my-
robalum, mala Cydonica, &c.

Hæc de plantis internas partes quodammodo
figurantibus: sed & externis partibus multas e-
tiam assimilatas videmus. Nam sunt quædam
plantæ capitata, hoc est, quarum pars aliqua in ca-
pitis figuram extuberat, vt Scilla, quam iccirco ad
comitalem seu caducum morbum, epilepsiam
medicis dictam commendant. Item pœoniæ flos
antequam excludatur, qui cranium cum suis
commissuris repræsentans, comitali specificum
est & remedium.

Dentibus incisoriis, sed magis caninis appella-
tis similes sunt nuclei pini, itémque herba denta-
ria,

ria, cuius radix velut ex meris dentibus compacta videtur, hæc omnia detibus profunt. Quæ articulos, nodos, aut tophos exprimunt, valent ad podagrâ, chiragrâ, gonagram, omnemq; arthritidem.

Plantæ genitalia representantes laudantur ad generationem, vt fabæ, pisa, ciceres, lupinus, orchides, satyria, &c. Item phallus quem Hadrianus Iunius doctissimus medicus peculiari libello in hunc eundem vsum commendauit. Præterea tubera terræ, solarum tuberosum neotericorum, & fungi genera plurima.

Pingues plantæ ad impinguandum, vt oleosæ arbores omnes, & oleosum fructum proferentes: Nux iuglans, auellana, amigdalus, nuclei pini, radicule tarfi, tantopere in eum finem ab Italis celebratæ.

Macilentæ, corpora pinguia emacerant, vt salfa pariglia. Carnosæ plantæ carnem gignunt, & augment, vt bulbi, caules, carduorum scapi. Vertebrales herbæ, vt cyperi, & iunci genera diuersa, præsertim odorata, vertebrarû affectib⁹ profunt.

Nerosæ neruis conducunt, & cartilaginibus, vt linum, cannabis, quæ contractos neruos emolliunt. Item inter animalia, vermes, & potissimum lumbrici terrestres (Plinius interanea terræ vocat) qui neruos referunt, neruis medentur.

Plantæ lactuosæ, seu fructus, lactis generationem promouent, vt ficus, lactucæ genera hordeum, amygdala. At in plantis lactuosis discrimen est adhibendum. Nam ex his aliæ sunt sero-

se, itaque serofos humores expurgant, ut Tithymalli genera diuersa, quæ purgant aquam intercutem, ut scribit Mesnes. Lathyris quoque, quia abundat lacte aqueo, aquas potenter cit. Eiusdem generis sunt Tymelea, esulæ species, & Scammonium, ex quo succus in officinis ad purgandum vfitatissimus paratur.

Lactuosa quinetiam semina, semen genitale augent, ut semen pastinacæ, amigdala, auellana, nuclei pini, nuces recentes, &c. Quarum plantarum succus lac cogit in caseum, illæ quinetiam semen augent, & ad prolem procreandam haud parum facere creduntur, ut carduus spinosus, scolimos tam domesticus, quam syluestris, galion. At è contrà, quæ lac dissoluunt, geniturâ pereunt, ut menthæ folia, quæ in lac demersa, impediunt ipsius coagulationem. Mammis quinetiam applicata, lactis grumos dissoluunt, quod quotidiana experientia compertum habetur. Sed potentius lac in mammis concretum dissoluunt ruta per se tusa, aut cum aceto: item cyminum itidem cum aceto tusa, & applicata intra paucas horas tanquâ incantamento quodam lactis prouentum arcet, & iam generatum expellit quod per trasennam dictum sit.

Nec partes tantum plantarum, sed ipsi quoque colores partium, suas quoque signaturas habent. Ergo ex plantarum diuersis coloribus, diuersarum virium coniecturæ, atque indicia sumuntur. Sic plantæ floribus albis præditæ, ut plurimum ad pi-

ad pituitosos morbos conducunt, vt brionia, sambucus, ebulus, thimelea, chamelea, liliū album, liliū conuallium, & similia, quorum magna pars pituitam purgat.

Plantæ flauī coloris vel succi, ad flauam bilem conferunt, vt Rhabarbarum, Rhaponticum, rhabarbarum monachorum dictum, radix gentianę, centaurij, & cætera id genus quæ bilem flauam purgant: Chelidonia quæ ictero, seu morbo regio ex bile exorto plurimum conducit. Habent enim plantæ succos cum humoribus nostri corporis analogos: flauī flauis, albi albis, nigri nigris, rubri rubris, cæterique suis similibus magna ex parte respondent.

Radices & herbæ, quæ decoctum rubrum seu sanguineum reddunt, eadēque sanguinē haud parum mundificant: vt radix Chinæ, Filicis, agri-monia Chamædris rad. acetosa &c.

Plantę glauci coloris urinas mouent, vt abrotonum Siriacum, crocus, ononis.

Plantæ subrubræ, aut etiam coccinæ, atque in vniuersum igneum, atque adeo flammeum referentes colorem, extinguendis inflammationibus internis ferè profunt. Exemplo sunt: papauer rhæas cuius aqua & puluis pleuritidi & peripneumoniæ plurimum conducit, vt & Syrupus qui ex eius succo paratur, quem infra describemus. Item anagallis, Chryfocome, seu stæchas citrina, quæ pulmonum inflammationi conferunt. Itemq; ex cortice auellanarum rubrarum & corallo rubro

80 JOS. QUERCETANI TRACT. I.

fit puluis qui dragmæ vnus pondere exhibetur cum aqua pap. readis tamquam specificum remedium ad pleurifim. Misti plantarum colores mistos humores trahere putantur. Iridem sanè variegatam, non tantum serum, sed mixtos humores purgare obseruatum est. Porro maior est colorum varietas in floribus, quam in foliis, quòd folia vt plurimum participant solo mercuriali liquore: vnde fit, vt ex his nunquam ferè aliud, nisi id quod mercuriale est, per destillationem elicias. Liquorem, inquam, seu humidum illud quod per destillationem effluit. At flores continent nitrosulphureum liquorem seu oleum vt dicimus postea. Flores igitur albi & lutei pituitam & bilem purgant, vt flores arthemidis, parthenium, rhabbarum luteum, & rubrum pituitam, & sanguinem: Iris pituitam, & bilem, Melancholicis affectibus herbæ atrii coloris subueniunt, vt recentiores multi herbam Paridis ad id imprimis commendarunt.

Plantæ quinetiam nonnullæ rubræ, & astringentes sanguinis eruptionem sistunt, vt sunt vulneraria, morus, polygonum, sanguinaria, androsæmon, bistorta, amaranthus, fragaria: & inter lapides Hæmatites, corallium rubrum: inter metallica crocus Martis, &c. Ita distinguendæ sunt signaturæ. Maioris verò momenti eæ habentur, quæ multæ conueniunt, hoc est in multis signis consentiunt alicui parti humani corporis, vt figura, colore & similibus, vt ex præcedentium aliorumque

rumque inductione colligere est.

Plantæ motu, colore, & aliis figuris, similitudines syderum gerunt, & imitantur, quorum etiam virtutes aliqua ex parte sibi vendicant.

Solares herbæ, quæ videntur radios undique emittere, non tantum foliorum in orbem digitorum posita veluti radij, sed proprio colore, vt solsequia ob id sic appellata, quod florem semper soli obuertat, atque ita cursum eius imitatur: item flos maximus Peruvianus, qui omnium manifestissimè id præstat, & flores minores solis dicti, omnes ob eandem rationem: Item Calendula, Crocus, &c. Cordiales ferè sunt herbæ.

Lunares herbæ sunt albifloræ, & cerebro opitulantur, vt cœnanthe, dictamnus, lilium conualium, lilium candidum: atque eæ quæ plenum orbem lunæ repræsentant, vt chamemeli genera. Item quæ habent folia sinuata velut in cornua, vt lunaria minor botrytis dicta; & quæ crescendo, & decrescendo ad lunam alludunt, hæc omnes cerebrum roborare existimantur, participatione quadam virtutis lunaris. Nam vt aurum flammæ color inter metalla cordi, sic luna cerebro fauet: Illud namque magis cor, hæc magis cerebrum respicit Hyacinthus inter lapides cordi, margaritæ cerebro familiaris. Ametistus vini referens colorem, ebrietatem arcere creditur, Et item, qui velut prægnans alios continet in se lapillos, (vt ex sono percipitur, aut apertione, & distractione) confirmare vterum tradunt, si brachio sinistro

F

82 JOS. QUERCETANI TRACT. I.

adalligetur. Contrà scemoribus alligatum parturientibus conferre. Has sanè virtutes his lapidibus inesse sola signatura indicavit: quam demum multa experientia confirmavit. Sed ad plantas revertamur, & rem brevius expediamus.

Herbæ perforatæ, & quarum expressio est sanguinolenta, vt in floribus Hyperici, eximiè id patet, si digitis atterantur, ad vulnera recentia conducunt. Huc referunt etiam gentianellam, & vllum.

Ad fistulas valent fistulosæ plantæ, vt gentiana, symphytum, lupinus, &c.

Quartanam quadratos caules curare posse, sunt qui statuunt. eiusmodi plantarum immensus est numerus. Experimentis opus est, vt signaturæ fides adhibeatur: quæ, vt hoc semel dicam phisico, & medico non causa, sed occasio quædam esse debet ad dignoscendas plantarum, & rerum virtutes: vel potiùs signa quædam *σημεία* Græcis dicta, seu *είδη*: futura etiam *τελευτή*, hoc est certa, & indubitata, si experientia rerum omnium indubitata magistra, confirmentur. Pari coniectura statuunt tertianas trigonas, seu triangulares caules curare.

Istud maioris existimationis, herbas masculas viris: sceminas mulieribus magis appropriatas esse. Et masculinas potentiores esse volunt scemineis. Mercurialis sanè scemina quæ testibus caret, sceminarum vuluis repurgandis plurimum conducit, vel ipsomet teste Hippocrate medicorum

rum

rum principe. Et nos extractū, & syrupum mercurialem specificum ad eundem affectum trademus. Mas proceriori ferè corpore prædita, viris magis confert.

Pœonia mas exhibetur viris: fœmina mulieribus epilepsia corréptis.

Aristolochia longa, mas est: rotunda, fœmina. Rapum longuin mas est: rotundum fœmina. Illud validius est, medicamentum ad mucilaginosos humores, siue causam materialē calculorum, aut ipsummet etiam calculum recentem dissoluendum. Rapa verò ad alimenti naturam quàm proximè accedit. Notum quippe est ex schola medicorum, alia purè esse medicamenta, alia purè alimenta, & alia medicamenta alimentosa: alia alimenta medicamentosa. Purè medicamenta sunt purgantia omnia, quia semper suæ qualitatis vim exerūt, nec in corporis substantiam transmutantur. Purè alimenta sunt, panis, vinum non nimis forte, carnes, butyrum, ova, & similia, hæc enim in sanguinem, & substantiam corporis abeunt. Medicamenta alimentosa, medicamenti quidem vim retinuerunt, quod propius ad illa accedant: nihilominus tamen quia aliquid in se continent, quod corpus enutrire possit, alimentosa dicuntur, vt faccarum, mel, herbæ præter holoracæ ferè omnes, vt acetaria: item succi inspissati, vt defruta, sapa, & similia. Alimenta denique medicamentosa suum quoque nomen alimentosum reseruarunt, quod ad alimenti naturam propius ac-

84 Ios. QUERCETANI TRACT. I.

cedant, nondum sint tamen purè alimenta, sed quiddā medicamentosi, aut alterantis, aut quomodocūque in corpus nostrum agere potentis habent. Qua de causa alimenta medicamentosa vocantur, cuiusmodi sunt rapum, vti dictum. Holeracea ferè omnia, quod maximè in spinachia, & blito patet. Præterquàm enim quòd nutriunt, aluum etiam laxant. In alterantibus, & acetosa, portulaca, lactuca, quæ tamen si ad medicamenta alimentosa referre placuerit, non multum peccaueris. Ad alimenta medicamentosa quoque refertur lac omne, fructus ferè omnes, vel de pomorum siue genere, vel de numero nucum. Item hordeum, serum, legumina, aliæque multa. Et placuit hæc ita animi gratia hoc loco inferere: maximè quia ad hoc opus potissimùm pertinere, & pharmacopœo haud parùm profutura iudicauimus pergamus.

Althea pro mare habetur in sua specie: Malua pro fœmina. Vrtica mas, quæ nodulos, & veluti testiculos habet, vt & maximè etiam illa quam Romanam vocant Herbarij, fœminâ longè est asperior, infestior, magisque pungens. Placidior verò fœmina, quoniam vegetabili illo sale plume minus abúdat, de qua re postea pluribus agemus.

Arbores longeuæ, quæ ideò multo, & sale, & sulphure, seu balsamio naturæ abundare se indicat, atque ideò semper virescunt, ad humanam vitam conseruandam valent, vt Iuniperus, ex cuius bacis optimum remedium ad vitæ tutelam paratur.

Item

Item pinus: nuclei enim pini vitam nobis prorogant, vel eo potissimum, quod balsamum nostrum vitę quodammodo augeant. Item palmas cuius fructus dactyli dicti, sunt amici senectutis, diciturque palma immunis esse à senio. Certè ad summam, & plurium centenorum etatem pertingere cognitum est. Aloë quoque perpetuum habet virorem: ex qua, sicut & ex prædictis, optima remedia parantur ad conseruationem sanitatis, vitęque prolongationem: Quemadmodum etiam ex helleborino, Chelidonia, & reliquis, quæ ob abundantiam salis perpetuo virescunt.

Arbores resinosa etiam, quia multo balsamo radicali abundant, vt myrrha, thure, mastice, & similibus, cum balsamo nostro non contemnendâ habent affinitatem. Porro vt ex plantis ita quoque ex animalibus longæuis ad vitę propagationem valent, vt ceruus: qui dum sentit se grauari senectute serpentum pabulo reparatur. Serpens nam que quotannia renouata pellem seu exuias deponit: quoniã sub terra degens, vescitur balsamo illo radicali naturæ quo singulis annis quasi renouatur restauraturque. Hinc fit, vt qui viperarum carnibus vescuntur, senectutem producant, atque in longum protrahant, vt scribit Dioscorides. Hęc est causa, cur theriaca ab ea nomen depromserit: cur veteres experientia comprobassent viperam ad lepram conducere, variisque venenatis, & vitę nostrę insidiantibus potenter resistere.

Arbores, & fructus, qui vermiculantur, & vermium materiam repræsentant, vermes in nostris corporibus generant, vt ficus, pyra, mala dulcia, & inter herbas ocymum. Contrà, qui vermiculos non patiuntur, sed ipsa enecant aut eorum generationem impediunt, contra vermes profunt, vt inter reliqua Hypericum, cum quo si caseum inuoluas, nunquam vermiculi in caseo generabuntur. Hypericum est etiam specificum ad vermes in ventriculo, in formam cataplasmatum appositum, & in iusculo exhibitum. Fit etiam ex ipsius succo vel decocto syrupus nostræ descriptionis, ad vermes specificum medicamentum.

Plantæ maculatæ maculis hominum detergendis profunt, vt flores fabarum, cyclaminus, semina ricini diuersa, quorum pulchrimæ species nuper ex indiis importata: Profunt quinetiam contusis vulneribus, vt persicaria maculata ex qua præstantissimum ad omnes conlusiones paratur remedium.

Plantæ quæ lapidosum quiddam proferunt, ad calculos multa experientia commendatæ habentur, vt milium folis, quod à semine lithospermó, hoc est lapideum semen, propter duritiem nuncupatum. Item ossicula fructus mespilli. Item ea, quæ petris innascuntur, & saxorum rimis, eas, ceu vi quadam peruadentes, quarum plura genera habentur. Saxifragia nomine, & re primas tenere putatur: præterea quorum radices in globulos diuisæ.

Iam

Iam ipsi quoque lapilli, qui in diuersis animantium generibus, diuersisque eorum partibus gignuntur eadem vires lapidem vel calculum frangendi habere creduntur. Lapillos, qui in ventriculo bouis mense Maio reperiuntur, in vino dissolutos, atque exhibitos lapidem in renibus dissoluere aiunt.

Lapilli quinetiam spongiarum, lapis item Iudaicus dictus, qui omnes salis naturam repræsentant, quorum proprium est dissoluere tartarum, seu tartaream materiam. Pulchras, & aspectu iucundas plantas, vel foliis, vel floribus naturæ gratas esse, præter aspectum, ipse quoque docet odor. Exemplo sunt rosa, Cariophylli quibusdam betonicæ dictæ, violæ, Hyacinthi, præsertim orientalis: Narcissi, maximè ille quem miro aptè tamè composito nomine doctissimus vir, Pœna nostri ordinis amicus, & medicus regius leuconarcissoliriam appellitauit in suo herbario.

Deformes verò tetri odoris ferè, & quædam etiam venenatæ deprehenduntur, vt Aconitum, cicuta, quarum, vt & papaueris odor, sed magis vuluaræ, vel ductu fastidiendæ herbæ naturæ quodammodo aduersatur.

Tales & similes signaturæ propemodum infinitæ, quæ veteres ad rerum cognitionem, ceu per *Συμμεσίαν* quandam rei visibilis excitarunt, hoc loco adduci possent. Sed vel nimium etiam his inhæsisse videmur: voluimus tamen generali ista enumeratione lectori quasi ob oculos, ponere

quid & veteres & nuperos quosdam magni nominis philosophos ac medicos compulerit ad harum signaturarum peruestigationem. [*Ripless, Isaacus Holandus, Parar. & inter nuperos Io. B. à Port. Neapol. de his signaturis multa scripserunt.*] Nam cum viderent aliquid quod similitudine quadam cum corporis nostri partibus participaret, illico sagaci quadam animaduersione similitudinem rei, & quandam veluti *συμπαθειαν* subolfecerunt: quam experimento comprobantur ut dictum, ex coniecturali fecerunt certam, atque scientificam. Harum signaturarum quasi fons alter & ad rerum virtutumque earum cognitionem acquirendam, fuit sensus: maximè autem sapor, & color. De quibus quædam in præcedentibus attigimus. Nee opus esse duximus hoc in loco pluribus ea de re agere, cum Galenus eius rei (uti æstimatur) clarissima documenta, experimèntaque in scriptis suis, & maximè in libris de simplicium medicamentorum facultatibus reliquerit. Transeamus nunc ad signaturas internas philosophorum, & medicorum Hermeticorum.

DE

DE SIGNATURIS RERVM

INTERNIS SEV SPECIFICIS, AB HER-
meticis Philosophis multa cura, singu-
larique industria comparatis,
atque introductis.

VT rerum omnium diuersa est confide-
 randi ratio, diuersusque cognoscendi
 modus: ita ratio & instrumenta ad ac-
 quirendam illam cognitionem diuersa. Exem-
 pla in rem presentem facientia, non inter multa
 delegimus, sed res quotquot sunt in natura ele-
 mentaris hocce theatro abundè faciunt fidem.
 Res enim vt perquirerent, atque naturas earum
 peruestigarent, alio medio Empirici ac ipsi quo-
 que dogmatici, alio Hermetici philosophi vti
 sunt. Illi ad signaturas externas, & qualitates in-
 trinsecus incurrentes, maximè verò ad gustatiles,
 visibiles, atque olfactiles respexerunt. Præterea
 ad qualitates primas, calidum, frigidum, humi-
 dum & siccum, quas harum principia constitue-
 runt, atque facultatum seu virtutum prima fun-
 damenta. Priores merè sunt accidentaria: quippe
 quarum basis atque fundamentum nihil sit aliud
 quàm forma, seu figura extrinsecus apparens, vt
 ex præcedentibus liquet. de quibus pluribus egi-
 mus, quàm sperabamus, & quàm fortè instituti no-
 stri ratio postularat. Posteriores, etsi à suo subie-

cto quodammodo promanent, habent tamen aliam penitorem in eodem subiecto basim, quam iccirco rectè principia, causas & fundamenta virtutum cum Hermeticis philosophis dixeris. Chymici itaque, seu spagirici relictis nudis illis corporum qualitatibus, actionum, atque ipsorum etiam saporum, odorum, colorum fundamenta in alio quæsiuerunt. Tandem sagaci inquisitione eognouerunt illa esse tres diuerfas atque distinctas substantias illas, quas in omni corpore naturali elementato singulari artificio inuenerunt: nempe sal, sulphur atque mercurium. Hæcque principia rerum interna, principia constituentia, virtualia, atque hypostatica nuncuparunt. In his quippe tribus principiis hypostaticis illæ memoratæ qualitates virtuales atque sensibiles, non imaginatione, analogia, aut coniectura, sed re ipsa & effectu reperiuntur. Nempe sapes in sale potissimum: odores in sulphure, colores ex vtrisque etiam, sed potissimum ex mercurio, quod hic sibi adiunctum habeat sal volatile rerum omnium. Duplex enim est sal, fixum nempe & volatile, vt dicetur mox.

Sal itaque principium est firmum, fixum, & substantificum rerum cunctarum: ideoque comparatur cum terræ puro ac puro elemento. Quod sal non est sua natura frigidum & siccum (vt volunt esse terram) quæ qualitates nihil aliud sunt, quàm mors rerum: sed potius calidum, & qualitate actiua præditum, quippe quod inseruire debeat

beat generationi rerum cunctarum.

Sulphur confertur igni : facillimè namque , vt illud flammam concipit , & ardet : quemadmodum & reliqua omnia , quæ de natura eius participant , cuiusmodi sunt resinosa , pinguia , & oleaginosa.

Mercurius analogia respondet aëri & aquæ : non enim tantum aqua illa sicca mineralis , quam & alio nomine hydrargirum , & argentum viuum vocant , mercurius dicitur , sed omnis aqua seu liquor actiua aliqua virtute dotatus mercurius quoque dicitur propter excellentiam . Qui mercurius , vt diximus , vtrique elemento , aëri , inquam , & aquæ adsimilari potest : aëri , quod calori admotus , nihil ferè esse deprehendatur , quàm aër seu vapor , qui statim in auras euanescat . Hunc si placet , non malè humidum actiuum dixeris . Aqua verò comparari potest , quod sit fluidus , nec proprio sed alieno termino , dum in sua natura est , contineatur , quæ humidus est , apud Aristotelem definitio . Hæc tria , inquam , principia in omnibus corporibus reperiuntur , tanquam substantiæ internæ ac necessariæ ad compositionem omnis corporis mixti . Nam humiditas prædicta mercurialis volatilis ac spiritalis cum parte terrena corporea atque fixa propter ingentem illam discrepantiam atque contrarietatem vtriusque confociari facilè cum non posset : opus fuit medio , ac ceu quodam sequestro , qui vtriusq; hoc est , tã spiritalis quàm fixi participatione vtrūque con-

iungeret. Atque hoc est sulphur seu oleum, quod inter fixum atque volatile medium quiddam tenet. Nunquam enim tam facile, nec tam cito, aut tam bene destillatur oleum, ac aqua: accedit quod sulphuris seu oleaginosi corporis substantia sit tenax, ideoque aptissima ad combinationem reliquorum duorum ad efficiendam bonam, perfectam & æquabilem mixtionem. Res exemplo fiet manifestior. Quemadmodum enim nunquam tenax atque laudatum cœmentum confici potest ex sola aqua, atque arena, sed calce insuper opus est, quæ utraque illa tanquam oleum ac gluten quoddam connectit. Sulphur itaque, seu oleaginosa substantia, & salis & mercurij est mediator, & utrumque copulat. nec copulat tantum, sed acrimoniam salis atque mercurij aciditatem, quæ ut plurimum in eo reperitur, reprimit atque contemperat. Haud secus sanè ac spiritus, & humidum illud viuificum seu radicale, animam, substantiam incorpoream, cum corpore, toto genere ab illo distante coniungit.

Apparet itaque, qua ratione tres hæ naturæ possint consistere simul, atque corpus mixtum, ac perfectum constituere. Nam quemadmodum sal solum per se istud præstare nequit: ita nec duo isti humores fluxiles & mobiles sua natura corpus fixum, firmum atque solidum componere sine sale possunt. Rursus sulphure opus est tanquam glutine, quo sine, alioqui mercurialis liquor absorbetur à siccitate salis terrestris, & violètia caloris ignei.

ignei, quem continet, At humor mercurialis reliquorum est tanquam vehiculum ad penetrationem & mixtionem facilitandam feruens. Si quis fortè aut obstinacior, aut iudicio hebetiori, ne sic quidem rem hanc percipere velit: respiciat sanguinem corporis nostri, vt in eo serum sit vehiculum, & quasi mediator, ac combinator reliquorum duorum principiorum, vt patet ex preparatione, & separatione eius. Meritò enim tali exemplo hoc loco vti possumus. Suo verò loco demonstratione euidenti, atque infallibili ostendemus, qua ratione & reliqua duo principia, præter serum (quod mercurij vices gerit, & vel ex leni destillatione separatur) insunt in sanguine. Sal, inquam, quod vires suas exereus, atque prodens, tot diuersorum vlcera genera, aliòsque plurimos morbos procreat: præter portionem illam salis, quæ cum vrinis per renes, atque vesicam perpetuò transcolatur. Sulphur item, seu oleaginosus liquor in eodem sanguine vt insit, monstrauimus. Quod sulphur exaltatum efficit exhalationes sulphureas, vt inflammationes, à quibus tot febrium differentia. Ita sublimationes mercuriales suscitant catarrhos, aliòsque morbos mercuriales: Nec in sanguine tantum, sed in ipso etiã lacte, quod ex illo fit, vel cuius manifestè patebit, tria prædicta principia inesse, si serosam substantiam, mercurialem: butyrosam, sulphuream: & caseosam, fassuginosam, seu terrestrem continere intellexerit. Sed nimis fortè hoc in loco de

istis, cum hæc materia nobis in alium locum re-
servata sit. Porro Chymici varia, atque diuersa
salium genera statuunt, quæ ut in natura seorsum,
sic at in omnibus corporibus mixtis reperiuntur.
Nempè sal commune (quod ipsum mare per se-
cretos & intimos canales toti terræ communi-
cat) itémque sal gemmæ, alumë cuius plures sunt
species, vitriolum, sal armoniacum, & sal nitrum,
quod sal petræ vocant. Inter hæc salia duo sunt
volatilia, atq; duobus liquoribus insensibili qua-
dam ratione permixta: nitrum nempè sine sal pe-
træ, & sal armoniacum naturæ: nitrum quidem de
sulphure, oleosq; rerum liquore participat, Ar-
moniacum de mercurio, seu humore rerum mer-
curiali. Hæc autem prædicta salia (quæ in substan-
tia terrestri, atque metallica reperiuntur) vegeta-
bilibus etiam, radicum beneficio, communican-
tur, quæ cum semper existant in terra naturam
potissimum salis fixi retinent. Et ea quidem ra-
tione peruestiganda est in radicibus salis fixi na-
tura: quemadmodum etiam flores & folia pluri-
mum participant de duobus reliquis salibus vo-
latilibus, quæ cum sint eiusmodi facillè euanesçunt,
& pereunt, cum flores, & folia flaccescere, & ex-
ficçari percipiuntur. At verò, quod ex sale fixo
nutrimentum capiant integrè semper, virentesq;
conseruantur: Ideoque validius & æstatis ardori
tabifico, & hyemis frigori mortifero resistere
possunt. Adde quod & ipsarum radicum maxima
pars altius terram penetret, quò facilius exter-
nas

nas iniurias præferre, ac propulsare queat. Instāte autem verno tempore, cum cœlestis calor, siue sol sese nobis appropinquans, arietis signum ingreditur, radiisque suis viuificis tellurem feriens, hanc excitat, sinumq; suum aperire cogit, ex quo tandem duo illa liquida principia (de quibus supra verba fecimus) profūdit affatim. Liqueor quidem, seu vapor mercurialis, qui cum sale armoniaco naturæ volatili (admirabili quodam naturæ destillandi modo) eleuatur sursum per radices, truncūque sub cortice ascendens (quo quidem tempore facilis fit decorticatio) stirpes iam flaccescentes, ac penè mortuas exsuscitat, viuificat, foliisque viridibus adornat. Alia verò salis volatilis species nitro-sulphurea, sulphuri, oleoque naturæ volatiliori permixta, vniuersam terram vndique diuersis pulcherrimisque floribus inuestit, atque exornat. Neque tamen propterea existimandum est vaporosum vnū liquorem, qui ex terra procedit, alterius non esse participem, cum sulphureus liqueor mercuriali, & mercurialis sulphureo non careat. Atque hæc est causa, cur in natura vegetabili, aliàs citius folia, aliàs flores, aliàs denique folia & flores simul & vnà efflorescere percipiamus. Et magna sanè prudentia illa principia in res omnes dispensata sunt à natura. Experiētiāque docet alias magis, alias minus de hoc vel illo participare. Neque enim facilè ex foliis oleum elicias, sed mercuriale liqueor ē abundè ex omnibus at ex paucissimis aliquid sulphu-

rei, seu oleaginosi. Ratio est, quia mercurius in his dominatur, & eorum potissimum est nutrimentum, principium, atque fundamentum, ut diximus. Florum verò pronentum vrget liquor sulphureus, sed hic non solus, & purus, sed cum portione aliqua mercurialis liquoris, salis verò minimo immixtus: vnde ex floribus & mercurium elicias, & sulphur, seu oleum, magis volatile, & salis minimum. At ex seminibus plurimum sulphuris fixioris, mercurij & salis ferè nihil. Causa est, quod seminibus, etiamque iis, quæ in magnis herbis mercurialibus, atque carnosis fructibus, ut pomis, pyris cucurbitis &c. Latent ortum, & constitutionem potissimam præbuerit non sulphur volatile illud nitrosum & aëreum, sed sulphur verè oleaginosum, & pingue, quòdque medium tenet inter fixum & volatile. Sal verò in his quidem omnibus consistit, quippe maximè fixum, & necessarium principium ad constitutionem & compactionem omnium corporum.

At in ligno, atque radice potissimum sal ipsum residet, non tanquam in suo centro, seu propria sede fixum, (in terra enim principium eius radicatum est) sed quia primò ei, atque copiosissimè communicatum. Hinc postea multum in surculos & folia, minimum in flores, & fructus dispensatur. Vnde ex foliis plerisque satis magnam quantitatem salis elicere licet. At ex floribus, & seminibus quam minimum ad proportionem cæterorum.

Patec

Patet itaque, qua ratione tria hæc principia, vegetabilia omnia constituent, tanquam principia hypostatica, eaque producant, conferunt, vegetent, & viribus diuersis instruant. Patet etiã omnia quidem prædicta tria principia rebus inesse, sed de alio plus, de alio minus, vt iam in exemplo vegetabilium ostensum est.

Nullum itaque ex tribus illis principiis simplex, atque solum reperitur, quod non participet quoque de alio. Sal enim, beneficio dictorum duorum salium nitrosi & armoniaci, continet in se substantiam oleaginosam, & mercuriale: Sulphur substantiam balsam, & mercurialem: & mercurius substantiam sulphuream, atque balsam. Sed nomen vnumquodque retinet eius, de quo plurimum participat. Si tamen rem exactè consideremus, deprehendemus cætera omnia à sale, tanquam principio firmo, atque constanti promanare. Cuius sanè natura mēitò oculos nostros attollat in cœlos, cum vel hinc & in inferioribus, istis & naturalibus dilucidè admiranda, venerandaque illa trinitas in vnitatem lucens innotescat, & eluceat. Cum itaq; principia illa hypostatica sint, atque inueniantur in naturæ rebus omnibus nequaquam existimandum est sine vllò effectu, aut omni prorsus virtute spoliata inesse, quin potius contrarium statuendum, firmiterque credendum ex his potissimum promanare, omnes rerum proprietates, qualitatesque virtuales. Nam quidquid sapore præditum est: is si fuerit amarus erit à sale

G

98 JOS. QUERCETANI TRACT. II.

gemina. Talia itaque virtutem habent tergentē, euacuantem, seu purgantem. Sic reliqua omnia quæ amaritudinem continent talia esse depræhēduntur, vt & ab ista falis specie illud habeant, & huius beneficio, inter medicamenta tergentia, atque purgantia referuntur: cuiusmodi sunt herbae amaræ omnes, earumque succi. Item omnia fella. Immo sine his ne excretio quidem ritè in corporibus obitur. Natura enim illud per ductū cholidocon, quem vocant, subinde aliquid fellis in intestina egerens, expultricem excitat, ac ad excretionem stimulat, ipsumque per se etiam terget, purgat, atq; euacuat. Quod nisi fiat, quasi sepulta, & obruta expultrix iacet, nec quicquā boni inde sperandum est: succos autem amaros (vt & ipsa fella) esse, de natura falis, facillè vel inde colligi potest, quod fel sapissimè in propria vesicula in lapillos, aut sal fixum congeletur. Ex amaris quoque herbis, vt absinthio, centauro minore, quod non malè fel terræ dixerunt Botanici, plurimum falis elicitur, vt norunt artifices. Ex fellibus animalium etiam fel amarum elicitur mirificè purgans. Quorum humiditas si euaporetur, aut dissipetur, vt crassiora euadāt, subsistit in vesicula, & ductu bilario offarcto, hæret, nec naturam stimulat. Sic sal quoque est in vrina, quod sanguinem per venas emulgentes in renes, & inde per vrteres in vesicam, & inde rursus per canalem ad id dicatum expurgat. Sed quid istis inhæreo tāquam notis? In opio ipso amaro quod
tam

tam insigniter stupefactiuum, & frigidum esse clamitant omnes, inest sal amarum & nitrosum, quod si à sulphure suo foetido (cuius solius beneficio narcoticum est) separaueris, in sine purgans efficies. Ita ex centauro, gentiana, ruta, fumaría seu fumo terræ, & similibus omnibus egregia purgantia elicere norunt periti. Sal aluminosum, saporem rebus reddit acerbum: vitriolum adstrictionem, seu stipticitatem: armoniacum aciditatem. Eorundem porrò salium diuersa mixtio diuersos parit sapes: & id potissimum beneficio duorum salium volatilium quæ omnium optimè commiscetur propter subtilitatem, atque spirituosam suam substantiam. Armoniacum, quod acidum, copiosius inest vitriolo rebûque vitriolatis, quàm ulli alteri substantiæ salis, aut metallicæ. Sal enim illud acitum, seu aciditas illa naturæ eiusdem est fermentatio, & coagulationum dissolutionumque rerum omnium causa, vt iam supra paucis attigimus, & pluribus, atque manifestius declarabimus alibi.

Ergo quæ sunt stiptica, atque extrinsecus colorè viridè, seu vitriolatū habent cum interna aciditate, & rubore quodā, vt apparet in granatis, berberis, & limonib. certum est ea id habere à vitriolo, & à sale armoniaco acido naturæ vitriolū. n. extrinsecus viret: & intrinsecus si artificiosa anatomia facta inspicias, rubet. Sic quoque ex cortice prædictorū fructuū vt pote granatorum extrahere licet substantiā quæ proximè ad vitrioli naturā accedētē.

406 Ios. QUERCETANI TRACT. II.

Et liquor qui ex illorum granis rubris elicitor aut ex limonum aut fructuum berberis succo, habet vim dissoluendi perlas atque corallia perinde ac spiritus vitrioli: Hocque fit virtute salis armoniaci acidi naturæ, & per naturam mixti: sed ita mixti, vt industria artificis separari possit, ita vt tandē sale illo armoniaco, elicito liquor ille fiat dulcis & potabilis, salque separatim remaneat, quod tamen denuò cum aqua fontana, vel quavis insipida mixtum, illam reddat acidam. Aciditas illa seu sal armoniacum spirituale non tantum reperitur in vitriolo, sed & in sale communi, in nitro immo in ipso etiam sulphure vt & in omnibus rebus. Namque illa aciditas illud ipsum est, quod sulphur coagulat, quod copiosè in eo reperitur. Nam sine eo sulphur ipsum non vnitum cohæret, sed fluidum esset, vti reliqui liquores oleaginosi. Idem sal armoniacum naturæ nobis manifestatur per extractionem illam olei acidi, quod ex sulphure elicitor: cuius natura longè est alia, quàm dicti sulphuris: tantum enim abest vt flammam concipere possit, sed è contrà impedit etiam vel ipsummet puluerem pyrium aliàs sclopetarium dictum, ne & ipsemet ab ignis contactu inflammetur, vt iam suprâ dictum est.

Idem liquor æquè, atque verò haud minùs, ac succus limonum, berberis, aliùsve eius naturæ dissoluit perlas, atque corallium, idque virtute dissolutiua eiusdem salis armoniaci naturæ quod continet. Idem, & simili prorsus ratione præstat acetum.

acetum. Quippe vinum (quod supra reliqua vegetabilia est de natura vitrioli, vti monuimus supra) plurimum continet prædicti salis acidi naturæ. Hæc qui exactè perpenderit, promptè, & ex veris fundamentis dissoluet quæstionem de vera, & genuina aceti qualitate, quæ quæstio plurimos medicos doctissimos diuexauit. Virtus quippe dissoluens quæ in aceto apparet, vel ex eo quod quæ quod terræ iniectum velut bulliat, arguunt eius naturam esse profus calidam. Alij contrà frigidum existimantes acetum summum statuunt remedium ad extinguendas, reprimendâsque inflammationes externas. Item ex gustu acido, quæ omnino effectum frigiditatis autumant, atque adeò ex eo, acetum frigidum esse concludunt. At verò hæc controuersia facillimè tolli potest ab iis, qui habent cognitionem perfectam salis armoniaci naturæ, quod acetum cõtinet in se. Hoc enim sal, vera est causa virtutis eius dissoluentis. Quoniam autem idem sal vim habet coagulandi spiritus, & dissoluendi corpora, iccirco efficax est, atque remedium singulare ad inflammationes tum internas, tum externas. Etenim coagulat exhalationes nitro-sulphureas, quæ inflammationes illas excitant. Nam ex solis spiritibus, siue nitosis, siue sulphureis ex sale nitrosulphureo seu tartaro corporis nostri emeris, atque in euaporationes elatis eiusmodi ardores, atque symptomata febrilia efflorescunt. Id quod nõ efficitur dum illi spiritus in proprijs corporibus seu fœcibus

Ios. Quercetani Tract. II.

tartareis adhuc colligati, & quasi in iis sepulti iacent. Quod si manifestius cognoscere voles vim corrosiuam, atque inflammantem dictorum spirituum, respice ad aquas fortes communes (quæ nihil sunt aliud, quàm spiritus nitri, atque vitrioli) quas videbis dissoluere argētum, aut aliud quoduis metallum solidissimum. At si vel centum libris vitrioli, & nitri, (vt sunt in sua natura, atque corpore) addas vnicam tantum vnciam argenti, hoc tamen non dissoluent vnquam. Patet igitur vires eiusmodi violentas inesse tantum spiritibus à corpore suo separatis, euaporatis, vel dissolutis: quas vires nullo medio tutiori auferes, atque supprimes, quàm si rursus spiritus illi incorporentur ac coagulentur. Hoc autem præstat sal illud armoniacum acidum naturæ quod in aceto vt & in omnibus rebus aciditatem habentibus inest. At sunt fortè, qui proprio nos iugulaturos gladio existimantes, eodem exemplo à nobis allato inferēt, eiusmodi essentias à Chymicis paratas ferè omnes esse spirituales, & per consequens remedia violentiora naturæ, quàm par sit: nec satis tutò proinde posse exhiberi. His ita responsum velim. Non esse eandem rationem, ac proinde conclusionem ineptam. Nam si vel spiritum vitrioli, aut salis petreæ assumamus, qui verè sunt spiritus participantes de igne terrestri: eos tamen aut dulcorari, atque familiariores naturæ reddi posse aut certè misceri cum iusculis, aut liquore aliquo conuenienti. Tum gratissimos futuros,

turos, hoc est sapidissimos, atque benignos, non sine insigni interim virtute, atque efficacia. Quin ipse quoque limorum succus per se solus copiosè exhibitus stomacho nocere potest. Quapropter vel cum liquore aliquo, vel cum saccharo commiscere, & in syrupum, vel iulepum redigere solemus, ventriculo non minus vtilem, quam gratum. Sed notior est hodie virtus spiritus vitrioli, atque à probatissimis diuersarum regionum medicis commendatus, quàm, vt eius dignitati ac laudi quicquam detrabere possint ignari. In Gallia præsertim nostra iam passim audio celebrari à pluribus ad ardores, & febres extinguendas. Et meritò sanè. Est enim & ad has, & ad alias plurimas etiam contumacissimas ægitudines singulare remedium, vt suo loco tradetur, sed à medico experto exhiberi par est: non ab empirico, aut tali aliquo qui mortes (vt cū Plinio loquar) per sua experimenta facere consuevit.

Porro spiritus acidus ex solo nitro, aut sulphure (inter salia metalla) elicitus, eiusdem est naturæ, atq; proprietatis. Nā & hi haud minus, quàm ille cōducunt ad extinguendas cuiuscūmq; generis febres. idque virtute sua coagulatiua, qua sulphureos, & excādescētes illos nostri corporis spiritus domant, atq; coagulāt. At rursus nos multa reprehensione dignos iudicabūt alij, q̄ supra diximus, vnū idēq; sal armoniacū acidū esse virtutis dissoluentis, atque coagulantis: qui cum effectus sint contrarij ab vna eadēq; causa pcedere

neutiquam possunt, iuxta commune dogma philosophorum. Sed rectè istud à nobis dictum est: & ita dictum volumus: Ac dicimus denuò sal istud armoniacum naturæ acidum, de quo loquimur, & dissoluere corpora, & quod magis est admirandum, coagulare spiritus: immo, quod omnem prorsus superet admirationem, in media etiam flamma. Ac de dissolutione non maximo perè à nobis istud probari necesse est, cum illud constet vel mulierculis harum rerum studiosis. Spiritus namque vitrioli (vt hoc addam propter ignaros) aut sulphuris, aut nitri acidus, benè præparatus, atque ab omni terrestritate separatus, vel in vola manus, dissoluit corallo, atque perlas. Ex qua dissolutione infigne remedium paratur ad fluxus hepaticos, lientericos, dysentericos, vbi hepar opus habet prompta corroboratione. Sed ritè parentur necesse est secundum formulas infra à nobis descriptas. Eadem planè dissoluentia parantur ex succis limonum, granatorum, berberis, ribes, debitè, ac conuenienter depuratis à fœcibus suis terrestribus, quæ dissoluentem facultatem non parum impedire solent. Nec minùs idem præstat acetum optimum destillatum. Hæ namque omnes sunt aciditates armoniacæ, seu vitriolatæ, ac perinde vim habent dissoluendi iisdem rationibus, vti dictum est.

Sed de contraria huius aciditatis facultate, contrariòque priori effectui coagulante, (quem harum rerum

rerum ignari mirabuntur) nunc à nobis verba fieri tempus suadet, & ratio. Quamuis nec in his magno opus sit ingenio, aut multiiuga vestigatione. Nam vel mediocriter in arte spagirica versati, atque vix semestres quidam Chymici, aut ipsi etiam vulgò pharmacopœi istud norunt, & viderunt in præparatione (quam vocant) mercurij, seu argenti viui vulgaris. Cuius liquorem ac fluidam naturam nulla frigiditas exterior, nullū gelu elementale, quantum quantum tandem fuerit, congelare potest, aut fixum reddere. At si cū solo vitriolo mediocriter calcinato sublimetur, fiet, vt mercurius, qui coagulationem, tanquam perfectionem suam appetit, virtute quadam magnetica (sicut apicula roscidum illum liquorem ex floribus, vt inquit Ripleus) attrahat in se illud sulphur, aut sal armoniacum naturę acidum sitq; eius beneficio ex fluido, solidus, vt & facillimè manibus contrectari possit. Qua in forma constitutus vulgò sublimatum appellatur. Sed, vt perfectior euadat, artifices maiorem curam adhibentes, addito huic nouo vitriolo, reiterant sublimationes, vt denuò ex eius sale armoniaco naturę impregnetur. Ita tandem solidus euadit, & lucidissimus instar vitri alicuius Crystallini Venetorum. Philosophi Spagyrici hunc mercurium ita preparatum, possunt rursus exuere suo coagulato, seu sale armoniaco naturę acido. Nam aque iniectus eam omninò reddet acidam, quod proprium est omnium salium.

Quo facto, mercurius suo acore coagulante spoliatus, redit in pristinum statum, fitque rursus ex fixo mobilis, & fluxus: Sed perfectè depuratus; nec amplius mercurius, seu hydrargirū illud vulgare, sed mercurius philosophorū.

Iam verò si aqua prædicta exhaletur, ut restet tantum liquor acidus similis spiritus vitrioli, habebis liquorem quouis spiritu vitriolato excellentiorem ac verè spiritualem. Sic pro magno veneno, quod admixtum erat mercurio (quod tum nihil erat, quàm quidam quasi ignis terrestris corrosivus) nunc habebis verum spiritum vitrioli, cuius maior pars eaque melior euaporat, consumitur, aut deperditur, si modo, & ratione, qua solent vulgò, igne illo magno, & violento per retortam extrahatur. Talis spiritus ea ratione, qua dictum præparatus, ingens est, specificum, solus domator epileptiæ, si non ab ignaro empirico, sed à medico, uti par est, cum liquore aliquo appropriato administratur. Atque hæc est vna probatio virtutis coagulantis mercurij. Eadem eius vis coagulativa manifestè apparet in præparationibus, quas præcipitationes vocant, quæ fiunt cum spiritibus acidis vitrioli, atque sulphuris, quorum beneficio in pulverem redigi potest, quod non facillè fit ab igne. Sed, ut constet hanc coagulandi potestatem armoniaci acidi naturæ non tantum esse in mercurium, (in què hæc vim exercere potest,) neutiquà verò in spiritus nitro
sulphu-

sulphureos corporis nostri, cum quibus argentū
 viuum nullam habet sympathiam, atque conue-
 nientiam) ostendemus illud alia quadam demō-
 stratione manifesta, atque verissima: vti consta-
 bit experiri volentibus: eoque simul experimen-
 to docebo ad minū excellens remedium ad gan-
 grānas, & omnia vlcera cancrofa, & phagedeni-
 ca, si suspectum fit, quod intra corpus assumatur
 propter vrinā ingredientem. Accipe vrinā pue-
 ri, aut adolescentis vinum bibentis, bonam quan-
 titatē: depuretur secundū artē: cui adde vitrioli
 Romani, aut Hungarici (his. n. melior fiet opera-
 tio) duplum. Pone ad digestionē in B.M. tepido
 per sex vel octo dies, in vno, aut distinctis alembi-
 cis vitreis. Nam multa opus est materia. Hac di-
 gesticione peracta augebis ignē balnei, vt bulliat a-
 qua. Mox imposito capitello, adhibitoq; recipiē-
 te destillabis aquam. Ac ea quidem, quæ primo
 exhibit erit insignis aqua ophthalmica. Secunda
 priori paulo acrior, ad dolores podagricos te-
 pidē cum liūteolis applicata confert. Estque
 hæc vna antipodagricarum mearum. Perge i-
 ta vrgendo calorem balnei, aut etiam per ci-
 neres calidos, donec materia in alembici fun-
 do restet instar mellis. Quam postea infun-
 des in vas ferreum, & adhibito igne spatula
 ferrea continuo agitabis, ne adhæreat: hoc-
 que eousque continuabis, donec omnis li-
 quor vi ignis exhalarit, & resideat solum sal vi-
 trioli, atq; vrinæ in fundo siccū, & in massa quadā.

Hanc puluerisatam in cornutam benè lutatam immittes adhibito amplo recipiente optimè ob-
signato, ne spiritus exhalare possint: admoue
ignem vehementem, quali opus est ad paran-
dam aquam fortem, aut spiritum vitrioli. Sed
tamen ita moderandus est ignis per gradus, do-
nec ad summum perueniat, vti ars postulat. Et
videbis tandem recipientem impleri spiritibus
albidis vndique, qui in summo illo calore, tan-
quam in nubibus aëris, congelabuntur in gla-
cies quaquauerfum per recipientis capacitatem
dependentes. Haud secus sanè ac præ ingenti
frigidityte hyemis, & aëris, nubes, atque va-
pores in niuem glaciale[m] seu squammulas con-
gelatas arboribus adhærescentes conspiciamus:
ita spiritus hî salis, ignis non frigoris vehe-
mentia, concrefunt in glaciales illas particulas,
& quasi in media etiam flamma. Sic duo hî
prædictorum salium, vulgò philosophis pro ca-
lidissimis habitorem in glaciem congelantur
per virtutem coagulatiuam salis armoniaci acidi
naturæ, quem in se continent. Hæc glacies ad-
seruari potest in modum salis nitri. De qua, si
scrupulum vnum, aut dimidium exhibeas in
iufculo, vino, aut liquore conuenienti, ingens e-
rit remediū ad omnes obstructions hepatis, atq;
lienis, prouocat vrinas, & est specificum reme-
diū ad dissolutionem calculi. Eadem glacies
redacta in aquam (nam conuertitur facily in hu-
mido) insigne atque præcipuum est remediū
ad in-

ad inflammationes & gangranas, quas subito extinguit. Ex hac tam pulchra atque nobili experientia, omnis verus philosophus ac medicus argumentum eliciet ulterius philosophandi atque inuestigandi, quam solet vulgus: sicque certius disquirere poterit de causis coagulationis calculorum, qui ex iisdem salibus aut tartarea materia in diuersis partibus corporis nostri procreantur. Idem sagacius inquiret in alios plures morbos qui sunt ex coagulatione praedictorum spirituum acidorum aut vitriolatorum, vel ex euaporationibus aliorum salium acerrimorum, à quibus inflammationes & dolores podagrici efflorescunt, atque tandem tophi, ex virtute interna condensantium praedictorum spirituum. Ex his quoque facilius patebit remedium mitigandi, atque artificium dissoluendi eiusmodi calculosa, si attendamus & consideremus diligenter in quo latitet virtus illa acris, atque dissoluens, in quo item proprietas coagulatiua dictorum spirituum.

Eadem contemplatio occasionem subministrabit inquirendi in diuersa meteora, quae fiunt in microcosmo, homine, inquam, ex continuis illis vaporibus atque exhalationibus, quae ex inferiori ventre, (quem merito cum terra comparaueris) in aëream, hoc est, superiorem corporis nostri regionem, cerebrum, inquam, subleuantur. Ita patebit ex solis vaporibus mercurialibus in nubes à cerebri frigiditate condensatis, nec digeri, aut dissipari ab eo potentibus: modò pluuiæ

buss

IIO JOS. QUERCETANI TRACT. II.

moderata ac simplicis specie, modo densissimarum nubium aut cataractarum in modum descendere: unde catarrhi mites, aut violenti, quos suffocatiuos nuncupant, quod materia vno quasi quodam impetu in partes vitales procumbat. Denique ex iisdem contemplationibus hauries veram originem ventorum, grandinum, niuium, à quibus tinnitus aurium, paralypseis, apoplexiæ, & similes morbi, à vaporibus mercurialibus condensatis excitantur. Quorum sanè morborum causa non tantum, quod vulgus facit, ad frigiditatem referenda: sed etiam respiciendum ad aciditatem hanc salis vitriolati, quæ vaporibus illis mercurialibus permixta, eosdem repente, & quasi de improviso coagulare atque congelare potest, unde apoplexiæ, & eiusmodi morbi producantur. Nam vel exemplo è corpore nostro ex prompto, hoc est, vrinæ, facile patet, qualis istis humoribus mercurialibus acido sale permixtis insit vis coagulandi. Quapropter hoc simpliciter nobis concedi necesse est, quod diximus, sal armoniatum nature acidum habere vim dissoluedi corpora, & coagulandi spiritus, vt in prædictis experimentis aliunde explicatum est.

Sed erit fortè sciolus quidam nasutululus, & qui vix ac ne vix quidem limen philosophiæ saluta-uerit, qui magna confidentia nullo pudore (vt nõ ita pridem à quodam sesquiasello, temeratissimi interim ingenij, homine factum) contra nos insurgere & occlamare ausit, in corpore nostro
haud

haudquaquam reperiri naturam vitriolatam, aut
 tale aliquid simile. Sed hunc, aut eiusmodi homi-
 nes sufficienter & æquanimiter (si discere non re-
 cufauerint) illud docebimus in opere nostro de
 recondita rerum natura, artisque perfectione: v-
 bi & hoc, & plurimas alias vtilis, & vero medico
 necessarias quæstiones declarabimus. Sed ne vel
 hic sicco pede prætergressi videamur, tribus tan-
 tum verbis dicam. Primò omnium exactè consi-
 derandum suadeo, quis sit ignis ille naturæ, quis
 sit ille coctionis cibi in ventriculo author, qui
 eundem dissoluit atque immutat, & tam exiguo
 quidem tempore, quod nec aqua bulliens, nec i-
 gnis elementaris quidem præstare possit, vel lon-
 go. Rursus considerent quæso causam famis can-
 næ quæ tam promptè consuevit omnem cibum
 in ventriculo consumere, vt ne terminum qui-
 dem, aut spatium legitimum naturæ concedat nu-
 triendi sui: vnde fames ista insatiabilis. At ex vul-
 gi opinione licet aliquis hoc fieri ab humore
 quodam acido & melancholico, qui lateribus in-
 iectus interdum ebullit haud aliter ac fortissimū
 acetum, vel potius sicut oleum vitrioli, aut aliud
 simile quiddam deuorans atque dissoluēs. Enim-
 uerò sanè si aciditas illa diligentius fuerit consi-
 derata, & per anatomiam philosophicam inspe-
 cta, à bonis & candidis facillè iudicabitur, non ine-
 ptiùs dici vitriolatum, quàm melancholicum.
 Quinimò longè etiam meliùs: cùm melancholia
 talia nec possit, nec præstare soleat, nisi per acidi-

112 JOS. QUERCETANI TRACT. II.

tatem supra dictam. Hac enim loquendi ratione, longè melius exprimitur virtus dissoluens, reliquæque proprietates quod facile patebit ei, qui examussim omnia considerauerit. Et quid prohibeat tandem vitriolatas eiusmodi facultates, vel humores appellare, cum constet omnibus suis proprietatibus atque viribus ad naturam vitrioli accedere? Nimirum liberum est, & concessum vulgò medicis bilem appellare æruginosam, vitellinam, porraceam, propter affinitatem rerum, à quibus ista nomina mutuata est: Ecce igitur nõ & nobis integrum sit idem faciendi, & humores vitriolatos appellandi, quod de natura vitrioli participant? Sed redeamus ad meteora quæ fiunt in corpore nostro: & iam locuti sumus de iis, quæ excitantur à vaporibus liquorum mercurialium, quæ cum aqueis similitudinem habent, atque etiam cum iis, quæ ex meris terræ vaporibus fiunt in macrocosmo. Restat nunc, vt etiam de aliis aliquid tradamus. Quemadmodum igitur exhalationes sulphuræ, nitrosæ, vel antimoniales ex terra in aërem atque nubes subleuata, causant meteora ignita, vt fulgura, fulmina, tonitrua, cometas, & his similia: Ita quoque in corpore nostro à fumis atque euaporationibus fuliginosis ex sanguine retorrido & adusto, atque à tot tamque diuersis tartareis sulphureis, atque nitrosis (quibus viscera nostra scatent) effumationibus excitatis, similia producuntur meteora. Eiusmodi quippe materiæ fuliginosæ, vel in ipsis hepocondriis, à ven-

à ventilatione præpedita æstuantibus, subortæ, vel à calore immodico & febrili excitate, tandem efferuntur & subleuantur in cerebrum atque ignita in eo suscitant meteora, manias diurnas, phrænitides ardentes, melancholias pertinaces, deliria, dolores capitis, epilepsias, & id genus plura. Horum quædam, ob materiæ fuliginosæ tenacitatem, aut copiam longo tempore durant, ut mania: quædam citius finiuntur, ut phrænitides: quædam ferociùs hominem exercent, quædam mitiùs, nempe prout materiæ prædictæ fuliginosæ, vel plus, vel minùs fuerint acres, abundantes, adhærentes, salsæ, sulphuræ, aut talis eiusmodi qualitatis magis, vel minùs inflammabilis, vel quacùmque alia ratione noxiæ. Est enim magna istarum materierum fuliginosarum diuersitas: Haud secus sanè, ac ipsorum etiam lignorum cõbustorum differentes fieri fuligines videmus, nempe alias tenaces magis, alias salsas, sulphureas, & eiusmodi diuersitates. Eadem diuersitas etiam apparet in separatione spirituum tartareorũ cereuisiæ, defrutorum, vini, hydromelitis & similiũ potuum, quorum diuersitas, vel ex odoribus nares ferientibus abundè manifestè apparet. Ita in salibus quoque, sulphuribus, & oleis, quæ destillantur vaporum diuersitas (qui nihil aliud sunt, quàm spiritus à diuersis materiis tartareis producti) satis manifestè declarat. Horum namque alij sunt acuti, alij acidi, alij mordicantes, alij fœtidi, alij odorati, quidam tantæ acrimoniæ, ut vel

H

114 Ios. QUERCETANI TRACT. II.

soloo odore ferientes cerebrum, moueant successiones, & sternutationes extraordinarias, aut alia quacunque ratione oblaedunt cerebrum, vel obfuscando spiritus, aut obtundendo, & conturbando: vel sulphureis illis fumis, aut narcoticis, quales ex plurimis carbonibus excitari solent, sopiendo: ut videre est in plurimis, qui eiusmodi carbonibus assidentes quodammodo lethargici euadunt, aut quomodocumque cerebro vehementer perturbato. Eadem constituenda differentia in antimonialibus, arsenicalibus, & mineralibus humoribus, vel vaporibus, idque ex eorum effectu, vel septico, vel certe caustico, quod praedicti fumi continent beneficio salis. Tales acres fumi plus satis saepe oculis nostris innotescunt, quibus & dolores, & inflammationes, & fluxiones acritudine sua accersunt, nosque saepe, ceu altera quaedam Xantippe aut scemina rixosa perturbatrixque e domo nostra expellunt & arcet. Hinc ex ea fumorum diuersitate diuersa suboriuntur symptomata, diuturnitate, malignitate, atque vehementia magis, vel minus infestantia, idque pro natura, minera, atque conditione qualitatis, vel quantitatis exhalationum, & earum substantiarum, quae cum iis ceu vehiculo quodam subleuantur. Rursus quoque videmus in visceribus terrae microcosmi non minus, quam macrocosmi, in ventribus, inquam, eiusdem ferè effectus fieri meteororum, tam aqueorum, quam igneorum. Exemplo sunt tympanites, hydrocele, itemque flatus
ab in-

ab infarctibus inclusi, viscera & partes internas concutientes quæ omnia ventos, pluuias terræq; motus præclarè repræsentant: Aquæ verò intus aut inter cutem, mare, flumina, fontes, & riuulos. Denique & ignita meteora variè sunt etiam in homine ab exhalationibus spirituum nitrosorum, & sulphureorum, qui inflammati, tot febriliū excitant diuersitates, tot inflammationum. Nascentur etiam in homine diuersæ substantiæ metallicæ, vt arenæ, lapides, seu calculi, qui in variis visceribus, atque capacitatibus ventriculi, fellis, quique in splene, hepate, intestinis articulis, ac in ipsis etiam pulmonibus; atque cerebro procreari solent, vt alibi fusiùs ostendimus quamuis frequentius id eueniat in renibus atque vesica, in quibus partibus sunt mineræ omnium fertilissimæ. Sed & succi concreti (quos vocant) gignuntur in humano corpore: vt diuersa sulphuris genera, saliumque præsertim plures differentiæ, vitriolata, aluminosa, nitrosa, gemmea: sal gemmæ, aut sal commune salsum, efflorescit in pituita salfa: sal armoniacū acetosum, in pituita acida, itémque in quadam specie melancholiæ acida: sal vitriolatum æruginosum, in bile æruginosa: sal aluminosum pungens, & stypticum, in pituita vitrea, eiusdemmet qualitatis prædita: sal nitrosum amarum in bile amara: urinæ quinetiam penitus nitrosæ materiam nitro simillimam repræsentat: reperiuntur & in microcosmo, perinde ac in macrocosmo, plures aliæ salium differentiæ: sal sac-

116 JOS. QUERCETANI TRACT. II.

carinum in dulci pituita : itémque sal arsenicale & septicú in humoribus malignis & pestilentibus. Ex quorum salium resolutionibus, sed maxime stypticorum, fiunt quædam species colicæ, quæ tandem in contracturas denegenerant. Ex corrosiuis distincta dysenteriarum genera oboriuntur: ex acribus & falsis, ardores urinæ: ex acetatis oresses ventriculi: ex arsenicalibus authracibus carbunculi, itémque vlcera cancrofa, phagedenica, dysepulotica & similia. Ex eorundem verò coagulationibus fiunt arthritides, calculi, scirrhî, & varia obstructionum genera, prout ipsæ tartarorum, saliumque, quæ in corpore nostro gignuntur naturæ euariant. Sed vt prædicta omnia explicentur meliùs, & clariùs appareant etiã ad sensum (cum ex his emenda sit vera exactaque cognitio causarum morbificarum, qua sine frustra remedia quærentur, aut adhibentur, subiiciemus quasdam demonstrationes manifestas, & ad sensum patentes. Sed breuiter, cum ampliorem specialiorémque istorum tractationem reseruauerimus ad opus nostrum de recondita rerum naturæ, &c.

Notum est, & in confesso omnibus, vel edicto summi medicorum dictatoris Hippocratis: corpus nostrum constare ex continentibus, contentis & impetum facientibus. Continentia sunt partes solidæ, atque firmiores, vt ossa cartilagine, ligamenta, carnes, quæ continent, & quasi coercēt partes molliores. Contenta rursus in duplici sunt discri-

discrimine. quædam sunt impetentia, exhalantia, impellentia, seu impetū facientia: (vt loquuntur medici) quædam humectantia, effluentia. Prioris generis sunt spiritus balsami nostri radicalis, quos spiritus innatos vocant, siue pacti alicui infixi hæreant, seu per vniuersum corpus diuagentur, generati ex substantia purissima, atque spiritali liquoris sulphurei, & salis alimentorum vitæ nostræ. Spiritus rursus subdiuidunt in naturales, in vitales, atque in animales. Hi omnes vel genuini sunt, atque puri, vel impuri & fœculenti. Illi profectò naturæ sunt purissimæ, atque adeò ætheræ, & vitæ conseruatores. Hi crassi, atque impuri ad illos collati, obnoxij alterationibus, quippe qui de impuritate fœculenta mercurij, atque liquorum salis, & sulphuris alimentorum, plurimum participant: Ex quibus principiis nos constare supra docuimus. Humectantes partes sunt liquores mercuriales, aut id, quod vulgò humores nuncupant, tam naturales vtiles, & nutriendes, qui retinent aliquid de spiritu vitæ, quàm inutiles, & excrementitij. Effluentia seu exhalantia sunt halitus, quo nomine & vapores, quorum supra meminimus complectimur: qui nihil sunt aliud, quàm vel destillatio, & euaporatio illa humida, sublata ex parte aquosiori rerum humoralium seu mercurialium: vel exhalatio sicca rerum sulphurearum aut tartarearum atque salium corporis nostri. Et tales exhalationes nihil quoque aliud sunt, quàm fumi, fuliginésque spirituales.

H iij

sed excrementosi, ideoque superflui. Nam præter primas illas separationes, quas natura facit ex parte alimentorum crassiori, & impuriori, per excretiones fœcum ordinarias: adhuc etiam in Chylo, ac in ipso sanguine humorum nobilissimis, sunt quædam impuritates superflua, quas proinde natura separat. Ergo per euaporationes separantur superfluitates humidiores, & ea tantum, quæ in tertia concoctione separantur, quæ assimilari nutriendis partibus nequiverunt. Quapropter à natura expelluntur per ductus insensiles, poros inquam cutis, ut liberius perfletur & ventiletur ab aëre calor noster naturalis, aut cordis feruor,

Superfluitates halitosa quoque æquè participant de sicco atque de humido: hoc est his quæ ex materiis sulphureis, salis, atque liquoribus mercurialibus exhalantur, atque euaporantur. Quarum quidem pars tenuior, & halitiosior per insensiles transpirationes: aquosior per sudores: sordidior verò, atque ea, quæ maximè est sæculenta cutis superficièi obhæret. Quod si verò iam eiusmodi exhalationes fuliginosa retineantur in corpore nostro (id, quod vel propter frigus ambiens adstrictionemque cutis, vel propter locorum aut ætatis rationem, victus rationem intemperantem indeque enatam dispositionem, aut cutis densitatem similisve occasiones accidere solet) tum fieri nequit, quin eiusmodi corpora infinitis propemodum morbis alijs (præter eos, quos

quos in meteororum aëreorum, atque terrestriū microcosmi classem retulimus) fiant obnoxia.

Norandum verò etiam hoc loco, in omnibus istis euaporationibus, exhalationibusque ordinariis, exhalare etiam aliquid substantifici nectaris vitæ nostræ, vel balsami radicalis spiritualis. Quæ exhalatio, si fiat lentè, & absque omni violentia, vel vi quacunque, sed continuatione quadã spontanea, & naturali, protrahitur etas nostra pedetentim interim declinando ad extremam vsque senectutē, donec omnis aqua vitæ naturæ oleūve radicale (quod lampadi vitæ nostræ fomitem præbet) suffocetur, aut extinguatur defectu aëris, & humidis radicalis, quo fouetur & sustentatur. At si exhalatio illa fiat vi, vel præcipiti violentia, vt accidit in febribus colliquantibus, ardentibus, & affectionibus, atque commotionibus vehementissimis spirituum corporis nostri, vt doloribus atrocibus, extremis atrophis, lipothymis frequentibus, sincopumque incursum vehementi, aut his similibus symptomatis) certè ante senectutem præueniri, adeoque lampadem nectaris illius olei vitæ nostræ suffocatione extinguere necesse est. Hinc mors præmatura plurimorum, & quodammodo violenta; violentiæ tamen causa, ab occasione interna oborta.

Quoniam autem apprimè conducit, & necessarium est vt rectè intelligantur ea quæ de naturis in nobis contentis, (hoc est impetum facientibus, humectantibus, effluentibus, &c.) modò di-

IO. QUERCETANI TRACT. II.

ta sunt: maximè verò, cùm ex iis deueniamus ad cognitionem spirituum nostrorum, & humoris nostri radicalis, vel nectaris vite, itémque ad causas conseruationis, prolongationis, destructionis, abbreviationisque vite nostre: iccirco eadem omnia iam declarabo exemplo, quo ad certam perfectamque earum rerum cognitionem quibus attentus peruenire queat. Nec magni hic facimus præsumptiones, rationes probabiles, vel etiam auctoritates, sed demonstrationem nostram in ipsis sensibus fundabimus, vt & ea que à nobis dicta sunt, & videri, & palpari possint. Cui si quis porrò obstinatiùs contradicere non erubescet, illud Auerrhonis si bene memini, occinemus: Plus valet vnica experiètia, quàm plures rationes. Experiètia autem fit sensu: & qui sensum negat, ille pœna sensus (vt ne quid grauius dicam) dignus est. Quid? quod ipse quoque Aristoteles omnis, demonstrationis, etiam illius *de sensu* fundamentum in sensu esse dixerit, quis huic porrò repugnare audebit?

Ergo exemplo rursus assumamus vinum, cùm & illud exempli loco sumpserimus supra. In hoc quàm queso appertè, quàmque manifestè apparet, eiusmodi separationes, & excrementa fieri? & propria quidem sua natura hoc facit, vt tantò facilius ex analogia hac, quam habet cum nostro sanguine, constet natura alterutrius, atque vtriusque. Ex depuratione enim vini cognoscimus anatomiam vitalem nostri sanguinis: ex eadem

inno-

innotescit quinam sint spiritus nostri innati, ætherei, vt & calor noster natiuus, & humor radicalis: quæ duo corpus nostrum fulciunt, vitamque tuentur, & quorum adminiculo alter alterius opus habet: cum humidum illud radicale, sit pabulum, ac fomentum caloris, atque idem hic calor illius humidi beneficio subsistat. Ita hæc duo vndique spiritu perfusa, & quasi connexa, diffunduntur in omne corpus. Eodem hoc exemplo innotescet distinctio humiditatis vitalis nutrientis, ab inutili, & excrementosa. Denique constabit in effluentium genere, quænam sint humida, & quæ sicca; quæ ex iis, naturæ nostræ obesse, aut prodesse possunt. Ex qua quidem sanguinis anatomia plus proficiet (vt ego quidem arbitror) docilis lector, eo ipso, quod & humores illos quatuor, ex quo sanguinem constituunt, referamus & certam quadam analogia conferamus. Sed ad rem tandem accedamus. Quando igitur vinum paratur, vix torculari primum exprimuntur racemi: ac pelliculæ & acini separantur, abiiciunturque. Mox sordibus, & recrementis inutilibus, partim hominum industria, partim ab ipsiusmet vini natura reiectis: Vinum in cados infunditur, atque dolia. In his digestionem facta, atque ebullitionem simul etiam sæculentas illas crassioresque superfluitates suapte vi separat atque eiicit. Quo facto, vinum iam ferè factum est. Et potui aptum, atque nutritioni. Prima illa vini artificiosa præparatio (quæ viuaciorum separatione, & expressio;

ne fit) nobis representat quodammodo præparationem frumenti, in qua & farina, & palea separata, reliquum in farinam conteritur, ut nutritioni magis fiat idoneum. ita in ore nostro prima fit separatio carniū ab ossibus, & talium eiusmodi. Expressio autem fit ore, atque dentibus: mox masticatione ritè peracta cibus in ventriculum deuoluitur. Hæc est prima nutrimenti nostri præparatio analoga cum prima illa vini atque frumenti: respōdetque id, quod stomacho committitur, ei vino, quod in dolia primum infunditur, & farina iam facta. Deinceps ergo in stomacho altera fit naturæ operatio: Illud enim, quod concipit stomachus concoquit, digerit, hoc est omnis generis simul mixtos cibos, sicut vinum in suo dolio, aut aliud quoduis genus potulenti, ex melle, fructibus, hordeo, aut aqua; cui varia incoherint, parati. Stomachus itaque dolium illud naturæ est, in quo non tantum ei demandata materia coquitur, atque digeritur, sed ab ea quoque separantur fæces tartareæ, & quicquid in eo est extremè purum per ductus a natura ad id destinatos, tandem multa purificatione peracta sanguis fit depuratus, rubeus fons & origo spirituum vitæ nostræ: haud secus, ac vinum ritè purificatum cæteris ferè, quæ nutritioni, ac restaurationi vitæ nostræ deseruiunt, præfertur. Sed pergamus.

Ex hoc vino arte & vel leuissimi caloris interuentu per vasa circulatoria, ut vocant, extrahitur ignis auræ, quem comitatur humidum radica-

le:

le: nempe aqua vitæ, ignea prorsus, atque ætherea, ac verè essentia quinta, tota spiritualis, & naturæ ferè incorruptibilis. Simili prorsus ratione beneficio ignis naturæ, & per circulationem, quæ à calore cordis atque hepatis fit, elicitur ac generatur in nobis ignis ille viuificus, stipatus, atque fofus proprio suo humore vnctuofo, & radicali, qui est aqua vitæ, ac verum atque viuificum illud nectar, quinta essentia, & spiritus æthereus ferè, incorruptibilis fautor atq; cōferuator vite nostræ. Illud etiam in prædicti vini operatione notandum hic obiter occurrit, quòdque animaduersione quidem & admiratione dignum est, nempe quod duo trèſve solùm carbones accenſi sub amplissimo vase, seu cacabo impositi (quod viginti, vel plures vini heminas contineat) calefaciunt ipsum vinum, viniq; spiritum ad destillandum promouent; cum ex illo minimo calore, vel multo minor aquæ portio vix tepesceri queat. sed, quod admirandum magis aut notatu dignum est, dum ille vini spiritus per coluurina, vt vocant, nempe per canales aut fistulas æneas oblongas & retortas, ad hancque destillationem aptas transcendit, eas, vt & ingens aquæ frigidæ plenum dolium, & ab igne satis remotum (in quo prædictæ fistulæ madent) adeo calefacit, vt vix quis manum admouere queat. Quod sanè ingenti calori, quem vini spiritus per prædictas fistulas transiens aquæ frigidæ impertit, tribuendum est. nam dum totus extillarit vini spiritus, etiam si sub præ-

dictum vas ignem multò vehementiorem adhibeas, calorem tamen illius aquæ in dolio contentæ sensim extingui & refrigerari percipies. Quod sanè nobis in mentem inculcare debet, quænam sit caloris nostri emphyti seu symphiti proxima causa & origo : quippe hic calor ex continua & perenni circulatione spiritus viuifici sanguinis nostri in nobis excitatur. Hæc aqua vitæ dum tota tandem à calore quodam interno seu externo & violento destillata, aut temporis progressu penitus absorpta est, iam proculdubio caloris illius viuifici extinctio tandem apparet, morsque frigida subsequitur. Sed vt ad rem redeamus, Post extractionem veræ ac genuinæ aquæ vitæ, seu spiritus vini (qui est tota illa puritas trium principiorum hypostaticorū (cuius liquor mercurium, flamma (quam promptè concipit) naturam sulphuream, acumen verò, & vis eximie gustum feriens, spiritum salis armoniaci representant : magna restat copia phlegmatis, seu liquoris mercurialis, qui continet quidem aliquid adhuc spiritus vini. At quod reliquum est, nihil est aliud quàm aqua inutilis, quæ mox vapescat atque corrumpatur simili quoque ratione post extractionem aquæ vitæ, ac verè spiritualis ex sanguine nostro residuus manet in corpore humidus, & humectans ille liquor, quem partim alimentosum, partim excrementosum diximus. Restant vltimò, præter prædicta, fæces, seu residentia tartaræ, & nitro sulphuræ, quæ in se multas
fæti-

fœtidas impuritates, vt & magnam falis copiam
 continent. Impuritates oculis, & tetri fœtores
 naribus satis superque se produnt, dum diuersa ex
 his olea vehementi igne extillantur. At ex fœci-
 bus calcinatis sal elicitur, idemque fixum cum
 proprio phlegmate, vt supra docuimus in opera-
 tione eiusdem vegetabilis. Sal istud volatile effi-
 citur cum sale armoniaco volatili in proprio spi-
 ritu, seu aqua vitæ contento procedendo, vt iam
 docuimus. Similiter & in sanguine præter spiri-
 tum illum vitæ, & liquorem mercurialem (quæ
 duo re vera separari ab ipso sanguine, & ad ocu-
 lum ostendi, post digestionem conuenientes, in
 calore Bal. Mar. qui fit analogus calori naturæ, vt
 melius & facilius constet, quomodo idem calor
 eademque natura in nobis eandem faciat opera-
 tiones & separationes) præter illa duo, inquam,
 quædam consistentia mollis liquidi instar reside-
 bit in fundo, in qua mellita consistentia multas
 impuritates inuenies, quas oculis & naribus per-
 cipies, si ad ignem cinerum calori febrili analo-
 gum materia prædicta exsiccet. Quippe qui ni-
 dorulentus ac nitrosulphureus ille fœtor manife-
 stè in nobis causat meteora ignita tam superiori,
 quàm inferiori corporis parte, aliæque innumera
 symptomata parit, vt ostensum est supra. Sic ignis
 quoque vi, (haud secus, ac ex vino) ita ex fœcibus,
 & tartaro sanguinis, separari possunt sulphura at-
 que olea picis in modum crassa atque tenacia: ad-
 hæc tanto fœtore abominanda, vt ne præsens

quidem præ abominando illo odore subsistere queas: ex quibus multa symptomata in corpore nostro suboriri posse quilibet facile colligere potest. Quo peracto, restabunt cineres ex quibus elicitor sal, quod (virtute salis armoniaci naturæ) effici potest volatile, atque fieri id quod Lullius appellat lunariam maiorem, ad imitationem operis vegetabilis. Admirandum prorsus est hoc opus, ex quo fit vera mumia, medicina vniuersalis, verusque balsamus naturæ conseruans atque restaurans. Atque hæc est vera atque vitalis anatomia sanguinis, quem non temerè, sed verè, & manifesta demonstratione, & quasi ad oculum ipsaque aded autopsia innitèti ostendimus magnam habere cum vino analogiam: cum verus philosophus æquè ex vno, atque ex alio (licet alterum maius artificium requirat) norit separare aquas vitæ penitus spirituales, quæ impotentia dicuntur: præterea liquores mercuriales tam vtilis, quàm noxios, quæ humectantia: denique halitus & fuliginosas exhalationes, quæ effluentia appellantur.

Quod si igitur in vino, quo in dies vtimur ad nutritionem corporis, eoque puro & claro post separationem spiritus eius, videamus tot res heterogeneas, tamque impuras: quanto, quæso, plures solidioresque impuritates deprehendemus in tartaro vinorum doliis atque cadis adherescente, atque ex fœcibus & residua vini eiusdem? Qui eximiam illam tartari nigredinem, (quæ manifestatur in calcinatione eius) separationemque spiritus

ritus eius atque olei rubri, nigri, & fœtidi, quæ per destillationem fit norunt, atque intelligunt, hi luculenter satis testari, fidemque facere poterunt, quantus fœtor insit in ipsius sulphure: quanta item sit acrimonia eiusdemmet tartari propter sal, quod ex ipso extrahitur, atque oleum, quod fit ex resolutione eiusdem salis tartari. At hercle in eiusdem vini fœcibus, præter iam dicta, longè impuriora, fœtidiora, sordidioraque deprehenduntur, ut norunt plus satis illi, qui propter calcinationem earum, ut efficiant cineres, quos vocant clauellatos, extra vrbes in campos atque loca remota concedere coguntur, propter ingentem earum infectionem, atque fœtorem, quo & ipsa loca vicina infici solent.

Quid igitur mirum, ut ostensum est superius, si in sanguine quoque nostro post separationem veri spiritus, reperiantur tot res heterogeneæ, tot impuritates tartareæ, fœtidæ atque sulphuræ? quin inquam, eo etiã magis plures fœdes insint, atque fœtores in plurib⁹ heterogeneis Chyli partibus, ex quibus primum ortum compositionis suæ, sanguis ipse traxerit? Tartarus ille est sanguinis, qui vasis viscerũ adhærescit. Iam verò fœcos Chyli nihilo aliud sunt, quàm tot, tantæque diuersi generis excrementa ipsius alimenti in diuersis corporis partibus existentis. Atque à natura omnino digeri, euinci expellique nitro sulphuræ illæ & tartareæ impuritates cum non possint viscera offerciũt, vnde grauissimorum morborum

feminarium, atque prouentus, ut vel hinc, si liberè fateri velimus, quod res est, cum magno Hippocrate dicere cogamur morbos, & radices, & semina in corporibus habere. Quod ex prædicta vini & sanguinis analogia euidentissimè patet. Nam apparentibus innititur fundamentis & ad sensum patentibus signis ceu terminis quibusdã, neutiquam verò imaginatione quadam dubia effectis.

Et quemadmodum videmus vernis temporibus, quando natura flores suos protrudit, vini scæces ipso vino permisceri, istud conturbare, & sæpè corrumpere. Quemadmodũ in calore extremo solis aut æstatis æstu, pars calidior sulphurea eiusdem vini nempe spiritus exhalare potest, & solet, vnde eiusdem vini corruptio consequitur. Ita quoque iisdem planè temporibus scæces, & tartarea illa colluies sanguini nostro permixta eundem peruertit, atque corrumpit. Vnde morborum occasio, atque prouentus multiplex. Nam & ab externo, & ab interno calore dissipato spiritu sanguinis, atque separato, necesse est illum corrumpi, cui sanè corruptioni, & ab eiusmodi quidem causis obortæ, omnino plurimorum quoque morborum causa accepta ferenda potius, quàm nudis, & simplicibus illis qualitibus. Sicut itaque docuimus in separatione veri spiritus vini (qui nectare cœlesti, ac spiritali vitæ nostræ symbolizat, uti dictum) plurimas eius impuritates demum innōtescere: ita prorsus, ac eadem

dem ratione fit cum tritico, cum fructibus, & ex his paratis potionibus & cibis, & in vniuersum cum rebus omnibus vegetabilibus eodem modo procedendo, vt de vino diximus. Habent enim & illa non leuem cum sanguine nostro proportionem, iuxta illud: *isdem nutrimur quibus constamus*, & vice-versa haud malè dicas, *isdem constamus, quibus nutrimur*. Participat autem alterum altero magis, vel de hoc, vel de illo, exempli gratia, spiritu, liquore mercuriali, sale, scæcibus, scetidis & inutilibus excrementis: quæ ratio, quod ex hoc, aut illo cibi genere laudabilior, aut illaudabilior sanguis generetur.

Ex hydromelite itaque (vt hoc exempli, & quasi superpondij loco addam) ex defruto, ex cereuisia, & similibus potionum generibus, eorumque scæcibus easdem præparaciones, & separationes tam laudati liquoris, quàm scæcum, eodem planè modo, vt de vino docuimus fieri possunt: nec aliter ex his elici principia, & partes heterogeneæ, quàm ex illo. Denique ex omnibus iis, quæ nutritionem præbent homini, ex quorum præparacione, atque separatione, facta demum cum sanguine nostro analogia longè scælicius, ac melius morborum fontes ediscere poteris, quàm si, (vt vulgò consuetum) ad qualitates recurras, atque humores, & contemplatione quadam ingeniosiori, quàm veriori morborum & symptomatum causas & origines perquiras, atque decernas & placuit quidem ista de exacta & interna humo-

rum anatomia, eorum denique examine artificioso breuibus anticipari. tum, vt ex iis constet, vnde sint petendæ genuinæ signaturę rerum, veræ, & infallibiles morborum causæ, vt exinde omnem artificiosam componendi, præparandi, & administrandi medicamenti rationem (quam hoc opere quærere, atque docere intendimus) veri philosophi ac medici intelligant.

Sed tempus tandem est, vt id, cuius gratia susceptum est hoc opus, exequamur: nempe, vt doceamus modum parandi & concinnandi omnis generis medicamenta etiam secundum rationem, & methodum dogmaticorū. Subinde quid in vnoquoque rectè quid perperam passim hodie ab omnibus, atque in vniuersum in cunctis practicantium, & dispensatoriorum libris præscriptum sit ac in pharmacopœorum officinis fiat, graphicè depingamus, & commonefaciamus. Sicque nec veterem prorsus, nec omnino nouam, sed veterem *φαρμακῶπιαν* restitutam, & plurimis nostris inuentis, experimentis, atque compositionum formulis, quibus fœliciter vsi sumus, adau-
ctam demus, atque ex-
ornatam.

IOS. QUERCETANI CONS.
 ET MEDICI REGII,
 DE DOGMATICORVM MEDICO-
 RVM LEGITIMA ET RESTITVTA MEDI-
 camentorum præparatione

LIBER PRIMVS.

De medicamenti definitione & diuisione.

CAP. I.

MEDICAMENTORVM dogmatico-
 rum restitutam præparationem, (in
 quam nũc incumbo) traditurus, ope-
 rapretium esse duxi aliquid de eiuf-
 dem medicamenti definitione, compositionum-
 que causis, specialius præfari. sed id breuissimè
 me facturum polliceor: exactius eadem alio ope-
 re discussurus.

Medicamentum igitur Galeno, & omnibus
 dogmaticis medicis, est omne id, quod naturam
 nostram immutare, & quocunque tandem modo
 vincere potest. Hoc autè vel simpliciter tale est,
 vel secundum quid. Simpliciter tale purè medi-
 camentum dicitur, quòd verè, & semper cum de-
 finitione modo allata adæquetur, & conuertatur.
 Secundum quid medicamentum, nec ita proprie
 appellatũ dicere possumus omne id, quod cum
 alimenti natura, quocunque tandem modo, vel
 aliqua sui parte participat. Eiusmodi appellantur

I 14

medicamenta alimentosa, & alimenta medicamentosa: de quibus aliàs, quæ etiam si lubet commodè huc referri possunt. Medicamento velut è diametro est oppositum alimentum. Quidni? illud enim immutat, hoc simile fit. Mutare, & assimilare sunt contraria. Ergo, & illa, quæ hoc efficiunt. Iam autem medicamentum de utroque intermedio, hoc est de medicamento alimentoso, & alimento medicamentoso recedit, atque participat: tantum & alimentum. Sed id ea lege, atque ordine, ut medicamento ad finem sit medicamentum alimentosum: alimento alimentum medicamentosum, cuius rei ratio infra dicitur.

De medicamento hoc opere propositum est agere, siue proprie, siue improprie sumpto, non autem de alimento. Placuit id tamen hæc in tractationis limine ita distinguere, iuxta illud doctorum præceptum: *Qui bene distinguit, bene docet.*

Iam verò omne medicamentum, aut simplex est, aut compositum. Simplex appellant medici, non tantum id, quod purè, & simpliciter tale est, cuiusmodi ignis purus, aqua pura, & impermixta, aut tale quid aliud: & in Spagirica medicina, sal, sulphur, & mercurius: Sed quod ad composita collatum, tale esse videtur respectu eius, quod magis compositum est: ut veriùs, simplicius dicas, quàm absolute simplex. Compositum autem est omne id, quod ex simplicibus prædictis concinnatum est. Vtriusque exempla hæc sunt.

Simpli-

Simplicia: Ex mineralibus; metalla, succi, lapides. Ex vegetabilibus: stirpes omnes, earumque partes: radix, lignum, cortex, folia, fructus, semina, lili. excrementa, resine, gummi, herbarum succi, denique quicquid à stirpibus quocunque tandem modo procedit.

Ex animalibus, sunt vel integra, vel partes. Integra sunt scinici, onisci, seu afelli, lumbrici, scorpiones, cantharides, aliaque plurima.

Partes eorum sunt: adeps, cornu, ossa diuersa, pili, sanguis, excrementa, &c.

Hęc, inquam, omnia naturalia simplicia in officinis appellantur, nec ullam adhuc preparationem experta. Sunt namque, & alia etiamnum in pharmacopœorum officinis dicta simplicia, non tamen à natura sed arte parata, vt aquę stillatiuę simplices, olea simplicia, syrups simplices: & his similia, quę collatione cum magis compositis eiusdem formę medicamento talia dicuntur: & viceuerfa, composita cum respectu ad illa. Quamuis etiam verè, & absolute hęc composita dici mereantur. Horum omnium cognitio exacta medico dogmatico non tantum utilis est, sed etiam necessaria, vel ipso Galeno dogmaticorũ medicorum omnium coryphęo multis in locis illud attestante. [*com. 3. in aph. 1. sect. 5. & 6. Epid.*] Idẽ Galenus hanc methodum medicamenta preparandi, atque componendi fusc ac doctè tradidit in suo opere de compositione medicamentorum secundum genera.

Porro medicamentorum omnium tum simplicium, tum compositorum materia, vel ex mineralium, vel ex vegetabilium, vel denique ex animalium familia depromitur, ut iam dictum est. Quorum omnium perfecta cognitio consistit in delectu, in præparatione, mixtione, compositione, quantitate, proportione, atque forma: Præterea in omnium tam simplicium, quam compositorum administratione, atque usu legitimo. Electio ex arte fit, indicatione sumpta à substantia medicamenti, vel, ut nuperi quidam profundius philosophantes voluerunt, à totius substantiæ proprietate, à qualitatibus omnis generis, earumque gradibus primis, secundis, tertiis, quartis, horumque latitudinibus: à quantitate, numero, figura, situ, loco: & postremo à tempore tum durationis, tum collectionis, quæ omnia brevitatis causa fufius hic non exponemus. Sed de his consulendi sunt veteres, ut Theophrastus, Dioscorides, Galenus, Mesues, & alij, qui de medicamentorum præparandorum ratione scripserunt. Præparationem verò, mixtionem, compositionem, quantitatem, seu dosin, proportionem atque formam docemus in progressu.

CAP. II.

De causis compositionis medicamentorum, secundum doctrinam dogmaticorum.

Non avaritiæ, aut hominum voluptatis inventum est compositio medicamentorum, uti

vti Plinius clamat, & more suo, haud semel tragicè, tanquam officinarum commenta perstringit. Sed eorum, qui dogmaticam medicinam tuentur, atque sectantur, (quam suo loco, suo tempore, sua occasione ritè cum spagirica contemperatam, probatissimam, & nobilissimam censemus) summo consilio, summa prudentia, summâque tam necessitate, quàm utilitate, adinuenta atque introducta. Nam & ipsamet morborum vel simplicium, vel compositorum naturæ, qualitatésque contrariæ, & variæ circa eos intentiones, pro varietate causarum, symptomatum, partium affectarum, naturæ ægrotantium, conditioneque eorundem pro ætate, conditione, vigore, consuetudine: addam & illud si lubet, pro voluptate, & placito eorundem medicamentorum compositioni ansam præbuerunt, rationemque suppeditarunt.

Sed vt liberè fateamur, quod res est compositionis medicamentorum, præcipua causa fuit, & esse debet, vt commodius, citius, tutius, atque iucundius morborum cura procedat: iuxta illud, quod in votis habuit summus medicorum dictator.

--- *Cito, tunc, iucunde.* ---

At etiamnum vrgentior, & efficacior causa fuit, vt diligentius, & quo fieri potuit circumspecto artificio respicerent ad impugnationem causæ morbificæ: nimirum vt nunc influentem materiam repellerent, nascentem prohiberent, crudam coquerent, crassam inciderent, atque attenuarēt,

infectam liberaret, extirparentque, ut eleganter hanc rem explicat Galenus cap. 5. lib. I. de comp. med. secundum genera.

Interim dum hæc omnia fiunt ad partium situm, naturam, robur vel debilitatem, respicere par fuit. Hæc, inquam, omnia occasionem, & necessitatem quoque pepererunt compositionis diuersorum medicamentorum. Sunt & plurimæ aliæ causæ, quæ hanc medicamentorum mixtionem introducere medicos dogmaticos coegerunt: Nam, ut omittam alias plurimas, quid non mouit eos ad hoc institutum partium affectarum diuersitas, distinctaque conditio, ac interdum etiam contraria? Quid, inquam, antiquos compulit, ut sua *πολύχριστα* pararent, atque concinnarent? quæ sanè ab ipsomet Galeno laudantur, & commendantur cap. 7. secundum locos & cap. I. I. de compositione simplicium secundum genera.

Enimvero sanè, partis affectæ præstantia eandem medicamentorum compositionem iure optimo sibi vindicauit: Hæc ratio, hoc indicium, ista denique necessitas (quam secundum quid, & propter melius vocant philosophi) suasisit, & quasi coegit eos, ut affectibus vel ventriculi, vel hepatis accomodatis medicamentis, perpetuò resoluentibus, aut aperientibus roborantia, & modicè adstringentia coniungerent. Hoc sanè ipsomet præcipit Galenus, ut passim, sic potissimum lib. I. de compositione med. sec. loc. cap. 8. & cap. 15. l. 13. meth. med. & cap. 95. artis paræ.

Sic

Sic medicamenta etiam sapissimè miscentur, quæ proprietate quadam specifica partes respiciētes, aliorum vires ad affectas partes ferant: Sic in medicamentis, quibus in affectibus capitis utimur cephalica admiscemus, ut & in remediis quæ cordis, ventriculi, hepatis, lienis, & uteri affectibus conducunt, cardiaca, stomachica, hepatica, splenica, hysterica admiscentur, ut ex Galeno lib. de comp. med. sec. gen. cap. i. intelligere licet.

Præterea miscentur quoque medicamenta, quando simplicia propter sui crassitiam, aliâve quandam ob causam ad partem affectam internâ non peruenire, aut certè vix & egrè pertingere possunt. Idcirco parant sua oxycrata: & metallicis tritis acetum admisceri iubet ipsemet Galenus, [cap. i. lib. 8. de comp. med. sec. gen.] quò nimirum facilius ad intima usque penetrare possint.

Sed & huic mixtioni simplicium studere, ipsa quoque necessitas compulit dogmaticos: Nam cum perciperent plurimis medicamentis simplicibus, maximè verò purgantibus inesse aliquam malignitatem, aut odoris, aut saporis ingratitude, necesse fuit admiscere quæ & malignitatē corrigerent, aut saltem infringent, & palatui, atque naribus gratiam aliquam commendarent, atque ingrati saporis, ac nauseabundi molestiam vel reprimerent, vel certè quodammodo obfucarent. [Gal. cap. 3. l. 8. secūd. loc. & com. in aph. 11. l. 2. & de rat. vict. in acutis.]

Et quoniam medicamenta non preparantur

folùm in rem præsentem, sed etiam in vſus futuros, nempe vt quouis tempore, quavis occasione ſint in promptu: ideò & his, & multis aliis de cauſis referuari debere cenſuerunt: idque etiam ex ſummi dictatoris confilio. [*lib. de decenti ornatu*]
Quare ne putredinem contrahant, ſuis compoſitionibus ea admiſcent, quæ humiditatem excrementitiã putredinis autorem, exiccant, & abſumant: vt ſic integra ad pluſculos non ſolùm meſes, ſed & annos, viribùſque valentibus conſeruare poſſint. Qua de cauſa mel, ſaccarum, ſal, & his alia ſimilia commiſcenda cenſent.

Porro, ſi quis alias miſtionis, compoſitioniſque medicamentorum cauſas, & quæ ad legitimam medicamentorum mixtionem comparandam requiruntur, exactiùs ſcire velit, cõſulat Meſuem in principio Theorematis ſecundi. Exactè etiam legat Galenum in locis citatis, vt ſuam hac de re mentem conſequatur. Cuius tamen fundamenta, & inſtitutũ paucis etiã hoc loco libet delineare.

Galenus itaque poſtquam morbos ex intemperie ſimplici & nuda ſubortos, & cum materię affluxu introduxiſſet ſymptomatum maniſeſtis iniuriis animum adhibens, humorũque vitia, ex quibus morbi deriuantur, in ipſorum copia, aſperitate, viſciditate, craſſitie, mollicie, cruditate collocaſſet: iſtis aduerſa opponenda eſſe remedia ex lege contrariorum cenſuit. Itaque alteratis, & intemperatis, calida, frigida, humida, ſicca: cauſarum vitis expurgantia læuigantia, attenuantia,
inci-

incidentia, relaxantia, constringentia, coquentia & his similia opponenda esse decreuit. Saporum proinde beneficio, deinde applicatione (vnde indicatio illa à iuuantibus, & lædentibus) & partim prisorum experientia, partim propria industria, aut etiam empiricorum partim analogica quadã ratione, atque coniectura ad eiusmodi virium atque facultatum cognitionem peruenit.

Iam verò postquam idem Gal. (qua erat summa industria atque ingenio præditus) depræhenderit in vna simplicique substantia interdum dissimilis, & contrarias inesse proprietates, hic correctione, atque retusione alterutrius obstitendum esse iudicauit: (quamuis contrarias illas qualitates leuiusculè tantum & velut per transfennam solummodò attigerit:) hoc autem aliter fieri non posse putauit, quam admistione alterius alicuius, vel vnius, vel plurium. Rursus, quia in medicamentis simplicibus vel pauca, vel nimia inerat vis agendi, aut odores & sapores erant ingrati, aut facultates contrarię, omnia obstacula hæc sustulit mixtione, & compositione iam à nobis commemorata. Itémque violentis remediis proprias & anodynas correctiones attulit: venenatis & malignis confortantia, & cordialia adiūxit: ingratamque remediorum amaritudinem cum mellis, & sacchari fecunditate ab Arabibus deprompta, in quandam dulcedinem, sed vt ingenuè fatear, plerisque nauseabundam, transformauit.

Atque hæc sunt causę, & potissimæ rationes

dogmaticorum cur sua medicamenta miscerent, cur tot compositiones suis pharmacopœis parâdas, & tot pixides, phialas, scatulas, atque ollas medicinis refertas ad vsum referuandas præciperent: quibus non tantum se addictos volunt, sed omnes reliquos, qui medicinam profitentur: empiricos appellantes illos, atque ignaros, qui hisce non tanquam delphicis quibusdam præceptionibus confidunt. At mehercle, vt non vsque quaq; improbo ordinem talem in arte præscriptum, ita tyrannidem inconsideratam omnino abdicandâ censeo. Toleranda sanè esset vel illa, si non vt habet *α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω. α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.* vt plurimum *aliud in scripto, aliud in pyxide*, reperiretur. Sed age vt constet etiam illud eorum nobis probari institutum, proponamus & per classes digeramus, quicquid, & olim, & hodie in officinis medicamentorum paratum, & adseruatum sit: singulâque, qua ratione fiant in officinis, quæ rectè quæ perperâ perpendamus. Subinde si quid nouimus melius, publici commodi, & salutis ægrotantium, iuniorumque medicorum (quibus hic noster labor totus dicatus esto) gratia, in medium proferamus: & nostris experimentis propria magna ex parte industria conquistis, collustremus. Ita fiet spero, vt nec noua prorsus, aut nostra, sed veterum dogmaticorum medicorum placita rectè intellecta, restituta, nostrisque inuētis adaucta, nasutissimus quisque, & vel ipse met Theon fateatur.

*Ordo & classis omnium medicamentorum vel
arte, vel ratione compo-
sitorum.*

Confuetum est hodie officinis, & quasi in le-
gem abiit, pharmacopœorumq; hodie præ-
cipuam curam summumque studium esse noui-
mus, vt ad omnis generis affectus peculiaria sibi
remedia parent, eaque in officinis, ceu thesauros
quosdam, in vsum dogmaticorum medicorum
adferunt. Nimirum vt felici operis successu, id
postulante necessitate, in promptu statim ha-
beant, quò artis nominisque sui dignitatem &
gloriam augeant, atque tueantur. Veteres qui-
dem, vt iam supra monuimus, in domo sua confi-
cienda curabant remedia, quibus in casu præcipiti
vsuri essent, vel etiam ex tempore, si morbus da-
ret inducias. At hodie, quia separata habetur ferè
pharmacopœia à medicina, hæcque à liberali di-
sciplina, non mirum si desierit (excusent, quæ-
so, modesti & prudentis ingenij viri) ferè in me-
chanicam: quod pharmacopœorum inscitia tri-
buendum est, qui nullo iudicio consilioque me-
dicorum doctorum directi, sua parant medica-
menta. Sed aliter melius multo ab iis, qui reipsa
veri sunt pharmacopœi, quique nihil nisi ex arte
& præceptorum autoritate & imperio ducti a-
gunt, talia parari solent.

hoc

Aque

Una tam confortãtia, quàm purgantia

Hydromelia

Oximelia, mellisque varia compo-
sitiones

Decocta tum preparantia, tum purgan-
tia, tum sudorifica

Syrupi

Opiata

Condita

Conserua

Sapa & Rob

Electuaria mollia lenientia & solutina

Electuaria sicca solutina

Catapotia, seu pillule

Pulueres medicati

Confectiones cardiaca, & ad varios
morbos conferentes

Confectiones aromatica, seu species cor-
diales

Tabella

Trocisci

Antidota, & compositiones opiatæ som-
num conciliantes

Collyria sicca, quæ Fies Arabibus di-
cuntur

Olea

Vnguenta

Cerata

Emplastra.

Sed

Sed præter ista sunt etiam plura alia, quæ in officinis vel ex tempore, vel sanè in paucorum dierum usum præparari assueti sunt.

{ *Epithemata*
 { *Foci*
 { *Balnea*
 { *Collyria*
 { *Clysteres*
 { *Decocta*
 { *Varij succi vel liquidi, vel inspissati*
 { *Emulsiones*
 { *Scuti*
 { *Sinapismi*
 { *Suppositoria*
 { *Pesti qui etiam à nonnullis Lyciniadæ dicuntur,*

& plura alia, quæ idcirco prætereo, quòd trita sint omnibusq; cognita, nec præparatione aliqua egeant, cum in rem præsentem præscribantur.

At in omnibus istis formulis variæ præparationes inseruiunt. nempe

{ *Maceratio*
 { *Expressio*
 { *Digestio*
 { *Infusio*
 { *Puluerizatio*
 { *Trituratio*
 { *Coctio*
 { *Solutio*
 { *Mixtio, conseruatio, & similia.*

Quæ omnia merè sunt operationes à pharmacopœi industria dependentes.

De his omnibus & singulis ordine quodam sumus acturi, suas præparaciones, præparationumque modos consuetos, & non consuetos, sed tamen ad artis præscriptum conuenientes tradituri.

At verò sunt & alia quæ in officinis vulgò non non habêt, suis tamen præparationum modis vel possent, vel certè tum ad gratiam, tum ad necessitatem & commoditatem interim, omniumque medicorum honorem habere deberent. Cuiusmodi sunt

Diuerfarum rerum

f Extracta tum purgantia, tum roborantia, & ad sanandos morbos specifica, vegetabilium

Liquores mercuriales, seu spiritus aquei medicati, vegetabilium

Liquores sulphurei, seu olea chymicè extracta medicata aromatum, liquorum, herbarum, florum, seminum, & diuerfarum aliarum rerum vegetabilium

Salia vegetabilium aperientia, detergentia, purgantia, & ad plures affectus specifica remedia

Salia pyrotica, seu caustica vulgò dicta ex vegetabilibus comparata.

Operas autem pharmacopœum scire decencia non tractant, aut certè rarissimè, & paucis in locis,

locis, nisi ab industrio & harum rerum gnaro medico fuerint edocti: Vt sunt, Calcinationes seu incinerationes, dissolutiones, filtrationes, coagulationes, destillationes. Nimirum talia, & similia ad Chymicam, seu Spagyricam medicinam putantes, cum tamen, & eadem sibi commodo, utilitati, summoque honori sint profutura. De his omnibus autem eo ordine, ac methodo agemus ut singula suo tantum loco, & ubi ars, & necessitas tractationisque series id postulat, perspicue, atque dilucide explicemus. De his in nostra pharmacop. Spagyrica si Deus vitam concesserit plura dicturi.

CAP. IIII.

De aquis destillatis, & de destillatione in genere.

POSTERIOR ferè etas aquis stillatitiis maximè incumbit, ut eas parandi ars hodie mulierum verius esse videatur, quàm medicorum. Ergo methodo, & ordini nostro suscepto insistentes, dicamus prius, quæ, & quales aquæ hodie habeantur in officinis: Deinde quomodo ab iis parentur. Tum in quo delinquant, & peccent in earum præparatione, & qua arte atque industria parari debeant aquæ stillatitæ, clarè, & veraciter doceamus. Tandem plures pulcherrimarum, utilissimarumque aquarum tam simplicium quàm compositarum longa, diuturna experientia, atque industria multorumque ægrotantium, cum salu-

K

te, atque solatio conquifitarum, & in vſum tranſlatarum, deſcriptiones & præparationes aliquot proponamus: ſicque caput hoc de aquis, ſecundùm dogmaticam medicinam paratis, finiemus.

Sed antequam iſta omnia fiant, aliquid in genere de deſtillatione, & ad eam pertinentibus rebus, ac operationibus differendum. Eſt deſtillatio Spagyricum ſit inuētum, vt in Spagyrica potius pharmacopœa de ea agi conueniat, ita tamē hodie non tantum in officinis, ſed apud vulgus quoque innotuit, vt deſtillationis modum pluriſimos ſe intelligere putare videam, paucos verò, qui ea in re aliquid recti, atque perfecti ſapiant. Non poſſum itaque non ſummatim quæ ad illam pertinent, hoc loco opportuno complecti, maxime, cùm id pharmacopœi, quem informare, & corrigere intendimus, ſit opus haud minimum. Reliquum quicquid eſſe poteſt ſpecialioris conſiderationis in aliud, quod paramus opus reſeruari. Ergo Alchymia ſeu Spagyrica, quæ inter quatuor medicinæ columnas à nonnullis recenſetur, quæque omnium corporum compoſitiones & diſſolutiones, eorūque præparationes, alterationes, atque exaltationes patefacit, illa, inquam, & deſtillationis quoque inuentrix eſt, atque magiſtra. Vtitur namque ea ſeptem operibus, ac ceu quibuſdam gradibus, quibus, tanquam organis quibuſdam neceſſariis, rerum tranſmutationes inſtituit atque perficit. Per tranſmutationem autē hoc in loco intelligimus, cùm res ſuam
formam

formam extrinsecam amittit, & ita alteratur, vt prorsus priori substantiæ, & formæ suæ pristinæ non sit similis, sed aliam nunc induit formam, atque aliam assumit essentiam, alium colorem, aliam virtutem, aliam denique naturam, & proprietatem. Exemplum esto, vt cum linteamen sit papyrus: metallum vitrum: pelles seu coria gluten: herba cinis: cinis sal, & sal liquor: mercurius res mobilis admodum, quoddam fixum, vt cinabrium, & puluis. Septem autem isti operationum gradus sunt.

Calcinatio
Digestio
Fermentatio
Distillatio
Circulatio
Sublimatio
Fixatio.

De quorū omnium utilitatibus hinc maximopere à nobis disseri nihil attinet, cum eæ in hoc opere passim & alio opere exactius sint manifestandæ, & aperiendæ. Quanquam autem solutio, & putrefactio, vt plurimum præcedat, aut certè præcedere debeat distillationem in ipsa praxi, placuit tamen primo loco de hac agere tanquam de principaliori operatione, communiore, & ad quam reliquæ ferè referantur, vel saltem propter eam fiant.

Hic multa dici possent de distillationis etymo: cur sic appelletur: An distillatio differat ab

K ij

elixatione : item de antiquitate destillationis : de dignitate, eiusdemque utilitate : An præsent destillata decoctis dilutisque. Sed ista omnia in aliud tempus sunt referuata,

Destillatio autem, de qua hîc orationem instituimus, est liquoris aquei seu partis humidioris in halitus à calore extenuatio, atque sublatio, & ob frigiditatem aëris in aquam conuersio. Vel est puræ, & liquidæ substantiæ à dispositis adhæc corporibus extractio per calorem.

Arabes, & qui eos sequuti sunt complures nōnunquam appellarunt sublimationem latiori nomine, qua in sublimis vapores feruntur, sed Spagyricis hæc satis proprio. Nam alius gradus est à destillatione diuersus, sublimatio, in qua in altum quidem vapores à rebus ficcis attolluntur, sed uō ut in aquam degenerent : verum ut ficiores puriores, splendidioreque fiant, adhæreantque ad vasis latera, & operculum. Neque enim, quod ad sublimationem propriè dictam pertinet, rostrato pileo opus est, nisi sit colligendi aquam animus, quæ exundabit. Itaque, ut ex rebus terrestribus partes puriores separentur, sublimantur sulphura volatilia, & salia volatilia. Cum destillatio contra in aquam fluentem, seu liquorem eas adducat, ex definitione destillationis facillè patet, quænam sint ea, quæ destillari possint. Cum enim destillatio nihil sit aliud, quàm liquoris aquei, seu rei humidioris in vapores extenuatio, & in aquam conuersio : satis inde constat ea tantum destillari posse,

posse, quæ & humiditatem in se continent, & halitus emittunt, qui rursus in liquorem fluentem cogi possint. Peripatheticæ philosophiæ princeps Architectus Aristoteles constituit discrimen inter ea, quæ exhalant, & quæ euaporant. Nam exhalant, inquit, quæ à calido comburente fumum emittunt, in quo siccæ, & humidæ partes ita coniunctæ sunt, vt non tanquam duo, sed vt vnum calido subiiciantur, & diuelli vna pars ab altera non queat. Quamobrem huiusmodi fumus, neque madefacit, ob siccum combustum sibi iunctum, neque in spiritum vertitur, cum distrahatur, dissipeturque, sed magis inficit, quod in fumo lignorum videtur: qui, vt docet Albertus Magnus, ob siccum terreum adustum atro inficit colore, qui adhæret propter humidum, quod tamen cum exiguum sit, non continuus est, & durus apparet, nisi ab vinctuoso educatur. Tū enim nidorem appellant, quemadmodum è pingui fuliginē: vt ex resinis ferè omnibus fit fuligo. Quid verò intersit inter pingue, & vinctuosum Aristoteles insinuat. Nam picem, ceram, thus, & quæcunque picem habent pingua vocat: oleum autem, & quæcunque oleosa sunt, vinctuosa. Videtur itaq; ex his, quæ Aristoteles prodidit colligi posse, ligna, ossa, oleum, ceram, thus, & huiusmodi destillari non posse, cum horum fumi non madescant, ex ipsius sententia: sed in aërem extenuentur, nec possint in aquam cogi. Oleum enim ex sententia Aristoteles, non increassatur, neque eli-

xatur, quia non est vaporabile, sed exhalabile. Ad hæc cum idem dicat mirram, thus, & cætera, quæ lachrimæ appellantur terrea esse: quæ autem talia sint non exhalare, cum nequaquam liquentur. Quapropter frustra eorum instituetur, aut suscipietur destillatio. Satis etiam perspicue idem Aristoteles asserit mel, lac, oleum, salem, nitrum, & sanguinem in igne non euaporari, sed crassiora reddi: causamque adferens, ait, ideò id euenire, quod mel sit naturæ terræ: & alibi, inquit, oleum esse aëreæ, atque terræ, lac aëreæ & aqueæ & sanguinem (præsertim fibrosum) aqueæ, & terræ, sed magis terræ, sal, nitrumque eiusdem naturæ, quare incrassari igne, neque euaporari.

At mehercle contrarium nos docet philosophia Hermetica, ipsa experientia rationum victrice stipata. Nam ex prædictis omnibus stillatitij liquores elici possunt, sed per diuersos modos uti norunt id, vel semestres Spagyrici, & nos suis locis exactius docebimus. Nec est omittendum etiam illud Aristotelis, & prisce illius ætate multa vera fuisse præsertim quæ de hac dissolutionum ac eliquationum materia disputari possunt. Vera, inquam, non simpliciter, sed secundum quid: quia eiusmodi operationes Chymicæ istis temporibus nondum innotuerant. Nondum sane cognitum erat tum salis genera à calore dissolui, & rursus alia in eodem, & quidem summo congelari posse. Nondum innotuerant liquores, qua ratione ex salibus elicerentur, quæ vel corporum

rum

rum durissima metalla dissoluerent. Non olei ex
cera conficiendi ratio, nō sublimatio corporum
fixorum, atque solutio: non coagulatio volatiliū,
atque spirituum. Et, vt breuibus rem compræhē-
dam, ad externa, & ordinarium naturæ calorem
respexit vir ille, cuius vires, & exactè cognitas
habebat, & quid in vnamquāque materiam
possit: ita in artificialibus ipsum, aut non exerci-
tatum fuisse, aut certè de iis nihil prodidisse, satis
constat ex iis, quæ ab illo prodita ad hanc nostrā
ætatem peruenerunt. Non igitur cognitas habuit
operationes Chymicas. Non enim ita scripsisset
summus ille vir. Sed ex iis principiis, & fundamē-
tis, quæ posuit ille, Geometricorum more, & re-
ctè, & euidenter, & candidè decreuit. At, inquires,
vnius rei vnica tantum veritas, At inquam, veri-
tas non est nisi in animo percipientis: Veritas, in-
quam, considerationum, & operum artis, neuti-
quam verò scientiæ quæ perpetuò vna est, & sim-
plex. At artis variat, pro artificum ingenio, indu-
stria, & inuentionis modo, pro cuius diuersitate
effectus sæpe contrarij consequuntur. Ergo Ari-
stoteles excusandus est hac ratione, & præterea ei
gratia quoque habenda, quod tam viuus, & tanta
facilitate compræhensibilibus rationibus exter-
nis posteritatem docuerit. Non tamen ita su-
spiciendus est, vt huic nihil detrahi, nihil demi-
posse videatur. Nam artes contrarium docent, &
ex his potissimum artium nobilissima pharma-
copœa artificiosa, quæ à Spagyrica nihil nisi no-

mine solo, differre existimamus.

Dicamus itaque longè aliter, atque diuersa ratione de rebus hodiè decernèdum, statuendùmque esse, postquam tot aquarum, tot liquorum, tot præparationum genera, & dixerim penè ipsis, si reuiuiscant, miracula futura, sunt introducta.

Enimuerò si vel Hyppocrates vel Aristoteles, vel ipse etiam Galenus nunc reuiuiscat, obstupescat sanè tot ornamentis artem adauctam, atque illustratam: tot nouis inuentis ditatam, tot mirificis operationibus confirmatam. Quod si nuperus ille Budæus, lumen illud Gallia, & vniuersæ adeò Europæ præcipuus literarum cultor, & restitutor, coniugis auus, in vltima hac ætate miratus sit cryfulcam aquam, quam fortem vocant, dissoluere metalla, quo tamen seculo id non vsque adeò infrequens erat: quid quæso faciant, aut dicant illi qui nihil istorum nec cogitarunt, ac ne subolfece-
runt quidem? Verissimum itaque est, quod sapiētum quidam medicorum nostri seculi ait: Creuerunt cum ingeniis, & ipsæ scientiæ, artésque magna & inæstimabilia incrementa sumpserunt. Sed vt (quod nostræ ingenuitatis sit, atque modestiæ) tueamur quantum licet priscos illos Atlātes, fatebimur vel vltro, eo calore, hoc est externo, eoque artificio ignis de quo ipse loquitur, fornacibus notissimo, dissolui non posse, atque destillari: At posse alia; ipsis, & omni illi seculo, aut in hoc, & aliis nostris operibus methodo perfacili docebimus, atque declarabimus.

CAP.

De destillationum differentiis.

Destillationis modi diuersi sunt pro diuersis rationibus, modis, atque subiectis; vnde diuersæ destillationis differentiæ exurgunt. Prima à rebus è quibus humorem, vel liquorem elicimus desumitur. Nam alio modo mel, alio sulphur, alio vinum, alio cera, alio terebinthina, gūmi, vt mastix, euphorbium, styrax & reliqua eiusmodi: alio salia, alio herbæ, alio radices, alio flores, alio denique semina destillantur.

Secunda, ex differentia liquoris stillatitij desumitur: nam aliter aquæ, seu stillatitij liquores: longè autem diuerso modo olea ipsa eliciuntur. Exempli causa ex herbis, floribus, radicibus & seminibus non siccis, sed virentibus aquæ per simplicem destillationem eliciuntur sine admixtione alicuius liquoris. At ex radicibus herbis floribus & seminibus siccis & odoratis præsertim mediante aqua aut quouis aliquo alio liquore admixto olea superuacantia eliciuntur. Tertia differentia à materia, & figura vasis dependet. A materia: nam aliud est terreum, aliud æneum, aliud plumbeum, aliud vitreum. A figura: alius namque destillationis modus per alembicum, alius per cornutam, alius per matratium, alius per pellicanum &c.

Quarta à vasis situ, nam vel recta cucurbita, cui rostratum capitellum imponitur, vel incurua, aut inclinata. cuiusmodi destillationes per a-

scensum dicimus: seu cum vnus matratij (quod vocant) seu cucurbitæ collum in alterius collum immittitur, quod bociam contra bociam, vel botum barbatum destillatores Chymici nuncupât. Nimirum quando per concursum vasa ita iunguntur, vt alterum alterius os excipiat, idque diuerso positu, & situ recto obliquo, procumbente, &c. Atque his ferè destillantur, quæ difficilè ascendant, succique minus habent. Multa etiam per descensum destillantur, vase eo, quod materiam continet, inuersum alteri imposito: qui modus per descensum vocatur, & contrarius est ei, qui fit per ascensum. Per descensum destillantur gages, & varij generis ligna pinguia, vt Gaiacinum, iuniperinum, & relinarum genera. Quod si verò accipiamus latiùs destillationis nomen, vt fit humidi eductio à calore: Ad hanc etiam referri poterit ea, quæ per descensum fit inuerso cucurbitæ ore.

Quinta à gradibus ignis, qui sunt quatuor, primus, secundus, tertius quartus. Primus est lentus, qualis est ignis balnei, aut vaporis: secundus cinerum: tertius arenæ vel sobis ferri: quartus est ignis nudus, vt vocant.

Cum primo, & secundo ignis gradu destillamus per ascensum: cum tertio & quarto, per concursum, & descensum. Sic destillantur olea ex salibus, vt sale communi, vitriolo, & reliquis huiusmodi. Item

Destillatio complectitur sub se tanquam partes,

tes, ac veluti succenturiatas, aut certè haud multum abfimiles operationes.

Exaltationem
Exhalationem,
Circulationem,
Rectificationem
Cohobationem.

Exaltatio est superflui, & impuri humoris à puro euaporatio, in quo differt à destillatione, in qua liquores extrahuntur specie vaporis congelati in liquorem, seu aquam. At exhalatio fit penitus euaporato humore aquèo, idque sola cucurbita absque pileo, aut patella vitrea, cuiusmodi operatio frequens est, & consueta in parandis extractis vt essentia croci, sennæ, radicum omnium, rhabarbari, hellebori, & similib. vti docebimus.

Circulatio est frequens & crebra rei destillatæ ascensio in vasis ad id accommodatis, sitque per se sine fœcibus in organis, quæ pellicani artificibus appellantur exempla sunt.

Rectificatio est repetita liquorum destillatio, quo multum purificentur, & magis exaltentur.

Cohobatio, est quoque destillationis repetitio, qua liquor destillatus rursus fœcibus affunditur, & denuò destillatur, vt fit in arcano vitrioli.

Porrò per destillationem omnes aquæ liquores & olea proliciuntur ex omnibus lignis, herbis, feminibus, & floribus. Ex omnibus verò pinguis oleum extrahitur.

*De distillationis quibusdam quasi praeludiis com-
mibus, & veluti ancillis, nempe fermenta-
tione, concoctione, & digestionem:
operibus apprimè phar-
macopœo neces-
sariis.*

Non sufficiat pharmacopœo simplicè tenuis-
se distillationis modū: de quo iam egimus
in genere: sed opus habet insuper, vt præparatio-
nes sibi inferuientes exactè cognoscat, si, vt indu-
strius pharmacopœus debet, suas res ex arte pa-
rare velit.

Eiusmodi autem sunt, fermentatio, concoctio
atque digestio. Quas operationes si ritè intelle-
xerit, naturam quodāmodo imitatus, varias pul-
chras atque vtilis præparationes efficere pote-
rit. Nec pharmacopœum tantum easdem nouis-
se par est, sed ipsum etiam medicum pharmaco-
pœis præcipientem, si suo honori, & ægrotan-
tium saluti consultum velit. Sed talia hodie ita in
despectum abierunt, vt vel negligant ista multi
medici, vel certè superciliosè contemnant, ne-
scientes nimirum, quid vtilitatis eiusmodi præ-
parationes post se trahant. Et certè, non video,
cui potius causæ eiusmodi pertinacissimum de-
spectum tribuam, quàm meræ ignorantia: cum
satis notum sit, non contemni aliquid, nisi ab i-
gnorante. Et quid non contemnunt isti laruati,
qui

qui & præparationes medicamentorum contem-
nunt? qui nihil aliud, quàm cruda, & impuritati-
bus scatentia suis ægris propinant? malunt nimi-
rum obstinatius in errore suo pergere, etiam cum
ignominia, & ægrotantium iactura, quàm rectè
monita sequi, ne non satis sapuisse, aut ab aliis ali-
quid melius didicisse videantur. Necessitatem
aspiciant vitæ nostræ, ut discant eam coëgisse nos
querere præparationes ciborum ad alimenta cor-
poris necessariorum: in quibus tamen præparan-
dis tanta fortè necessitas non fuit, quanta debet
esse in præparatione medicamentorum sanitatis
causa generatorum. Respiciant frumenta: quæ
non cruda, qualia ex terra emerferunt, statim pro
cibus offeruntur: sed separata prius palea & fufu-
re in farinam rediguntur: quæ etiamnum non
cruda, sed fermentata ritè probèque subacta pin-
situr & coquitur, ut fiat panis aptus nutritioni.
Non itaque vnica tantùm & simplex præparatio
est panificium sed multiplex, artificiosa, & insi-
gne magisterium. Nam fermentationem consi-
dera, qua panis leuis & ad nutritionem aptissimus
fit: tantòque leuior atque salubrior, quantò magis
fuerit fermentatus. Ponderosior verò, nutritioni
ineptior, & insalubrior, quanto minus fermenta-
tus fuerit. Quæ sanè præparatio, si non præcedat,
sed farinæ simplici aqua affusa, & ita cocta, pro
pane, glutinum naturæ noxium parabis. Nūquid
vides, ut amyllum, res tenacissima, sola aquæ infu-
sione paretur? aut panis non fermentatus, si cum

modico aquæ irroretur, digitisque subigatur in tenacem, ceream, & prorsus glutinosam substantiam abeat? Quid igitur putas futurum in stomacho atque visceribus, præsertim debilioribus, si eiusmodi offeratur? nempe talis nihil aliud quam obstructions, materiam calculosam, & plurimorum morborum seminaria procreare potest. Quapropter in regimine therapeutico eiusmodi usum, cuiusmodi sunt placentæ farinacæ pistæ, (fougasses vocant nostri) pistoria opera, & similia pastarum non probe fermentatarum curiose interdicerent. Nec tamen, quod mirum est, satis attente ad causas, cur id faciant, advertunt. At sciant eam solam ob causam fieri potissimum, quod pastæ, ex quibus eiusmodi panes fiunt, non rite sint fermentatæ. Tantum prodest hæc præparatio, ut pharmacopœo omnino cognitu sit necessaria. Hæc quippe attenuat omnem substantiam, hanc solvit à suo corpore, & impuritate terrestri, ut apta fiat postea ad producendum verum balsamum radicalem, atque spiritum viuificum. Huius solius fermentationis beneficio (ut postea pluribus patebit) eliciuntur aquæ vitæ ex omnibus seminibus farinaceis, atque adeo ex ipsis etiâ rosis, denique ex omnibus floribus, herbis, & in vniuersum vegetabilibus cunctis. Per hæc fermentationem seu fermentum hoc naturæ pari modo omnes corporis nostri humores attenuantur subtilianturque. Hinc cognoscas licet, quemadmodum vel modicum acidi fermenti vniuersam pastam

stam fermentat, & panē leuissimum, atque concoctu facillimum reddit, qui alioqui futurus erit grauis, & ad digestionem ineptus: ita etiam per eandem viam fermentationis, quæ consistit in liquore quodam acetoso naturæ, nostros humores attenuari, atque ad excretionem disponi: ideóque sunt quædam acida quæ sudores mouent, quamuis ea ex medicorum sententia sint frigida. Et sanè qui eiusmodi præparationem, quæ per fermentationem fit, panificio non adhiberet, sed tantum grana frumenti, sicut à natura producta sunt, aquæ incoqueret, quid quæso gratiæ tam nobili alimento conciliaret? Quid utilitatis adferret naturæ? immo quid non molestiæ eidem, ex re alioqui nobilissima utilissimæque crearet? At parantur hoc modo, atque huc vsque medicamenta in officinis. Non dicam homines absque panificio etiam fermentato viuere non posse: Notum enim est, & tradunt historiæ plures nationes magna ex parte simplici hordei, aut leguminum, vel radicum (vt hodie solent Indi Americani) decocto viuere. At nostros homines absque eo æquè commodè atque salubriter victitare posse, illud verò pernego. Digni sunt profectò qui allia comedant, qui nolunt meliora. Nimis crassa hercle ista medicatio, & suis cultoribus tantum digna. Referamus, exempli gratia, quod omnibus notum est, quid agatur de vino. Huius pulchram præparationem, qui non attento & philosophico animo contemplatur, non meretur sanè vt bibat.

Primum separantur racemi, vinacea, pellicula: tum exprimitur succus, hic rursus in doliis suamet natura effervescit. spumam eiicit, fœces deponit, atque tartaream materiã, donec depuretur perfectè. Quæ profectò præparatio, licet naturalis quodammodo sit, iuuatur tamen ab arte. Frustra namque vinum à natura prætoleris, si non exprimas succum, & ritè præparatum in dolia infundas. Nec similis utilitas ex visis, quæ ex vino. Helveticos milites novimus, ceu strage quadam, vineta obruisse, vuâsque magna voracitate depauisse. At quid accidit? Nimirû crudû, non coctû, nec ritè fermentatum vinum, quod vorare, quàm bibere maluerunt, voracitatis inconsideratè (licet fortè ob famem utcumque necessariã visã) dederunt pœnas. Nam dysenteriã paulò post maxima eorum pars interiit. Salubriùs, & latiùs egissent, si quo vnicè gaudent, merum perfectum, & ritè fermentatum fuissent prætolati. Quid dicam de reliquis cibus? carnes non crudæ, sed debite coctæ, atque conditæ comeduntur. Eadem quoque ratio est in aliis cibus.

Nunquid vides, ut industriæ percupidæ mulierculæ nonnullæ, suis ægrotantibus ex carnibus, & volatilibus parare norint colaturas, gelatinas, consummata? At hæc extracta sunt. Separantur quippè terrestria à laudatiori substantia, & ægro conducibiliori. Cur non idem facimus de medicamentis? Ægri certè natura, iam plus satis prostrata, crudos istos cibos sustinere nequit, sed ab

iis

iis patitur, aut etiam succumbit. Quotò istud magis fiat à medicamentis non ritè præparatis, & ab impuriori sua substantia seiunctis? Nihil profectò aliud, quàm impedit eiusmodi impuritas, quo minùs medicamenti vis genuina cum hoste suo, morbo, inquam, eiusque causa congregiatur, eumque vincat commode, atque pessundet.

Quid igitur fiat de iis medicinis, quæ non tantùm cruditatem in se contineant, sed malignam quoque qualitatem aliquam: & talem non separatam, aut ritè præparatam, vel castigatam etiam porrò exhibere audebimus? Solent, & (proh dolor?) solent, ac nimis verò, sæpè, inquam, solent, eiusmodi decocta, pulverata, mixta, nec alio vlllo artificio parata medicamenta ægris plus molestiæ, (ne quid grauius dicam) adferre, quàm solatiij, atque auxiliij. Non itaque spernendæ, aut negligendæ sunt eiusmodi præparationes, concoctiones, inquam, digestiones, & fermentationes. Nam hæc si fiant, ad imitationem fient naturæ, quæ iisdem vtitur operationibus ad perfectè maturandos fructus, relique, quas producit vniuersas. Sed pergamus.

Aristoteles in quarto meteororū tres constituit *πύρρως*, siue concoctionis species. Prima est *πύρρως* quæ est humoris in humido semine existentis & indefiniti, à calore naturali facta cōcoctio. Modus autem hic concoquendi, maturandi, atque perficiendi plantarum, & reliquarum rerū semina, vt germinent, & fructus vberimos pro-

ducere possint, est autem opus solius naturæ, quæ pro instrumento vtitur illo calore viuifico, qui elemento stellarum præportione respondet, ut idemmet ait Aristoteles. Hunc ars si non imitari, ipsius tamen sequi vestigia potest. Secunda concoctionis species est, *ἑλκυσίς*, seu elixatio, quæ est indefiniti in humore existentis concoctio ab humido calore facta. Tertia, & vltima est *ἀσπίσις* seu assatio, quæ est eiusdem interminati à calore arido, & alieno facta concoctio.

Hæ duæ vltimæ concoctiones ab arte præsertim fiunt: circa quarum moderationem diligentes pharmacopœos erudiemus, diligentes, in quâ, & verorum medicorum, artisque obseruantes, non nuguendulos, qui candelas, faces, & nescio quid nugarum conficere, atque diuendere malût, & mercatoria merce officinas suas opplere, quam artis operibus incumbere, suamque artisque suæ, quàm temerè profitentur dignitatem tueri. Sint igitur pro liberalibus, mercenarij, & sordidi, non artifices, artisque (quotquot sunt humano generi summè necessariæ, & almæ medicinæ famulæ) cultores, sed mercatores, mechanici, spem in pōpa collocantes, atque lucro. Hostem in vrbe malim videre, quàm hos nebulones. Ab illo enim cauere norunt sibi ciues. At ab istorum perfidia, quam vel ignorantia, vel malicia vel sanè negligentia præstant, quis sibi cauebit, nisi qui eosdem extra vrbium pomeria eiiciet, atque exterminabit? De impostoribus hoc dico, & pharmacopœi
titulum

titulum falso usurpantibus, & mercatoriam avaritiæ causa cum ea confundentibus, non de candidis, bonis, atque diligentibus, ad quos hic noster labor pertinet, quibusque hæc nostra studia, & admonitiones in salutem plurimorum, ipsorumque laudem & emolumentum dicata sunt. Cautius prisca medici, iisque summi viri sibi consulentes, in maiori hanc artem habuerunt honore, & domi suæ manibus propriis medicamenta parabant. Solemus sanè, & nos nostra quædam arcana, nequiquam istis porcis prostituenda, curare, ut ab amanuensi parentur domi nostræ; non ut lucrum exinde quæramus, sed honorem, artis laudem, & amicorum gratiam, quod norunt omnes, qui nos norunt & à nobis acceperunt. Tam alienus est animus noster ab avaritia, & habendi satagentia. Sed de hac re satis, pro occasione, nunc dicta sint. Pluribus non opus est. Res loquitur ipsa. Vos verò quotquot estis genuini dogmaticæ pharmacopœæ sectatores, incumbite saltem vobis necessariis operationibus iam dictis, atque porrò etiam dicendis. Non obruam vos novis & inauditis præceptis, aut præparationum modis: non difficilibus aut nullius utilitatis, sed qui vestram officinam deceant. Non nova fornacula introducama genera, sed ea ipsa, quæ vobis si non consueta sunt, at sanè esse debent, atque vestræ necessaria existunt. Denique non nouo aliquo docendi, instruendive genere hiantes animos vestros opplebo, vel confundam ne videar vobis

prodiisse nuper ex nescio cuius Paracelsi omnibus ferè, vt video, exosi schola. Hoc iniuriæ enim nomen inurunt hodiè plerique eis, quos non suæ farinae homines, hoc est, res sibi nō cognitæ proferre animaduertūt. Aiunt enim (viri etiam præcipuè notè) detegisse istum merces pharmacopœorum auratas eorum adaperuisse pyxides, in quibus vix aliud quicquam, quàm aërem putidū, pro salubribus istis mercibus quas petebat reperisse. Hinc, quòd talia sparserit in vulgus, mirum quot opprobriis, quot conuiciis miserum lacessuerint. Atque vtiā non tota etiam Galenicorum schola genij sui morbum in eo ostendissent. Qui sic sapiunt, rectius meo quidem iudicio sese Galenicos dicent, quàm dogmaticos. Erat Galenus eximie eruditionis vir, & magnæ experientiæ, sed reprehendendi studio, si quis alius probatorum autorum flagrabat, vt patet ex eius scriptis. Veri autem dogmati non sic. Sed veritatem sectantes, & rationis ductum modestiores se, atque equanimis præbent, non turbulentos, maledicos, & reipublicæ medicæ perturbatores, ad me quod attinet, fateor, & gestio dogmaticū me medicum melioris ordinis genium cōstituisse; ad quorum ordinem vocatione legitima promotus sum iam antè annos triginta. Summorum virorum, & publicæ Reipublicæ dogmaticæ iudicium esto, an dignus eam spartam sim nactus, & an cum laude in illa etiamnum verfer. Quicquid sit, istud mihi satis esto, placuisse conatus, & studia

dia mea ipsaque adeo etiam artis officia, summis regibus, atque principibus, qui me sibi in ordinem intimorum, atque familiariorum medicorum suorum haud postremum asciuerunt. Summi Hippocratis diuina scripta, ceu quædam quasi oracula suspicio: admiror Galeni summum ingenium, & in docendo sagacitatem, atque promptitudinem. In horum scholis nutritia mea hausi, eademque in dies publicæ utilitati rependere conor. At mehercle non ideo me schismaticum esse autumo si Paracelsi quædam scripta præsertim ea, in quibus Hermetis dogmata sectatus est, probem, dilaudem atq; dilucidem: maximè cum constet indubiè omni vero, candido, atque cordato medico, illum velut ex Cimneriis produxisse multa præclara artis ornamenta, multas admirandas præparaciones, atque medicamentorû proprietates, quibus artem nostram locupletauit. non tamen me sibi aduocatum constitui, vt causam eius suscipiam defendendam. Nec multum curo, quid in Theologia ille scriptitarit, aut in philosophia, aliisque scientiis abstrusioribus, Ipse viderit, si quid præter diuinorum oraculorum veritatem, & reuerentiam à se prolatum. Assumo ea tantum, quæ ad artem faciunt, quorum tot, tantaque inuenio mysteria, vt habeat posteritas, in quo ipsum commendet, & admiretur. Si quæ nouo, vel cæcato scribendi genere scripsit, nec probo, nec non probo. Non probo, si animo profus cælandi id fecit: Approbo, si propterea id

fecit, ne, quod in prouerbio est, *Perlas obiciat porcis, mysteria ignorantibus, sapientiam contemptoribus*. Si quid secus improbo, imo detestor, ut iam istud feci publico scripto in libello nostro iam ante viginti quinque annos edito cōtra Aulbertum quendam. Et certè optandum esset, doctissimos & summi alioqui nominis medicos nō se ita in publicis suis scriptis mutuis conuitiis lacessere, quæ plerūq; ita iniuriis offerciunt, & replent, ut iam non amplius literati, sed Thraſones potius gloriosi videantur: veriūſque in libris suis animi morbum prodant, quàm doctrinam, & iuuandi præſentis, & polteri ſeculi ſtudio. Qui hæc vident, & aduertunt, vel ij etiam, qui literas non profitentur, ab iis tamen proſus non ſunt alieni, rident & in contemptum poſtea trahunt eiūſmodi doctores: probe gnari parū decentis, eruditionis atque moris eſſe, inuidiis, iniuriis & inſectationibus ſe mutuò, vel ſcriptis, vel verbis per urbium compita per angulos, aut apud ipſos etiam ægros clam, vel coram impetere, atque proſtituere. Breui, non decent iſta medicum, & Philoſophum Chriſtianum: ſed agyrta & circūforaneos, qui in ſcamnis, atque menſis ſublimioribus ſtantes ſua dilaudant, & alios præ ſe contēnunt, populo ut placeāt, quæ improuidis, & non circumſpectis obruduat. Sanè ſi vel Hippocrates, vel ipſe etiam Galenus nunc reuiuifcant, ſummo gaudio utique perfundantur, ſi videant artē tanto, & tam nobili acceſſorio ditatam, & manus porri-

porrigant, & herbam vel vltro, pro omnibus iis, quibus ars hodiè ampliata: illis verò prisco illo æuo incognita, atque inexperta fuerunt. Multa fortè etiam suorum placitorum, præ nouis, vel ipsimet reiicerent, assueti maximè nimirum summi illi viri, rationi cedere, & manifestæ experientiæ. Nam patet ex eorum scriptis, quàm in multis sæpè hæsitent, in aliis fluctuent, propter fundamenti, cui superstruxerunt, imbecillitatem. Quæ tamè eorum ædificia penitus destruere, vel quomodo-cùmque quaterere, candoris nostri non est. Quin potius fulciamus ea strenuo ingenij, atque experientiæ nisu: vt & constet posteritati, nos nō fungos, sed nostro etiam ingenio præditos fuisse, & mentem nobiliori illo sale conditam habuisse. Quod fiet, si maiorum scripta non repudiantes, nouis interim inuentis ornemus, atque ditemus. Tradantur enim artes veluti per manus, & quisq; suam nouis inuentis adornat, quo quisque altero est ingeniosior, vel magistro etiam in aliquibus superior. Inuentis, inquires, facile est addere. Quid tum? inuentoribus gratiam habeamus, & ditatoribus, qui nunc sunt, aut fuerunt, eandem referamus, nostraque si quæ sint etiam conferamus, vt à grata posteritate prædicemur.

Sed latius digressi sumus, ac fortè extra ipsa etiam instituti pomeria. Verùm placuit tamen in re non parui momenti, vtrùmque hoc loco arrepta occasione & nostram sententiam proferre. Excusabunt candidi Medici & probè docti, & e-

qua mente, non iniquâ prolata interpretabuntur. Nunc verò ad propositum redeamus: ad digestionem, inquam, tantopere operibus pharmaceuticis necessarias, quarum utilitates ad purificationes, & exactas, atque veras omnium rerum concoctiones facillè percipient, qui eas ritè adhibebunt. opus est tantum vel vnico Balneo Mariæ, vel saltem cacabo pleno aqua, quæ vel tepida, vel calida ad ignem, si opus sit, reddi possit. Nam differentias, & earum regimen postea trademus. hoc medio apozemata, atque decocta pura, & clarificata parantur: non, vt illa, quæ vulgò parata, albumine repurgata hoc est crasso illo modo parata, vel vnius quartæ horæ spatio omnem fœcem in fundum deponunt, quam tamen iterata agitatione cum liquore perfusam misero egro obtundere non erubescunt. Has fœces paucis aliquot horulis separabimus per digestionem, viribus nihilominus integris seruatis, aut certè etiam longè valentioribus redditis, dempto nimirum eo, quod laudatiõis essentiæ vim, atque actiones obtundere, obfuscare, aut penitus impedire posset.

Sic solatio erimus egris, sic naturam eius tuebimur, morboque, minore eius molestia fræna iniiciemus, donec à natura specifici medicamenti ope adiuta penitus extirpetur extermineturque. Eadem porrò digestionem perfectè depuratum succi radicum, foliorum, florum, vt docebitur in progressu. Et quod magis etiam est, dum digeruntur coquantur quoque, hoc est dulcorantur,

tur, atque per Balneum Mar. humido liquore seu vapore separato in Syrupi consistentiam rediguntur, quem diu seruabis, absque melle, vel saccharo. Ut vel hinc constet verissimè ab Aristotele prolatum, omnia concoctione dulcescere, id quod experientia verè confirmat. Aut, ne quid noui introducere videar in officinas, & à pharmacopœorum communi methodo, duas tertias tamen sacchari minùs, quàm solent, in ritè digesto atque concocto succo addendas suadeo, vt palatui magis deferuiam exempli gratia, in quo Syrupo antea posuerunt sacchari lb. iij. iam vnã tantum adiciunt: eritque talis Syrupus minoribus paratus sumptibus, nihilominùs longè utilior, & qui longè minori possit exhiberi dosi, quæ tamen cõmunibus illis longè sit efficacior. Nam coclear vnicum Syrupi de succo rosarum pallidarum hoc modo parati sufficet ad euacuationem sufficientem molliendam. Cùm interim Syrupi, vt vulgò, solent confecti, vix plures vnciæ sufficiant. Nec mirum: Quid enim aliud ferè in iis, quàm saccharum cum minima succi quantitate? At notum est saccharum nec purgare, nec refrigerare, quod tamen conditio Syrupi rosarum pallidarum maximè requirit. Sed de his plus suo loco agemus.

CAP. VII.

De Aquis.

Opportunum iam est, vt, quam tradituri sumus pharmaciam in ordinẽ, ducto à liquori

bus (quibus ipsa uti solet, aut saltem debet) exordio, remedia, quæ iam supra inferuimus, eadem methodo discutientes, redigamus. At quoniam inter liquores aquæ primum sibi vendicant locum, earum descriptiones præmittere operæ pretium esse duxi. Has autem in simplices & compositas diuidemus.

Ex simplicibus alix sunt calidæ, alix frigidæ, alix denique mediam inter utraq; qualitatem retinent; calidis ad humoris pituitosi; ac melancholici (quos frigidos esse autumant) præparationem utuntur: frigidæ vero ad bilis omnes species (quæ etiam calidæ, ignisque in homine naturam retinere existimantur, quemadmodum pituita aquæ & melancholia terre) præparandas usurpantur.

Aquæ autem calidæ, quas pharmacopœus in officina sua paratas adseruare, omnique tempore destillare debet, sunt

Aquæ

Aquæ calidæ	Camomille	Iule arthritice
Abrotani	Cardui bened.	Juniperi
Anethi	Ceterac	Lauendule
Absynthy	Centaurij	Majorana
Ambrosiana	Chelidonia	Marrubij
Artemisie	Ebuli	Matricarie
Basiliconis.	Enule Capane	Melisse
Bardana	Fœniculi	Meliloti
Betonice	Hyssopi	Nucum viridiū
Calamenthi	Iridis	Florum nucum
		Origani

Origani	Plantaginis	Eupatorij Anic.
Petrocelini	Papaveris albi	Fraxini
Pulegij	Papaveris rubri	Fumarie
Peonie	Portulacæ	Filicis
Rorismarini	Ranarū aut po-	Geniste
Raphani	tius spermatis	Halicacabi
Ruthe	illarum	Iuæ arthritice
Sabina	Rosarum	Florum hily
Salvia	Semperuiui	Lapathi acuti
Satureiæ	Solanij	Lupuli
Serpilli.	Violarum.	Maluæ
Frigidæ sunt	Temperatæ sūt	Mercurialis
Acetose	Absynthij	Milij solis
Boraginis	Adcanthi	Parcetariæ
Buglosi	Agrimoniæ	Primulæ veris
Succi citri	Argentariæ	Politricis
Cichorij	Althææ	Prunellæ
Cucumeris	Archimillæ	Sambuci
Cucurbite	Asparagi	Senetorum
Cerasorum acid.	Akekengi	Scolopendrij
Cerasor. nigror.	Bursa pastoris	Scabiosæ
Endiviæ	Caude equina	Tamaricis
Fructus fraga-	Cerefolij	Tussilaginis
riæ	Cōsolide utrius-	Valerianæ
Lactucæ	que	Verbasco
Limonum	Caprifolij	Veremiacæ
Melonum	Citoniorum	Verbena
Nymphaeæ	Euphrasiæ	Vrticæ
		Vlnariæ.

Inter enumeratas aquas alię sunt Cephalicę, aut Cerebri affectibus accommodatę, siue hi generales sint, siue particulares & proprii, & aurium, oculorum, & reliquarum capitis partium morbi.

Aquę cephalicę, siue cerebrales sunt, aquę basiliconis, betonicę, calendulę, calamenti, iuniperi, lilij conuallij, maioranę, melissę, pœonię, primulę veris, rorismarini, saturię, serpilli, florum tilię arboris, visci querni. Omnes hæ aquę frigidorum humorum, qui in cerebro existunt, pituitę nempe, ac melancholię preparationi inserviunt: ac potissimùm quidem Aquę Basiliconis, betonicę, saluię, rorismarini, stœcados, serpilli, Apoplexię, reliquisque eiusmodi soporiferis affectibus ex pituita, & humore crudo natis dicatę sunt.

Aquę calendulę, granorum iuniperi primulę veris, (quę & herba paralytis dicitur) mirę ac specificę ad paralytim conducunt.

Aquę peonię lilij conuallij, florum tilię arboris, visci querni antipilepticę nominatur, vt & ipsa etiam cerasorum nigrorum aqua.

Aqua fraxini cum suo sale mixta specificum est ad surditatem non inueteratam remedium.

Aquę chelidonij, euphrasię, sceniculi, rosarum & peculi rosarum, caprifolij ophthalmicę sunt, ac alię quidem oculorum inflammationibus, alię reliquis eorum affectibus, imò & acuendę ipsorum aciei, conseruandęque accommodatę sunt.

Aquę

Aquæ Bardanæ, camomillæ, enulæ campanæ, iridis hyssopi, vrticæ, peti, adianthi, scabiosæ tussilaginis, buglossi, boraginis, violarum, papaueris rubri pectoris vitis mirificè conducunt, ex quibus quidem aliæ humori crasso viscidóque bronchiis pulmonum contento attenuando, & iuandæ expectorationis: aliæ verò tenuiori ac subtiliori increassando per se, aut syrupo conuenienti immixtæ, mirum in modum conferunt.

Aqua papaueris rubri (quam semper paratam pharmacopœi habere deberent) singulare specificumque ex intensissimo rubore notum, ad peripneumoniam, pleuritim, cæterâque pulmonum inflammationes, remedium est.

Aqua peti (quam nec parant pharmacopœi) generosissima est ad effectum, quem Asthma vocant, vt & ipse etiam syrupus, qui ex illo conficitur, vti dicitur suo loco.

Aquæ Melissæ, scabiosæ, acetosæ, succi citri, succi limonum, granatorum, cardui benedicti, rosarum & violarum corroborationi cordis sunt saluberrimæ: pestilentibusque febribus, syncopis, palpitationibus tum assumptæ, tum forma epithematis extrinsecus admota medentur.

Aquæ Absynthij, menthæ, Ambrosianæ, coto-neorum Aomachales sunt. Aquæ cichorij, endiuicæ, adianthi, hepaticæ, agrimonix eupatorij Auicennæ, Caphi acuti hepaticæ sunt, intemperiesque iocinoris humores præparâdo, ipsûmque corroborando, corrigunt.

Spleniticę sunt aque ceterac, scolopendrij, genistę, tamaricis.

Aque raphani, halicacabi, florum iuniperi, parietarię, milij solis calculum comminuunt, arenulasque & materias tartareas in renibus accumulatas dissoluunt.

Aque maluę, bismaluę, cucurbitę, melonum, cucumeris, nymphę, renes ipsos leniunt, urinęq; ardorem & acrimoniam contemperant.

Aque plantaginis, burse pastoris, alkimille, veronice, pirole, caudę equinę, consolidę vtriusque renum vlceribus, ac excoriationi conferunt, suntque aque vulnerarię.

Aque cardui benedicti & vlmarię sunt aque sudorificę, ac pestilentibus affectibus conducunt,

Aque arthemisię, matricarię, marrubij, mercurialis hysterice sunt, vterumque iuuant, & affectibus ipsius profunt.

Et hæc quidem sunt aque, quę singulas corporis nostri partes respiciunt, singulisque ipsarum pathematis siue affectionibus medentur: & inter eas quidem sunt, quę diuersis tam internis quam externis, præter suprã enumeratos, morbis specifica quadam qualitate accommodantur: videlicet aqua anethi, florum camomille, sambuci, florum nucum, rutę colicis doloribus ex vento profectis, leuamen tribuunt.

Aqua hyperici, & portulacę, puerorũ lumbricos enecat.

Aque ceraforum acidulorum, fructus euphrasię,

gię, papaueris albi, florum centaurij tertianis febribus & biliosis non mediocriter ferunt solatium.

Aquę ebulli, inę arthriticę, verbasci arthriticos dolores sedant, si partibus dolentibus lintheamina supra dictis aquis imbuta tepide apponantur.

Aqua ex foliis & radice filicis destillata omnibus adustionibus & lintheaminibus tepide imbutis singulari profectu confert.

Aqua spermatis ranarum mense Martio destillata, antequam excludantur, excellens est ad omnes oculorum faciei, totiusque corporis partium phlegmonas eo, quo dictum, modo adnota, remedium.

Ecce tibi aquarum stillatitiarum, quibus nullo tempore carere debent pharmacopœi, catalogum: ecce, inquam, specifics verasque vniuscuiusque proprietates. Nec sanè satis est illud nosse, verum & ipsas destillandi, seruatis integris virtutibus atque proprietatibus, modus tenendus est: qui quidem alia longè ratione perficitur quàm vulgari illa destillatione, qua phlegma solum, & inutilis quedam aqua citò putrescens & flaccescens extrahitur.

Itaque vt eam methodum planè restituamus, nouamque prorsus ei dissimilem introducamus: herbas, flores, aut reliqua eiusmodi integra in alembicum, siue æneum aut vitreum sit, coniecta, destillandi loco: flores destillandos conteremus, eorūque iure torculari expresso, & in commune alembicum infuso virtutem eius integram,

substantiamque more solito extrahemus. Quae quidem ut efficacior euadat, vegetiorque, excipiendae sunt faeces, & quae post succum expressum, & quae in alembici fundo remanserunt, quas in vas terreum impositas, igni ardentissimo calcinabis, donec omnino in cinerem abeat. His peractis cineres istos in manicam hippocratis iniicies, quibus infundes praedictam aquam destillatam, ut omnem salem recipiat reafusione sepius repetita: & ita quidem habebis aquam suo sale imbutam, praecipuisque stirpis, ex qua emanauit, virtutibus praeditam. Aquam, inquam, quae multos menses, imo & annos integra incorruptaque conseruari potest, cuius etiam vel uncia unica plus praestabit, quam plures illius, quae communi via extrahitur. Nec sane labori parcendum, aut ab ea operatione nequaquam deterrendum, cum tantae rei tamque praeciosae, sanitatis nempe humani corporis, gratia fiat. Quod si praedictae aquae colorem, & odorem proprium imprimere sit animus: ingentem eorummet florum copiam in rostro Alembici impones, ut inter destillandum, aqua sursum ascendens ex istis floribus colorem & odorem (quae utiles & pulcherrimae sunt qualitates) alliciat, & retineat. Et haec tibi est, concinna, ni fallor, breuitate, vera & legitima aquarum stillatitiarum praeparatio.

At verò, si vnico pharmaceopoeo omnes supra enumeratas aquas praeparare per ocium ac commoditatem non liceat: plures eiusdem vrbs inter se con-

se conuenire deberent (vti fit plerisque in locis ac potissimum in Italia) vt vnusquisque sibi partem earum præparandam assumeret, aliisque si opus fuerit, mutuo suppeditaret. Et ita quidem artis medicæ dignitas conseruaretur, illorumque gloria, & honos, non sine ingenti populi utilitate, augeretur.

Porro non nobis satis esse duco primam illam & simplicem aquas, cum integris virtualibusque qualitatibus destillandi restitutam methodum instituisse: qua quidem methodo (præter ipsius aquæ bonitatem) si furni vasæque propria & comoda suppetant, plus vno die, quàm pluribus, & faciliori longè negotio destillabis. vt cuius experto facile patebit. Quinimò etiam eadem ratione, si per balneum vaporosum aquâ extrahere in mentem veniat, totum penè succum prædictû destillabis, ita tamen, vt aqua ne minimum quidè fumum, aut vstionem suboleat: neque hoc solum, verum etiam & eadè methodo ex omnibus plantis calidis, ac odoriferis præsertim (quas sulphure ac oleo ex odore illo abundare constat) vna cum aquis olea purissima, clarissimæque elicies, quæ quidem quòd aquis supernatare percipiuntur, facili negotio separabis. Sed & vltra progredi, ac certam facilèmq; aquas vitæ, ex plantis, floribus feminibusque cuiuscumque generis sint extrahendi methodum tradere est animus. Et id quidem per digestionis, & fermentationis viam, qua sanè cuius candidi, syncerique ingenij viro indi-

care perfacile erit, nos non perperam supra operationes istas tatis laudibus & encomiis sustulisse. Ac ipse quidem altius penetrare, (nisi stupido prorsus, ac hebeti sit ingenio) philosopharique poterit, & percipere, quam scite quamque commode supra in tractatu nostro de signaturis internis rerum, sanguinis nostri analogiam, cum vino, ipsiusque aquæ vitæ cum nectare vitæ nostræ, balsamoque radicali contulerimus. Cum ex omnibus rebus, ac iis potissimum, quæ in alimentum veniunt, sola prædictarum digestionum, & fermentationum ope, imò etiam & ex iis, quæ frigida existimantur, aqua vitæ elici possit, quæ sit vera rei quinta essentia. Aqua, inquam, vitæ, quæ de natura cœlesti ætherea, flammamque nõ secus, ac ea, quæ ex vino elicitur, concipientes participet. Experientia etiam ipsa satis planum faciet, quomodo non tantum vinum, sed & triticum, omniaque cerealia, & semina alimentosa, multò plus nectaris illius viuifici, quam reliqua vegetabilia alendo corpori nostro inepta contineant.

Hanc autem methodum vt tandem aperiamus, ordiemur quidem à rosis, quæ frigida esse autumantur, ex quibus tamen odoratissima aqua vitæ extrahitur, & adeo excellens, vt vnica eius guttula, ingenti satis aquæ copiæ odorem suum communicare, eamque vtilissimam iucundissimamque reddere possit. Rosę igitur debita tempestate, nec ea quidem pluuiosa, roridæque, cum scili-

scilicet plantæ madido rore humescunt, sed expectandum, donec sol radiorum suorum vi omnem istam roridam humiditatem dissipauerit, copiosa satis quantitate colligi debent. Rosas itaque collectas & quam fieri potest diligentissimè tritas, in vase terreo vitreato, aut paruo dolio quærneo includes, & quàm optimè manibus premes, quo vas prædictum pene impleatur. Quod quidem vas clausum obturatúmque, yt facilius fiat digestio, repones in cella vinaria per mensem vnum, aut diutiùs, si opus fuerit, donec materiam prædictam vinum acetatum subolere odoratu percipias: quo argumento iam absolutam fermentationem esse cognosces, & eò quidem protelanda est, quò prædictum signum appareat. His peractis, assume tibi quartã, quintãve rosarum fermentatarum partem pro vasis tui magnitudine (quod sanè necessario tale esse debet, qualia ea sunt, quibus destillatores Chymici olea sua & aquas vitæ eliciunt; quæ quidem ampla, æneaque potius, quàm plumbea sunt, refrigeratoriisque suis, vt vocant instructa, quibus aqua plenis, spiritus frigore condensati faciliùs commodiùsque eliciuntur) Assumptam illam rosarum fermentatarum portionem, more solito destilla; quo factò, fœces residuas in fundo Alembici subsidentes separa, & tantundem prædictarum rosarum fermentatarum eidem vasi repone, hisque priùs extractam aquam affunde, omnia rursus (vase hermeticè clauso, vt dictum) ad siccitatem vsque

destillado. Collige iterum resiccatas fœces, (quas etiam si velis cum prædictis referuabis) & Alembico eandemmet prædictarum rosarum quantitatem, quam prius in fœce, quibus denuò totam aquam destillatam reaffundes, & toties iterabis, donec omnes prædictas rosas fermentatas destillaueris. His ritè, vt decet absolutis, vniuersam, quam elicueris, aquam assumes, & lento igni in vase colli oblongi, siue matratio, siue quo aqua vitæ extrahi solent, duodecimam eius tantum partem (quæ omnium penè spiritualium quantitas est) destillabis. Ita vt, si, verbi gratia, duodecim aquæ libras habueris, vnicam tantum aquæ odoriferæ tamen, & iucundissimæ, spiritualisque atque flammam æquè, ac ea, quæ ex vino est, concipientis, elicies. Quam etiam, vt magis virtualis reddatur, adhuc rectificare poteris. Reliqua verò aqua, quæ in fundo Alembici subsidebit, odorifera, longèque suauior, & melior, existet, quàm ea, quæ communi ac vulgari modo destillatur: cui etiam sal suum imprimere poteris, si prædictis fœcibus in puluerem redactis & manicæ Hippocratis impositis, eam sapius affundas, quo salem suum facilius alliciat, retineatque. Eadem planè ratione ex violis, aliisque floribus, ac iis potissimum, qui calidi, odoriferique existunt, vt rorismar. saluæ, betonica, cæterisque eiusmodi aquas vitæ elicies, quæ multo præstantiores efficacioresque sunt ad morbos, (quibus supra conuenire docuimus) propulsandos, quàm si communi illo vulga-

vulgarique tramite perficiantur. Adde quod vel minima quidem quantitate exhiberi possunt, ut admirandos prorsus, & incredibiles effectus pariant.

Ita etiam ex stirpibus (cuiuscumque generis sint, sed ut plurimum calidis) tritis, ac, quemadmodum supra, præparatis, prædictæ aquæ vitæ facillimè extrahuntur. Idem fit ex fructibus optimè fermentatis, ut satis abundè testatur experientia in pomaceo, pyraceoque, quæ ex pomis pyrisque in vase proprio (non secus ac vinum) preparantur, quodammodo vinefcunt, ac tunc ex iis demmet aqua vitæ extrahitur.

Eademmet aqua vitæ ex tritico, granis, seminibusque farinaceis omnis generis elici potest. At quoniam iisdem seminibus non tanta inest, quanta floribus, foliisque liquoris mercurialis, seu aquæ copia. trita, crassoque modo pulverizata, in parvulum dolium, quod ex ligno quærneo confectum sit, iniici, & aqua tepida, donec in liquidiorrem quandam consistentiam abeant, imbibi debent. Quibus etiam ad digestionem accelerandâ (cui præcipuè incumbendum est) tantillum fermenti comminis, aqua vulgaris distemperati adiciere poteris. His peractis, vasque optimè clauso, in loco frigidissimo (quò faciliùs fiat fermentatio) reponantur, donec accescere, vinumque redolere persentias. Tunc eadem methodo, destilandique ratione procedes, quam supra in extractione aquæ vitæ rosarum docuimus. Hactenus de

aquis simplicibus. Restat tandem, vt de compositis verba faciamus, vtilesque quarundam descriptiones tradamus, quas pharmacopœi non modò scire, verum etiam paratas semper habere, aliis que quam plurimis aquis nullius, aut parui momenti præferre debent.

Aquæ artificiosè compositæ sunt

Elixiria vite

Aquæ theriacales diuersis affectib. specifica

Aqua contra venenum & pestilentes omnes affectus

Aqua antipoplectica & antipileptica

Aqua antipileptica

Aqua antifebricitæ

Aqua ophthalmica

Aqua antinephretica

Aqua hystorica

Aqua imperialis

Aqua vulneribus selopteariorum accommodata.

Elixir descriptionis nostræ admirandum remedium ad inueteratos morbos penè que desperatos propulsandos sanitatem conseruandam, vitæque ipsam prorogandam.

℞ radices Zedoariæ, Angelicæ, gentianæ, valerianæ, tormentillæ, barbæ hirci, galangæ, ligni aloes santali citrini: ana ℥ iij. melissæ, méthæ rubiæ, maioranæ, basiliconis hyslopi, chamedryos, chamapi-

maꝑithios ana m.ß. granorum lauri, iuniperi, seminis peoniæ, seseleos, anethi arthemisiæ, & cardui benedicti ana ʒij. corticis citrij visci querni, myrobalanor. omnium ana ʒj. Caryophyllorum Cinnamomi, macis, zinziberis, cubearum, cardamomi, piperis longi & rotundi, spicæ nardi ana ʒj.ß. Aloes, hepat. myrrha, olebani, mastiches ana ʒvj. florum rorismarini, saluix stachados, calendulæ, hyperici, centaurij minoris, betonicæ, tiliæ arboris. ana p.ij. florum cichorij, rosar. rubrar. buglossi. ana p. j. mellis granati, sacchari albi ana lbj. aquæ vitæ optimè rectificatæ lbx. incidenda incidantur, & contundenda contundantur. Omnia hæc in matratium capax, & hermetice clausum, ne quid exhalet, iniecta, in fimo equino mediocriter calido per 8. aut 10. dies putrefiant: putrefacta fortiter exprimantur, expressio verò per cornutam ad conuenientem ignem destillentur in alembico. Aquam, quæ primum ab expressione illa effluet clarissima (præciosa tamen) seorsim afferuabis. cum verò recipiens, (quod capax, vitreumque esse, & optimè cum collo cornuta adherere debet, ne vel minimum quidem expiret) obscurari, spiritibusque subalbidis offerciri percipies. Aliud eius loco, aut idemmet repones, si prius extillatum illum primum liquorem seorsim afferuandum separaueris. Iunctoque denuò optimè, vt prius, cum collo cornutæ recipiente, ignem per gradus vt artis est, pedetentim augebis, quò prædicti spiritus subalbidi non amplius

M. iij

appareant. Dein aufer tuum recipiens, vt eam, quæ secundo elicita est aquam (quam matrem balsami vocant) seorsim etiam separes, adseruetque & hæc quidem, tum ad plures morbos extirpandos, tum ad conseruandam sanitatem mirabili profectu conducit. accommoda rursus prædictum recipiens, sicut fecisti antea per gradus auge, donec destillato primò oleo subflauo, deinde rubicundo, materiæ, in fundo siccæ remaneant, nec tamen perfectè aridæ, ne qui extillarit liquor adustionem suboleat. Quibus peractis assume tibi aquam illam clarissimam, quam primò satis copiosè elicuisti, affunde residuis scæcibus, & fac, vt simul per 6. aut 7. dies digerantur ad calorem balnei mariæ donec aqua coloretur, & flauescat, attracta scilicet magis ignea & oleaginsa materiæ portione scæces residentes, cum scilicet omnem tincturam suam prædictæ aquæ impresserint seorsim ad dicendos vsus adseruentur. post omnes prædictos liquores (seruata tamen si libuerit ex vnòquòque portione aliqua ad affectus supra commemoratos, quibus mirum in modum profunt) & eum quoque ipsum, qui ex scæcibus tincturam attraxerit, simul miscebis, vt inde præciosissimum, longèque prædictis excellentiorem elixir vitæ allicias: more sequenti procedendo.

Tres itaque prædictos liquores simul mixtos per cornutam, aut Alembicum vitreum (nulla tamen præmissa digestionem præter mixtionem ipsam) destillabis, eadèmq; planè ratione, qua prius elementa,

menta, principiâque liquorum separabis. elicies namque primam aquam clarissimam, quam seorsim reseruabis, cum scilicet recipiens fumo nubiloso obscurari cognoscas, dein mutato recipiente, accommodatoque ut prius ignem eò continuabis, quo liquorem subflauum effluere percipias, quem etiam seorsim ut priorem adseruabis. Interim dum prædictæ destillationes, aut elementorum siue principiorum duorum separationes fient, reseruatas superius sæces ad ignem reuerberij calcinabis, ex quibus in cinerem redactis sal, ut artis est, cum prima tua aqua clarissima allicies, quæ quidem aqua sale suo imbuta, cum reliquis duobus adseruatis liquoribus permisceatur, ut tandem ex triangulo facias circulum ut loquitur philosophi, nempe, ut ex tribus illis distinctis aquis, per circulationem in pellicano ea, qua decet arte, factam, vna essentia crumpat. Fiatque ea ratione magnum illud elixir vitæ, arcanum admirandum. Et id quidem via satis succincta, facili, atque philosophica verisque philosophis nota, ex qua viam, & certam methodum conficiendi elixiris ex omnibus rebus assequuntur. Huius elixiris ineffabiles sunt virtutes ad curandas, & præcauendas vertigines, epilepsias, apoplexias, paralyses, manias, melancholias, Asthmata, syncopas, lithymias, stomachique & aliarum partium imbecillitates, cachexias, hystericas passiones, & alia id genus summa, & deploranda symptomata. Huius guttulæ aliquot tantum exhibentur cum de-

cocto conuenienti, morboque appropriato, vt; verbi gratia, ad epilepsiam, cum aqua peoniae, liij conuallij, aut florum tiliae arboris: Ad paraly-
sim, cum Aqua calendula, ad pestem, cum aqua
vlmariæ, aut cardui benedicti, ad Asthma, cum a-
qua scabiosæ, peti, tussilaginis, aut similibus. Va-
let quinetiam illud elixir ad restorationem, &
conseruationem Balsami nostri radicalis si qua-
tuor, aut quinque gutturæ exhibeantur cum iu-
sculo, vino, aut conuenienti aliquo liquore.

Sed dices laboriosiore æquo, prolxioreque
esse huius elixiris præparationem: At sanè lō-
gè fatius, necessariumque magis est tempus in
tantis, tamque admirandis rebus, quàm in refer-
cienda vilibus, ac inutilibus penè medicamentis
officina collocare. Attamen vt omnibus etiam
indulgeam, faciliorem, & iucundiorē forsan e-
lixiris ad sanitatem conseruandam, vitamque
prorogandam efficacissimi præparationem sub-
scribam.

Aliud elixir vite facillimum.

℞ radicū gentianæ in taleolas sectarum &
ex ficcatarum ad lentum calorem. Et radicis cen-
taurij minoris ana ℥ iij. Galangæ, cinnamomi,
macis cariophyllorū ana ℥ j. florum saluiæ, hype-
rici, rorismarini. ana p. ij. vini albi generosissimi
℔ vj. macerentur in matraccio vitreo bene clauso
per octo dies ad ignem balnei mariæ lentum,
deinde fortiter exprimantur, & per Alembicum
vitreum

vitream destillentur per cineres ad siccitatem. Aquam destillatam scœcibus reafunde, vt ex his in balneo mariæ tepido totam tincturam elicias: scœces post tincturæ extractionem reducantur in cineres, quos impones in manicam Hippocratis: prædictam aquam tinctam cineribus illis sæpius reafundendo, vt totum proprium salem attrahat. Ex hoc elixire quarta cochlearis pars aut per se, aut ex liquore conuenienti diu exhibeatur. Specificum est remedium ad omnes cachexias, stomachi imbecillitates, quem à viscidis & mucilaginosi humoribus, huic adhærescentibus, expurgat, mundificatq; vermium generationem prohibet, corpusque sanum conseruat, & ab iniuriis tuetur. Hoc autem bis tantum in hebdomade, sed tamen longo tempore vtendum est.

Aqua Theriacalis cephalica, & affectionibus cerebri deploratis, nempe apoplexia, paralyfi epilepsia, & similibus specifica.

℞ radic. peoniæ visci querni, acori vulgaris, ana ℥ iij. granorum Iuniperi maturorum seminis peoniæ ana ℥ j. cariophyllorum, macis ana ℥ vj. castorei ℥ β. florum stœchados. Calend. betonic. anthos, saluix, lilij conuallij tiliæ arboris ana p. ij. incidenda incidantur, contundenda contundantur, & macerentur per triduum ad ignem balnei calid. in vini albi generosi ℔ ij. & aquæ peoniæ

saluiæ, & calendulæ ana ℥ j. dein exprimatur fortiter. Huic expressioni adde theriaces Alexandrinæ ℥ iij. confectionis Anacardinæ mes. ℥ j. diamolci & Aromatici Gabriel. ana ℥ ℔. macerentur denuò per duos trésvé dies ad ignem lentum balnei mar. dein exprimantur, & destillentur per cineres ad siccitatem: fiat aqua theriacalis. Datur ex paruo cochleari argenteo ad insultus epilepticos, apoplecticósque, & prædictos morbos mirificè conducens.

Alia aqua theriacalis, cordialis, & Bezoardica omnibus cordis pathematis, pestiferisque affectibus miro progressu conferens.

℞ rad. Angelicæ, cariophyllatæ, barbæ hirci, tormentillæ, petasites, enulæ campanæ ana ℥ ij. fantali citrini, & corticis eiusdem ana ℥ j. ℔. diptami albi, scabiosæ, rutæ vlmariæ. ana in. j. florū centaurij minoris, hyperici, genistæ, violarum, boraginis, buglosi, nymphææ, rosarum rubrarum ana p. j. macerentur per quatrividuum ad ignem balnei mariæ in ℔ iij. vini maluatice, & succi limonum, & aquæ melissæ, acetosæ, & rosarum ana ℔ j. dein exprimantur. Expressioni adde theriaces ℥ iij. confectionis de hyacintho ℥ j. confectionis alchermes ℥ vj. diamarg. frigid. diatria-fantali ana ℥ iij. diambæ, & diacoralli ana ℥ ij. croci, myrrhæ. ana ℥ ℔. macerentur denuò per duos trésvé dies ad eundemmet ignem balnei. Dein destil-

destillantur per cineres ad siccitatem: fiat aqua theriacalis: vt præstantior, & efficacior fiat extrahendum est sal ex scæcibus residentibus ea, qua decet arte, atque cum aqua prædicta commiscendum.

Aqua theriacalis communis pro gregariis.

℞. theriacæ Alexandrinæ. ℥ iij. myrrhæ ℥ j. β. croci ℥ β. misceantur, digerantur, & destillantur ad siccitatem in balneo vaporoso. de hac aqua exhibe ℥ β. cū aqua rutæ, vel fumariz. potēter sudores mouet, valet ad pestilētes omnes affectus.

Aqua contra venena & pestilentes omnes affectus.

℞ rad. Angelicæ, carlinæ, tormentillæ, & corticis olibiani ana ℥ ij. cardui benedicti, vlmariæ, santalorū omnium ana ℥ β. myrdatij theriacæ & confectionis de hyacintho ana ℥ ij. specierum diamargariti frigidi camphoræ ana ℥ ij. terantur crassiusculè, & indantur in alembicum vitreum superaffundendo aquę vitæ rectificatæ ℔ iij. digerantur vase optimè clauso: dein per cineres aut balneum vaporosum destillantur, & est aqua mirabilis ad venenum & pestilētes omnes affectus, dosis semi cochleare argenteum.

Aqua antiopoplectica & antiopileptica.

℞ aquę florum tilię arboris, lilij conuallium,

ceraforum nigrorum, saluie, eo quo dictum supra modo extra ctarum ana lb j. s. vilci querni, dictami cariophyllorū cinnamomi nucis moscate, macis, cubeborum zinziber. ana ℥ j. seminum peoniae baccar. iuniperi dictami ana ℥ j s. florum anthos saluie bethonicae stoechados calendulae hyssopi ana p. j. camphorae ℥ iij. digerantur per aliquot dies, dein destillentur per balneum vaporosum ad siccitatem dosis cochle. j.

Aqua Hirundinum antiopileptica.

℥ Hirundinum adhuc in nido existētium viij. aut x. decem paria florum lilij conuallium p. ij. cariophyll. macis ana ℥ s. coquantur omnia in duabus tribulve eminis vini albi optimi, dein exprimentur fortiter & destillentur, huius aquae cochlearia duo hoc morbo correptis exhibeantur: promptè enim à præsenti paroxismo liberat, futurūque prohibet. Hanc me primum docuit Dominus Rondel. medicus celeberrimus Montpellienſis, & præceptor meus: quam tamen promagno & non reuelando secreto celabat. Eidem autem Hirundinum aquę paucula, quę sequuntur adieci, cuius etiam felices & admirandas vidi experientias.

Alia aqua Hirundinum nostra descriptionis.

Accipe suo tempore sex aut septem, vel plures, si velis, hirundinum nidos, cum ipse lanugine cooperiri incipiunt. Has integras in alembicū proprium

prium conice, destilla, & aquam inde effluentem asserua. dein fœces residuas in fundo subsidentes in cinerem, qua decet arte, redige, ex quo sume lb s cinerum cranij humani, & si fieri possit, inhumati ℥iij. castorei ℥j. s pulueris visci querni ℥j. succi rad. & foliorum peoniae ℥vj. aquæ hyssopi, florum tiliæ arbor. lilij conuallij ana lb j. acetis scillitici lb s aquam omnem quam ex hirundinibus elicuisti: maceretur omnia per aliquot dies ad ignem balnei, dein per cineres, aut saltem per balneum vaporosum ad integram vsque siccitatem destillentur: ea enim ratione aqua adustum non redolebit, sed cum omnibus suis qualitatibus integris & requisitis essluet. Hæc aqua per se sola sale dulci proprio imbuta (premissis tamen per mensem integrum generalibus remedijs conuenientibus) ad medium cochleare sumpta mirabiles effectus prodit.

*Aqua picarum composita ad epilepsiam
quoque specifica.*

℥ pullos picarum n. xij. frustatim vnâ cum intestinis & pennis incidantur, & ponantur in vas terreum vitreatum addendo radice peoniae Zedoariae & visci querni ana ℥ij. florum tiliæ arboris lilij conuallij hyssopi ana p. ij. concoquantur in lb viij. hydromel. ad medietatis consumptionem, dein exprimantur. huic expressioni adde granorum lauri, iuniperi, peoniae ana ℥ s cariophyllorum, nucis molcatae, croci, cinnamo. cubearum

ana ℥ iij. castorei ℥ ij. ℞. florum anthos, betonicae, stechados arabice, primule veris citrij mali ana p. ij. anagallidis purpureis floribus p. iij. contusis cōtundendis, digerantur per 4. dies, dein destillentur per balneum vaporosum ad siccitatem. Dosis huius aquæ est cochlear vnum.

Aqua antifebricitica, quam mihi D. de la Taulade doctissimus honestissimisque vir communicavit.

℥ melisse, betonicae, argentinae ana partem vnam, vt ex illis omnibus simul tritis & expressis ℞ iij. ad minus succi extrahi possint. succi foliorum & radic. centaurij minoris (quod febrifugam vocant) ℞ ij. Aquæ Astacorum seu cancrorum fluuiatilium cum crustis cōquassatorum ℞ j. ℞. aquæ ex succo capitum viridium papaueris albi elicita, aquæ fructuum fragariae ana ℞ j. misce & in alembico vitreo per cineres destilla: specificum est ad omnis generis febres, ac intermittētes potissimum, sed maximè tertianas nothas & exquisitas. Huius autem vsus est eiusmodi: vt xij hor. ante paroxysmum clyster emolliens & refrigerans iniiciatur. dein quinque ante prædictū paroxysm. horis iusculum optimè consummatum exhibeatur. Accessus verò initio propinanda ægro sunt ℥ iij prædictæ aquæ.

Aqua alia ad febres etiam pestilentes, & ardentissimas.

℥ rad. Angelicæ buglossi. scorzonerae, aceto-

sa

ſæ ana ꝑj. Theriaces, Alexandrinæ ꝑij. ſucci limo-
num depurati, aquarum fumarix vlmariæ, cardui
benedicti, & centaurij minoris ana ꝑiiij. diamar-
garit. frigid. ꝑß. macerentur per quatrimum,
dein exprimantur, & deſtillentur, de qua æger fe-
bricitans capiat ꝑiiij, & coopertus paulo plus ſo-
lito ſudabit.

Aqua ophthalmica.

℞ ſucci euphragix, chelidoniæ ana lbß. lactis
caprini lbj. miſceantur omnia ſimul addēdo zin-
ziberis macis craſſiuſculè conquaffatorum ana ꝑj.
Aloës ꝑß. vitrioli albi ꝑiiij: macerentur quatuor
aut quinque dierum ſpacio, deſtillētūq; per bal-
neum vaporolum. Aquæ deſtillatæ adde tuthiæ
fruſtula, non tamen puluerifata, quæ prius in co-
chleari ferreo nouo ignita fuerint, nouies extin-
guantur, & tandem cum aqua prædicta continuo
reſidere ſinantur, cuius guttula vna oculo etiam
inflammato admoueatur; nec reſpiciendum ad
calida illa, quæ prædictam aquam ingrediuntur
etiamſi initio dolor ingraueſcat, ferueatque per
tempus aliquod, miros enim effectus prodeſt, tar-
tarum illud oculis adhæreſcens, pungens acerrimūque
dolorem inferens, & falſas mouens la-
chrymas, diſſoluendo. Singulare eſt remedium ad
omnes ophthalmias, præferendumque ſanè omni-
bus iſtis ſimplicibus aquis refrigerantibus, vt ro-
ſarum, plantaginis, cerefol. & ſimilibus, collyriif-
que oculorum refrigerationi dicatis, vt ipſa etiam

N

experientia, præter allatã supra rationem, fidem faciet. confert etiam ad ἀμβλυωπίαν, & ἀνάλγησιν si huic crocus metallorum admisceatur, qui vera basis & fundamētum est Aquæ ophtalmicæ Martini Rulandi, doctissimi celeberrimique medici Germani, cuius ipse admirandos effectus miro successu expertus est, vt videre est in suis centuriis iamdiu in lucem editis.

Alia aqua ophtalmica

Componitur, etiam alia Aqua ophtalmica ex ℥ ij. urinæ puerilis optimè purificatæ, additis libris duabus vitrioli, totidémque vnciiis tuthia: ex quibus omnibus per dies aliquot maceratis, dein per cineres ad siccitatē destillatis fit aqua ophtalmica, cuius guttula vnica inflammato oculo, aut debilitato admouetur.

Aqua Antinephritica.

℥ rad. Arestæ bouis, petroselini yringiorum ana ℥ j. s. parietariæ saxifrag. cum toto ana m. j. foliorum vitis viridium m. j. s. amigdalarum, & ceraforum seminis lithospermatis, & baccarum alkekengi conquassatorum ana ℥ ij. milij solis, fœniculi dulcis ana ℥ j. conquassentur, & mace- rentur in vini albi, & aquæ æquis partibus, de hac aqua sumat cochlear vnum, singulis matutinis assumpto prius bolo ex calsia aut electuario lenitio, vel diasebesten.

Alia aqua antinephritica nostræ descriptionis.

℥ succorum argentariæ, raphani, parietariæ,
ana

ana ℥j. ℞. succi limonum ℥j. in his liquoribus simul mixtis macera per 5. aut 6. dies ad ignem lentum Bal. Mar. granorum iuniperi contulorum ℥ij. milij solis, saxifragiæ, althææ, bardanæ, fceniculi ana ℥ij. pulueris radicis Arestæ bouis cinnamomi ana ℥j. camphoræ ℥ij. dein destillentur per cineres. De hac aqua exhibe ad ℥ij. cui aquæ si sal proprium ex arte paratum & conuenienti quantitate addas, longè præstantius euadet remedium.

Aqua hysterica.

℞ aquarum ruta, matricariæ, saluiæ præparatur ex succis vt docuimus ana ℥j. nucis moscata, cinnamomi macis ana ℥j. ℞. florum rorismarini p. ij. castorei ℥vi. vini albi generosi, vt supernatet tribus quatuorve digitis, digerantur per tres aut quatuor dies: dein destillentur per balneum vaporosum feruentissimum: fiat aqua pro hysteriis omnibus affectibus. dosis cochlear j. manè.

Aqua imperialis communis & paratu facilis.

℞ corticum arantiorum exsiccatum ad solem, nucis moscata cariophyllor. cinnamomi ana ℥iiii. herbarum melissæ, maioranæ, thymi, saluiæ, hyssopi prius per se exsiccatum ana m. j. incis & contusis, quæ incidi & contundi, aut imminui quoquo modo debent: ponantur in alembicum supra 4. affundendo aquarum rosarum, & vlmariæ ana, vt supernatent materiã duobus tribusve

N ij

digitis digerantur vase optimè clauso ad calorem balnei Mar. per octiduum, dein per cineres destillentur vt artis est. & fiat aqua imperialis. cui si proprium salem (reductis scilicet in puluerem fœcibus, extractaque ingenti olei quantitate ad vsus dicendos adseruata) addideris, validior efficaciorque efficietur.

Mira est hæc aqua à D. Camillo à Camillis patritio Genuensi nobili, atque medico excellenti iam à 24. annis mihi communicata ad sanitatis conseruationem si guttulæ aliquot in iusculo exhibeantur, cerebrum, cor stomachumque imbecillum corroborat: dentium dolores sedat illorumque putredinem arcet, atque gingiuas vacillantes conseruat. specifica præsertim quoque est ad iuuandam in sterilibus conceptionem, huic adiecta prius copiosa satis testiculorum leporum quantitate ex quibus prædicta aqua per viam digestionis salem allicere poterit & præstantior reddi.

Aqua ad ictus fiat sclopetariorum.

℞ Aristolochiæ rotundæ, baccarum lauri in puluerem reduct. ana ℥ β. pulueris veronicæ, pirolæ in vmbra resiccatarum ana ℥ ii. Astacorum in plenilunio captorum & in furno exsiccatorum, & puluerisatorum ℥ vi. peti eodem modo resiccati ℥ iii. omnes hi pulueres inter se mixti lineo sacculo includantur. Quibus peractis accipiendum est vas nouum, terreum, vitreatumque & satis capax, cui infundendæ sunt eminae tres vini
albi

optimi miscendo simul, peruinæ recens collectæ m. i. dein sacculū prædicto puluere refertū, & optimè deligatū. Quæ omnia ita disposita macerentur per dies aliquot, exprimantur fortiter, & destillentur ad mediæ aut duarū partium consumptionem. tūc referuata seorsim aqua destillata fœces residuæ per manicam Hippocr. transcolentur & seorsim etiam assruentur. Huius autem vsus est eiusmodi, vt saucius vncias circiter duas aquæ destillatæ singulis matutinis per dies xiiii. continuos capiat & ex eo, quod in vasis fundo remanserit, optimè vt dictum colato vulnus lauet, & turundam, (quæ parua esse debet, etiam si cauum & profundum vulnus fuerit) illinat, cui tādē folium caulis rubri super imponat, itaque mirabiles eius aquæ effectus experietur. vulneraria quoque est prædicta aqua miròque progressu vlcera inueterata tam interna, quàm externa sanat. Confert etiam ad càncrum si cum ea decoquas vermiculæ qui multipedæ dicuntur. Præter aquas, quorum supra mentionem fecimus, aliæ rursus diuersis affectibus specificæ, alio modo extrahuntur, cuiusmodi sunt aqua cinnamomi, & aliorum aromatum, quorum hodie vsus frequentissimus est.

Aquam vero cinnamomi (& si pharmacopœorum vulgo parum notam, ideòque rarè dispensari solitam) spagyrici, artēque destillandi probè callentes, sequenti modo præparare solent.

Accipiunt igitur tres, aut quatuor vncias cin-

N .iij

namomi, quod crassiusculè conuassatum, ac in
æquis vini optimi, & aquæ rosarum (alii in solo
vino) partibus trium, aut quatuor dierum spacio
infusum in alembico destillant, atque aquam la-
cteam, quæ simul in se partem sulphuream, & o-
leaginolam prædicti cinnamomi, ubi tota vis e-
ius penetratiua, incisiva, mēsiūque motiua cō-
sistit, eliciunt: Ex sæcibus verò quæ post prædicti
liquoris extractionem in fundo subsident, Ad-
mirandum adstringens conficitur, & contrarios
prorsus primo liquori effectus habens. vt autem
aquam cinnamomi, vt & reliquorum aromatum
efficaciorem elicias: prædicto cinnamomo pro-
hibito conuassato & in matrarium vitreum colli
oblongi coniecto spiritum vini affundes, vt tres
aut quatuor digitos supernatet: dein per tres, qua-
tuorve dies in loco frigido macerabis, donec mē-
struum totam tincturam & virtutem sibi ascine-
rit. His peractis separa per inclinationem spiri-
tum vini tinctum & affunde supra lb i. ipsius spi-
ritus ℥ ii. aut tres sacchari candi puluerisati. Quibus
simul optimè mistis, & saccharo in prædicto spiri-
tu resoluto, omnia in patellam argenteam iniice,
& ignem cum charta accensa admoue, tunc re-
pentè vini spiritus flammam concipiet. Dein at-
genteo cochleari bacculo ligneo vltionis metu
alligato, tandiu agitabis, donec flamma extingui
videatur. Sed si supra indideris aliam argenteam
paropsidem citiùs suffocabitur & extinguetur i-
gnis. Atque ita quidem aquam multò præstantio-
rem,

rem, & prætioſiorem ea, quæ per deſtillationem prædictam elicitur, tibi comparabis. Porrò eam tandiu vri permitto, prout ipſam magis, aut minus infirmam optaueris: Si enim eam validiorem voſueris, citius flammam extingues, quòd enim tardiùs ſuffocatur, eò vires aquæ imbecilliores ſunt. Et ita aromatum omnium aquas conficere poteris.

Quod autem ſpectat aquas odoriferas, vt aquam, quam angelicam vocant, & plures alias; ſicut & etiam aquas noſtras còsmicas, quæ faciei decorandæ, & ornandæ inferuiunt, eas in alium locum referuabimus. tum, quòd curioſitatem potiùs, quàm vtilitatem adferant, tum etiam, quòd parum ſanitati corporis humani (cui præcipuè incumbimus) reſtituendæ ac conſeruandæ inferuiant.

CAP. VIII.

De vinis.

EXpoſitis iis, quæ aquarum tum ſimplicium, tum còpoſitarum (quòd ob ſimplicem ſuam & elementarem naturam omnis generis liquores præcedere debent) differentias, virtutes, proprietates, deſcriptioniſque modos ſpectant: Equum eſt, vt vini etiam liquorum omnium, qui magis còpoſiti ſunt, poſt aquas comuniſſimi, hominiſque nutritioni maximè, ipſum roborando, reſtaurandòque eius baſfamum naturale, inferuientis, tractationem ſecundo loco aggredia-

N iij

mur. Nec verò hîc diuerfa vinorum genera, quatenus, scilicet, gustu, viribus, proprietatibus, & aliis huiusmodi qualitatibus inter se differunt, exponere statuimus: neque etiam huius loci est, diuersos vina corrigēdi, validiorēmq; eis virtutem & excellentiam imprimendi, modos explicare. Quæ ratione, inquam, ipsorum emendanda sit cruditas, ex aquosa & excrementitia humiditate contracta, quæ ob caloris vitalis defectum (cùm nempe sol quibusdam annis imbecilliores radios immittens terram minus calefacit) digeri, consumi que à sole non potuit: vnde fit, vt vina aliquādo cruda, viridia, imbecillaque & minùs restaurantia existant, diùque conseruari non possint. Quæ sanè omnia arte naturam imitante emendare, ac corrigere facillimum est, si superfluitas illa aquæ, & excrementitia coctione, artificiali quidem, sed naturalem tamen æmulante, à vino separatur, & expurgetur. quæ tunc solummodò separari potest, cùm vinum iam expressum in doliis à calore suo naturali & interno concoquitur, & ex suo tartaro, solito more expurgatur. cuius enim appertè demonstrabit experientia, vt substantia illa, quæ primò à vino separatur, extillatque, nihil aliud, quàm pura, putaque sit aqua passiva, nulliusque saporis compos, ac instar fontanæ insipida. quæ nihil vino, præter viriditatem, cruditatem, imbecillitatemque imprimit, ac ipsius corruptionem iuuat & accelerat. Quinetiam aciditatem ipsam prædictæ humiditati, ab imbecillo calore

calore minus absumptæ, & digestæ tribuit. Qui quidem calor (vt alio in loco dictum est) omnia perfectè dulcorare potest, & cuius opera prædicta humiditas omnino separatur, at eo solùm tēpore, quo vinum in mustum redigitur, digeriturque. Absolutis enim primis illis digestionibus & fermentationibus, id nequaquam, fieri potest: nā quod primò ex prædicto vino vel minimo quidem calore admoto extillat, spiritus vini est, qui cum vino coniunctus illud viuificatiuum & nutritiuum efficit, quòque separato vinum amplius non est vinum, sed acetum & corruptum quid, mortuum, atque nutritiua facultate expers respectu superioris vini. Talis, inquam, bonificatio, vini que rectificatio sicut & plures similes, pluresq; aliæ non minùs iucundæ, quàm vtilis inuestigationes in alium locum remittuntur, ybi ex professo de vino, vini que natura disputabimus. At in rem præsentem sat esse duximus, plures vinorum tum simplices, cum compositas præparationes restitutæ nostræ Pharmaciæ inserere, quæ corporis humani conseruandæ sanitati, morbisque depellendis inseruiant.

Diuidemus vina (sicut & aquas supra) in simplicia, & composita, nempe quòd ex variis rebus componantur, cum simplicia ex vna tantum constent, vnde & ipsorum orta differentia. Eodem porro ordine recensenda sunt.

	{	<i>Vinum Acori</i>
	{	<i>Vinum Angelicae</i>
	{	<i>Vinum Enulatum</i>
	{	<i>Vinum Anthosatum</i>
	{	<i>Vinum Salutarum</i>
	{	<i>Vinum Buglossatum</i>
	{	<i>Vinum Euphrasiae</i>
	{	<i>Vinum Fœniculatum</i>
	{	<i>Vinum Hyssopi</i>
Vina simpli-	{	<i>Vinum Anisi</i>
cia sunt	{	<i>Vinum Epithimi</i>
	{	<i>Vinum Absynthij</i>
	{	<i>Vinum Iunperi</i>
	{	<i>Vinum Hypericonis</i>
	{	<i>Vinum Centaurij minoris</i>
	{	<i>Vinum Alkekengi</i>
	{	<i>Vinum Tringiorum</i>
	{	<i>Vinum Scilliticum.</i>
	{	<i>Vinum Sennae simplex</i>
	{	<i>Vinum Hermodactylorum</i>
	{	<i>Vinum Turbiti</i>
Vina simpli-	{	<i>Vinum Sem. ebuli maturi</i>
cia laxatiua.	{	<i>Vinum Sem. ebuli non maturi</i>
	{	<i>Vinum Seminis sambuci</i>
	{	<i>Vinum Seminis hederæ.</i>
	{	<i>Vinum Zedoariae</i>
	{	<i>Vinum Ophthalmicæ</i>
Vina com-	{	<i>Vinum Antinephriticum</i>
posita	{	<i>Vina Hippocratica clareta dicta</i>
	{	<i>Vinum Chalibeatum.</i>
	{	<i>Vina purgantia composita. Inter</i>

Inter prædicta vina, vinum Acori, Angelicæ, Anthosatum, Saluiatum frigidis cerebri affectibus conducit.

Vinum Euphragiæ, & fœniculi, oculorum & aciei corroborationi confert.

Vinum Enulatum, Astmatis, & pulmonum vitis medetur, valétque ad detergendum, & iuandam expectorationem.

Vinum Absynthij in Germania ad lumbricos, omnémque corporis arcendam putredinem cõmune est, non secus, ac vinum hipericonis, & cœtaurij minoris, quæ ad liberandas iecoris obstructions, ipsúmque roborandum maximè conducunt.

Vinum buglossatum cordi, omnibúque melancholicis affectibus accommodatum est.

Vinum anisi ad colicum dolorem ex flatu profectum, siue is in stomacho, siue in vniuerso ventre existat, laudatur.

Vinum epithimi, sicut & vinum tamaricis, lieini confert.

Vinum passulatum admirabile est ad virium restorationem in senibus.

Vina Alkekengi & yringiorum, nephriticos, & calculosos iuuant, vt & ipsum vinum Iuniperinum, quod mirè etiam cor, cerebrúmque, & reliquas partes nobiles corroborat.

Vinum scilliticum præstantissimum est ad humorum præparationem, & digestioné; hoc enim ad incidendas, & attenuandas crassas, pituitosas,

melancholicasque materias vtuntur, quo etiam nullum est ad attenuandos omnis generis humores mucilaginosos, tartareosque excellentius remedium.

Vinum senne melancholicos, imò etiam alios humores purgat. Facillimum quidem est, nec inuicundum remedium, quo libenter ij etiam, qui à potionibus medicinalibus abhorrent, vti debent, cum benignè & sine perturbatione vlla, vel commotione purget.

Vina hermodactilorum, & turbith, serofos, pituitososque humores ex ipsis iuncturis euacuat, vnde ad arthritidem vsurpantur.

Vina seminis ebuli, & sambuci aquas potenter ducunt, & ad hydropis curationem adhibentur, quemadmodum & vinum hederæ.

Hactenus vina, eorumque virtutes, & proprietates ordine, & cathologo proposuimus. Restat iam, vt & preparationis quoque vinorum cum simplicium, tum cõpositorum modum inseramus.

Quod verò simplicia spectat, ea quidem omnia, vna prorsus & eadem methodo preparantur. Haut perspecta cuiuslibet preparatione, non sit difficile reliqua omnia ad eius imitationem componere. Sequenti itaque via progrediendum est.

Accipe vini musti, cum scilicet absoluta adhuc non est ipsius separatio, quantum libuerit ad implendum doliũ magnitudinis pro libito constitutę simplicis, ex quo vinũ comparare est animus, pro vini hemina, quæ lb iij, circiter cõtinet, ʒ ij, verbi
gra-

gratia, pro xij. heminis vini: ſb ij. radicum, herbarum aut florum, ex quibus vinum præparare cupis. Prædictæ radices, herbæ floréſque priùs ſoli, aut lento calori exponantur, vt paululum exſiccata humiditatem ſuam excrementitiam deponâr. dein conquaſſentur, & nodulo, vel pluribus ad proportionem debitam includantur: hinc in dolium prædictum per foramen medium immittantur, quibus poſtea per idem foramen muſtum affundatur. Notandum tamen non penitus replendum eſſe dolium, ſed relinquendos adhuc vacui quatuor digitos, quò meliùs vinum circulari queat. & id ſine vlla euaporatione: obturandum enim optimè eo fini eſt foramen: doliùmque per xxv. aut xxx. dies ad naturalem digeſtionem & fermentationem relinquendum. His peractis dolium ruruſus vino ſemicocto replebis, vt illi maiorem liquorem ſeu gratam dulcedinem imprimas. Tunc reobturato denuò doliò, aliòque in loco, vt ſolet, perforatò, vino medicinali per annum integrum (tãdiu enim incorruptè ſeruari poteſt) continuò vteris.

Hoc verò ſi gratius delicatiùſque efficere fit animus, poſt prædictam menſis vniuſ fermentationem & digeſtionem perforato doliò liquor clarus, ſtirpùſque virtutibus imbutus à fœcibus ſeparandus eſt, quo nouum dolium ad dimidias implebis, & vinum ſemicoctum (quod vindemiarum tempore præparaueris) ſuperaffundes. Tunc noua digeſtio fermentatiòque fiet, vinùmque

gratius multò & iucundius efficietur. Et ita quidem omnis generis vina simplicia, siue corroborantia sint, siue purgantia, præparabis. nec sanè maiori hîc instructione opus est, cum ista satis facilis sit, nec laboris plena.

At verò vina feminum ebuli, & sambuci, quòd hæc femina vinosa, & eo solùm tempore, quo racemi, matura sint, paulò aliter quàm dictum sit, præparari debent. Quare prædictorum feminum utrùlibet exprimendum est, & succus extrahendus, qui cum dupla musti optimi vini albi quantitate admisceatur, & in dolium magnitudinis convenientis, ad solitam digestionem & fermentationem, infundatur. Notandum verò hic melius esse, si id obturato dolio peragatur, hoc est, si dolium penitus non repleatur, & obturetur, ne quid exhalet. Quibus absolutis, & perfecta per mensem integrum fermentatione, aperiri dolium, & vino ut supra penitus adimpleri potest.

Porro vina quouis etiam tẽpore ex vino albo iã à naturali calore digesto, & ab impuris fœcib. separato facilè præparari possunt, si flores, herbas, & radices, quarum facultates vino imprimere cupis, mediocriter seorsim exsiccet, id est, si fuerint radices, in talleolas difsecet, & filo transfixas in aliquo officinæ angulo suspendas: si folia vel flores super mensa aut lecto expãdas: dein in proprium dolium aut vas vitreum (si minorem vini copiam exposcules) seruata, ut supra, quantitate imponas. Quod ea ratione perficies, ut prædictas radices
in tal-

in talleolas dissectas, aut flores, vel herbas, vt libuerit, in vas tuum vitreum ad sextam partem iniicias, & superaffundas vinum album, donec 8. aut plures digitos supernatet. dein vas hermeticè clausum in loco frigido, ne vel modicus calor vini spiritum separet, acescatque vinum, colloces, quo facilè stirpis vires & facultates attrahere possit. Hoc autem vino per mensem ita digesto pro necessitate singulis matutinis ad ℥ij. aut iij. vteris.

Verùm, vt ingratum vinorum purgantium saporem, quo prædita sunt, auferas, eaque clara & iucunda efficias: post prædictam macerationem illa per manicam Hippocratis sæpè transcolabis, & cum saccharo, paululòque cinnamomi & coriandri aromatizabis, & eadem methodo plura vinorum tum roborantium, tum purgantium genera præparare poteris. Quæ utique grata & iucunda vel minimis sumptibus confici, & quibuslibet, siue artifices mercenarij & similes fuerint, accommodari possunt. Adde quod eadem per manicam Hippocratis transmissa, incorrupta diutius conseruantur.

Cæterùm vinū scilliticum paulò diuersa, quàm dictum superius, ratione parari debet. Scilla enim gladiolo ligneo, aut eburneo, vel alio quouis, qui tamen ferreus non sit, mundari & in talleolas dissectari, solique exponi debet per xxv. aut xxx. dierum spacium, vt exsiccetur. Cuius quidem scillæ ita præparatæ accipies ℥j. & in vitreum vas con-

ueniens impones superaffundēdo vini albi optimi lb viij. His absolutis vas benè clausum obturatūque in balneo mar. calido per 5. aut 6. dies ad digestionem ponatur. dein omnia per manicam Hippocratis transcolentur, additisque mellis optimè depurati lb iij. parū bulliant, & purificentur. Itaque perfectum erit vinum scilliticum, quod ad vsus postea curiosè adseruabis in aliquo vase optimè clauso. Præstantissimum est ad præparandos omnis generis humores, vt dictum, remedium.

Restat iam, vt de vinorum etiam compositorum præparatione, ducto à vino Zedoariæ exordio, verba faciamus.

*Vina composita, ac primum vinum
Zedoariæ.*

Accipiendum est vini mustum vindemiarum tempore, quod lento igne ad tertiæ partis consumptionem concoques: in cuius dein quatuor, aut quinque mensuris ea quæ sequuntur aromata macerabis, & suspendes.

℞ zedoariæ ℥ ij. cariophyllorum, macis, cinnamomi ana ℥ j. β. zinziberis, piperis longi ana ℥ j. nucis moscatę ℥ β. omnia crassiusculè conquassata, vno pluribusue nodulis lineis includantur, & suspendantur, per dolioli foramen, in prædicto musto quadraginta dierum, aut ad minus mensis vnius spatio, ad macerationem. quibus postea sublatis vinum ad cerebri, cordis, vetriculique cor-
robo-

roborationem tempore necessitatis exhiberi potest.

Vinum Ophthalmicum.

In vini ophthalmici præparatione, eodem planè modo, quo supra in vino Zedoariæ, procedendum est, suspendendo in musto, prædicta ratione præparato, (aromatum loco) radicis enulæ campanæ in talleolas primò dissectæ, dein exsiccatæ ℥ ij. Euphrasiæ m. j. sem. fœnic. Dulcis & fileris montani ana ℥ j. contundantur crassiusculè, & omnia in vnum, aut plures nodulos immissa suspendantur in dolio, in quo prædictum vinum fuerit, aut phiala vitrea, & per mensem macerentur. Cuius vna aut altera vncia ad visus clarificationem singulis matutinis datur.

Vinum Antinephriticum.

Vinum Antinephriticum tibi comparabis, si dolium conuenientis magnitudinis ex vino albo generosissimo (non penitus tamen) adimpleas, quod quidem prius concoctum, & ab aquea sua humiditate separatum esse debet. super huius vini heminis octo dolio inclusis, vt supra, addes ℥ j. fructuum alkekengi: radicem stærestæ bouis, & yringiorum in talleolas primò dissectarum, dein paululum exsiccatarum ana ℥ iij. sem. bardanæ, milij solis, saxifrag. bismal. ana ℥ ij. flor. genistæ p. iij. aut iij. macerentur omnia per mensem integrum, dein ad vsus seruetur vinum.

Si post prædictam macerationem illud transcolaueris, mellisque optimè depurati tertiam

partem addideris, & , vt supra, in vino scillitico ebullire siueris : vinum efficies, quod diu conseruari poterit, neque iniucandum gustu vllomodo erit. Cuius vncia vna aut altera (præmissa tamen primæ corporis regionis expurgatione cum bolo aliquo ex cassia, aut simili) ad calculi expulsiōnem, & prohibendam eius generationem, exhibetur.

Vinum chalibeatum.

℞ Linaturæ chalibis ℥ iij. radicum yringiorum, enulæ campanæ ana ℥ j. s. fantali citrini ℥ j. coralli rubri, rasuræ eboris ana ℥ vj. cariophylli macis cinnamomi, zinziber. ana ℥ iij. ceterach flor. genist. anthos, epithym. ana p. ij. vini albi generosi ℔ vj. maerentur per octiduum ad minimum ad ignem Bal. Mar. calidum, dein transcolentur per manicam Hippocrat. ter quaterve, vt vinum optinè clarificetur, quod dulcorari faccaro poterit, vt fiat vinum gustui gratum, dosis vnum aut alterum cochleare manè ieiuno stomacho.

Vinum Hippocraticum claretum dictum.

℞ cinnamomi ℥ vj. galangæ, cariophyllorum, nucis moscatæ ana ℥ j. macis, granorum paradisi ana ℥ ij. sacchari ℥ viij. vini mens. vnam fiat, secundum artem, Hippocraticum, vt vocant.

Aliud pro diuitibus, & delicatis.

℞ cinnamomi ℥ j. zinziberis ℥ j. sacchari ℔ j. vini mens. j. fiat Hippocraticum, vt artis est.

Vina

*Vina purgantia composita, & primò
Vinum elleboratum.*

Accipe radices ellebori nigri benè mundatas, & ab omni terrestri impuritate purgatas, quas minutim concisas in Bal. Mar. cum sufficienti vini rubri quantitate, & semine anisi per xxiiij. horas macerabis: hinc post quatuor aut quinque dies vinum prædictum separabis: eo enim modo omne venenum ex prædicta radice extrahetur, quæ dein exsiccare debet. \mathcal{R} radicum ellebori ea, qua dictum, ratione præparatarū \mathcal{z} ij. fœnic. dulcis, anisi ana \mathcal{z} vj. corticis citri \mathcal{z} β . macerentur omnia in duabus vini albi optimi, & iam purificati mensuris per quatuor aut quinque dies in Balneo Mar. calido, coleturque vinum absque expressione ylla, dein bis terve per manicâ Hippocratis transmittatur, & aromatizetur cum sacchari sufficienti quantitate, & pauculo cinnamomi. Excellens est educendis à cerebro pituitosis & melancholicis humoribus. Optimum igitur est ad maniam & melancholicos omnes affectus tum intrò assumptum, tum extrinsecus capiti cū linteolis in eo madefactis tepidè admotum, vt docebimus fusius alibi.

*Claretum vel Hippocraticum laxativum
compositum.*

\mathcal{R} rad. acori \mathcal{z} j. sem. anisi, fœniculi ana \mathcal{z} iij. epithimi, florum genistæ, violarum. bugloss. acori ana p. ij. hermodactilor. albor. \mathcal{z} vj. fennæ \mathcal{z} j. β . turbith. \mathcal{z} β . corticis myrobalanorum citrinarum

O ij

& chebularum ana ℥ ij. zinziberis, cinnamomi, cariophyll. galangæ ana ℥ j. vini albi optimi mensur. ij. sacchari q. l. vt fiat Hippocraticum purgatiuum. Dosis ℥ ij. hoc vinum omnes penè humores blandè purgat, præstansque est remedium ad calculum, arthritidem, & plures alios affectus: ac præsertim delicatis naturis, illique, qui sunt imbecilliori ventriculo, quique reliqua medicamenta purgantia abhorrent, conducit.

Aliud vinum purgans optimum compositum.

Aut si velis vindemiarum tempore paruū dolium, quod octo mensuras circiter vini contineat, ex querneō ligno confici curabis, per cuius foramen immittes foliorum sennæ mundatorum ℥ vj. (plus vel minus, prout vinum efficacius, aut mitius purgans efficere sit animus) hermodact. ℥ ij. turbith ℥ ij. cinnamomi, macis, zinziberis ana ℥ ij. seminis fœniculi dulcis ℥ j. prædictum multum supra iniicies (nec tamen totum dolium replendum est) tunc obturato optimè dolij foramine, ne quid exhalare queat, permittite, vt maceretur, & à calore naturali circulentur, per mensem integrum ad minimum. Peractis solitis ebullitionibus & naturali digestionē, tunc dolium vino cocto omninò adimplere poteris, & quàm optimè obturare. Tūc habebis vinū purgās excellētissimū, quod etiā per integrū annū durare poterit. Gratiſsimū est, & iucūdiſsimū purgās remedium, de quo ℥ ii. pro doſi ſufficiēt, pro conuenienti purgatione.

D E

DE ARTHRITIDE ET
MORBO EI AFFINI, CALCULO,

Consilium primum,

AD CELEBERRIMVM ET ERVDI-

TISSIMVM VIRVM AC D. DOMINVM

Riuierum,

HENRICI MAGNI IIII GALLO-

RVM ET NAVARRENSIVM REGIS

Christianiss. ac potentissimi Ar-
chiatrum.

VIA Consilia hæc mea sta-
tui subiicere iudicio celeberrimorum medicorum Europæorum: quos quidem vel cõuersatione & consuetudine familiari, vel per literas, vel per doctissima eorum scripta noui: non potui, imò verò etiam non debui, quin te celebratissime & ornatissime Domine RIVIERI, primũ, ceterorumque quendam Antesignanum constituerem. Te, inquam, quem eruditio & virtus tua primariũ fecit, inter cæteros medicum magni illius HENRICI, & quotquot habuit terrarum orbis AVGVSTISSIMI, sc̃licetissimique atque inuictissimi Regis

O iij

nostri. In quorum ordinem talis qualis & ipse iamdudum ascitus: eo honore utcumque defunctus, nescio an Spartā susceptam pro dignitate exornarim. Cur ergo, non & ego te faciam primum quum & ab eo qui non potest nisi prima, hoc est summa velle, primus habearis, & me, (quod lubens fateor) multis præcurras parafangis? Sed & illud me commouit ut, cum morbo huic, arthritidi inquam, hactenus inuicto, & qui in merua hodie medicorum opprobrium abiere, edomando, impari me esse crederem: non è vulgo aliquem, sed te imprimis tanquam alterum Æsculapium deligere voluerim. Age ergo, tu qui in vtriusque medicine cognitione excellis præ aliis. Si quid rectè vel perperam in disquisitione causarum à me prolatum, quo polles iudicio, & ingenij acumine, iudicato. Tu, inquam, qui vulgaris philosophandi ac medendi ratione nequaquam contentus: sed altius quid spirans sub auspiciis insignis illius herois illustrissimi ducis de Bouillon, Germaniam doctissimorum ac in rebus perquirendis sagacissimorum virorum feracissimam adiisti, in quorum conuersatione solerti studio singularique ingenii dexteritate reperisti non quod pueri in fabis, ut paroemia dici solet. Rectè sanè: Sic decuit sed maximè talem genium non nisi abstrusissima atque difficillima secretum, vel summi Pla-

mi Platonis exemplo, qui nullis laboribus, & peregrinationū difficultatibus pepercit : ut cum magno illo Iarcha, aliisque celeberrimis viris exoticis, scelicius inuestigationi mysteriorum incumbere posset. Quod & Galenum, quum in Lemnam nauigaret, ut vel terram illam, cuius virtutes tantopere prædicabantur, contineretur ipse, & alios plures primæ notæ philosophos ac medicos, factitasse cõstat. Talia herclè vulgò medicis ignota mysteria, vel sola ornamento siue arti, eiusque dignitatem, quæ ultimo & corruptissimo hoc seculo labascens, parum abest, quin in contemptum abierit, tuentur. Quin sine insigni illo ornamento, medicina hodie aliud nihil esse videtur, quàm illud quod plerique pharmacopei, ipsèque adeò obstetrices & famulæ norunt atque tractare solent. Sed illud etiam apprimè me permouit. Cur hoc, quicquid erit consilij, tuo potissimum iudicio subiecerim: quòd sciam eundem eminentissimum virum ad quem hoc pertinet D. de Frene Canæ hoc tempore apud serenissimam Remp. Venetorū Regium legatum, & præcipuorum totius Galliæ ingeniorum, stellam, te & amare, & magnifacere, ab eo tempore, quo eidem legati Regij munere apud Principes Germaniæ fungenti innotuisti. Et quí possim, aut debeam aliter, quàm eundem reuereri, què

à tam nobili. & tam erudito ingenio maximi fieri animaduerti? Toto sapius cupiui corde, summiſque votis exoptaui profectò, vt ſicut tu ex meritis tuis agnoſci & ſuſpici dignus es, hoc beneficium conſequerer, vt tibi amore, & eiufdem ſignificatione familiariori innotefcerem. Sed neſcio quid fati hoc identidem cogitantem, atq; etiam molientem haectenus prohibuerit. An prodeò tandem, non quidem in amorem tui, qui, verè dico, vetus eſt non nouus: ſed in eiufdem ſignificationem, atque teſtimonium publicum. Quod ſi intellexero hunc meum affectũ aliquam apud te inueniſſe gratiam: faxo ſentias poſthac maioris etiam momẽti, Integritatis, obſeruantiaẽ atque amoris erga te mei notas, & eueniet fortè vt arctior hæc noſtra neceſſitudo, atque familiaritas, ſi in myſteriorum ſecretorumque natura cõmunicatione, inueſtigationeque occupetur, redundet in bonum atque vtilitatem publicam, haud vulgatam: ad quam omnia noſtra ſtudia & conatus noſtros dirigere atque intendere debemus. Pluribus nunc agerem tecum, niſi vox amici illius noſtri, etiam diſſita valde, denuò occineret illud, Ad ſis amice: Et quid de eius mali natura & cauſis tibi videatur, ediſſere, ac ſimul curationem, ex vtriuſque medicinaẽ fundamentis depromptam præſcribe. Quapropter, qui nihil aliud quam

quàm tanto talique viro, atque amico inferuire gestio, deinceps in eiusdem morbi, atque causarum inuestigationem me accingo. Cui deinde tutius, eiusdem curandi rationem subiungam. Hæc autem ea lege facio atque omine, vt te virum summa doctrina, & multifaria experientia præditum, omniū, quæ hîc à me docentur, iudicem poscam, vt tutius citius atque iucundiùs prospiciatur sanitati, vtriusque nostrum amici, cuius vigor & sanitas, non possit non esse nostra. Sed iam ad te me conuerto eruditissime & amplissime Canæ. Tua res hîc agitur. Tuū vel maximè etiam est attendere animum, quid ex anatomia huius tui morbi, cognitionis ad te redundare possit. Tibi hæc trado. Tibi ingenij vela pando. Tuum itaque sit etiam decernere, num cursum veritatis ex discursu causarum, & ex causis verè cognitâ, felicitatem remediorum, quibus iuari possis obrinuerim: Sed ad rem veniamus.

Arthritis, seu morbus articularis Latinis, nomen obtinet à parte læsa, Galeno authore. Est enim articulorum dolor ex interualis serè inuadens, ab aliqua humorum fluxione, vel congestione excitatus. Nā quum humor redundans affectam occupat articulationem, fit vt ligamenta & membranæ vicinæ & neruosa partes omnes distendatur.

Arthri-
dis defini-
tio.

vnde dolor ille acerrimus excitatur. Non enim doloris causa est *δυσκρασία* aut inæqualis intemperies, cum omnis alteratio temporis successione fiat, quæ motus est, ut scribitur ab Aristotele. Igitur *δυσκρασία* illa, cum sensum generetur, & nunquam tota simul & præcipiti ac quasi momentanea inuasione, idcirco dolorem parere, non potest; qui cōfertim fiat, seu ut loquuntur *ἀθρόως*. Hac de causa Galenus pluribus in locis scribit, nihil dolorem inferre posse, nisi idem continuum soluere valeat. Merito itaque diximus, arthritidem esse articulorum dolorem non à nuda, seu simplici intemperie: sed ab aliqua humorum fluxione, seu potius congestione excitatum. Porro articulorum appellatur, quod articulos occupet ille affectus. Articulatio autem nihil aliud est quam ossium quædam, seu cohæsiō. At tribus modis connectuntur ossa in vniuersum. Vel enim inuicem coalescunt modò sine materiæ alicuius interuentu, ut in mulieribus & fungosis: modo intercedente aliqua materia, ut in duris & siccis *καὶ σκωροσιν*. Vel ita connectuntur inter se, ut obscurum & difficilem habeant motum *συνάρθρωσιν*: vel manifestum & euidentem per *διάρθρωσιν*. In prima articulorum connexionione dolores non fiunt, ut in ossibus cranij videre est. In secunda rarò, nisi topi & œdematosi tumores interueniant,

ut in

Lib. de in-
zq. incép.
c. 6. lib.
4. de simp.
med. fac.
cap. 1. &
comm. ad
part. 34.
sect. 3. lib.
de fractu-
ris.

Partes af-
fectæ.

vt in articulis carpi & metacarpij accidit. Tertia arthritidis sedes est inter membranas, tendones & ligamenta, quæ oriuntur à perioftio, & proinde sensum habent: ex quibus omnibus formatur articulus. Vnde dolor vehementissimus excitatur, si aliqua materia illic intercipiatur, vel distendens, vel acrimonia pungens. Atque ex partium illarum affectarum articulorum scilicet numero & nomine, sequentes differentias constituerunt medici. Nam si malleus vel articuli digitorum pedum doloribus illis excruciantur, podagram appellant. Si genua infestantur, gonagram. Si in coxendicis aut inguinum regione inferna adfit dolor, ischiaticum nuncupant. Si manuum torquet, chyragram. At quando simul & vnà multi articuli doloribus diuexantur, verè & propriè Arthritis nuncupatur. Qui morbus facillimè excitatur, tam propter robustam principum partium expultricem, quæ fit seu per *μείλασιν*, vti Græci vocant: tum verò propter imbecillitatem, frigiditatem & *διάρθειν* partium articulorum, scilicet tendinum, vinculorum & membranorum, quæ ossa vel connectunt, vel ambiunt. Quæ quidem quo acutiori sensu sunt præditæ, eò magis etiam dolent. Ista paucis de natura morbi, partibus affectis, & Arthritidis differentiis dicta sint.

Arthritidis differentia.

Medici causas huius grauissimi affectus, Cause.

diuidunt in externas, antecedentes & con-
Externæ. iunctas. Causæ externæ sunt, equitatio assidu-
 ua: sed potissimum ea, quæ pedibus fit pē-
 dulis, aut non firmiter stapedis innixis. Vn-
 de Scythis tradunt frequentem hunc mor-
 bum, quod stapedis equites careant. Item
 motus vehemens, præsertim si statim fiat à
 cibo: Assiduus & immodicus crassorum &
 crudorum ciborum, vt casei, leguminum, &
 fructuum non rectè digestorum, vel matu-
 rorum vsus. Vita genialis ocio gaudens, &
 palati deliciis. In summa Arthritis est *Dea*
μιασπρωχος, odio trahens pauperes, quod sit
 Bacchi & Veneris filia, vt veteres Poète fin-
 xerunt. Hippocrates etiam, eandem ob cau-
 sam eunuchos, mulieres, & pueros ante v-
 sum venereū podagra non affici dixit: Quod
 tamen intelligendum est, modò temperan-
 ter viuant. Nam Eunuchi alioquin Arthride
 conficiantur possunt, vt & mulieres. Atque
 hæc fuit causa cur Seneca, in quadam episto-
 la in eas inuehitur, quod per luxum Hippo-
 cratem mendacem fecerunt. Non minima
 etiam causa est vini ingluuies continua, præ-
 fertim generosioris & meracioris vini. Nā
Ut Venus enervat vires: sic copia Bacchi
Extentat grassus, debilitatque pedes:
 Vt ait Poeta. Iccirco Cleomenem Spar-
 tarum Regē cum Scythis agentem, & illo-
 rum crapulas imitantem in Leonem versum
 fuisse,

fuisse, ac tandem tremulum, & planè podagricum senem, exitisse tradunt.

Causæ arthritidis antecedentes, ex eorummet medicorum sententiis, sunt humorum à capite, vel aliis partibus defluxio, & partis imbecillitas. Nam citra illam (vt aiunt) haud euenire potest hæc passio. Etenim quæ nihil colligunt, aut suscipiunt superuacui, ea tempore in tuto manent, vt ait Galenus alicubi. Origo autem defluxionis est vel à capite, vel ab hepate. Omnes enim, qui hisce doloribus conficiantur solent, sunt hepate vt plurimum calidiore & frigidiore ventriculo: in quo variæ mucillaginosæ impuritates atque cruditates procreantur. Ex cruditatibus à calore imbecilliore fiunt vapores, qui euecti in caput, ac proinde ipso etiam cerebro magis ac magis intemperato reddito: moxque vaporibus in humorem conuersis, irruunt & destillant in subiectas, imbecillaque corporis partes: sed maximè in articulos propter motum atque imbecillitatem eidemet humori recipiendo aptissimos. A cerebro namque inter tunicas tædonum per foramen pituita exudat, quæ per palatum aut nares repurgari debebat. Ab hepate verò, quando venæ magnæ, & ipsam hepar humorum copia grauatur: quam si cõtinerere vel non possunt: aut si qualitate quadam vitiosa molestantur, fit, vt vel à plenitudine, at-

que venarum redundantia fiant reflexiones in articulos vel à recrementis aliarum partium, potissimum cerebri.

Per quas
vias deflu-
xio descen-
dat.

Per quas autem vias eiusmodi defluxio descendat, non eadem est omnium medicorum celeberrimorum sententia. Alij enim per venas & arterias decumbere statuunt, cum sit defluxionis species talis, qua partes robustæ ad imbecilliores excrementa sua transmittant. Alij verò à capite sub cute materiam per summa corporis, ad extimas partes influere putant. Prioris sententiæ Galenus, & eius sectatores: posterioris Fernellius vir doctissimus author est, qui primò se eam introduxisse contendit. At quæcunque articulosis cōtingunt, eorum circa articulos causa est imbecillitas. Arthritici enim omnes articulos habent imbecilles. Nam citrà imbecillitatem non fit ista passio, ut ipsi volunt: quoniam membra fortia, quod in ipsis abundat, ad infirma delegant: & hæc rursus ad infirmiora transmittunt, donec in partem decumbant, quæ vim excreticem omnibus imbecilliolem obtineat, & proinde propellere aut digerere recrementum nequeat. Ex quo liquet idem ferè euenire in partibus humani corporis: quod in Republica illa vitiosa, quam Aristoteles *ὀλιγαρχίαν* vocat, in qua scilicet qui plus possunt, minùs potentes opprimunt. Patet etiam qua ratione partes situ
infe-

inferiores. omnium primæ, excrementitiis morbis corripuntur, iuxta Celsi sententiam. Quotiens enim offensum est corpus, vitiosa pars maximè sentit: hoc est, quæ magis est imbecillis. Est autem imbecillitas nature robori cõtraria, quæ vel ob *δυσκράσιαν*, vel propter meatum *δυστέριαν*, eueniunt: membrum autem imbecillius facîle recipit defluxiones, vel ob raritatem, vel ob amplitudinem, aut capacitatem vianũ, vt idem Celsus: vel propter situm ampliorem, vt vult Serapio.

Hæc est trita & vulgaris de antecedente istius affectus causã, omnium medicorum opinio.

Fernelius nouam, & à prædicta diuersam suam sententiam propugnaturus, cõtra Galenum acerrimè contendit, omnis arthritidis materiam esse pituitolam omnino & serosam: neque ex aliis humoribus, sanguine scilicet & vtraque bile fieri. Addit insuper, tenuem illum humorem, non è cerebro, & interiorib. eius vëtriculis, per spinalem medullã: sed à pericranio, parte capitis externa, per summa corporis sub cute deorsum decurrere, vt iam diximus.

Causa autem coniuncta est humor in articulis interceptus dolores illos excitans: siue acrimonia sua id præstet, vt bile: siue frigiditate, vt pituita: siue asperitate ex gypsea materia, vt vocant, siue distensione mem-

Arthritidis causa antecedens ex Fernelio.

Causa cõiuncta.

branarum & ligamentorum : aut inflammatione. quod ab omnibus humoribus fieri posse contendunt.

Porro quoniam dolores interdum suboriuntur absque humorum præcedente aliqua defluxione: asseuerant præstantes medici, materiam illam in articulis colligi, non tantum per affluxionem humorum ab aliis partibus: sed & per ipsorum congestionem, male scilicet concoquente parte.

Ius hereditarium inter causas arthritidis recensetur.

Præter hæc omnes causas tam externas, quam internas, addunt & quartam, quæ quasi hereditario iure iis accidit, qui patres, vel auos habuerunt arthriticos. Nam seminis ea est natura, ut tale quid actu efficere possit, quale id à quo est excretum. Spermata enim est secundum complexionem generantis, ut loquitur Auicennas : unde genitale semen hominis abstractum esse non temerè à Zenone Stoicorum principe dictum est, & tanquam animal potentia, quemadmodum sulphur potentia est ignis. Atque hæc sunt ex dogmaticorum medicorum sententia, omnes arthritidis causæ : à quibus suos scopos curatios, vel indicationes therapeuticas, quas vocant, deducunt. Ablata enim causa tollitur effectus, ut celebre illud habet axioma. Curationis igitur indicationem à causa desumunt, ut ea extirpata ipsum *τὸ πάθος* cesset citius, scilicet & tutius. Et hæc est dogmaticorum

corum medicorum doctrina, de causis Arthritidis perspicua, ni fallor, breuitate à me collecta. Sed antequam ad eorum remedia accedamus, animus etiam est prius de calculo arthritidis amico familiarique, seu proximo cognato, ex eorundemmet dogmaticorum doctrina differere: cum ipsimet vtriusque affectus naturam, uti dictum, similem faciant, siue causam spectes, siue generationis modum. Idcirco pro eiusdem calculi theoria, si lubet, in vireta dogmaticorum expatiemur: Tum postea audiendi erunt Hermetis sectatores: quorum certè philosophandi ratio ab ipsis sensibus deprompta, & demonstratione *scilicet* comprobata, mihi vehementer probari solet.

In calculi igitur essentia peruestiganda, mirum quàm variè se mutuò lancinarint, atque torserint dogmatici authores. Alij morbum dixerunt: alij symptoma. Nonnulli aptius & rectius causam dici efficacissimè cõtenderunt. Et sanè mirum est, viros, alioqui clarissimos in re tam facili, vix trimestri logico conspicua hæsitasse. Attamen dicamus, si lubet, ut placeamus omnibus, calculum & morbi, & causæ, & symptomatis nomen sibi usurpasse, diuerso respectu. Morbum esse tradit Galenus: & post hunc acriter tanquam pro aris & focis, peculiari à se edito libello, defendit Fuccius. Et quidem morbum esse

Varie opiniones de calculi essentia.

aiunt in numero, quatenus nimirum sit substantia præter naturam in corpore nostro. Sic illi philosophantur. Quàm rectè sentiãt, norunt, qui quid morbus sit ex eorummet sententia tenent. Esse etiam morbũ in via, quidam dogmatici tradunt. A calculo siquidem viam intercipi & obstrui, quominus vrina liberè vel per vrteres, vel per vesicę ceruicem defluat, aut excernatur. Quamuis hoc ipso, vt liberè fatear quod res est, causam magis esse probent quàm morbum. Causam, inquam, non sui. (Quis enim ita statuat?) sed obstructionis, & impeditæ transcolationis vrinæ. Dicit etiam potest *ἡ συρρασία συμπτωμα*: quod & in aliis plurimis euenire nouimus.

Partes affectæ.

Partes affectæ, vt & morbus ipse, à signis facilè deprehenduntur: quorum præcipua sunt, & ad sensum patentia, suppressio vrinæ, sedimenta arenosa, stillicidium & tensio crebra pudendi, si calculus sit in vesica. At si sit in renibus, circa illam regionem dolor apparebit fixus, per interualla accedens & recedens cum grauitate: & plerumque vomitu, ac colicis doloribus, aut certè colicam passionem quàm proximè mentientibus, quæ sunt signa calculi renum ex Hippoc.

Lib. de affect. inte. & 6. Epid. 5. t. p. 6. Causæ cal. exter.

Maximè si in vrinis arenulæ substiterint. quod vtique signum est *παθος νεφρονικόν*. Causæ huius affectus, vt & arthritidis, est praua

prava victus ratio, nempe ciborum crassorum, & crudorum, atque viscidorum: ut pote leguminum, casei & eiusmodi. Hinc pueros sæpissime calculo etiam vesicæ laborare constat. primò quòd edaces sint: à cibo statim ludant & agitentur, proficientsque impetuosiùs, calorem à ventriculo auellant, ut concoctrix sufficere nequeat. Hinc cruditas, & materiei ad generationem calculi quædã quasi *Stalveis* & *Agrosum*. Deinde quia neque horas sumendi cibum ordinatas, neque etiã eundem quem assument, ritè cõterunt. Sed quæ inter externas, præcipua collocanda esse videtur, quòd fructibus omnis generis etiã lapidosi atque viscosi delectantur. Ex his sanè ut in pueris calculi: ita in senescentibus & calculi & arthritidis causæ antecedentes progigni possunt, & solent. Namque ex cruditate coaceruata non multò post crassa atque viscosa materia generatur, commisceturque sanguini, & per venas emulgentes ad renes, in quibus calor ipsorummet renũ (ut illi aiunt) huius materiæ humorem, seu liquidiorẽ substantiam euaporat, ficit, & cogit in lapidem: Vel à renibus salfuginosum illud naturale lixiuum per vrteres ad vesicam defertur: Vbi retentum diutius, tanquam in vase conuenienti, atque capaci, ac ceu in balneo quodam maris naturæ, illa materia purificatur, scæcesque (beneficio

Antecedentes.

huius digestionis) in fundo vasis reliquuntur: purior verò pars per urinam, tanquam per inclinationem, vt vocant, separatur. At sedimentum illud crassum in fundo prædicti vasis naturæ relictum, in vnum coiens, concretionis & coagulationis aut coagmentationis initium capit. Quicquid deinde viscosi, glutinosi, seu, vt melius loquar, tartarei simul in vesicam delabitur, priori massæ facillimè agglutinatur. Et sic semper maior, ac maior calculus, tophus, vel tartarum redditur: perinde ac tartarea materia ex vinis in dollis separata, eiusque superficiei internæ, seu caux adhærescens, primo anno in tenuè pelliculam tartaream, ac tandem temporis progressu in lapideam materiam atque tophaceam concrevit. Quin & qua ratione tartarum fiat, non tantum in vinorum cadis ex vino: sed aliis quoque rebus externis manifestè deprehendere licet. Videmus namque urinam, si diutiùs in matula remanserit, lateribus & fundo adhærescere: ibique, vt in dollio vinum, in tartaream substantiam concrevere. Ita ex omnibus ferè succis, qui per aliquod tempus in vase subsiderint, tartaream illam materiam concrevere, vt in ceruiffa, citrio, defruto, ac omnium quoq; fructuum decoctis, vel succis licèt depuratis. Iam verò si calor quoque vel medioeris concurrat, non parum operatur ad condensandum

dum lapidem. Sed præcipuè ac primariò
 materiæ qualitas cruda, indigesta ac vitrio-
 lata internæ istius compactionis causa exi-
 stit. Sic sanè videmus vina cruda, atque sub-
 austera & immatura: qualia ferè sūt Tiguri-
 na, multum tartaræ materiæ in doliis de-
 ponere. Vnde fit vt incolæ eius loci, calculo
 & arthritidi plurimum sint obnoxij. At ge-
 nerosa vina, qualia sunt Hispanica, Cretica,
 Falernitana, & multa talia, quæ nimirum &
 solum & solem habent propitium: quæque
 à natura magis digesta sunt, vel nihil, vel
 certè parum fæcum & tartari deponūt. Sed
 video nos latius diffundi in hoc disputatio-
 nis campo. Quod ideo fit, quoniam & ma-
 teriæ dignitas, quam à nemine dogmatico-
 rum hæcenus ad viuū (vt liberè fatear quod
 sentio) tactam nouimus, id postulare videat-
 ur: & vt aliæ quoque difficultates apprimè
 cognitu & explicatu necessariæ, ad verum
 intellectum morborum, qui ex tartarea ma-
 teria originem trahunt, dissoluantur, atque
 patefiant. Quod vix aliter fieri pōt, nisi eadē
 materierū coagulationem exactè intelliga-
 mus, tantòque minùs dextrè curam, hoc est
 earummet resolutionem veram tentare at-
 que moliri valeamus. Ergo si paulò liberiùs
 ad ambitum excurremus: curabimus tamen,
 ne id fiat, quod aiunt, extra pomeria. Ita e-
 nām similes atque affines sunt vtrique affe-

Calculi &
 arthrit. af-
 finitas.

ctus quod ad causas, coagulationem, resolutionemque attinet: ut qui alterius historiam, atque generationis modum rite percipiet, alterum non sit ignoraturus. Ita tamen cursum velitationis nostrae moderabimur, ut subinde *αἰετὸν δὲ δέσιν*, ut loquitur, ad id quod est opus, ad quod (inquam) collimamus, orationis nostrae stylum dirigamus. Nam quoniam dogmaticorum, qui tam morborum, quam remediorum causas attribuunt quibusdam humoribus, atque qualitibus elementaribus, sententiam & opinionem de arthritide & calculo, iam latius satis exposuimus: Tēpus est ut & Hermeticos fluctus secemus, & nunquid aliquid laudabilius, atque vtilius inde reportari possit, ingenua confidentique velitatione tentemus.

Hermetici itaque Philosophi, quos & spagyricos & chymicos nominant, morborum causas eorundemque remedia non qualitibus, sed substantiis: non quatuor tantum humoribus: sed tribus illis hypostaticis principiis potius accepta ferenda censuerunt: salis, inquam, liquori, quem mercurium vocāt, & sulphuri, seu substantiae oleaginosae. Quae tria principia, siue substantiae, reperiuntur in resolutione mixtorum omnium corporum, ut alibi clarius docuimus. Substantia salis, quae reliquis duabus est crassior, solidior, & den-

Morbi ex
substantia
salis.

denfioſiore corpore prædita, diuerſa morborum genera producit: ac inter alia arthritidem, & calculum, de quibus tanquam affinis, coniunctim hoc loco agimus: non affinis tantum ratione cauſarum, ſed generationis etiam modo. Nam vterque fit à coagulatione ſalis, vel tartari, quod nunc declarare aggredimur: vt ritè cognita perſpectaque cauſa, & modo generationis, tutius procedat remedium ſpecificum, cuiusque delectus atque adminiſtratio. Sed antequam hoc fiat, vtriuſque opinionis rationes ſunt conferendæ, ne alterutra pars cauſa indiſta, repudiata, condemnata ve videatur.

Ac primùm quidem in cauſis exterpis, atque antecedentibus vtcunque conueniunt inter ſe dogmatici & Hermetici. Quapropter quum de iis iam ſuperiùs à nobis ſit actum, ne verbum quidem addam amplius.

Coniunctam verò tam arthritidis, quam calculi cauſam, dogmatici conſtituunt humorem quendam viſcidum, craſſum atque terreſtrem, cuiusmodi eſt pituita. Hanc materialem faciunt: Efficientem verò dicunt calorem, qui prædictum humorem craſſum cogat, induret, & in lapideam ſubſtantiam conuertat. Ex his duabus cauſis, omnis calculi generationem deriuant. Sic Arthritidis cauſam coniunctam & ipſi quoque eandem faciunt, nempe pituitoſam atq; terreſtrem:

P iij

Cauſæ Arthri. ſecundum opinionem dogmaticorum. Dogma illorum.

nimirum quia vident & in ea manifestè generari tophos atque calculos in iuncturis: At moti immanitate doloris, quo miserè torqueri podagricos perspexerunt, adiecerunt & pituitam falsam & biliosam, ac æruginosam quandam materiam torrefactam: aut similem quandam acrem interim & mordicantem, à qua eiusmodi cruciatus intolerabiles excitari statuerunt, in membranis, tendonibus, ligamentis, cæterisque nervosis iuncturarum partibus, acerrimo sensu præditis. Ergo consentiunt vtrique in eo, generari nempe, & reperiri in corpore nostro humores crassos atque terrestres, quique sint falsi, acres & mordicantes. At qua ratione generentur non conveniunt. Galenus namque dogmaticorum coryphæus, humorem crassum atque terrenum ut plurimum dicit pituitam & melancholiam, quos ille humores aquæ comparat, atque terræ: Quæ duo elementa sunt crassissima. Ideo aliquando inter humores crassos refert humorem quemdam biliosum, quem vitellinum vocat. Causam verò crassitudinis istorum humorum, tribuit frigiditati, à qua eiusmodi pituita congeletur, coaguleturque, ut in glacie fieri videmus. Bilem verò contra

Ratio generationis
arthritidis
secundum
Gal.

trà ait indurari ac torrefieri à calore vehementi dissipante, exhalantéque parte eius liquidiori. Hæque sunt causæ cõiunctæ, & rationes generationis calculi, atque arthritidis secundùm doctrinam dogmaticorum.

At Hermetici his sese opponunt, moti
 rationibus, quas docebimus postea. Sa- ^{Hermeti-}
 nè si vtriusque partis sententiæ, & fun- ^{corû sen-}
 damenta sine præiudicio, atque affectu ^{sentia.}
 æstimarentur: utique conciliari possent:
 nec id absque ingenti plurimorum ægro-
 tantium commodo, atque solatio. Nam
 frustra herclè remedia quæras, aut adhi-
 beas non bene cognita causa. Curatio-
 nis siquidem initium est cognitio mor-
 bi. Hic non cognoscitur nisi perspecta
 priùs causa. Tum demum enim rem sci-
 re nos putamus, cum causam eius cogno-
 scimus, quòd ita sit. Nec aliter fieri potest,
 ut legimus apud Peripateticorum princi-
 pem.

Ergo ut specifica & propria remedia scia- ^{i. de de-}
 mus intelligenda est morborum causa. Sed ^{monit.}
 quí fit quòd non omnes, aut maior etiam
 pars doctissimorum, rarissimè ad veram
 morborum cognitionem penetrare soleat.
 nimirum in sua opinione confirmati (ut sibi
 quidem persuadent) atq; obstinatores red-
 diti, subinde repetitam illam suam crambè

proferunt, à qua ne latum quidem unguem recedere volunt, ne prius non rectè sapuisse videantur. Alij me credunt quidem aliquid noui aut melius, quàm quod à suis magistris promanauit, proferri posse: tantum potest præiudicata sententia, & pertinax semel cōcepta opinio. Sed quis euentus apud tales? Nempe vt hodie in prouerbium abierit, *In Arthritis atque quartana non plus videre medicos, quàm qui cataracta, seu suffusione laborant.* Lepidius nostri Galli in medicorum opprobrium occinunt,

En la fièvre quarte & goutte

Le medecin n'y voit goutte.

Nec hi modo: sed alia morborum genera hodie pro incurabilibus habentur: quorum tamen bonam partem (ne audiat Nemesis) non semel felicissimis auspiciis perfanauimus.

Sed agè, audiamus nunc Hermeticos suam causam agentes: atque id fiat modè, eaque obseruantia quæ antiquitati debetur: Videntur etiam omnes ambages, atque ænigmata: qualia illic alioqui consueta sunt: ne Lycopironis, aut alterius cuiuslibet, alicuius poetæ instar, potius quàm veri philosophi, ac medici ritu, quid sentiamus prolocuti videamur: sed verbis apertis, atque intelligibilibus: vt causa eorū probè intellecta, rectius, & sanius de ea iudicari queat, secundum rationis

tionis & veritatis ductum. Atque eò libentius id faciemus, quum notum sit pleròsque, chymicam atque spagyricam causam celare potius quàm prodere. Ita ænigmatis & gryphis res suas inuoluunt, vt sibi potius quam aliis scripsisse videantur. Digni mehercle, qui vt non intelliguntur, ita non magni etiã fiant à plerisque. Sed inquit philosophiam suam esse cabalisticam: ac proinde mysteria sua Eleusina, non esse temerè profananda. idque exemplo suorum prædecessorum, quibus solenni iuramento se obstrictos profiterentur, omnia sua mystico docendi genere proponere. Sed maximè Democrito illi magno. Abderitarum principi, quem Plato tantopere admiratus est, Hippocrates celebravit. Quid si hic ad illius imitationem, iuramentum illud, quod Hippocraticum appellant, quòdque tam parum, tamq; exiguæ obseruantia apud eius sectatores, conscriptum dicamus, atque statutum? Quicquid sit, probent vel improbent, qui velint talem philosophandi modum. Attamen nobis istud permissum esto, quod iustè denegari non potest, vt illorum causam apud æquos, & scientissimos iudices, atque doctores defendendam suscipiamus. Nec enim vlla causa, licet dubia, vel infirma, quæ non patronum & authoratorem aliquem non reperiatur, talem qualem.

Vides, magne & perdocte Cange, quibus fluctibus per impetum, istius Oceani abripior. Te hinc iudicem posco rationū & verborum meorum: iudicem, inquam, & æstimatorum attentum, atque seuerum: quo digniorem & *καλυμωδέστερον* neminem nunc video. Lex mihi fuerit, & norma quædam Lesbica, si quid censuræ ab eximio tuo iudicio, quod genuinæ sapientiæ animam, cum magno illo Scaligero nostro appellare soleo. Potes hoc, modo velis, inter tot tantæque & tam sacras curas, quas tractas in summa illa Repub. quàm veriùs oculum mundi dixerò, qualésque non committuntur, nisi summi ingenij, summæque prudentiæ viris, hoc est, tui similibus. Vis autem sat scio, tantòque promptiùs istud, si ad sanitatis tuæ pròrogationem, hæcce pertinere intellexeris. Et quidem velis, dum nõ ita pridem, nihil istarum valetudinum adhuc suspicatus, ex viuis fontibus, de maximis naturæ mysteriis inter nos contulerimus: dum adhuc ex turbulenta nostra Gallia, in portum tranquilliorum essefemus coniecti, in quo seu altero peripatetico porticu, præfente tertio Morlgo, illo nostro, versaremur: & Peripateticorum more deambulando, philosopharemur. Non possum enim, quin dulcissimi illius nostri amici communis, & patriæ spei summæ, idemtidem recorder: & pro gratissimâ, doctissimâque

mâque eius conuersatione, nunc doleam mortuam, quo uiuo sapissimè sum recreatus. Sed uereor, ne tibi desideratissimæ illius memoriæ vulnus refricem. Interim fruamur nos (Eximium Galliæ nostræ decus) hac philosophi Christiani uita: & nunc *ἐξυμῶσι* cum theoretica temperantem, & tibi ex deuoto animo deferuentem audi, æstima, iudica.

Hermetis itaque discipuli fatentur quidem esse in corpore nostro eiusmodi humores frigidos, inspidos, seu merè pituitosos, acetosos, amaros, saluos, retorridos, aut tale quid simile, ut dogmatici perhibent. At non conueniunt cum iis in generationis modo, naturæque eorum æstimatione.

Primum enim, inquit, humores, si propriè loqui uelimus, hoc est, quatenus sunt tales, nihil esse aliud, quàm substantiam tenuem, liquidam & aqueam: adeoque corpus quoddam fluidum, *αἰματώδες*, & alieno termino circūscriptum: quæ tota exhalare possit vel euaporari à calore: & à se aut in se nihil solidi, nihilque terrestris substantiæ continere.

His multa dicunt, si rectè aduertamus: atque ex iisdem etiam colligunt, quod intendunt: & ex quo, ceu scaturigine nullitatis sententiæ dogmaticorum fundamentum desumunt: eiusmodi sumptum humo-

in quibus
non conueniunt
dogmatici
& hermetici.

ré, causa esse posse cōpactionis alicuius corporis solidi. Aiunt insuper multa corpora solida reperiri, quæ sunt omnino terrestres aut arenosa substantiæ: quæ tamen humor crassus post se relinquit (postquam aquea seu humoralis pars calor vi euanit) quæ cum neutiquam cum humore permisceri possint, nec humoris etiã, vel largè sumpti) denominationem mereri queant. At illi id tantum de humoris natura & essentia esse dicunt, quod humido mixtum, cum eo coeat, perfectè misceatur, fiatque corpus vnũ, hoc est, liquidum & fluidum.

Quoniam autem nihil omnino est, quod ea ratione, qua dictum, in aquam transire possit per dissolutionem (vt experientia fidem facit) quod nõ sit de natura salis in genere: omnino necessarium est, humorem illum, quem crassum appellant, de salis natura participare. Per salem, non tantum marinum intelligunt, sed & alia multa, eaque diuersa salium genera: quæ non omnia salia, sed & acida, & amara & dulcia sunt, vt manna, mel, & faccarum. At de his alibi nobis dabitur disputandi locus. Porro saluginosa ea substantia, quum semper admixtam habeat aliquam portionem terrestrem (licet liquefactiua in ea prædominetur) in homine appellatur tartarum, apto profectò, & apprime significanti vocabulo: quod indurum

tum est ab analogia, quam humores corporis nostri, atque ipse etiam sanguis, habet cum substantia vini, quod inter omnia vegetabilia plurimum continet tartari. Per tartarum hic non tantum intelligo eam substantiam, quam liquefactam cum vino recenti turbido adhuc & musto appellato, admixtum esse constat: quæque postea separata tanquam crassior, terrestrior atque impurior abeat in fæces, & subsideat in fundo, quam vini fæces nuncupant. Neque illud tantum etiam tartarum intelligo, quod temporis progressu à vino secretum, doliorum parietibus adhæret, quodque proprie tartarum appellatur. Sed per tartarum illud potissimum intelligimus hoc loco, quod perpetuo cum vino liquefactum, admixtum atque coniunctum est cum vino etiam purissimo, quodque colorem ei tribuit rubrum, aut alium quemvis. Verum hoc tartarum per evaporationem, aut distillationem simplicem, vel per ipsum etiam balneum maris mediocriter calidum deprehenditur. Nam residet in fundo, separata ea humoris parte, quæ est liquidior, quæque dissolutum in se tartarum illud continebat, eiusque erat quasi vehiculum. Hic sanè humor totus albus, & limpidissimus extillat, si vel ex vino rubro fuerit. Substantia verò corpulentior atque rubra, quam tartarum dicimus, in fundo re-

manet: substantia solida, tantòque durior atque ficior redditur, quo plus substantifici humidi per calorem elicueris. Nec tantùm in vino albo, vel rubro, aut quouis alio defruto tartarum hoc: sed & in nostri corporis humoribus seu liquoribus existit & reperitur. Nec solummodò in chylo, qui proportione respondet musto vini modò extracto ex vindemia: à quo chylo, haud secus ac à musto, plures denuò fœces impuriore atque tartaræ substantiæ separantur. Sed & in sanguine nostro, etiàmque purissimo, simili prorsus modo & ratione, vt de vino diximus: quemadmodum ars destillatoria (etiàmque ea quæ per temperatissimum ignem fit) ostendit ac patefacit nobis eiusmodi tartarum. Sic quoque Natura igne suo naturali efficere potest, & in dies efficit eiusmodi separationes tartari, etiam per consumptionem partium humoralium corporis nostri: ex quibus dogmatici calculos generari putant. Ex qua separatione mirum quot morborum genera, obstructionum, seu oppilationum interuentu procreantur. Speciatim verò, etiam illi duo, de quibus hoc loco nobis est sermo, nempe arthritis & calculus. Qui morbi, vt & ipsimet sentiunt dogmatici, frequentius iis superueniunt, qui hepate sunt calidiore atque feruentiore, & per consequens ventriculo frigidiore, quique

que multas ingenerant cruditates & mucositates: quæ non ritè coctæ atque digestæ, conferuntur cum fructibus crudis, qui defectu maturationis debitæ & conuenientis (quæ fit à calore contemperato omnia coquente & dulcorante) remanent acidi, austeri, acres, acerbis atque crudi. Hi sanè permixti cum sanguine ac de integro coquantur à calore naturali, fitque separatio partis crudioris atque tartareæ, quæ postmodum & visceribus obhærescit, variasque causans obstructions, in articulos protruditur atque decumbit. Natura quippe cuiusvis corporis partis gaudet suo simili: partes carnosæ portione sanguinis magis liquidioris & mercuriali vescuntur: adiposæ & medullosæ ea portione sanguinis delectantur, quæ magis est oleaginosa, seu sulphurea. At quum articulorum partes suapte natura glutinosæ, & mucillagosæ sint, glutinosum etiam, & per consequens salfuginosum & tartareum poscunt. Quæ partes in quibusdam naturis, cum vel ob imbecillitatem, vel ob dispositionem innatam, seu hæreditariam, vel ob similem aliam causam, crudam & iam indigestam, tartaream illam materiam, propria & particulari digestionem, digerere aut expellere non possint: fit vt illa materia de natura salsa & viscida coaguletur, & articulorum ligamenta, partisque alias sensiles of-

Q

ferciat, atque tandem excruciet. Quæ vera est, atque ex veris, hoc est, naturæ fontibus, dolorum atque tophorum arthritidis causa coniuncta, atque proxima. Eadem causa, alia minùs, alia magis excruciat: idque pro natura atque conditione eiusdem tartari. Nā quemadmodum videmus in macrocosmo magnam esse salium diuersitatem: quippe terra nobis producit & salem gemmæ, qui sali marino proportione quadrat, qui gustu tantum est salus, & salem nitri sapore amaro: salem aluminosum austero & adstringente: salem vitrioli & armoniacum acerbissimo, acido. Itémque ut nobis producit sales quosdam alkali dictos, corrosiuos & acres: & alios faccaratos & dulces. Ita quoque in microcosmo, corpore inquam humano generatur tartarum aut sal: qui dissolutus solummodo salum efficit humorem, quem dogmatici pituitam salis vocant, aut simpliciter humorem salum. Aut nitrosus & amarissimus sal generatur, quem bilis amara refert, atque vrina. Aut vitriolatus & acidus, quem pituita acida continet, atque melancholia. Ita etiam tartara sunt aluminosa, & austera, quæque salis acrimoniam referunt: ut manifestè patet ex tot contracturarum & adstrictionum neruorum affectibus, & ex tot acrimoniarum, ut dysenteriarum, & variorum vlcerum tam interiorum, quàm ex-
terno-

ternorum molestiis, quæ ex diuersis salium differentiis, diuersa corporis mala producunt. Nec mirandum est ab Hermericis huic tartarorum diuersitati ista tribui nomina. Cur enim id non faciant, quod & conuenientiora sint, & significantiora: & naturas diuersitatesque causarum, ex ipsa natura rerum fidedissima interprete melius exprimentia? Melius hercle morborum tartareorum seu salforum distinctiones, atque essentias expriment, quam quatuor illi humores, qui sanguinei, pituitosi, biliosi & melancholici vulgò appellantur, tum quod nihil expriment, quod sit de essentia morbi, tum quod in illis formandis, applicandisque dogmatici plurimum fluctuent.

Galenus sanè, de pituita salsa decernens, eiusdem effectus modò tribuit calori, modò putredini, modò admixtioni bilis, aut humoris ferosi cum pituita. Tam variè huc illic iactatur fluctibus inconstantia. Et merito certè. Nam si ex rei veritate statuere velimus, nullus humor vel salsus, vel acidus, aut alterius generis saporis. Quippe humor simplex nec salem, nec tartarum, nec calculum efficere potest, nisi sal vel materia tartarea, ei prius fuerit admixta. Quin potius ex salis vel tartari coagulatione, quod est in humore fit calculus, aut tophus, humore nihil prorsus sua natura ad illos conferente. Sal

Nullus humor calculus efficere potest, nisi admixtum salem habeat.

Ignis non
est author
salis aut
causa effi-
ciens.

reuera, & ipso effectu est in aqua marina, & fontibus plurimis, qui scaturiunt ex terra, sicut patet. Si enim aqua eorum vi ignis evaporetur, tū subsidebit sal coagulatus in fundo: non quòd ignis salis sit author, aut causa: neutiquam verò. Vis enim ignis, aut caloris potestas, non habet ex se producendi aut efficiendi salis facultatem, imò ne granū quidem generet: qualitas siquidem substantiam producere nequit. At si ignis producit, vel ut substantia producit, vel, ut qualitas. Prius nemo vnquam dicere ausus est: Sed nec posterius verum. Sal enim substantia est, & substantificum quid, quod à qualitate nequaquam affici potest. Ergo neque à calore, licet igni exponas in cacabo, aut aliquo alio vase quantum velis dulcis aquæ fontanæ, & ad flammam coquas & recoquas, ne micam quidem efficias salis, etsi vel omnis aqua evaporaret vi ignis. Ridiculum igitur humori simplici, aut calori, effectum salædinis attribuere: aut ex bile adusta fieri atrabilarium, dicere, quoniam humores in corpore nostro corrosivi apparent. Nimis improprie loquuntur, qui humorem adustum dicunt, non aduritur vllus humor. Nam in exhalatione vel siccum quid residet, vel penitus nihil. Siccum si aliquid in humore fuerit, ut sal, tartarum, aut terrestris quævis materia est. Nihil, si merus humor fuerit, & simplex.

Humor ad-
uri im-
proprie
dicitur.

simplex. Sic bilis æruginosa, sic pituita falsa, non quatenus humores: sed quatenus sale[m] acrem, amarum, nitrosum, aut quacunque ratione pungentem continent, qui corrosiuos hosce effectus causari possunt, plus minusve, prout plus vel minus humiditas adiuncta, fuerit exhausta, atque exiccata, arthritica symptomata, dolores, & ab iis inflammationes excitare solent. Quò enim plus humoris eiusmodi, sali aut substantiæ tartaræ fuerit admixtum, eò magis acrimonia eiusdem contemperatur. Vnde videmus Mulieres arthritidis minus obnoxiz. mulieres rarissimè arthritidis doloribus diuexari, quòd hæ sanguinem habeant copiosiore humore refertum atque contemperatum. Quemadmodum & in vniuersum maribus sunt humidiores, vt vel ex eo pateat, non quà humor, sed quà falsus, quà tartarus, quà nitrosus, vitriolatus, aluminosus etcæ. (Neutiquam verò adustus quum tale quid in humore non fiat: neque sal aut tartarum humor adustus est, sed quiddam ab humore secretum) eiusmodi morbos procreare posse. Si igitur, qua falsus, qua tartareus, vtique à sale vel tartaro illud fiet, iuxta illud Logicum, *Propter quod unumquòdque tale, illud magis tale*, At propter falsas aut tartareas substantias (r) propter enim, hoc in loco nõ finem: sed causam efficientem respicit) fiunt arthritidis dolores, tophi atque calculi: Qua-

246 JOS. QUERC. CONSIL.

propter sal & tartarum corporis humani
seu in corpore humano & genitum & secre-
tum, illud magis efficiet. Analogiam enim
inter vinum & sanguinem corporis nostri
iam antè ostendimus. Nam varia sunt vina
pro solis & foli dispositione: Alia aliis acio-
ra, acerbiora, austeriora, & quæ plus scæcum
& tartari seponūt. Sic secundum corporum
diuersam naturam & temperiem de sangui-
ne iudicandum. Adde etiam, quod notan-
dum est magis, in eodem corpore varia esse
sanguinis genera, venis singulis proprium
suum sanguinem & ab aliarum venarum
sanguine diuersum habētibus: quemadmo-
dum passim videre est in eodem solo fontes
scaturire contiguos, qui natura & condi-
tione profus dissimiles sunt: Vnde etiam
fit, vt magna dolorum sit varietas & dissi-
militudo, etsi ab eadem causa ij proficiscan-
tur: nec ex sanguinis colore de substantia &
virtute eius crasè iudicandum est, cum pro-
pè omnes aquæ eundem colorem referant,
substantia tamen & potestate diuersissimæ.
Is sanguis, aut is humor, qui magis de natura
tartarea participat, magis & citius tartareos
illos morbos producet. Res à simili pul-
cherrimè elucescet. Proponamus exempli
gratia lixiuium, quod diuersimodè & ex re-
bus diuersis parari solet: éstque aliud alio
magis pungens, prout plus aut minùs conti-
net

net falis: vel prout iidem ipsi fales de hac vel illa qualitate magis vel minùs participant. Ita videmus fales extractos ex cineribus clauellatis (quos vocant) seu ex vinearum aut fabarum sarmētis extractos, lōgè esse aciores, quàm qui ex aliis lignis. Quin imò sunt multa vegetabilium, quæ aut nihil, aut quàm exiguum falis continent: aut si aliquid sit, illud nulla acri qualitate erit præditum, ita vt causticum ex eo nullum conficere queas. At ex clauellato cinere, & reliquis suprà dictis, non tantùm sal acer, sed acerrimus elici potest. & in dies quoque ex eo caustica parari solent. Patet itaque fales non fieri à calore ignis, sed quod iam existat in rebus aqueo humore euaporato, in apertum dari. Pulchrè illud apparebit, si aquam cineribus affusam, quam exhalare intendis, identidem degustaueris. Nam quò plus aquæ fuerit exhaustum, eò salsa magis fiet aqua & contrà quò minùs, eò minùs falis aut acrimoniæ imprimet linguæ. Eadem prorsus ratione, sicut in diuersis lixiuorum generibus: fales plus vel minùs acres, salsi, acidi, acerbi, & amari conspiciuntur: Ita etiam in nobis pro diuersitate vegetabilium, aut animalium, ex quibus nutrimur. Ita vt vel hinc manifestum fiat considerantibus, quemadmodum ex cineribus clauellatis, vel sarmentorum vitis, omnium acerrimus & acutissimus sal elici

Q uij

soleat: quod plurimum eius infit in vino: ita quoque in homine euenire, qui plurimū vini ingurgitat. Et vt vini natura plus salis continet, quàm omnium reliquarū potionum: aqua verò omnium minimum. Ideò rectè ab omnibus sapientibus medicis, vino vt plurimum podagricis & calculosis interdicitur: iis præsertim, quorum mali causa deprehenditur esse à salsa aut acri aliqua materia, & non à gypsea, & solummodo frigida, boleari aut tophosa. His enim malum vinū generosum, & minùs tartareum aqua mediocriter dilutum præscribere, quàm merā aquam. Habenda est igitur temperamenti ratio. Nam siquidem mali, partiumque dispositio iam adfit, & exhibeatur quæ ei causæ morbi natura sunt similia, faciliè alliciuntur, quæ ipsi sunt homogenea. Idcirco cognitum fuit, vt supra in calidis articulorum doloribus ex salis acrimonia excitatis, vini vsum talibus obesse potius, quàm prodesse. Quod malum irriter potius, & alius ei supeditando materiam tartaream, eamque acrem ac pungentem.

Obiectio-
nes ex A-
rist. sentē-
tia.

At aiunt, fortè, qui hanc meam rationem oppugnant: ex opinione Aristotelis contra me argumentabuntur sic. Causam faldinis maris tribuit Aristoteles euaporationi tenuioris substantiæ maris, quæ fit à calore, atq; attractione radiorum solis. Sic illi quoque

que calore corporis nostri fieri eiusmodi falsedines inferent. Sed corruet utique hæc illorum obiectio, si simpliciter Aristoteli negauero, calorem solis, falsedinis maris esse causam: quin potius ita statuendum, Creatorem summum, postquam liquidum à sicco separasset, istud siccum non tam fuisse terram, quandam frigidam, siccam, aridam, aut simpliciter arenosam, qualem depingunt nobis: sed coniunctam cum principio, & balsamo naturæ, & ceu igni quodam vitali calido generante, atque conseruante: Quæ terra fuerit verè elementaris & pura, & de natura salis participans. Sic etiam liquidum illud, seu humidum, non purum putum & simplicem fuisse liquorè frigidum & humidum, sed lixiuum quoddam totius inferioris globi, quod ad sui & piscium conseruationem, atque ad ipsammet terram irrorandam intra viscera sua cõtinebat: salem- met ipsum balsamicum, & rerum omnium conseruato- rem. Nihil itaque huc facit, quod adferunt ex Aristotele, maris falsedinem fieri à calore solis. Nam sanè non fiat, si non sit prius, cum caloris non sit salem efficere, vt dictum est prius: at instabunt fortè eo ipso quod diximus ad salis confectionem opus esse incineratione: & per consequens calore cum id lixiuum artificiale, ex sale elicitur. Necessario quoque calore fit opus. Calcinationè enim

precedere oportere. Quapropter negari nō
posse causam generationis salis esse calo-
rem. Ideoque & rerū falsarum. Ad quod re-
spondendum consequentiam esse falsam.
Non enim procreat ignis quæcunque per i-
gnem manifesta fiunt, vt liquidè apparet in
destillationibus aquarum stillatitorum, at-
que oleorum, quæ ex lignis, herbis floribus,
seminibus, aliisque rebus platarum eliciun-
tur vi ignis: non tamen ab eo generantur:
sed à natura generata, ignis interuentu, ceu
medio atque sequestro, in apertum magis
dantur oculis nostris. Quod verò attinet ad
calcinationes, aut incinerationes, quæ fiunt
à calore vehementi, vel vi ignis: quis, quæso,
per eam alicuius rei generationem fieri, nisi
fortè cinerum velit, quamuis improprie, di-
cere ausit? Cur non corrumpere potius ca-
dem aiunt ignem, quem corruptorem cla-
mitant rerum omnium? Manifestantur per
ignem liquor, oleum, atque sal. quæ prius in
corpore, ceu principia hypostatica demersa
latebant: Manifestantur, inquam, separatis
partibus impuris, sæculētis, atque terrestri-
bus, aut aliis quoque humidioribus, atque
heterogenis quibusdam dissipatis, vt præ-
ptior, atque facilius fieri queat segregatio e-
ius, quod intus continetur: nempe id quod
est substantificum, homogeneum, & vt vno
verbo dicam, intimum, viuificum, atque cō-
stituens

stituens rei principium, qui sal est, usque ad-
eo terrestri, vel etiam humidiori parti inhe-
rens, ut non nisi vi ignis separari atque erui
queat: Necessarius itaque est ignis: ac ignis
interdum etiam salis violentus ad extractio-
nem salis est rebus faciliorem: non item ad
generationem eiusdem. Nam si sola calcina-
tio, etiam vehementissima, procrearet salē:
eiusque esset causa efficiens: sequeretur res
omnes calcinatas, esse salem, aut salas, vel
certē in salem conuerti posse. At cōtrarium
docet experientia. Quid enim caloris, aut i-
gnis vim perferat aut magis magisque ad-
ustum, aut calcinatū est quam lateres, quos
cōstat mera calcinatione esse factos. At pul-
ueris licet, affusaque aqua ponatur in
locum calidum, qui modus est eliciendi sa-
lis: lixiuum tamen nequicquam acedinis
acquiret, aut nihil, aut certē quā minimum
proliciet salis. Aut si aliquid etiam eliciat, il-
lud fixum esse existimandum est, quodque
iam inerat in ea terra, ex qua cōcti sunt late-
res: neutiquam verò ab igne progenitum.
Idem cēsendum est de ipsa calce viua, quā
scimus ex omnibus lapidibus aut calculis
neutiquam fieri posse: sed ex certis quibus-
dam, qui & sulphuris glutinosi, & salis fixi a-
liquid in se contineant. Adde quod nō sem-
per opus sit calcinatione forti, ac ne quidem
exigua, ad salis extractionem: quem in mul-

tis absque vlla aduisione elici posse compe-
rimus, vt patet in nitro, seu sale petræ, qui se-
paratur beneficio aquæ calidæ sæpius trans-
fusæ per terras pingues, cœmeteriorum, sta-
bulorum, columbariorum, aliorumque lo-
corum, quæ sua natura multum continent
illius salis nitrosulphurei. Aliud exemplum
manifestum, ad demonstrandum calcinatio-
nem vel calorem ignis non esse salis pro-
creatorem, tale est. Redige in cineres stipi-
tes cucurbitarum, melonum, cucumerum,
lactucæ, aut aliud quid simile, quod nõ mul-
tū salis in se contineat: deinde ex equali por-
tione farmentorum vitium aut fabarum iti-
dem cineres fac: quod vtique fiet aduisione:
ac ad cucurbitarum quidem stipites, multa
& vehemēti aduisione opus erit: ad farmē-
torum non item, quia promptè comburun-
tur, & in cineres abeunt. Calcina separatim,
si lubet, ampliùs, & quantum voles cineres
cucurbitarum, nec tamen vel grano salem
augebis. Nam perpetuò ex cinere vitium,
plurimum: ex cinere cucurbitarum, vel si-
milium, minimum elicies salis: Quod tamen
& id quantulum sit, acrimonia & vigore,
neutiquam respondebit. Cur ergo dicimus à
calcinatione, vel vi ignis salem produci: aut
Conclusio. ignem seu calorem esse salis genitorē. Con-
cludendum itaque, ignem, neque aduisionē
vllum genus salis, aut humoris salis posse
pro-

producere Nam ut iam diximus, nulla qualitas efficere potest substantiam: nec res quampiam dare potest id, quod non habet. Sed longius his inhaeremus, quam par est. At ita placuit, & necessarium utileque duxi ista paulò specialius diducere, cum plurimum conferant ad exactam fundamenti, omnisque causae materialis arthritidis, de qua potissimum hunc meum discursum institui, cognitionem. Nam hinc colligere est, quamnam sit vera generatio tartari, vel salis acris, acerbi, acidi pugnatis aut amarissimi quibus distinctae arthritidis species causantur. Causarum siquidem distinctio tenenda, ut morborum differentiam cognoscas atque intelligas. Quae, quam liquide pateat, ex differentiis salium tartarique, allatis, sapientes & candidi iudicabunt. nec amplius recurrent ad frigidum, calidum, humidum, vel siccum, ut vulgò scholis consuetum esse novimus.

Diversitas itaque tartari aut salis contenti in ipsis iuncturis arthritidis, atque dolorum etiam differentias facit. Hinc alij immansissimis doloribus torquentur: alij tolerabilibus: alij minimis, alij nullis. Ratio est, quia sal alius alio est acrior ac mordacior: alius amarior, alius mitior: alius fatuus prorsus atque insipidus. Quod de sale dico, intelligendum est de tartaro seu sale in tartaro comprehenso. Nam quando tartarum

Salis diversitas dolorum diversitatem facit.

dico, sub eo salem comprehendo: at non
 contra.

Sal in tar-
 taro com-
 prehendi-
 tur.

Actio autem & doloris causa proxima,
 est salis acrimonia, aut alia aliqua qualitas,
 articularū partibus sensibilibus noxia atq;
 infesta: nisi fortè tartarea materia, eousq;
 creuerit, vt vel asperitate, vel tensione, aliā-
 ve aliqua de causa, à duritie & copia profi-
 cisci solita, dolores moueat. Tartarum er-
 go congestum atque contentum in iunctu-
 ris, causa est proxima atque immediata ar-
 thritidis. Fiunt autem dolores arthritici
 communiter, vernis & autumnalibus tem-
 poribus, vt summus Hippocrates scribit.
 Quippe iis temporibus terra, calore solis
 viuifico, excitata, sinum suum aperit foecun-
 dum, vt balsamicos spiritus suos per natura-
 lem sublimationem, plantis omnibus com-
 municet, easq; semi sepultas, & veluti mor-
 tuas viuificet vegetetque vt reuiescant, at-
 que suos fructus vberrimos proferant. Tūc
 etiam res omnes, quæ in ea degunt, com-
 mouentur. Imò ipsa etiam vina, licet dilu-
 tissima & limpidissima turbari solent. Ita &
 sanguis & humores & spiritus corporis no-
 stri. Vnde fit, vt in vere crebrioribus simus
 obnoxij defluxionibus: quæ cum in arthri-
 ticis vt plurimū à serosis humoribus (quod
 vnus Fernelius obseruauit) nempe à falgino-
 so humorum lixiuio fiant, atque in ar-
 thri-

thriticorum iuncturas iam per se imbecillas
 facilius incumbant: causam coniunctam seu
 materiam tartaream vel augment, vel interdum
 ingenerant: aut iam generatam dissol-
 uunt, unde dolores ingeminantur. Haud se-
 cus enim ac calci affusa aqua, à qua sal calcis
 dissoluitur, & fit ardens quædam ebullitio.
 Ita analogia quadam & in iuncturis fieri ex-
 istimandum est. Defluxio itaque causa est
 quidem arthritidis, sed non proxima & im-
 mediata, sed accidentaria, quam Plato, sine
 qua non, appellat. Nam materia illa quæ in
 iuncturis continetur, aliquandiu otiosa ma-
 net, & non iam promptè dolores semper
 excitaret, nisi noua quædam accederet de-
 fluxio, quæ eam commoueret. Quemadmo-
 dum item iam aquæ copia, fusa calce atque
 lignata, paulo post cessat calor: & aqua rur-
 sus exhalata vel consumpta denuò indura-
 tur: ita fit in quibusdam arthriticis insulti-
 bus. Nam dum fluit materia in articulom,
 summus est dolor, ut pote defluxione, per-
 fusa calce tartari, & incensa: qua iam fluxa,
 & parte propter copiam humoris, dolorif-
 que vehemētiam in tumorem eleuata, pau-
 latim cessat dolor. Tum sensim euaporatur
 humiditas, vel à calore partis, vel à reme-
 diorum impositione: à quibus materia tar-
 tarea vel mitigatur, vel resoluitur & dissi-
 patur. Quod quàm rectè fiat à multis, dice-

tur in curatione.

Obiectio. At, inquiet aliquis, videmus interdum podagricos dolores infestare, etiam si nulla adsunt deflexionis indicia.

Solutio. Cui ita respondendum, hoc fieri tum quando materia iam digesta à natura, certis temporibus suos quasi fructus parit & profert: hoc est, suas evaporationes spirituales nitrosas, vitriolatas, aluminosas, aut eiusmodi alias: quæ acres atque pungentes (quales sunt spiritus salium aquæ fortis) tendones, ligamēta, cæterâsq; articularū partes sensibiles pūgūt atq; corrodūt, vnde acerrimi illi dolores, quos vulgò putāt à maligna quadam qualitate proficisci: vt nō desint, qui & malignā podagrā statuerint, quā tamē vix aliā puto, si non sint luis venereæ quædam reliquæ. Nam manifestus alioqui vapor est à materia excitatus, quæ per viam congestionis (vt loquuntur, & de qua supra aliquid dictum) in parte fuit accumulata, quam digerere nesciens, ipsa interim exaltata fit, vt & vires exerat, & symptomata podagrica producat.

Ius hereditarium quid sit.

Restat aliquid dicendum de illa causa antecedente quæ acquiritur, ceu iure quodam hereditario. quod ius nihil est aliud quàm *Stradon*, seu vis quædam seminalis impressa femini, quod parentes contribuunt ad generationem liberorum: vel, vt cum Hermeticis

ticis loquar, est impressio quædam tincturæ fixæ arthritidis in ipso semine, quod ideo suo tempore eisdem producit fructus, quales fuerunt in causa, seu typo generatæ, nempe alterutrius vel vtriusque parentis. Nam, ne mireris, & à matre hereditario quodam iure descendit podagra, vt liberi non tam bonorum quàm malorum interdum fiant heredes: eo quòd fœminæ, vt & maris semen de natura salis participet. Sal enim solus & vnicus ex tribus principiis hypostaticis est fixus atque firmus. Quapropter qui ab eius vitio fiunt morbi, radices fixas habent, ac proinde plerunque sunt hereditarij, vt lepra, calculus, arthritis & his similes.

Hereditarij morbi radices fixas habent à vitio salis.

Reliqui autem morbi, qui à principiorum fluxibilibus, aut volatilibus vitio, vt à mercurio vel sulphure procedunt, vt sunt omnes catharri & febres, haud ita facillè ad posterios pertingunt. Nam nec femina sua firmiter figunt, nec tam altas agunt radices: quòd tenaciùs impressas tincturas non habeant. Salis vel etiam sulphuris eiusmodi natura fixi, pulchrè elucescit in plantarum seminibus & radicibus: quarum si vel partes transplantent, facillimè tamen nouas agunt radices, atque regerminant: adeoque nouos edunt fructus. Quod neutiquam fiat de foliis aut floribus, in quibus liquor, aut mercurius volatilis, & sulphur siue oleum vola-

R

tile sedem habent. Sed sal fixus perpetuò cō-
tinetur in radice, & in quibusdam caulibus,
& surculis medullosis. At sulphur fixum in
femine. Quapropter ex his etiam transplan-
tantur omnia vegetabilia. At à mercuriali-
bus, quæ facillè euanescent, non item: Quem-
admodum nec à sulphure volatili præditis,
cuiusmodi sunt flores & nonnullorum fo-
lia.

Morbi pro-
prij qui
dicantur.

Morbi hi hæreditarij dicuntur proprij,
quia sponte & à prima origine nobis sunt
ingeniti, aut (vt verius loquamur) congeniti:
adeoque suapte natura in nobis pullulant.
nec opus est nouo aliquo semine ad eorum
productionem. Cæteri verò qui non iure
hæreditario nobis insunt, vocantur acciden-
tarij & acquisiti, quoniam transplantantur.
Transplantatio autem ista, est quoddã quasi
accidens generationis quòd facillè superue-
niat iis, in quibus est affinitas quædam se-
minis, cum natura illorum morborum, qui
hæreditarij sunt, vt arthritidis aut calculi &
vt proprij illi morbi originem trahunt à cau-
sa interna. Ita accidentarij ab externis, vt
crapula, venere, etcæ. Proprij sunt perma-
nentes, nisi fortè vt in declinationibus mor-
borum accidit, semen morbi prorsus exhau-
stum fuerit, in quibus enim parentibus tan-
dem morbi semina desinunt & ad finem
suum peruenerunt, senio cōfecto: nihil mor-
bidum

bidum transire potest in liberos hæreditario iure: quemadmodum ex leprosis parentibus, non sequitur semper leprosos nasci liberos, si semen lepræ in postremis parentibus extremo senio confectum exaruerit. Omni enim morbo suus præscriptus est terminus. Accidētarij seu acquisiti morbi, sunt transeuntes. At tanta est horū cū illis affinitas, atque similitudo, vt facillimè degenerēt in illos, ita vt effectu rei extrinsecus aduenientis, fiat effectus naturæ, seu vt loquuntur Græci ex affectu in *συστάσει* affectus in *εξέσει*. Haud secus namque ac radix balsami vitæ nostræ in perpetuo vigore conseruatur à perpetua illa irroratione aquæ vitæ illius generalis, atque purissimi balsami radicalis, qui in omnibus rebus alimentariis consistit, ac nobis per nutritionem ad conseruationem prorogationemque nostri impertitur, iuxta illud Hippocratis, ex iisdem nutri-mur, ex quibus constamus. Ita vicissim quando prædictus balsamus noster contaminatur à quadam admixtione impura rerum alimentariarum: fit vt plurimis morbis atque symptomatibus præbeant occasionem, & generationis causam: tantòque id magis, si vitale nostrum semen, atque principium vitæ nostræ fuerit inquinatum ab impuris istis tincturis, atque impressiõibus fixis, quæ morbos hæreditarios ingenerant per con-

tinuam illam propagationem, qua manifestè apparet vigor feminis earum.

Ratio trās-
plantatio-
nis mor-
borum.

Morbi contagiosi eximie nos docent rationem transmutationis morborum, quemadmodum & ij qui ætatibus sunt proprii, certisque temporibus aut locis inuadunt, ut non malè ituant, qui etiam morbis sua semina, suasq; radices inesse aiunt, quibus repullulent. Ecquid, quæso, similius, & magis ad mentem atque sententiam Hippocratis proferri pōt? Is enim scribit in libro suo de flatibus morborum omnium modū, vnum esse: nempe eum qui ex seminibus atque radicibus proficiscatur. Quicquid igitur in parentibus continetur, quod firma, eadēque spiritali impura, morbida, maligna tinctura seu impulsionē balsamum illud radicale, vitale semen, humanæque naturæ radicem afficere aut inficere potest, transplantatione hæreditaria malum in posteros transfert. At si morborum impura illa semina, non ita ad eò profundas radices egerint: Vel si balsamum humanum ad eò potenter non occupauerint: vel si ope naturæ, & interno illo balsamo separentur, vel artis ministerio ab externis remediorum specificis balsamis debellantur, aut etiam suum vitæ terminum assequuta fuerint: podagrici podagricos, leprosi leprofos non semper generant. Nam his medijs morborum radices fixæ, atque inqui-

inquinata eradicantur, impuraque semina purificantur, vel senio suo extinguuntur. Quæ morborum eradicatio, atque purificatio radicum, atque seminum infectorum, interdum fit beneficio terræ, nempe matricis mulierum robustarum, bono temperamento, optimaque valetudine præditarum. Vnde fit, ut licet patris semen eiusmodi vitio morbido sit inquinatum, istud tamen emendetur à vigore laudati balsami radicalis ipsius matris, ne à patre calculoso calculosi, aut arthritico, arthritici generentur. Et quod magis est etiam, tales generant interdum, qui ne his quidem morbis sint obnoxij, vel ad eos proni, atque proclives. Et è contra fieri potest, ut à patre sano, vegeto, & laudatum semen contribuente, proles tamen morbida, aut morbis hæreditariis obnoxia procreetur: nimirum patris semine concipiente vim illam malignam morborum, quibus mater diuexatur. Sanè verò semen tritici, licet laudatum alioqui, si in terram non bonam concipiatur, in zizaniam abit, aut certè frumentum illaudatum: quod tamen denuò coniectum in terram bonam, pristinam naturæ bonitatem acquiret. Hæc dicta sint in genere de natura atque essentia prædictorum morborum, magnam inter se affinitatem habentium, de arthritide, inquã, atque calculo. Dicta enim sunt differentia, partes affectæ, causæ

Quomodo
do fiat
morbosum
eradicatio.

Dogmaticorum
secta non est
distincta
ab Hermetica.

tam secundum opinionem dogmaticorum, quam hermeticorum : seu , vt melius dicamus, pure dogmaticorum , ne distinctas faciamus sectas, quæ re vera vna & eadem est, si bene intellecta vtriusque dogmata , candidè à doctis atque eruditis , æstimentur, & interpretationem sanam accipiant. Non enim is sum, qui vel huic, vel illi me addictum putari velim, aut esse schismaticus. Nequaquam verò : Sed pro ingenij modulo , iudicijque vel tantula , quam summus ille Genius concessit, sagacitate: omnia quæ possum probare , soleo : vt quod melius & veritati, atque vtilitati conducibilius arbitror, ac deprehendo retineam. Ea est enim philosophorum libertas, vt in nullius magistri verba iurent.

Prognosis.

Restaret nunc in theoria horum morborum , aliquid more nostro , de prognosticis dicere: Sed lubens illa prætereo, cum probe cognitum habeam, non multum solatij, aut iuuamenti ægro adfore. Quapropter nunc recto tramite ad curationem accedam, ac seu in tabula , per *σκιαγραφίαν* quædam proponamus omnes intentiones curatiuas , tam dogmaticorum, quam hermeticorum : atq; ostendamus in quo differant , & in quo conueniant. Mox vtrorumque *τεκμαρῶν διαπετυλιῶν* propositurus, primum remedia dogmaticorum tam generalia quam particularia,

ria,

ria, & tam interna, quàm externa exponam. Subiiciam deindè quæ sint specifica eorum remedia, eorùmque vsum & administrationem præter vulgi morem docebo.

Non agam hoc loco de cura calculi nisi in genere: licet de causis eius abunde discurrem. Illud enim factum à me, uti dictum, propter magnam vtriusque morbi affinitatem. Tradam itaque hoc loco potissimum curam arthritidis, calculi curationem specialem in quod sequitur consilium reseruaturus. Idque ne remedia diuersarum partium affectarum, iuxta se inuicem posita, aliquam parere queant confusionem.

Ergo de cura arthritidis, ex mente dogmaticorù acturus, primo loco proponam quasi ob oculos, illorum remedia omnia, quibus vtuntur ad domandam tanti morbi ferociam: sed hæcenus sine vlllo profectu, effatu digno, ut notum est omnibus: sed potissimum miseris podagricis. Quapropter operæ pretium me facturum arbitror, si ostendam, qua illi vtuntur methodo ad euincendum hunc morbum, cui tantopere hucusque insudarunt, ut iam factus sit quasi opprobrium non tantum medicorum, sed ipsiusmet etiam artis medicæ, iuxta illud poëtæ.

Tollere nodosam nescit medicina podagram.
Certè nescio quæ fundi nostrorum dog-

R iij

maticorum est calamitas. At in expositione eorundem medicamentorum, pro honore artis & artificis, aliquas descriptiones præter morē vulgi dabo: quas nō ex libris: sed maximo illo medicinæ volumine, ipsa, in quā, natura hausi, multaque inquisitione propria, & collatione cum celeberrimis medicis Europæis didici.

Curatio
eundam
dogm.

Arthritici itaque curam suscepturi dogmatici, duplici incedūt via. Nam & ad præcautionem respiciunt, & ad curationē perfectam. Præcautio debetur causæ antecedenti: Curatio coniuncta. Vtraque perficitur tribus illis celeberrimis organis: nempe diæta, pharmacia, & chirurgia. Incipientes itaque à præcautione, ante omnia exactam viuendi regulam præscribunt, quæ consistit in legitima administratione sex rerum non naturalium, quas vocant. De qua re quia libri ferè sunt pleni, & eandem quilibet vel à mediocriter experto, ac docto ingenio habere possit: idcirco his supersedebo: maximè cum sciam nobilissimum ægrum, cui hoc nostrū consilium dicatum est, talem esse, in quo & ratio præsideat in omnibus, & rationi appetitus obtemperet. Nec quod libet, sed quod licet: imò nec quod licet, at quod decet, expectet, flagitet, factitet. Adeoque omnes suas actiones ad temperantiam dirigat, vt de his ampli^o vel chartā offerere neutiquā sit op^o.

Sic

Sic ritè instituta diætetica viuendi regula, singulis annis bis purgant ægrum, Verempe, atque Autumno, quibus temporibus arthritides maximè pullulare solere, iã ex Hippocrate dictum est. Primùm autem intestina alluunt clystere aliquo emolliente: sequenti die propinant ægro minoratiuum eccoproticum, quod vocant ad expurgandam primam regionem corporis. Tale conficitur vel ex cassia cum pauco rhabarbaro, vel ex electuariis, diasebesten lenitio: catholico, aut simili aliquo in forma boli. Vel infusiones parant ex rhabarbaro, agarico & similibus cum decocto fennæ, prout fuerit natura ægrotantis: in quibus dissoluunt syrupum rosarum pallidarum ex nouem infusionibus, vel alium aliquem similem, qui expurget ferositates.

Pharmacia ad præcant.

His peractis transeunt ad præparationem humorum per cantium: in quibus itidem respiciunt ad temperamentum ægrotantis, & ad qualitatem arthritidis, sitne calida, vel frigida, biliosa an pituitosa. Nam causarum seu humorum peccantium diuersitates respicientes, singulos convenientibus remediis contemperant, atque ad expulsionem præparant: quod cognitum esse debet cuius medico. Ad quod præstandum parant apozemata, seu decocta ex radicibus oxylapathi, graminis, asparagi pro vna intentione, addi-

Humorã præparatio.

tis radicibus caryophyllatæ, helenij, aut si-
 milium pro altera, cum herbis eichoraceis,
 agrimonia, fumaria, betonica, qua arthriti-
 ca, capillaribus: feminibus ebuli, cardui be-
 nedicti, citrij, cum corticibus eiusdem, pas-
 fulis, liquiritia cum mirobal. citrinis, chepu-
 lis, floribus genistæ, primulæ veris, calendu-
 læ stæchados, violarum, borraginis, buglos-
 si, atque similibus: Ex quibus decocta parare
 iubent, aut in aqua, aut in sero aut hydrome-
 lite pro natura agrotantis, & potissimum
 morbi: respicientes interim ad hepatis, vel
 cerebri intemperaturæ emendationem, eo-
 rundemque roborationem. In prædicti de-
 cocti vncijs sedecim, plus minus, dissolunt
 aliquem syrupum conuenientem, vel sacca-
 rum cum paucis cinnamomo, vel sandalo ci-
 trino, ad dulcorationem atque gratiam: fit q̄
 apozema clarum & aromatizatum, vt in-
 quiunt, pro quatuor dosibus matutinis. Qui-
 bus sumptis, purgationem eradicantem in-
 stituunt ex electiue purgantibus, quæ vocât.
 Tales fieri solent ex decocto polypodij, car-
 thami, sennæ, singulorum ʒ ß. epithimi, se-
 minis anisi & florum cordialium quod suf-
 ficiat. In quo decocto infundunt rhab. ʒ ij.
 agar. ʒ iij. in expressione addunt syrupi ro-
 sati ʒ j. pro delicatioribus, aut sumunt syru-
 pum de cychorio cum rhab. aut rosarum pal-
 lidarum cum agarico: Cum decocto sennæ,
 si infu-

si infusionem facere nolint. In vniuersum autem sequentia parata habent, quæ dissoluere solent, in suis decoctis: vt, si pituita purganda sit, & mitiorem purgationem efficere velint, dissoluunt hieram puram, vel hieram cum agarico, diaphœnicum, diaturbith minus. Si valentius medicamentum reddere, sit animus, priorum loco addunt hieram compositam, electu. Indum maius, vel minus, diacarthami, diaturbith maius. Si purgandam censeant bilem, mitiora habent, calsiam extractam, elect. lenitiuum in diapr. simplex, diafebest. cathol. Valentiora, elect. de succo rosarum, elect. ros. Mef. elect. de psyllio, Catharticum Imperiale.

Cholagea.
ga.

Denique ad purgandam melancholiam mitiora habent Calsiam cum senna, diafenam. Valentiora, elect. de epithymo, Confect. hamech. trypheram Perficam, hieram Paccij. Si mixti humores vacuandi sunt: diuersa inter se mixta adiciunt in suis decoctis: atque ita portiones parât quatuor, quinque aut etiam sex vnciarum eradicantes, siue electiue purgantes humorem peccantem prioribus illis aut similibus apozematis preparatum. Qui suis ægris etiamnum magis placere cupiunt tabellas exhibent per se, vel ex suis decoctis, aut insculis dissolutas: cuiusmodi sunt tabellæ elect. de citro: de elect. ros. Mefua, vel diacarthami. Has & si-

Melanagea.
ga.

miles potiones ea dosi qua dictum est, exhibent. Sed quo cum successu norūt, qui tales hauserūt. Quantitas enim & qualitas ipsa nauseam creare solet: & vel odore fastidientas detestantur eiusmodi potiones arthritici ferè omnes, quotquot hactenus nouimus, aut vidimus. Sed nimirum digna sunt tam ingrata putida & diagrediata remedia, quæ prædicentur, quòd nauseam creare possint & vomitum, antequam degustentur: immo vel solo odore. Ausim addere & istud, solo aspectu. Norunt illud pharmacopœi, qui ne nihil egisse videantur, linteis aceto madidis, sua pocula argentea medicinalia ægrotanti propinanda obtegunt: vt si non verbis, at odore saltem fallant dubium. Quòd si & eò audaciæ, vel inuito etiam palato & ventriculo deuenerit, vt haustum illum hauserit æger, Dij boni! qui singultus, qui ructus, & quid non deliquorum misellum non premit! Pharmacopœus adstans, & rubore sepe & madore (si inconfirmatior fuerit) facie delibutus atque perfusus, ne medicamentum, quod fecit imperitante medico in nouas molestias miserum adducat, pomi frustula mastiganda præbet, sic falli putat stomachū & fauces. Animum addit spem faciens salutis futuræ. Sed quid fit? Nempe nouas turbas iam potio mouet in stomacho: quærit exitū. nusquam nisi per superna. Quapropter
ventri-

ventriculus hūc hospitem ferre nequiquam potens, contrahit se ad excutiendum iniquum colonum. Sed noua arte instructus, atque in procinctu stans, non amplius odoramenta atque gustui grata adhibet; sed ceu vi quadam naturam coerciturus, ouum frigidum palato, & collo extrinsecus apprimat, ne regurgitet quod infudit. Medicus adueniens propter ingentes ægri labores fortè vocatus, clysterem extemplo vel suppositorium subdi præcipit, vt statim descendat, quod exhibuit. At ego vel vnicum vomitum etiam decuplo conducibiliorem in eo casu duxerim, quàm vel octonas sedes. Denique quod ad eiusmodi potiones attinet, vel statim re intacta redduntur ab ægro, vel certè plus molestiæ quàm solatij bonis illis podagricis præstare solent. Quod si non in omnibus, certè in plerisque obseruare licet. Sed mittamus isthæc, & ad institutum redeamus.

Multi igitur quod tam impuris violentisque remediis vel nihil, aut parum tribuāt, vel quod benigniores in cura esse velint, malunt istarum purgationum diagrediatarum loco, parare decoctum fennæ, cum agarico & hermodactylis (qui peculiariter articulos respiciunt) ad quatuor vel quinque doses: in cuius quantitate colata dissoluunt syrupi de cichorio cum rhab. ℥ iij. vel ℥ v.

sicque præparant & purgant simul, idque
 per epicrasin, vt vocant. At quando vident
 egros naturas omnino abhorrere ab vsu
 potionum, tum vnicum est eis refugium ad
 pilullas. Ergo pro diuersitate humorum di-
 uersas præscribunt pilullas. Si calida sit ar-
 thritis, patiensque sit biliosus, atque delica-
 tissimæ naturæ, pilullas habent mitiores bi-
 lem expurgantes, vt pilullas de rhab. & sine
 quibus. Fortiores sunt aureæ & aggregati-
 uæ. Quapropter & robustioribus accom-
 modatæ. Puitosis humoribus, atque natu-
 ris delicatis, mitiores hæ conueniunt, pilul-
 læ de agarico, Arabicæ, de hiera cum agari-
 co, imperiales. Fortiores sunt sequentes for-
 tioribus naturis competentes, coccia, de
 sarcocolla, lucis. At si purgandi sint humo-
 res pertinaces, adusti atq; retorridi, mitiores
 has habent: Indas de fumaris. Fortiores has,
 de lapide lazuli, & de lapide armeno. Quod
 si etiam bilis & pituita simul, ac vna eadem-
 que opera sit purganda, profunt pilullæ de
 euphorbio & mezereo. Si pituita & melan-
 cholia, pilullæ de colocintide. At si omnes
 sint simul exturbandi humores, conducunt
 eas, quas de octo rebus appellât. Et ne quid
 omittatur, quod specificum videatur do-
 gmaticis, ad arthritidem supersunt adhuc
 pilullæ arthriticæ, scetidæ maiores & mi-
 nores, de hermodactylis, benedictæ, de o-
 popa-

Pilull. bile
 expurgoan-
 tes.

Pituitam
 expurgan-
 tes.

Bilis & pi-
 tuitam si-
 mul.

Pilullæ ar-
 thriticæ.

popanace, ad quas tanquam ad sacram quādam anchoram confugere solent, vt frustra sit hac in parte, qui de remediorum defectu conqueri velit. Nam & delicatis & robustis, & pituitosis, biliosis atque melancholicis electiuè purgantia, medicamenta dicata esse vides. Dosis autem eiusmodi pillularum est à ʒj. ad ʒiiij. Ex quibus formantur pillula nouem, septem aut quinque, prout faucium meatus ad deglutitionem fuerit pròptus & expeditus. Sed quod mirum semper in numero impari consistunt, argumento sumpto ab eo, quod ait Poeta,

Numero Deus impare gaudet.

Quasi verò & Dij ipsi imparitatem in medicinis, quarum authores esse perhibentur, spectari velint. Sed sunt qui & ratione aliqua naturali suffulti, inæqualitate positas aut fitas in ventriculo, vndique latera meliùs contingi, atque camini instar extergi sibi persuadeant. Præter prædicta purgantia omnia, sunt adhuc alia quibus dogmatici vtuntur, in delicatis & ditioribus, quos benignè & placidè sanare, iisdemque plurimum placere gaudent. Nam syropos faciunt magistrales, quos vocant, quorum usus est, ad morbos longos seu chronicos dictos: cuiusmodi est & arthritis, atque in iis corporibus, quæ frequenti purgatione indi-

Benigniora & gratiora remedia.

gent. Tales autem bis in anno præscribunt, nempe Vere & Autumno. Parantur ex eorundem aut similibus decoctis, quæ in apozemate prædicto citata sunt: vel ex succis depuratis herbarum atque florum convenientium, in quibus infunduntur aut decoquantur folia fennæ, hermodactyli cum tâtullo cinnamomi aut cariophyllorum, quod correctionis loco adiciunt. Quorum dein liquorem transcolatum cum sacchari sufficiente quantitate, coquunt: & circa media decoctionis affūdūt infusum rhabarbari factum in aqua cichorij: Sicque ad syrapi perfectionem coquunt, qui benignè admodum purgat sine vlla offensa ventriculi vel stomachi delicatissimi.

Remedia
quibus do-
gmatici
stomacho
prospiciūt.

Atque his absoluunt totam prophylacticam seu præcautionem, quod quidem faciat ad pharmaciam purgantium. Interim & stomacho prospiciunt, & quæ eundem roborare possunt, præscribunt. In quem scopum instituunt pilulas vsuales, quas vocant: quarum vsus est ante cibum singulis septimanis semel aut bis, prout plus aut minus stipata fuerint aluo: cuiusmodi sunt pilullæ de hiera simplici, pilullæ assaieret, elephanginæ aut similes. Nec intermittuntur pulueres digestiui, vt vocant, quos sumunt post pastum. Sed & diuersioni materiæ peccantis studentes, quidam hydrotica seu diaphore-

phoretica commendant, sed talia, quæ hepar non calefaciât, itémque diuretica, ad diuertendos & euacuandos superfluos humores per vrinas atque sudores. Alij solis frictioñibus matutinis contenti sunt. Ad partium verò affectarum roborationem, vtuntur lixiuis & lotionibus, quibus pedes & manus abluunt. Tales conficiunt ex decocto saluix, iux arthriticæ, betonicæ prinulæ veris, absynthij & similibus.

Iam quod ad chirurgiam attinet tertium ^{Chirur.} præcautionis organum, statim post minoratiuam tempore verno, vna vel altera interiecta die mittitur sanguis: aliquibus etiam autumnali, idque aliàs in brachio, aliàs in pede ex vena malleoli. Vtuntur & ad reuulsiones atque deriuationes causticis: applicatione cucurbitarum etiam cum scarificatione sæpius iteratarum.

Ecce omne mysterium, quo ad præcautionem vtuntur medici dogmatici: ac ij etiã qui ex illis doctiores habentur, atque exercitatiores, quique consilia sua ex arte præscribunt atque methodo.

At ego huic ipsi dogmaticorum legi obtemperans mitius, & paulò benignius tecum agam. Interim magis vtetur specificis, & quæ morbo huic si non penitus extirpare, frænum saltem iniicere queant: sed id ex Hippocratis præscripto, altiùs, tutiùs & iu-

cundiùs. Primùm itaque quod ad præcautionis præcipuum caput attinet: approbamus planè debitam ac legitimam diætæ, atque rerum sex non naturalium administrationem.

Humorù
præpara-
tio vera,
qualis.

Ad præparationem ergo humorum, loco oxymelitis simplicis, mellis rosati aut anthofati, fyrupi de betonica, de stœchade, & succo acetosæ, de succo borraginis, qui & præparationi humorum peccantium cum aquis conuenientibus ei partes principes (sed maximè hepar calidum) respicientibus prodesse possunt. Item loco apozematum, quæ in quatuor vel quinque dierum vsum præscribuntur, vt dictum est supra, quæ omnia parum prodesse possunt: cum eiusmodi remedium nihil aliud sit, quàm elixatio quædam simplex variarum rerum vt dictum depurata cum albumine oïi: quæque vel quatrduo facilè acefcatur aut corrumpatur, vt taceam de gustu nauseabundo, atque ingrato. Horum, inquam, tam syruperum quàm apozematum loco, suaserim ego præparari tibi hydromel quoddam simplex communi modo paratum, quod fieri potest in propria domo: in cuius libris sex bullient radices henule campanæ in talleolas dissectæ, ac medioeriter siccatæ ad solem, aut lentum calorem, ℥ ij. radices felicitis & acetosæ ana ℥ ii. ligni rosarum ℥ j. chamædrydum chamæpytis ana m. j.

m. j. macerentur & digerantur omnia per viginti quatuor horas ad lentum calorem: postea coquantur ad consumptionem tertie partis: addendo sub finem decoctionis floram verbasci, primulae veris, calendulae ana p. ij. colatur per manicam Hippocratis, aromatizentur tantillo cinnamomi, aut coriandri preparati cum succo citoniorum: transcoletur aliquoties per eandem manicam, donec dilutissimum euadat, & lucidissimum. De quo capies ℥ ij. in principio: postea sensim augebis dosim. Radix helenij aliquem amarorem huic hydromelliti conciliat, qui tamen non ita sit ingratus, quin consuetudine fiat gravior atque acceptior. Gratissimum est alioquin, & nulla nauseabunda qualitate molestum. Ad haec colore & luciditate refert vinum album. Quod si etiam gravior, ad gustum adiacere velis, & ad preparandos corrigendosque humores aptius: addes aliquot guttas spiritus vitrioli dulcorati, vel aciditatis sulphuris. Hoc enim ceu fermento acido naturae, melius fermentabuntur superfluitates tartareae, & ad expulsionem aptiores reddentur. Sed singulis hebdomadis hydromel hoc conficiendum: & singulis matutinis assumendum ad ℥ iij. vel ℥ iiij. tribus vel quatuor horis ante prandium, continuando, non ad quatuor vel quinque dies, uti solent vulgo: sed per plures menses, aut etiam annos.

Supra

S ij

Sicque perfectè detergentur viscera, vt stomachus & reliqua membra interiora, à tartareis & mucilaginosi impuritatibus, quæ tunicis eorum obhærescunt. Atque sic etiam vna & eadem opera corroborabuntur. Ita demum fluidi reddentur humores: atq; hoc ipsum est quod Hippocrates præcipit, quum dicit, *Vbi quis corpora purgare voluerit, oportet fluida prius facere.* At meherclè video paucos hodie nouisse quid sit illud *fluidum reddere.* Nam si, vt conuenit, talia reddantur. Vix leui pharmaco aliquo opus est ad exturbanda, vel fluida, vel quicquid humoris etiam peccantis restare possit. Semel namque natura victricem manum admouens, non cessat, donec omnem eiiciat hostem. Et boni isti tribus vel quatuor diebus id peragere tentant. Tentant sanè, nec efficiunt quod sperant. Nam vt fluida reddantur quæ intus latent morborum causæ tenaces, tempore opus est: & natura functionibus suis adiuuante, cum crassa difficulter moueantur ex medicorum decreto. Hoc autem non fit breui, sed arte, tempore, longa atque continuata viuendi ac medicandi industria: & quidem tali quæ nec partes prosternat, nec naturam frangat, aut molester, nec vllam effatu dignam, vel corpori, vel naturæ interiori creare possit molestiam. Sic medicandum est: sic expellendæ morborum causæ: sic denique

nique morbi sanandi: vt natura & vigor ille vitæ, verus morborum antagonista, atque expulſor conſeruetur. Quem, caue credas alium eſſe, quàm ipſammet naturam, ſeu baſamum naturæ, familiari, ſed interim efficaci remedio adiutum. Poſtquam ergo fluida reddita fuerint corpora: natura per ſe, per criſim, vt per aluum, per vrinas, per ſudores, aut alias vias excrementorum ſic ritè præparatorum, exitum molietur certis temporibus, ſed tum præcipuè, quando à moleſtantibus cauſis diuexata fuerit, ipſa interim artis & medicamenti ope victrice exiſtente. Immo vel abſque arte tandem hoſtem eiiciet, vbi vires nuperas recollegerit.

Ergo vt ad has operationes, purgante aliquo naturam promoueamus: hoc eſt impedimenta ſubleuemus: quo meliùs illud præſtare poſſit, purgans in eam rem præſcribemus: ſed facile illud, nec nauſeam mouens, interim ex dogmaticorum penu depromptum, ſed arte noſtra elaboratum.

In eodem igitur hydromelite ad lentum calorem per aliquot dies macerabis flores recentes violarum (nam tælia ſuis, hoc eſt conuenientibus temporibus paranda ſunt) perſicorum, roſarum pallidarum, florù prunorum ſylueſtrium, & purgans efficies gratū, quod abūdè ſeroſitates euacuabit. Quod ſi efficacius reddere voles, addes aliquid ra-

278 JOS. QUERC. CONSIL.

dicis mechoacam, in talleolas sectæ atque
siccata. Sed longiuscula opus est digestionem.
Nā hæc sola & vera est correctio eiusmodi
remediorum. Adiiicies tamen aliquid, si lu-
bet cinnamomi, aut seminis anisi in eadem
infusione, ut gratior fiat potio, atque corre-
ctior: cuius dosis est duarum unciarum, quæ
suffICIENTER purgabunt. Aut si virtutem e-
tiam augere lubet, & simul purgare effica-
citer atque benignè, humores crassos atque
serofos: aut etiam purgans specificum effi-
cere in hoc affectu: addes sennam, vel tur-
bith album & gummosum, aut hermoda-
ctylos, aut de singulis aliquid. At diu dige-
renda sunt in prædicto hydromelite ut di-
ctum est. Nam à calore extrinseco adiutus
calor interior, fermentari incipiet, digeri,
atque tandem bullire & depurari: sed longè
alio atque nobiliori modo, quàm in officii-
nis vulgò fieri consuetum, leui eaque mo-
mentanea ebullitione vnus semihoræ, aut
horæ integræ ad summum. Ebullitio siquidè
hæc atque digestio, non tam ab externo ca-
lore, quàm ab interno: Imò ab hoc vel mul-
tò etiam magis. Omne enim optimū, quod
à natura fit. Quid tum fiat, si natura artis ope
fuerit adiuta? Nimirum & coquetur & di-
geretur, & depurabitur: sed absque vlllo al-
bumine oui: fietque magna separatio impu-
ri, quod in fundo residebit, à puro limpido
atque

atque claro, quod vini diluti instar supernatabit. A tali medicina utique, nec nausea nec vomitus, nisi ei exorietur, cui vel nomē medicinæ exosum: At qui semel sumpserit: ille & gratiam commendabit, & effectū commendabiliōri sine dubio fruetur. Sic purgantur humores tutō atque iucundē fidem faciet ipsamet deiectio.

Tales purgationis rationes plurimas prope diem, tam vini quā hydromelitis formā dabimus in lucem, Deo vitam & vires concedente, in nostra pharmacopœa restituta, quam paramus, & vix, ac ne vix quidem, ab importunis amicorum extorsionibus, pro vltima (quam vocant) manu retinemus, iuris publici facturi, si Deo visum fuerit, hoc anno. Potes etiam prædicto hydromeliti suo tempore flores prunorum domesticorum addere. Itēque rosas muscatellinas. Nam his & excellentem & gratissimam efficies purgationem. Talia quippe aut similia in hydromelite (quod verum est nectar cœlestē à rore nimirum collectum) mācerata, quāvis calsia, quovis syrupo magistrali, quāvisve alia purgatione vel gratissima, visa sunt præstantiora: ut cessent hic syrups magistrales vbi istud adfit. Quod si syrups placeant, eorundem trademus descriptionem, in nostro prædicto libro. Porro à prædicta potione non opus est custodia, aut vt maneat domi:

S iij

sed liberè exire potes ad negotia. Placidè enim ad naturæ officium vocaberis, nulla vi nullaque naturæ prostratione: tantùm abest vt stomachus quicquam, vel aliud, vllùmve viscus ab ea patiatur. Sed continuato vsu opus est. Nam ita demum fluida reddentur corpora ad excretionem: malique ferocia, si vel altius radices egerit, domabitur, nec quicquam ab eo natura grauabitur. Nec dubito hanc meam sententiam, à quouis ingenio & candido medico approbatum iri: velint modò etiã quod vnicè opto & suadeo, relictis impuris & nauseam mouentibus apozematis huiusmodi artificiosioribus digestionibus, & medicamentorum præparationibus studere, atque vti. Norunt enim (nec nos fugit) in medio vsu istarum coctionum vulgarium, quæ tamen vix ad quatuor dierum spatium conseruabuntur, sæpè desistendum esse: quòd æger propter ingêtem, quam concepit, nauseam, vel dictu prouocabilem, fastidiat eiusmodi apozemata. Hoc autem non fit de hydromelito illo, aliisque tam præparantibus, quàm purgantibus quæ propediem publici iuris facere decreui, cum aliis rarissimis ac nobilissimis præparationibus omnis generis morbis accommodatis, docebo præclara extracta: electaria liquida, solida, corroborantia, purgantia, sed mitissimè, & vnius dragmæ

gmæ dosi, cum in vulgaribus, vel vnciæ vix
sufficiant: sed longius protrahor quàm spe-
speraram. Nec pœnitet tamen, qui tibi hæc
scribo, atq; suadeo. tibi, inquam, alteri mei,
quem colo, & veneror. Idcirco in hoc consi-
lio extra viam digressus sum consuetam:
quam tenere & sequi ipse tamen noui, si cõ-
sultum videatur ægro salutare: vti constabit
ex plurimis consultationibus, quas & breui
in lucem dabo. Nam & ibi constabit, non
semper lata incedendum esse via, qua currus
& equi transeunt: sed semitas interdum esse
breuiore, tutiores ac iucundiores. Saluta-
re & benignum quin etiam purgatiuum est
puluis noster Diasennæ. Concinnatus est ex
senna, ex crystallo tartari purgantis & acidu-
li, quæ duo basim constituunt. Adiectum est
aliquid sacchari & aromatum ad maiorem
gratiam: facillimè assumitur: est enim gra-
tus nec nauseam mouet, vt ne os quidem sit
colluendum, vel alia facienda, post purgan-
tia assumpta fieri solita. Dosis est à cochleari
femis, ad cochlear vnum argenteum pro
natura ægrotantis. Quo sumpto statim hau-
ries iusculum. Est enim familiare & egre-
gium purgans, naturæ tuæ conuenientissi-
mum. Non addo descriptionem. Est e-
nim artificiosa admodum, & laboriosa satis
prædicti crystalli præparatio: quam tamen
docebo in nostra prædicta pharmac. Por-

Puluis dia
sennæ
Querceta-
ni.

282 JOS. QUERC. CONSIL.

rò loco pilularum Elephanginarum, mastichinarum, de assaieret aut similium, quarum usus esse solet creber ante partus ad corroborationem ventriculi, atque hepatis, eorumque expurgationem à tartareis & viscidis impuritatibus. Harum, inquam, loco sequentes pilulas nostræ descriptionis suo tempore parare curabis.

℞ aloës succotrini optimi ac laudatissimi ex vesica ℥vj. aut lb. s. vel tantum, quantum lubet: quam redactam in puluerem immittes in matratium, seu cucurbitam vitreâ, affunde aquæ endiuivæ aut acetosæ, ut quatuor vel quinque digitos superemineat: pone in balneo maris calido, ac ferè bulliente, vase optimè clauso cum subere ac cera hyspanica. Stet ita per duos vel tres integros dies, & videbis aquam ab aloës essentia tinctam, & rubicundissimam rubini instar euadere, quâ lètè per inclinationem à fœcibus separabis, ne quod crassum est exeat simul. Liquorem effusum seorsim asserva in alembico probè clauso. Materiæ relictæ aliam affunde aquâ endiuivæ, sed non tantum quantum prius. Denuò digere ut ante: coloratam separa, priorique adiiice, ac rursus aliam affunde, donec aqua nullum amplius eliciat colorem. Et videbis residuum, quod est in fundo, arenæ instar aut cineris, in magna satis copia. Et ex media libra magis quàm tres uncia restabunt.

stabant : estque foex aloës inutilis, nec in aqua dissolvitur. Aquam omnem tinctam destilla per alembicum, aut permitte ut exhalet in patina argentea, carbonibus aut cineribus calidis imposita : donec materia restet crassitudine mellis : quæ erit lucidissima rubini instar, & maiori artificio atque iudicio præparata, quàm solet vulgo simplici illa ablutione, si vel centies abluatur. Quæ ablutio aut nihil, aut certè parum prodesse potest. Dicam & obesse posse, quum tenuior & nobilior eius pars ablutione possit separari. Hæc aloë sic rectè præparata erit basis nostrarum pilularum : quam pones in vitrum, affundendo suo tempore succi florum violarum optimè depurati in balneo maris (ut docebimus in nostra pharmacopœa restituta) ℥ iij. nisi necessitas urgeat. Expecta donec tota inspissetur in consistentiam aloës: quod ad calorem solis fieri potest. At si promptè perficere voles, exhalare facies aqueam humiditatem supra cineres, donec redeat in consistentiam mellis. Adde rursus succi primulæ veris optimè depurati, ℥ iij. aut si voles ut citius res peragatur, florum succos qui eodem tempore florent, simul & iunctim affundere potes. Item succi florū pruni domestici & sylvestris ℥ vj. succi rosarum pallidarum, succi florum cichorij ana ℥ viij. succi florū calendulæ ℥ iij. Omnes hi succi

probè depurati, aloë consistentiæ mellis affunde, vel simul plures, vel seorsim singulos, prout libuerit: Et subinde digere & coque ad lentum calorem, dum ad pristinam consistentiam redeat. Quod si in principio, aloës fuerint tantum vnciæ quatuor, iam ad decem adauctam eius massam videbis, ab extractis succorum quos adiecisti. Huic massæ adde foliorum fennæ electorum, & in tenuissimum puluerem redactorum ℥j. β. rhab. puluerisati minutissimè ℥j. myrrhæ ℥β. croci ℥j. β. macis ℥j. hos pulueres paulatim admisce prædictæ massæ optimè miscendo, & malaxando, addendo aliquid syrupi rosati solutiui, si opus sit, vt omnia redigantur in debitam massam pilullarum. De qua formabis pilullas duas magnitudine pisi, quas sumes paulò ante cibum, vel prædij, vel cœnæ, prout libuerit.

Eadem basis aloës misceri poterit cum succo esulæ, extracto fennæ, hermodactylorum, aliorumq; purgantium prædicto morbo præparatorum: & fiet specificum purgans pro arthritidis præcautione. dosis est pilullæ duæ, quæ sufficienter purgabunt.

Addam & descriptionem pilullarum mearum helleborinarum, antipodagricarum, quas voco. Nam & alias antepylepticas dictas parare soleo, & plures alias diuersis morbis accommodatas. Præstans est hoc reme-

remedium ad ipsam etiam arthritidem, hæreditariam aut inueteratam: & in qua vulgata remedia nihil proficiunt.

Accipe radicem helleb. nigri transplantati in aliquem hortum, vel qui in aliquo loco calidiore creuerit, non in montium iugis ℥ iij. depurentur optimè ab omni immunditie, atque terrestreitate. Bulliant integræ in mensura vini rubri optimi, in quo adde caryophyllorum seminum citri ana ℥. s. bulliant omnia simul in olla terrea vitreata per quartæ horæ spatium. Postea aufer vinum & radices ficcato ad ignem lentum: siccatas crassiusculè cõtunde. Similiter seorsim puluerisa crassiusculè hermodactylorū ℥ iij. pulpæ colochyntidis ℥ j. rad. angelicę & gentianæ, ana ℥ j. pulu. faniculæ, centaurij minoris & hyperici ana ℥ s. pulueris chamædryos, chamæpityos, florum primulæ veris & betonicæ ana ℥ vj. pulueris feminum cardui benedicti, acetosæ & sem. citri ana ℥ j. seminum anisi caryophyllorum ana ℥ s. croci, castorei electi ana ℥ iij. Omnes isti pulueres secundum artem probè inter se mixti ponantur in cucurbita vitrea ampla, affundendo feri lactis per distillationem facti quod satis sit, vt prædicti pulueres benè humectentur. quod videbis, si probè misceas in vase: tantum autem affundes, vt duos vel tres digitos superemineat. Claudatur & obturetur

286 Ios. QVERC. CONSIL.

vas probè, nec quid expirare valeat: & ponè ad digerendum in balneo maris per dies sex ad minùs. Postea liquorem effundes, & materiam intra linteamina coniectam torculari exprimes, vt omnis liquor substantificus extillet: quem digere in balneo calido, in vase optimè clauso, & materiam postea digere denuò, & purifica, atque omnem humiditatem exhalare permitte, donec residat consistentia crassitudine mellis: Ad cuius materiæ ℥vj. adde fennæ ℥ij. & fiat massa pilularum: quarum dosis ℥j. pro pauperibus. Sed pro te, tuæque conditionis hominibus, meliùs adhuc præparare oportet. Nã prædictus liquor, postquam rite fuerit digestus, infundendus in cucurbitam vitream cum recipiente, optimè iuncturis obfignatis, ne spiritus, qui subtilissimi sunt, exhalare possint: Pone ad ignem cinerum mediocrè, aut ad ignem balnei vaporosi, si meliùs efficere velis, donec omnia destillent ad siccitatem vsque. Liquorem extillatum serua in vase bene clauso: cum quo & saccaro rosato aut violato fit syrupus purgans præstantissimus. Sed vt fiant nostræ pilullæ helleborinæ, ita procedendum. Si prædicti liquoris fuerit libra vna, addes rhab. puluerisati ℥j. puluer. fennæ, agaris trochiscati & in puluerem redacti ana ℥vj. pulueris hermodact. ℥ss. masticis ℥ij. aromat. ros. Gabr. diamofchi

fchi dulcis ana ℥ iij. Omnibus his pulueribus probe mixtis, affundes prædictū liquorem, sensim imbibendo ad lētissimum calorem, donec prædicti pulueres omnem liquorem imbibierint. Adde sub finem essentia aloës præparata vt dictum, ℥ iij. & fiat massa pillularum, addendō sub finem inter malaxandum aliquid syrūpi myrtillorū. Diu ac multum malaxentur, & pistillo tundantur.

In podagra confirmata, aut in qua iam nodi fiunt, atque tophi datur ℥ j. ex qua duæ exiguæ pillulæ formantur, quas capiat singulis septimanis semel, superbibendo iusculū, in quo bullierit acetosa, borrago, buglossum, portulaca & his similes herba refrigerantes. Idque continuandum à Nouembri ad finem vsque Aprilis. Postea aduentante tempore æstiuo cessandum. Hoc remedium ad radicem vsque mali pertingit, & seruit tam præcautioni quàm curationi. Valent & eadem pillulæ in aliis plurimis morbis chronicis & contumacibus.

Pro diuertentibus & reuellentibus, nihil est quod addam. Quantum verò pertinet ad roborantia tam vniuersalia, quàm particularia, nos loco conditorum, opiatarum, tabellarum, quas formulas omnes præscribere possemus, vt respicerent cerebrū, hepar, ventriculū, aliásque partes quæ roborandæ sunt in hoc affectu. Item loco puluerum

Roboratio viscerum.

digestiuorum, qui parantur ex aniso, coryandro, preparato in succo cidoniorum, conferua rosarum siccarum, cinnamomo, saccharo rosato, & similibus, quæ plurimum valent ad roborandum ventriculum. Horum, inquam, omnium vice suademus vsum pulueris specifici, cuius vis sit efficax ad dissoluendas tartareas impuritates, mucositatesque stomachi seu ventriculi & viscerum nutrientis facultatis, in quibus causa materialis, & quasi minera arthritidis atque calculi (qui morbi per coagulationem fiunt) consistit ac generatur.

Cùm enim horum morborum generatio, vt dictum, fiat per coagulationem tartari & mucositatum, consequens vtique est, vt cura procedat à resoluentibus eiusmodi topicos tartareos. Ea autem fiunt ex remediis propriis atque specificis: quorum aliam vim habent resoluendi tartarum huius, aliam alterius generis & naturæ. Nam vt diuersa sunt tartarorum genera atque salium, ita & dissolutionum atque causarum dissoluentium. Res exemplo fiet illustrior. Gummi Arabicum dissoluitur in aqua: ratio est, quia est de natura aquea. Gummi tragacanthi, gummi cerasorum, prunorum item sunt aquosa: sed maiore opus est copia aquæ ad dissolutionem eorum. At mastix, thus, lacca, in aqua nunquam dissoluuntur. Nam quia

quia hæc gummi sunt de natura sulphuris, facilius dissoluuntur in oleis ut ipsummet sulphur. Quæ autem gummi partim sulphurea, partim aquosa, & de salis natura plurimum participant, ut ammoniacum, sagapenum, galbanum: ea cum spiritibus salis, ut cum vitriolato, acetoso spiritu, in ipso aceto vini contento dissoluntur: aut simili aliquo alio spiritu acetoso, partim mercuriali, partim sulphureo. Hinc patet, in quo consistat dissolendi vis. Patet etiam non omnia purgantia conferre ad dissolutionem, & per consequens euacuationem tartari, ut frustra sint, qui febribus quartanis, aliisque morbis pertinacibus, varia medicamentorum genera sine vilo discrimine præscribunt: cum plurimis ex iis non sit vis particularis & specifica resoluendi atque deturbandi tartareas materias & mucositates compactas. Quinimò talium usu pertinaci, ex quartana simplici faciunt duplicem, aut triplicem. Ratio est, quia non dissolunt gummosas viscositates, cum conuenientia non adhibeant: nec naturam iuuant, sed lædunt potius, atque insultus febriles ingeminant. Nam gummi quoddam est tartareum, quod visceribus inhæret, & vnoquoque quatri-duo spiritus suos nitrosulphureos exaltans, quartanariorum symptomatum vera est & immediata causa. Quod gummi tartareum

cum gummi tartareo dissoluitur, & ebibitur, deletur febris. Nam in similibus potius quærenda est sanitas, seu morbi curatio, quàm in dissimilibus aut contrariis & repugnantibus. Hæc est Chymicorum opinio, quæ verbo solum & non re à dogmaticorum opinione differt: cum ad vnum & eundemmet finem vergant ambæ sententiæ. Nam si causæ habeatur ratio, in simili remedium quæres, vt iam diximus de febre quartana. Si effectum ex causa respicias, cõtrariis eam propulsabis. Sic calculus à tartaro, seu sale coagulato factus, curabitur, sale quidem, sed resoluente. Arthritis quinetiam à salibus tartareis acribus ac corrosiuis genita, salibus curabitur lenitiuis & consolidatiuis. Simili ratione in morbis sulphureis à sulphuribus rerû petenda sunt remedia. Sed sulphuri inflammatorio febrem excitanti opponitur sulphur acidum, vitriolatum: quod summè refrigerat: sulphureosque illos commotos spiritus coagulat & compescit. Atque hoc modo & similia similibus curantur, & contraria contrariis debellantur. At merentur sanè hæ contemplationes, quibus omnes veri medici diligenter incumbant. De quibus pluribus agemus in opere nostro, De recondita rerum natura, artisque mysteriis. Ista tantum *παχυλῶς ἢ παρέρχῳς*, hoc loco aspersa sint. At in vniuersa ista cõtemplatione

ne

ne cogit quidem parum digredi ratio à dogmaticorum principiis & fundamentis, donec vel meliora ostendant, vel hæc nostra solidis rationibus euertant. Nam, inquit illi, in cura arthriticorum & aliis morbis similibus, humores crassos & coagulatos, attenuandos esse: quam attenuationem, attentant calidis & potenter siccantibus. Quid fit? Loco resolutionis quam intendunt, indurat & cogunt magis, à medicamēti nimirum calore resolvente ac dissipante, euacuato eo quod aqueum est & tenuius. Hinc tophi, hinc nodi, quos rectius à medicamento causatos dicas, quàm ab ipsa defluxione, quæ non potest esse alia quàm liquida. Nam dissolutio eiusmodi tartaræ materiæ, non consistit vel in vi caloris, vel in facultate attenuante: sed est virtus quædam propria ac specifica, quæ etiam dissoluere potest. Vnde videmus id quod dissoluit aurum, non dissoluere argentum: & vicissim quod dissoluit argentum, non dissoluere aurum. Nec vlla est aqua fortis, quæ sulphur dissoluendi vim habeat, quod tamen cum metallorum duritie non est conferendū: At ab oleo dissolui potest, quod & illud sit de natura oleosa atque sulphurea. Quapropter infinita prope modum dissoluentium genera esse in natura existimandum est: quorum disquisitioni, & causis, doctis incumbendum suadeo. Ne-

que enim sat est nouisse effectus & τὸ 77, seu ad oculum vidisse : sed pergendum ulterius, atque deueniendum ad τὸ 8077: ad causas, inquam & rationes. Id quod inter meæ sortis ac conditionis philosophos, me non vltimū præstitisse profiteor. Nam quicumque cognouerit dissolutiones rerum, nouit & earundem compositiones, & anatomiam vitalem seu internam, & non tantum externam seu superficialiam.

Sed reassumo pulverem, de quo dicere aggressus, & iam ferè minùs digressus sum. Is enim insignem habet vim dissoluendi propter sale alkali mordacem, atque pungentem, quem continet aron, quæ basis est & præcipuum ingrediens eiusdem pulueris. Ergo in principio veris, quando aron germinare incipit : & radix eius sale naturæ est referta, quo vegetetur eius species: tum colliges eiusdem radicis quantum voles: mundetur optimè à terra: sed cautione opus est. Nam si importuniùs atteratur manibus, vesicas excitat. Probè mundatam & leuiter exiccatam, pones in ollam paruum vitream, aut in vitrum, affundendo vinum albū, vt supernatet aliquot digitos: atque ita macerari, fines in loco frigido per totam diem. Tum separa istud vinum, quod iam magnā eius salis partem extraxit; & aliud affunde, donec prædictum vinum, non amplius pun-

gens

gens aut mordicans euadat: quod lingua facile percipies. Quo facto radices siccabis, & deprehendes non amplius tanta mordacitate esse præditas, vt linguam lædere valeant. Radicis huius ita præparatæ accipe ℥ ij. pulueris acori vulgaris communi modo præparati ℥ j. pulueris florum betonicæ ℥ β. lapillorum qui in cancri reperuntur, quos oculos cancri vocant ℥ ij. cinnamomi ℥ j. β. Omnia optimè puluerifata cum sacchari rosati quantitate ad libitum misceantur vt gratiora sint, fiat puluis: de quo capias manè cochlear semis: idque alternis diebus, vt vno videlicet alternorum prædictum sumas puluerem, altero hydromel superiùs descriptũ. Sed non desistendum ab vsu. Nam ita dissoluentur tophi tartarei, qui iam sunt coagulati, & prohibebunt eorundem coagulationem atque generationem. Valet certè plurimum idem puluis ad calculos quoque, cuius etiam vsus esse potest ad præcautionem.

Hactenus de cura arthritidis prophylactica dixisse sufficiat, in qua fortè longiores fuimus quàm decebat: sed ita placuit tua causa, & quòd hoc ipso consilio & remediorum formulis præcaueri possint omnis generis morbi, qui fiunt per coagulationem materiæ tartaræ, quorum innumerus est numerus. Credo tamen nihil hinc superflue

dictum fuisse, & quod non mereatur intelligi ab omnibus veris medicis Asclepiadæis. Si qui sint alij, quibus ista non sapiant non moror, nec multum curo: mihi modò sat sit, in tuam gratiam hæc conscripta, si tibi arriiserint, quem optimum habeo & veneror patronum. Nam hîc mihi scopus est vt te instruam specialius in omnibus, quæ ad consolationem & placitum aliquid cõferre possint, & vt quasi videas ad oculum, & causas morbi, qui te nunc habet, & eiusdem remedia.

Restat nunc itaque vt aliquid etiam dicamus de therapêtica, vel curatiua, quæ malum præsens respicit, seu symptoma dolorificum, quod miserè sæpe miseros torquet & lancinat. Dolor sanè vehemens arthriticus est, qui etiã annumeratur inter atrocissima symptomata quæ ægros affligere solêt. Nul- lum enim symptoma aliud æquè egrum molestat sicut vehemens dolor, vt ipse testatur Galenus. Dolor quippe etiam animi deliquia, inflammationes, abscessus, febrésque inferre potest, & solet, vt docent Hipp. & Gal. plurib. in locis. Præterea vires dissoluit, prohibetque membra à suis functionibus seu operationibus. ex 2. prognost. com. 7. Eadem grauissima symptomata, quæ dolores consequi solent, coegerunt Galenum, vt sua methodo nobis consulens in hæc verba
procu-

proruperit, Satius esse multo, inquit, quicquam ægris exhibere, quod dolorem lenire & demulcere possit, quam in asperis aut aliis quibusve affectum demulcentibus auxiliis perseverare. Quapropter in dolore arthritico, summopere infestante dolore, omnes indicationes nostræ curatiuæ eò collimare debent, ut sedetur dolor, qui interdum non tantum symptoma est: sed morbus ipse, & grauiorum symptomatum fit causa.

Sed cum de dolore doctrina, à priscis philosophis & medicis adhuc non sit nobis satis enucleatè proposita, nostrique dogmatici longè à scopo aberrasse videantur, par est de eo, & nos aliquid dicere, ne quid intactum nobis excidat. Docent dogmatici dolorem, tristem esse sensationem à subita & violenta mutatione factam, sensui tantum tactus propriam. Nam in partibus tantum sentiētibus hanc affectionem doloris repositam esse volunt: Verum quid sit illud quod sentiat in parte aut membro, non exprimunt. Istius autem sensationis causam esse volunt alterationem, & solutionem continui. Alterationem quidem fieri ab intemperie qualitatum elementarium: Solutionem verò continui, ab incisione ferri, adustione ignis, & acris humoribus corrodentibus vel inflāmantibus, & id genus aliis. Humores eiusmodi volunt secunda illa corporis elemen-

ta, sanguinem, pituitam, & utramque bilem, sese in diuersas figuras instar alterius Prothei conuertentia. Vbi adhuc hærent, quum non explicent, quid sit illud quod tam acutum sensum habet sentiendi. Et si enim veras causas doloris afferrent, verèque affirmare possint corpus esse quod patitur. Quum tamen cadauer formam adhuc & substantiam corporis retinens, omnem tamen sensum deposuerit, vt dolori anplius non sit obnoxium: sequitur aliquid esse in corpore aliud, quàm crassam illam corporis materiã, quod sentit, & corpori omnem sentiendi facultatem impertitur: Quid illud autem sit, norunt hermetici: Qui (vt dogmatici) agnoscunt quidem materiam & formam corporis: sed virtutes omnes vitales, non crassæ illi materiæ adscribunt, sed spiritali substantiæ. Triplicem igitur hominis agnoscunt esse substantiam, vnam terrestrem & elementarem, alteram astralem & cœlestem, tertiam verò diuinam, de qua hac vltima hîc nobis sermo non est futurus. Terrestris aut elementaris corpori materiam substernit. Astralis verò substantiam spiritualem, quæ balsamus vitæ est, in quo vita, ratione & vi spirituum, astralium facultates omnes toti corpori ubique suppeditat. Cum igitur in vita positæ sint eiusmodi vires omnes: vita verò constet spiritali balsamo: sequitur in spiritibus
balsami

balsami, omnes facultates corporis esse reconditas. Ergo & illa vis sentiendi in illis posita est. Quid est igitur quod sentit & do-^{Quid sit quod do-}let? Spiritus scilicet ille astralis per totum ^{let.} corpus diffusus, qui omnes etiam alias corporis functiones per sua instrumenta obit. Ergo si spiritus patitur, à re corporea pati non potest, præterquam à sibi simili, hoc est à corpore spiritali, vel à spiritu corporali. Dum enim concurrunt spiritus corporei, inter se contrarij & repugnantes, turbas excitant, & bellum mouent: si quidem spiritus spiritui bellum infert, vt inimicus inimico: quales videmus esse venenosos spiritus, qui spiritibus nostris salutaribus vim inferentes, tandem vitam illis subtrahunt si fortiores fuerint. Sic calor alterans vt vocant dogmatici, si intentior est, igneis spiritibus suis, per cutem subit spiritus nostros, vbique per totam cutem diffusos (vt nulla sit cutis atomus quæ vita aut spiritu suo vitali careat,) ac nostros violentia sua offendit & lædit: Qui alioqui ignei spiritus, quum benigniores sunt & moderatiores, imminutum frigore, vel alia re nostrum calorem fouent, nedum destruant: vt non secus afficiantur nostri spiritus ab adurente calore, ac suffocatur vita nostra ciborum ingluuie, & nimia eorū copia. Quanquam præter quantitatem, alij cibi sua qualitate lædunt & molesti sunt.

298 Ios. QUERC. CONSIL.

Quod præstat vehementior calor, idem efficit ferrum, sed alio instrumento & alia proprietate: siquidem dum in corpus intruditur, harmoniam & compagem corporis quam spiritus corporis sustinent, dissuit: idcirco ipsos spiritus afficit ipsos vellicando & pungendo, illorum scilicet continuum soluendo & disseccando, qui soli vim sentiendi obtinent, eamque ex consortio corporis cum omnibus membris communicant. At quod varius sit dolor & multiplex, bene quidem dogmatici, quum diuersas species illius constituerant, ut alium pungentem, alium grauem, alium stimulantem, alium distendentem, alium ulcerosum, & id genus alios stabilierunt. Quod nascitur partim & diuersorum spirituum diuersis proprietatibus, partim ipsorum membrorum differentiis. Sed hæcenus de ea parte corporis, quæ verè dolorem sentit dictum sit quibus pauca præter ea quæ superius ubique conspersa sunt, de causis doloris adiiciemus: quarum cognitio veram sedationis doloris methodum suppeditabit. Causas diximus à dogmaticis referri ad qualitates elementorum quæ alterationem inducunt, & ad continui solutionem. Quod ad alterationem attinet, Galenus ex asperi & leui tactu dolorem inferri scripsit qui symptoma est tactus, idque contendit contra Archigenem, qui alia doloris principia & causas

causas ex Hippocrate statuebat, acerbū videlicet, acidum, austerum, mordax, dulce, falsum, amarum, & alia saporum nomina, quæ suis proprietatibus sensum tactus afficiant, prout natura spiritus eorum, vel violentior vel moderatior existit. Quod videre est in saporibus linguæ admotis. Quamuis enim tactum omnibus sensibus communē esse apud philosophos, tum Peripateticos tum Platonicos in confesso sit: neque vllam actionem nec passionem sine ipso tactu fieri posse, affirmant: sapes tamen acres, acidos, austeros, falsos linguæ dolores inferre etiam differentes ipsi nō negabunt: quum id quotidiana experientia comprobet. Etenim ex re acri, vt à fumo oculi dolent, & lacrymas emittere coguntur, atque inde ophthalmiæ plerunque generantur: ex falsa à cerebro in tracheam arteriam aut fauces destillatione, doloribus etiam acerrimis illæ partes conflictantur. Galenus igitur immemor, quòd vel ipse Hippocrates, febrium differentias, quæ tactu ipso dignoscuntur, mordaces appellasset, acutas & falsuginosas, iniuste Archigenē accusauit, quod dolorū differentias saporum nominibus manifestas reddiderit. eisque nomina, ex saporum differentiis desumpta accommodarit. Discrepantes meherclè adeo sunt inter dogmaticos de dolorum causis sententiæ, vt illud quod in

dolore sentitur, haecenus incognitum illis fuisse scripserit Bentius. Conciliator enim ut & ipse Bentius disputabant num dolor sit passio tactus sensusve communis; an imaginatiuæ imperfectæ, sensui exteriori coniunctæ. Doctus Scaliger asseuerat dolorem non sentiri neque voluptatem, sed speciem quæ dolorem parit. Alij autumant dolorem non esse sensum, sed affectum seu passionem in appetitu ortam ex sensu. Cum enim sentimus, sequitur in appetitu affectus & passio. Animal enim in sentiendo laborat ut scribitur septimo Ethic. Sentire autem pati est, ut secundo De anima opinatur Auerrhoës. In hoc tam inconstanti & fluctuoso Oceano ad portum tranquillum, & tutum hermeticum me confero, atque cum illis constantiter asseuero, dolores in vniuersum omnes à spiritibus salum resolutis proficisci, in quibus saporum dona & proprietates adesse alibi diximus. Facilius enim intelligitur dolores quosdam colicos ex acetosissimis, acerbissimis & acutissimis salium tincturis per omnia penetrantibus proficisci, quam si ex frigiditate (quæ tanta in viuente vix esse potest, ut tam immanes dolores ciere possit) vel ex siccitate eos oriri dicamus. Notum est acida valde dentes & gingiuas dolentes reddere: salsa verò & acria oculos, linguam, palatum ut iam diximus. Similes igitur dolores in

res in aliis quoque partibus fieri, ex simili-
 bus causis non est dubitandum: quarum a-
 crimoniam & erosionem vera causa dolorum
 ex dogmaticorum sententia excitatur: cum
 galenus scripserit multis in locis, nihil in-
 ferre dolorem posse, nisi idem solvere con-
 tinuum valeat. At verò sapes qui non sunt
 extremi, dolores non inferunt, etsi tactu
 sentiantur, quales sunt dulces nutritiui, mi-
 tēsque potius quàm corrosiui, aut vlcera-
 tes. Caterùm loca, quæ intensissimis dolo-
 ribus afficiuntur, confluentiam habent cum
 salibus potentissimis, vt orificium ventricu-
 li, intestina, vesica, ipsique articuli, de quibus
 nunc agimus. Continent enim mucilagines,
 in quibus spiritus salium acutissimi & extre-
 mi sæpe latent: tandēque post longam di-
 gestionem separantur, atque effervescentias
 suas pariant: sicque dolores isti arthritici
 prodeunt in iuncturis: similēsque dolores
 in aliis partibus, vt hemicraniam in capite, o-
 rexes in ventriculo, dysenteriam in intestinis,
 ardores urinæ in vesica inde efflorescunt. At
 viscera quia non habent magnam salium tin-
 cturam, magisque de mercuriali & natura
 sulphurea participant, tantis doloribus haud
 afficiuntur. Qui verò dolores fiunt ab iniu-
 riis externis, vt à contusione, sectione, vltio-
 ne, caustione vel refrigeratione, toto ge-
 nere à prædictis differunt, quòd non fiant à

tincturis, seu qualitibus vitalibus in corpore existentibus: sed à qualitibus externis & mortuis producantur. Cognita verè dolorum causa cum partibus dolentibus simul intellectis, vt supra demonstratum est, veræ anodynæ, dolorumque sedantes inuestigari poterunt. Atque dolores ex salium acrimæ vel coagulatione, vel resolutione aut effervescentia subortos cum salibus, tanquã specificis anodynis medicandos esse ediscet qui hoc nesciunt, vel scire nolunt. Spiritus enim Salis vitriolati exaltatus, acerrimus, acutissimus non solum cum liquore aliquo anodyno, suæ acri qualitati contrario contemperabitur: imò etiam cum sale vel oleo tartari acerrimo & acutissimo, ita vt ex illorũ mixtione, à quadam antipathia, alter alterius acrimoniam ita absumat contemperetque, vt ex his, vel per se exhibitis, vel cum pauco saccharo commixtis fiat medicina vel syrupus suavis gustu, & valde gratus atque potabilis ad febres omnes intermittentes, icteritias, cachexias, hydropes, vt ad roboranda, & ab obstructionibus liberanda, nutritioni famulantia viscera, vtilissimus. Atque hæc sunt à fundamentis medicinæ hermeticæ, veræq; medicinæ Hippocraticæ deprõpta: quæ qui luscus aut lusciosus videre & faber fabrilia tractans mentis oculis contemplari negligit, meretur sanè vt in cæcitate sua, & caligi-

caliginosa inscitia relinquatur.

Porro omnia remedia, quæ dolorem sedare possunt, secundum doctrinam dogmaticorum (quos merito semper præfero & honore prosequor) sunt in triplici differentia. Alia enim sunt paregorica: alia anodyna: alia narcotica.

Paregorica sunt ex eorum sententia, quæ *ὑποπαιδιῶν* mutant, quæque qualitate contraria causam morbificam oppugnant: ut quando ad intemperiem calidam applicant frigida, aut refrigerandi vim habentia, ad frigidam calida.

Anodyna dicuntur ea quæ verè dolores sedant: quibus resoluendi tribuit facultatem Galenus: quæ tenui sunt substantia, calida primo gradu, & ita temperata, ut familiaritate elementorum, naturæ partium consentiât: cuiusmodi sunt butyrum, lac, & pinguedines omnium animalium tam terrestrium quam aëreorum & aquatiliū. Inter animalia terrestria, axungia taxi, vulpis, ursæ, felis, cuniculi meliores habentur. Sed his omnibus præfertur axungia humana. Inter aves pinguedo gallinæ & anatis primas tenent. Ex piscibus præferunt axungiam anguille, cuius usus proinde vulgatissimus est. Inter olea commendantur composita sequentia, oleum catellorum, lumbricorum: Inter alia olea, oleum visci pomorum sim-

plex & compositum, quod ante plures annos descripsimus in libro nostro De preparatione spagyrica, & in sclopetario. Item olea chamæmeli, liliorum, florum sambuci, florum verbasci, amigdalorum dulcium, feminum papaueris albi. hæc præ aliis celebrantur. Inter semina sunt semen lini fenugræci, maluæ, bismaluæ, cotoneorum psyllij, & eorum mucilagines, quæ in officinis elici solent. Inter farinas sunt farina prædictorum seminum, farina hordei & avenæ.

Narcoti.
ca.

Superest ut addamus aliquid de tertio ordine, qui narcoticorum est. Narcotica vocant dogmatici, quod stupefaciant, ut opium, cicuta, mandragora: qualia existimant esse summè frigida: & improprie dicuntur à Græcis, *υπνωτικα*, seu somnum inducentia, quum pro somno veterum inducant atque stuporem, ut & summè frigida: verum non quatenus talia, ut sentiunt vulgò. Nam ita & ab aqua hoc fiat, niue aut glaciæ, quæ summè sunt frigida: quod earum rerum vapor aut halitus, seu fœtidus odor ad cerebrum pertingens, eius actiones offuscet, obruat, & in veterum præcipitet. Adde quod ea ipsa calida potius sint dicenda, quam summè frigida, quod, præter euaporandi vim quam habent, sint oleaginosa atque sulphurea, ut patebit ea rectius intuenti: qui reperiet ex similibus, papaueris, hyoscyami oleum

oleum elici flagrans, flammamque concipiens. Sed de his ex veris fundamentis disputabimus alibi.

Ex prædictis omnibus, tam paregoricis, quam anodynis & narcoticis, parantur variae formulae remediorum, ad sedandos dolores accommodatorum, ut sunt olea, unguenta, linimenta, cataplasmata, embrocationes, fomenta, & similia, quæ partibus dolentibus applicata dolores sedant, ut aiunt: aut quod qualitate prædita sunt contraria causa morbi: quod paregoricorum proprium est: aut quod offuscant, & quasi auferant sensus. Eiusmodi sunt narcotica: aut propter magnam similitudinem atque familiaritatem cum partibus, quæ calorem contemperant: quod anodynorum est. Omnia ista remedia dolorem sedantia, deprompta ex familia vegetabilium, & animalium, pertinent ad therapeuticam, & administrantur tum quando malum est præsens, dolorisque urget necessitas. Et quanquam ex Galeni præscripto iam dictum sit, in magnis doloribus & cruciatibus, statim ad compescendos eos animum esse adhibendum, relictis etiam aut postpositis tantisper aliis intentionibus, donec doloris carnificina cesset. Nihilominus tamen sunt inter dogmaticos nec infirmi quidam, qui tamen volunt semper generalia præire particularibus atque topicis.

Quapropter etiam tum quando dolor premit, ægrum purgant: aliquo leniente. Præterea frequentes iniiciunt clysteres, ac in summis & intolerabilibus cruciatibus, tandem etiam recurrunt ad venæ sectionem: quam tantopere tot locis Galenus celebrat ad sedationem doloris. Ergo si dolor fuerit in pedibus, aut genibus, sanguinem mittunt ex basilica, aut mediana brachij dextri, aut sinistri: in qua & lienarem secant. Si in brachiis aut manibus dolor infestet, venam saphenam aperiendam præcipiunt: & conferre affirmant multum eiusmodi sanguinis missiones in tempore factas in omnibus doloribus, maxime verò in temperamentis biliosis & melancholicis, quibus etiam speciatim hæmorrhoidas prouocant cum sanguifugis.

Probo autem omnes intentiones generales, atque scopos, quos suscipere possunt docti & experti medici: quorum sine dubio plurimos præstantissimos ac eruditissimos, in summa illa totius orbis Republica: cui nihil minus deesse scio, quàm viros prudentes excellentique doctrina atque experientia præditos medicos, à quibus credo te iam sapè leuamina accepisse. Interim non video, quid gratius atque vtilius ægro adferri possit, quàm certum & tutum leuamè, tum quâdo maxime excruciat, & in eum carnifici-

nam

nā exercet dolor. Hic clamat, hīc opē poscit
 æger. Quid sit? Accurrunt medici plerique,
 & cataplasmata applicant confecta ex mica
 panis cum lacte & croco, addito pulvere ro-
 farum & chamæmeli, fiuntq; varię formę ex
 supradictis rebus ad sedationem doloris.
 Sed quali id fiat cum ægri leuatione, norunt
 miseri arthritici, & lugent. Nam ista omnia
 vanē, & sine vllō profectu. Ipse verò medi-
 cus astans, non minū sępe rubore suffundi-
 tur, & pudore, quā eger ipse dolore. Quod
 videns dolore pressus, relicto sępe medico,
 alioqui docto, ad extrema recurrit: & nunc
 opem ab ignorantissimo quodam rustico,
 nūc à Iudeo, nunc ab empirico nescio quo,
 nunc à vetula reposeit: secreta existimans,
 quę ab ignaris proficiscuntur: quasi à quo-
 dam, nescio quo genio ipsi essent inspirata.
 Et dolendum sanē unicuique, se medicum
 profitenti statim credi: cum in nullō men-
 dacio periculum sit maius. Sed mundus vult
 decipi, decipiatur ergo.

Singula vulpino more modoque patent.

Singula vulpino tegmine tecta, latent.

Quapropter adhibentur interdum res, re-
 mediorum loco, quarum nec vis, vel virtus,
 vel facultas talia præstandi, nec ratio vlla
 inest. Ideo dico, vt ostendam in eiusmodi
 paregoricis, nullam aut exiguam esse dolo-
 res sedandi certitudinem, quacunque tamen

forma & modo fuerint administrata.

Quod si præ doloris ferocia necessitas cogat (ut sæpe ac nimis fit) recurrere ad narcotica: illaque non aliter nec maiori artificio administrata, quam solent vulgò tum interdum quidem sedatur dolor, sensu nimirum partis extincto. Sed ex podagrico tandem fit contractus & claudus. Quare eiusmodi narcoticorum electio, præparatio & adaptio artificiosa, summe necessaria est, ut his sanè rebus medico necessario incumbendum sit, si ægrorum saluti, & honori, & artis dignitati consultum velit. Perquirere igitur eum decet, quæ verè paregorica sunt, etiamsi non pugnet qualitate manifesta, ut vulgo possulant. Peruestiganda etiam, quæ proprie & effectū anodina sunt: nec magnopere respiciendum quid calorem contemperet: denique vera comparanda sunt narcotica, non stupescitiva, & quæ sensum auferant, quales ferè sunt opiatæ & mandragora, atque his similia: sed quæ verè narcotica sulphurea sunt discutientia ac resoluentia: qualia sunt, sales vitriolati, atque mercuriales: & si ad qualitatem respicias manifestam, potius calidæ quàm frigidæ potestatis. quæ remedia subito, & quasi incantamento quodam dolorem sedare possunt ad miraculum etiam usque tum ægri, tum eorum qui adstant. Sensus verò, ceu iucunditate quadam perfundunt,

dant, siue intro assumantur, siue extrinsecus applicentur, ut fateri cogatur æger, talem verè ac propriè esse medicinam dolorum: quale fuit quondam Nepenthes illud Helena. Contribuamus ergo & nos talètum nostrum nobis à Deo optimo maximo post diutinam peruestigationem, benignè concessum.

Remediorum interiorum vices abundè supplebit meū laudanum, quod iam à multis annis Nepenthes appellauī, propter eximias virtutes quas habet, non tantum ad sedandos dolores, sed etiam fluxiones sistendas, inflammationes prohibendas & extinguendas, &c. Dosis est granum vnicum magnitudine grani piperis minimi. Nimirum tale longè aliud comperies, quàm Philonium illud officinarum, aut pilulas de cynoglossō, aliàque his similia, quæ pro basi habent opium. Non quòd improbè opij vsum, quod scio etiam ingredi theriacam, quamuis longè aliter præparatum, velim, quàm fit à vulgo. Præparationem legitimam docebo alibi. At nostræ opiatæ longè sunt alterius naturæ, quæ potius sunt nitrosulphuræ, & per consequens calidæ potius quàm frigidæ, ut ex descriptione eiusdem facillè deprehendes. Describam autem hîc formulas quasdam verè anodinæ & paregoricæ, communes tamen atque desumptas ex schola dogmati-

310 Ios. QUERC. CONSIL.

corum: at quæ electione & præparatione vulgata illa longè antecellunt, cuiusmodi ante me pauci hæcenus, vel ediderunt vel in lucem emiserunt. Postea subiiciemus & illa, quæ Spagyrici multa inquisitione, & diligenti anatomia interna rerum, ipsarumque adèò metallicarum inuenerunt, & iis scelicissimis auspiciis haud semel postmodum vsi sunt. Quibus sanè multa tribuo: & spero iisdem me plus tibi solatij allaturum, quàm omnibus istis formularum centonibus, qui passim prostant. Formulas autem has, tua potissimum gratia, huc conferam quidem, sed in eum quoque finem, vt quilibet vti possit, & frui: quum hoc ipsum consilium nostrum cum aliis plurimis, non ex vulgata practlicantium schola prodeuntibus, breui Deo volente in lucem sim editurus.

*Anodina generalia ad dolores
podagricos.*

Oleum visci pomorum Quercetani.

℞ foliorum visci pomorum minutim concisorum lb. s. florum verbasci albi, chamæmeli, liliorum, sambuci, hyostyami omnis generis cum suis capitulis (quæ pericarpia, vascula, aut thecas seminum appellant herbarij) recentibus, nec dum perfectè maturis ana p. j. ranularum viridium, aut earum loco, spermatis ranarum, quod in stagnis & gurgitibus sub initium Martij reperiri solet lb. j.

℥.j. seminis papaveris albi contusi ℥.iiij. cā-
 crorum seu astacorum fluuiatilium itidem
 conquassatorum cum suis crustis num. xx. li-
 macum rubrorum, & lumbricorum terre-
 strium, vtrorūque prius ex optimo vino
 albo lotorum ana ℥.iiij. pinguedinis taxi ℥.
 vj. spermatis ceti ℥.iiij. olei violati, aut nenu-
 pharini, recenter facti ℥.vj. Aut si voles, e-
 ius loco accipies olei oliuarum tantundem.
 Si tempus permittat, & occasio non vrgeat,
 coniecta in vas vitreum conueniens & pro-
 bē obturatum, pones in fimo equino per
 septem aut octo dierum spatium. Aut si ne-
 cessitas vrgeat: aut citius absoluere velis,
 bulliant omnia in vase cupreo ad ignem per
 duas horas: postea fortiter exprime. Quod
 etiā facies, si ad digestionem in fimo col-
 locaueris. Huic oleo, ab aquositate per co-
 ctionem secundū artem separato, addes
 croci ℥.ij. camphoræ ℥.℥. Omnia infundan-
 tur in vas vitreum, & denuō collocentur in
 fimo, aut in balneo, aut ad solem per aliquot
 dies, & habebis balsamum præstantissimum,
 ad sedandos quosuis dolores podagricos.
 Valet etiā ad puncturas neruorum, ad
 contracturas & dolores, qui ab iis excitantur.
 Et suaserim profectō omnibus pharma-
 copæis paratum haberent, cū eo nihil ha-
 beant præstantius, & cuius vsus ita frequens
 esse possit, vt fortē ne multa vasa plena ipsis

V iiij

fufficere poffint. Quapropter & idem dabitur
 mus in pharmacopœa noſtra reſtituta.

*Cataplaſma anodinum ad omnis generis
 dolores podagricos.*

Remedia
 antipoda-
 grica
 Querceta-
 ni.

℞ medullæ caſſiæ ℥ iij. theriacæ recen-
 tis (quò recentior fuerit, eò melior) ℥ ſ. fari-
 næ hordei & auenę ana ℥ iij. micæ panis albi
 ℥ iij. lactis vaccini lb. ij. vel iij. Coquantur
 omnia in formam cataplaſmatis, quod appli-
 cabis calidè partibus dolentibus. Si addide-
 ris ℥ j. vitrioli calcinati & ſubtiliſſimè pul-
 uerifati, multò præſtantius efficies.

Aliud cataplaſma.

Aliud.

℞ aquæ deſtillationis verbaſci albi, & fi-
 licis cum toto ana lb. ſ. vitrioli calcinati vt
 prius, & mundiſſimè triti ℥ j. ſ. farinæ auenę
 ℥ iij. croci ℥ ij. fiat cataplaſma.

Aqua antipodagrica.

Infestantibus maximis doloribus, parte
 rubore & multo calore oppreſſa, cõfert plu-
 rimum aqua ſequens, ſuo tempore parata, ex
 mea deſcriptione.

Aqua an-
 tipodagri-
 ca.

℞ aquæ deſtillationis ſpermatis ranarum,
 capſi barbati & filicis ana lb. j. ſ. In his mace-
 ra, tutiæ, lithargyri ana ℥ ij. vitrioli calcinati,
 aluminis ana ℥ j. foveantur partes dolentes
 tepidè, ſæpe noua immerſione renouando
 lintheamina. Poſteſt etiam foueri locus dolens,
 aut propria ægri vrina, vel cum ſale fuſo, in
 liquore cõueniẽte diſſoluto, vel ſalis muria.

Aqua

*Aqua alia antipodagrica præstantissima qua
omni tempore ferè parari potest à D. Mi-
chelo, patricio Lucensi, doctissimo
medico communi-*

cala.

℞ saponis Genuensis albi ℥ j. salis fusi ad ANA:
fortissimum ignem ℥ j. ℞. vitrioli ℥ j. acaciæ
℥ ℞. bulliant omnia in mensura, seu pinta a-
ceti rosati, aut alterius communis. Cola, &
de colatura tepidè foveatur pars dolens.

*Emplastrum excellens, quod superpositum
nodis & tophis podagricis, eos
dissolvit.*

℞ olei visci pomorum nostræ descriptio- Emplastrū
nis ℔ j. aut ℔ ij. Calefiat in vase ad ignem,
Calefacto adice saponis rasi ℥ iij, miscan-
tur semper probè cum spatula, donec sapo
cum oleo bene incorporetur. Postea adde
cerusæ venetæ, litharg. ana ℥ ij. (semper mi-
scendo cum spatula) vitrioli ad rubedinem
calcinati, & pulverisati ℥ j. cinnabrij ℥ ℞,
semper agitabis dū adiciuntur prædicta, donec
optima fiat emplastri consistentia, quod ap-
plicabis nodositatibus. Conducit etiam ad
tophos venereos, ad omnes callositates, at-
que ylçera phagædenica. Atque hæc sunt
quidem remedia præstantissima, quæ ex do-
gmaticæ scholæ præscripto parari possunt.

At longè nobiliora efficacioraque reme- Specificæ
remedia
chymica.
dia, ex minerarum familia depromuntur, quæ

ad sedandos dolores, nulli alteri cedunt, ut experientia multiuga compertum habeo. Ergo calcem viuam per quinque vel sex dies immerge in aquam fontanam, ut sal eius elicias: Aqua autem superemineat calci ad quatuor vel quinque digitos. Huius aque accipe lb iij. In qua laminam chalybis feruentis duodecies, aut etiam sæpius extingues. Postea in eandem inmerge æs vltum in puluerem redactum ad ℥ iij. cinnabrij ℥ β. Stent per quatuor aut quinque dies, & viridem ea aqua acquirat colorem ex vitriolo interno æris vlti. Et habes excellens remedium ad subito compescendos dolores. Sūt qui loco prædictorum addant mercurium dissolutum in aqua forti: sed melius, magisque placet ratio prior: quamuis & hæc quoque sit bona, atque probata: quamque à nonnullis audiimus esse eandem, qua felicissimè, vsus est Martinus Rulandus vir percelebris, sicut videre est in eius curationibus empiricis. Denique omnino necessarium est ut talia metallica præstent hos effectus: & inter omnia, potissimum vitriolum. De cuius stirpe ex sententia Spagyricorum est quoque cuprum. Quæ metallica sulphur in se continent verè narcoticum, non frigidum aut stupefactiuum, sed tale quod corporeas materias dissoluere & spirituales coagulare possunt. Aut in prædicta aqua vel infusione addi possunt

Aqua præ-
stantis.

possunt marcasitæ, antimoniam & similia: Omnia in eum finem, vt sal ex iis eliciatur. Aut in eadem aqua decoquantur flores verbasci albi, flores & cortices sambuci: & in eadem per biduum aut triduum macerentur ℥ iij. vel v. colchotaris, vel scæcum, quæ restant post aquæ fortis extractionem: qua aqua tepidè foueantur partes dolentes, cum linteaminibus sæpius iteratis. Phlegma vitrioli suo proprio sale & sulphure narcotico, imprægnatum, singulare quoque est specificum remedium. Quemadmodum etiam viriditas, seu oleum salis marini: qui nobis in cibos venit: ac in eo tantùm intincto linteamine partes dolentes oblinantur. Reseruo mihi meam aquam antipodagricâ, (quâ tamen à me factam transmittam tibi) tum quia difficilior eius parandi modus, quàm vt à vulgari pharmacopœo confici possit: tum verò mihi tanquam veterano militi, aliquid athletici artificij reseruandum esse censeo. Dicam tamen vnicum esse singulare, nec vulgari industria à me conquistum, interim certissimum atque tutissimum remedium. Dicamne? Fit ex aqua fortana simplici, in qua iteratè & aliquoties extingo quædam metalla, cui addo duas substantias metallicas, quas vel per os ritè præparatas dare solemus, quarum spiritus impressi in aqua prædicta, vim ei tribuunt penetrandi ad radices

Aqua antipodagricâ Quercetani præstissima omnium.

vsque morbi, atque verè resoluendi & euacuandi, materias tartareas, gypseas, atque sales in iuncturis concretos: à quibus tam intolerandi dolores excitantur. Nam ingens eis inest vis dissipandi omnis generis gummi, tophos & nodositates podagricas, ipsaque adeò etiam venereas, vt experimento confirmare possumus. Ad hæc vim habent reprimendi, atque contemperandi simul earum acrimoniam, adeoque prohibendi nouas generationes, atque influxus materiae tartaræ. Vt paucis dicã, vera ea sunt resoluentia & refrigerantia simul: sed longè præstantiorũ virium, quàm oxycrata, aquæ plantaginis aut solani, aut talia, quæ à vulgo parari solent: quæque obstruunt potius atque incrassant magis materiam tartaream, gummosam atque gypseam, iamque plus satis crassam, atque in articulis & iuncturis contentam: ac proinde dolores potius ingeminare & augere, quàm sedare aut placare solent. Sed sufficere possunt prædicta: cum sciam talia à nemine vnquam ante me tam dilucidè explicata. Quid, inquit, gloriaris senex? Iuvenile hoc est. Audi amicorũ summe. Glorior sed in vera, non momentanea vel leui illa gloria, quæ merè iuuenilis est. Hanc autem mihi concessit Deus, peperit labor. Nec tamen mihi adeo Suffenus sum, vt Nemesim non semper post me stantem reme-

reuerar atque obseruem. Sic soleo, uti notiti, nunquam non mihi esse similis, & interdum poeticas meas nugas grauioribus inferere. Neque hic maximopere curo Censores nasutiores, obgannientes forte liuida nare, & fronte superciliosa: quod vni & eidem remedio tribuam, vim reprimendi aut repellendi, & attenuandi: quodque confidenter astruam & asseuerem, illud idem vim habere coagulandi & dissoluendi. Sunt enim quæ dico, talia, quæ oculis obicere, & manibus palpanda exhibere possum. Talia enim & iam dictis & aliis metallicis tribuimus, quæ præstant beneficio salis, quem in se continent, & aquæ prædictæ communicant ac imprimunt, beneficio macerationis atque infusionis. Quæ & acrimonia materiae tartareae atque salis tollitur. Quapropter eodem medio refrigerant & attenuant: resoluunt, dissipant atque consumunt, causam coniunctam huius mali. Et per consequens sunt vera pægorica, gemina anodina & specifica narcotica dolorum.

Ecce, vir amplissime, anatomiam exquisitissimam huius morbi, qui te vel in ætatis hoc flore per certa intervalla inuadere, dolorificisque insultibus diuexare, atque fatigare ausus est. Longior, fateor, fui quam decebat: apud te præsertim & talem, cui nihil magis placere scio, quam concinnam breuitatem

ab exacto iudicio profectam. Sed nimirum volui ex professo introducere vtriusque ordinis medicorum tam dogmaticorum, inquam, quàm spagyricorum dogmata & fundamenta præcipua ad arthritidis historiam pertinentia: simul & vtrorumque *τελευσιον* curatiuam ceu athletarum probatorum arma probata in tui defensionē proferre ad euincendam atque domandam crudelissimam artuum illam carnificinam: ne nimirum te posthac vti hactenus tantis & tam sublimibus dicatum curis publicis ac verè regis, eant abstractum, impeditum, atque prostratum. Ne, inquam, doctissimas tuas manus deinceps impediunt ab opera, qua constet quale sit & quid possit sublime ingenium tuum. Ita fiet, spero, vt & hæc à maledicentium theonum virulentis, moribus vindicare, & almæ tuæ Mineræ; cuius assiduus es cultor, etiam porro litare queas. Interim hæc nunc habe, & alia quædam maiora propediem in publicum proditura à me expecta. Quibus operibus annexum erit præsens hoc consilium, cum aliis plurimis. Opuscula mole quidem parua: at subiecto & argumentis dignitate maxima, vt plurimorum cū delectatione atq; vtilitate proditura indubiè mihi polliceri ausim. Hæ sunt meæ lucubrationes, quas Solaturri hyeme præterita moliebar optato fruens otio, &

libe-

liberiori multò, quàm quando verfor in mundo hoc Lutetiano: de patrocínio summi mei & omnium doctorum virorum Mecenatis, & veri Senatus illius Regij Catonis, illustris genij, & ingenij viri D. de Sillery, &c. De cuius eximia prudentia & in rebus gerendis singulari fide, industria atque dexteritate, vt quid amplius addam ne expecta: ne scilicet culpam potius si frigidè laudem. Sed fruebar quoque patrocínio eminentissimi viri D. de Vic legati regij, & apud Helueticos atque Rhoetos ordinarij, tuique amantissimi: in cuius viri ingenio poliendo, si fateri velim quod res est, Mercurius præfuit, Pallas atque Minerva certatim operas suas collocarunt. At ne mihi quidem addo Lucinianum. Notior est vir ille, quàm vt vel à me, vel à mei similibus commendari dilaudariue debeat, aut pro dignitate etiam possit. Sed his te viris atque patronis meis, (vir omni æstimatione dignissime) si merito tuo connumerauero, & quod corditus facio, inter summos meos patronos & amicos recensuero, qui non possint hæc mea opera cunctis ipsoque a deo inuito Momo, esse grata atque accepta? Audebo itaque trium harum stellarum fulgore illuminatus, & summa eruditione ac multiplici experientia Archiatri Regis nostri, viri vtique celeberrimi suffultus, pro-

dire, & quicquid est lucubrationum mearum
in publicum dare: quorum iudicium atque
censuram vel vniuerso Senatui Attico, aut
Lacedemoniensi prætulerim.

DE NEPHRITIDE

CONSILIVM

Secundum.

AD CLARIS. ET CELEBERRIMVM

VIRVM D. LAURENTIVM CONSILIARIVM,

Medicum ordinarium, & Professore

Regium, Regineq; Ar-
chiarum.

HOC est nostrum de Nephritide
consiliū, illustri & excellent. D.
ac patrono D. Lásinio, Nephri-
ticis dolorib. obnoxio, viro ge-
nerosiss: ac de patria benè merito meretiq;
cōsecram⁹, dicamus atq; deuouem⁹. Tu autē
celeberrime Laurēti auxiliares tuas manus,
ad tam immanē domandum debellandum-
que hostem, manibus nostris præbe, confi-
siq; istud consilio tuo dita exornaque, at-
que grato animo accipe, hoc munusculum
& testimonium, propensū animi amorisque
summi erga te mei. Quod si tibi tali genio
nato, ac tanta doctrina & experientia va-
lenti

lenti viro, satis dignum sufficiensque esse potest, fac excipias hoc quicquid est de Nephritide iudicij, & tuo iudicio limato, etiamque sæuiori æstima atque iudica. Id enim lubens tuo iudicio committo, quod probè sciam, te mecum, me tecum, in meritisimi tantique viri, vtriusque nostrum amici, sanitatem integram tum recuperandam, tum conseruandam, conspirare.

Ex atroci dolore circa regionem renis dextri fixo, vrina arenosa & subcruenta ex vomitu pluribusque aliis signis & symptomatis abundè colligere licet hunc morbum nephritidem esse. De cuius affectus causis pluribus à me nunc differi nihil attinet, cū boni medici officium in prompta artificiosaque sanatione potius quam in theoretica disceptatione consistat. Ne tamen ne in eo ἀσύμβολος prorsusque mutus esse videar: Dico longè aliter sentire me de calculi causis, materiali præsertim, quàm vulgus medicorum opinatur. De materiali, inquam, hoc est ex qua, non in qua, (quod morborum subiectum vocat in scholis) generetur & fiat calculus. Statuunt, si quidem medici ferè omnes generari eum, ex crassa lenta & nescio quali viscida materia in renibus ab eorum calore cocta indurataque. At me herclè què illi tam insignem calorem renum in calculosa senum constitutione reperiant, quos vñ

plurimum frigidissimæ naturæ esse constat nondum aduerto. Arena multo antè cum urinis egesta & in matulæ fundo subsidens, aut si vel pura & limpidissima illa videatur, diutius tamè subsistens & in tartaream materiam vasi adhærescens, satis opinor potius conuincant, non à crassa aut viscida tantum, sed tartarea quadam materia à proprio sale concresecere atque in renum cavitare condensari. Haud secus sanè atque in vinorum cadis illud quod tartareum est, (in quo sal vini præcipuè latet) conuexæ vasis superficiæ adhærescere atque in lapidosam substantiam concresecere videmus: Quod si quid glutinis quoque cum urina interdum egeratur: nihil id mirum, cum idem & vel multò sæpius per aluum magna eius copia mucii reiciatur, in qua tamen numquam secundum Galenū, aut certè perrarò secundum quotidianam experientiam calculi generantur. Et magni Athlantes illi non vident, causam generationis viscidii illius humoris semet facere frigiditatem cruditatèmq; , vt frustra nunc sint, si à renum calore in calculum cogi opinentur, cum tantum calorem in renibus absque febre esse posse, non sit rationis, qui calculum ex materia frigidissima concoquere & lapidescere possit. Ceu verò fornax quidam esset, in quo gluten istud calcinatur. Quinimo potius existimandum, tartaream

taream illam calculi materiam, sine calore villo extraneo, suapte natura vergere ad coagulationem & indurationem. Sic videmus in multis fontibus aquisque frigidissimis ligna ipsa tandem lapidescere. Sic in Auerntia nostra, riuulus quem incolæ Tiretine nominant ex propria spuma pontem sibi lapideum construit: ibi tamen nullus feruor nullusque calor. Sed sit ita, ad sit gluten, adiuuet calor, non habent tamen quod intendunt, materiam calculi esse simpliciter viscidam sed potius tartaream, arenosam quam visciditas illa citius conglutinet, visciditas, inquam, nõ mucosa tantum, sed tartarea & ipsa saluginosa: qualem qui in corporis humani lixiuio, (nempe in nostra vrina) vt & in reliquis omnibus saponariisque lixiuiis non deprehendit aut agnoscit: quid vrina, quidque lixiuium sit ignorat. Vrina enim omnemque lixiuium, si diutius stent in vase tartarum proprium affigunt: Nullus ibi calor eximius nisi qui vel in vrina vel in lixiuio inest proprius. Sic videmus simili de causa ex eademque prorsus materia, calculos in vesicula fellis, in hepate, splene, cerebro, ventriculo, intestinis, articulis, denique in omnibus ferè corporis partibus etiam frigidis, generari: quod certè notius est, quã vt pluribus conuincere nunc sit opus. Sed his missis, rectã ad curationem me confero,

X ij

maximè cum hæc omnia in nostro de Arthritide consilia fufius iam à nobis explicata & comprobata sint. Duplex igitur instituenda est cura: Prophylactica seu præseruatiua & Therapeutica seu curatiua. Hæc causam coniunctam tollit, nempe calculum & arenas seu tartaream illam materiam quæ cruciatus Nephriticos excitat, in sensibili renum & vterum cauitate, quæque strangurias aliquando, aliæque grauissima symptomata inducit. Illa causam antecedentem auferit, corpus nimirum à muciliginosa tartareæque materia expurgando aliæque impuritates, ne generationi calculi deinceps sit locus atque occasio.

Vtræque hæc curandi ratio, tribus perficitur instrumentis, nempe Dietetico Pharmaceutico, atque chirurgico.

Ordiendum suadeo à prophylaxi seu præseruatione, tanquam utilissima, nobilissima tutissimaque. Nam vt habet versus.

Tardius eiicitur, quàm non admittitur hospes.
Nec parùm herclè profecerimus dum modo recidiuam tam execratorum cruciatuum impediamus: Quare omni studio innitentur, vt Spartam, quam Deus nobis largitus est etiam hoc in negotio ornemus atque amplissimū & generos. D. voti & immensi sui desiderii ac voluntatis (quæ est eius erga nos fiducia) compotem reddamus.

Quod

Quod ut consequamur, ante omnia necessarium est ut quouis loco, quouis tempore, bona cōuenientique utatur victus ratione. Hæc consistit in legitima debitaque administratione sex rerum quas medici non naturales appellant.

Caveat itaque quantum fieri poterit ne aëri turbido atque nebuloso sese exponat nec item radiis solaribus, aut crepusculi humidis exhalationibus.

Exercitium ante cibum, horis præsertim matutinis apprimè confert: improbat plurimum violentum; maximè quod statim orbitur à cibo. Nimio enim illo motu, cibus adhuc crudus aut certè semicoctus tantum, intempestiuè rapitur à venis mesaraicis ad hepar, ac inde in renes.

Abstineat quantum potest à somno pomeridiano, quippe quod repleat caput, vnde magnæ incommoditates in corpore oboriuntur. Aluus semper sit lubrica: quod si non sit natura, saltē arte: in quam rem horis matutinis capiat iuscula in quibus summitates violarū, malug, borraginis, buglossi, aliarūque lenientium bullierint: aut horum loco decoctum prunorum. Idem præstabunt interdum vtiliter suppositoria atque clysteres emollientes.

Longè absint tristitia, ira, melancholia, cæteræque animi perturbationes: item gra-

uiora negocia vel occupationes à cibo præfertim.

Porro sobrietatem ac temperantiam, cibi, inquam, ac potus moderationē, vt alias semper ita vel imprimis in calculoso omni affectu, hocque corporis statu magnoperè utilem esse constat apud omnes medicos: Prædere, tamē perpetuò paulò liberius, parcius verò cœnare præstiterit. Bis enim tantum in die cibum sumi velim, idque ex iustis intervallis quæ concoctioni sufficiant. Famem tamen atque cruditatem vitandam censem: illam tanquam omni ætati senili, & senilis proximæ, nocuam, & ne repentinâ fiat consuetudinis mutatio qua nihil magis suspectum viris aulicis præfertim: hinc ne calculosæ materiei præbeatur occasio.

Alimenta itaque sint boni succi & facilis coctionis, omnino varios & diuersi generis cibos euitet præfertim in vno eodémque pastu. Quod si cibo delectetur vario, vt delectatur & antehac assuetus fuit, deinceps paulatim remittat: quamuis in ea ipsa varietate aliquam similitudinem, & naturæ *ὁμογενείας* obseruare non fuerit difficile neque inutile. Nam dissimilia quæ sunt vel summo illo medicorum Hippocrate teste, seditionē mouent, dum ex his alia citius, alia tardiùs & mitificantur & in corpus ipsum diuiduntur.

Vitabit in genere omnis generis cibos
crudos,

crudos, vaporosos aut flatuosos, viscidos & crassos: Animalium partes extremas: omnis generis acetaria, legumina, lacticinia, sed ante omnia Caseum & quæ à pistoribus in furno parantur nec ritè fermentata sunt: itè frixa, pisces omnes. quibus tamen si uti velit (in quadragesima diebusque aliis prohibitis) eligat saxatiles, & id moderatè rariùsque.

Vtatur quinetiam tunc temporis astacis seu cancris fluuiialibus, ouis forbilibus, atque etiam butyro: Būtyrum enim prohibet generationem calculi, si manè præsertim sumatur ante omnes alios cibos: rationem exposuimus alibi.

Aquas fugiat crassas atque limosas arenosâsque tam in cibis quàm in potu. Præterea vina dulcia, crassa, nigra turbida & plurimis fœcibus tartareis referta. Talia quippè præ cæteris materiam suppeditant calculorum generationi: Quare eligat potius rubellum aut album oligophoron, benè maturatum, non fumosum, mediocriter aqua limpidissima temperatum. Panis sit benè coctus & fermentatus. Hæc sit Diætæ seu viuendi cōsuetudinis summa, quam sequetur qua poterit cura atque diligentia.

Secundùm instrumentum prophylacticū est Pharmacia ex qua depromuntur remedia cum interna tum externa, ad præparationem, vacuationem, deriuationemque

causæ materialis vel antecedentis, & ad roborationem partium quæ id postulant. Et talia remedia certis temporibus atque locis ex arte parari atque conuenienter administrari debent.

Suadeo itaque vt amplissimus D. singulo vere atque autumno purgetur præmissis prius præparantibus. Tempore igitur diéq; conuenienti electo, curationis initium ordietur à clystere anodyno & emollienti ad euacuationem intestinorum, quem caput sub vesperam paulò ante cœnam. Sequenti matutino accipiet bolum pro minoratiuo, talem.

Acc. Cassiæ rec. extractę ζ j. rhab. ζ j. pulu. diatrag. frigid. \mathfrak{g} j. Misce: fiat bolus quem deglutiat cū syrup. violato. Quod si adsit plethora, & ea vel leuis tantum, postera die fecetur vena hepatica cubiti dextri ad quantitatem sanguinis conuenientem. Sequentibus diebus vtatur sequenti apozemate.

Acc. polypod. quern. ζ j. β . rad. gram. asparagi. feniculi, eryngij, raphani ana ζ j. passul. mūdatarum à vinaceis liquirit. ana ζ vj. iuiubarū sebest. ana p. iij. cichorij, fumar. beton. lupul. pimpinell. capillarium omnium ana m. j. sem. alth. saxifrag. bardanæ ana ζ β . sem. anisi, fceniculi, citrij & corticis eiusdem ana ζ iij. florum genistæ, viol. borrag. bugloss. ana p. j. fiat decoctio in hydromel. in lb j.

in lb j. In colatura clarific. dissolue syrapi de limonib. ℥ iij. misce ꝑ 4. dosib. aromatizatis: ℥ j. cinnamomi. Si addideris guttulas, aliquot vel spirit^{us} vitrioli, vel aciditatis sulphuris multò præstantius fiet istud remedium.

Sic itaq; ritè præparato corpore, deinceps purgabitur, sequenti medicamento.

Acc. polypod. q. femin. carthami ana ℥ ß. anisi, epithymi & sem. maluæ ana ℥ ij. trium florum cordialium ana ꝑ. j. fiat decoctio in suff. quantitate colaturæ clarificatæ. macera ad ignem lentum: & tãdem decoque folliculorum oriétalium ℥ ß. in expresso adde, rhabbari, seorsim in æquis partibus vini albi, aquæ endiuicæ & rosarum macerati & expressi ℥ ij. syrapi ros. sol. cum agarico ℥ j. misce fiat potio, quam sumat, finitis apozematis cum custod. & regimine.

Vel si velis, in eodemmet apozemate, adde sufficientem quantitatem prædictorum purgantium, vt vna & semel humores præparentur, atque deturbentur, idque per episcrasim.

His aut similibus præparationis atq; purgationis formulis vti poterit omni vere atque Autumno.

Reliquis verò temporibus suadeo, vt purgetur aliquo grato ac miti medicamento, vt bolo ex cassia præscripto, elect. lenitiuo, diafebest, aliouè simili. Aut cum syrupo ali-

quo magistrali, parato ex decoctione prædicti apozematis: addito succo rosarum optimè depurato, quibus admisceri poterunt fenna rhabarb. agaricum, cum suis correctivis, & saccharum in sufficienti quâritate. Hoc blando remedij genere uti poterit singulis lunę declinationibus aut decrescētis, Quod si his non delectetur propter ingratum saporem, utatur nostro diatartaro solutiuo quod descripsimus in nostra Pharmacop. restituta, cuius hæc est formula.

Diatartarum solut.
Quercet.

Acc. folliculorum fennæ tenuissimè pulverat. ʒvj. cristallorum tartari optimè præparatorum ʒj. sceniculi dulcis anisi ana ʒj. cinnamomi ʒß. sacchari rosati ʒj. ß. misce, fiat pulvis. Præparationem cristallorum tartari docuimus in prædicta nostra Pharmacop. dosis huius remedij est choclear argenteum, nullum ingratum habet saporem: Adustus, retorridos melancholicosque succos sufficiēter & blandè tamē purgat, tartaream & muscilaginosa materiam in ventriculo atque in ipsismet vasis conceptam & soluit & deturbat eoque nomine tartareis omnibus affectibus confert calculosis præsertim.

His aut similibus ritè & benignè purgatus, quatuor matutinis sequentibus sequens capiet iusculum.

Acc. rad. graminis, asparagi, sanicul. petrosel. eringij quantum lubet, acetosæ cum
toto

toto pimpinell. summitatū maluæ violar. feminum cucurbitæ melonum bismaluæ itidē pro lubito: fructuum alkekengi numer. vj. florum genistæ p. j. limonij medij segmenta cū suo cortice, cum pullo farcto vis corinthiacis, atque capparibus iuscula fient pro quatuor matutinis. Quod si fuerit quadragesima, parabuntur cum butyro recenti: & salis communis vel marini vice, condientur sale extracto ex cineribus restæ bouis, eo modo quo dicitur: cum constet nobis tales præparaciones in omnibus officinis nō fieri. In eodemmet iusculo addes si velis vel ʒj. prædictorum cristall. tartari: vel guttulas aliquot aciditatis sulphuris, quò palatui suavius & efficacius iusculum reddatur. Hæc, inquam, singulis noniluniis sunt faciēda. Reliquis verò temporibus ad purgādum stomachum à mucositatibus & viscida seu materia tartarea, eūdēque vna eadēque opera roborandum, suadeo vt semel in septimana etiā in hyeme capiat duas aut tres pilulas mastichinas aut de hiera cum rhab. idque paulo ante prandium aut cœnam.

Pilulæ Aloës nostræ descriptionis (cuius essentiam extrahimus cum aqua endiuizæ in Bal. marie) separādo terrestrem atque inutilem eius fecem, additis succis depuratis rosarum pallidarum, rosarum molchatarum, florum quinetiam cichorij & buglos. & es-

Pilul. de
aloë Quercet.
cet.

332 Ios. QUERC. CONSIL.

sentiis, seu extractis rhab. sennæ cum paucis guttis olei anisi pulueribus item mastiches, myrrha & croci, vt omnia in pilularū massam redigantur) longè præstantiores sunt ad hunc scopum quàm omnia prædicta. Nam benignè admodum purgant, & balsami alicuius loco sunt stomacho atque hepati: Dosis exigua pilulæ, magnitudine pisi, quæ mirā præstat pro euacuatione, & roboratione prædictarum partium. Hæ pilulæ descriptæ sunt fusius in nostra pharmac. Ad roborationem verò particularem ventriculi, plurimum confert puluis digestiuus sumendus post pastus, ad quantitatem vnius parui cochlearis, studio ad id parati.

Acc. anisi sceniculi dulcis ana ℥iij. Coriandr. præpar. cum succo cidoniorum ℥vj. saluix exsiccatæ & in tenuissimū puluērem redactæ ℥ij. coralli præp. margarit. præparatar. ana ℥ij. conferuæ e rosis siccis ℥j. cinnamomi ℥iij. mastiches ℥ij. s. sacchari ros. tab. ad duplum omnium. Misce: fiat puluis quo vtatur vt dictum est.

Aut loco iusculorum quorum supra mentionem fecimus singulis mensibus sumendorum, post leuem aliquam purgationem, quæ semper præcedere debet, capiet paruum cochleare de puluere sequenti specifico contra generationem calculi, hic puluis quin- etiā ad vrinæ tarditatem & dyfuriā cōfert.

Acc.

Acc. nucleorum mespilorum, milij solis
 feni bardanæ, saxif. alth. anisi. sceniculi dulcis
 ana ℥ iij. cristallorū, tartari ℥ vj. lapillorum
 qui in astacis reperiuntur (qui vulgò oculi
 cancri vocantur) ℥ ℞. salis restæ bouis ℥ j.
 cinnamomi ℥ j. ℞. sacchari violati ℥ ij. ℞.
 Misce: fiat puluis. Quo sumpto superbibat
 parum vini iuniperati, vel aquæ nephroca-
 thartice præseruatiuæ, cuius descriptio sequi-
 tur.

Puluis an-
 tinephriti-
 cus Quercet.

Acc. rad. eringij, restæ bouis, & quicq. rad.
 aperit. an. ℥ j. corticis limonū ℥ j. ℞. iij. sem.
 frigid. maior. sem. maluæ, alth. ana ℥ iij. sem.
 saxifrag. milij solis, raphani maioris, barda-
 næ & granorum iuniperi maturorum ac re-
 centium ana ℥ vj. fructuum alkekeng. num.
 xx. iuiubarū paria vj. diptami, florū genistæ,
 hyperici, beton. & maluæ arborelcentis a-
 na p. ij. liquiritiæ ℥ ij. ℞. calsiæ lignæ ℥ j. cō-
 tundenda cōtundantur & puluerifanda pul-
 uerifentur & macerentur in aquæ argentinæ
 fenelorum parietar. ana ℔ j. ℞. vini albi ge-
 nerosi ℔ ij. idq; per quadriduū in B. Mar.
 calido, dein fortiter exprimantur: expressio-
 ni adde specier. diatrag. frigid. & throchisco-
 rū alkekēg. sine opio ana ℥ j. denuo digerā-
 tur ad ignem Bal. mar. per vnum diem vel
 alterū, & destillentur per alembicū vitreum
 vt artis est. Hæc aqua etiam per se sumpta
 crassas materias incidit & attenuat: leniendo

Aqua ad
 præserua-
 tionē cal-
 culi.

detergit, renes, vtereres ipsamq; vesicam ab infarctu vel arenularum vel crassorum humorum liberat, itemque præseruationi vt & curationi nephriticorum mirum in modum conducit: exhibentur huius aquæ ℥ij. pro dosi per se, aut cum syrupo aliquo conuenienti: vel ex iisdemmet commemoratis simplicibus, parantur vina hydromellita, oxymellitaque antinephritica, qualia descripsimus in pharmac. nostra. Vt poterit hisce remediis duobus tribusve matutinis continuis (post prædictas euacuationes) iusculorū loco. Atque hæc curæ prophylactica inseruiant siue præcautioni.

Quod verò attinet ad therapeutica: ea utemur tum cum morbus & dolor nephriticus eminentissimum virum infestabunt.

In quo negotio clysteres plurimum possunt & promptè proficiunt: clysteres, inquam, conuenientes & ex arte idoneo tempore administrati.

Primus itaque anodynus esto talis.

Acc. sūmitatū alth. malua. violar. parietar. mercur. brāche vrl. berulę, semi. Jini scenugr. alth. florum camomillæ meliloti sambuci & sūmitatū anethi q. suff. coque in iure capitis arietini, in ℔ j. colaturæ dissolue diasebest. hiene mellitæ ana ℥ vj. mellis anthofati ℥ j. s. olei rutar. & liliorum ana ℥ j. croci ℥ j. vitellum oui vnus misce, fiat clyster.

Dolore

Dolore urgente, utendum frequenter iteratis clysteribus, additis decoctioni feminibus carminatiuis (si flatus adsint, sicut ut plurimum accidit) & baccis lauri atque iuniperi, dissolutaq; ℥j. bened. laxatiuæ elect. de baccis lauri: vltimis clysterib. addes the-rebinth. ℥ß. cum vitello oui dissolutæ, at-que tandem olei scorpionum compositi ℥j.

Si dolor infestet foueatur locus decocto clysterum, postea sequenti linimento inun-gatur.

℥ mucaginis s. althææ lini ana ℥ij. axun-giæ cuniculi ℥ij. ß olei scorpionum & amy-gdal. amararū ana ℥j. croci ℥ß. spermatis ceti & ceræ q. suff. ad fingendum lini-mentum.

Quod si fortè dolores non remittât post iniectiones trium aut quatuor clysterum: antequam ad alia remedia quæ morbos ra-dicitus euacuant deueniamus, repurgandum erit vel cum bolo ex cassia, vel syrupo ma-gistrali, ut supra à nobis descripto, vel alio aliquo benigno medicamento. Nec dubita-rim etiam cum dolor immanis perseue-rans excruciat, aliquot sanguinis vncias ex-trahere primùm ex basilica vel mediana brachij dolentis, postea ex vena malleoli, aut saphena pedis eiusdemmet lateris: idque ad reuulsionem, deriuationem, inflamma-tionisq; prohibitionem.

His remediis generalibus premisis, ipsoque morbo etiamnum perseverante, egrum collocabimus in semicupium paratum ex decocto simplicium praedictorum clysterum. Sed antequam in eo constituatur clyster iniiciendus erit, & in eo per quadrantem horae constituto exhibebis sequentem potiunculam.

℞ olei amygdalarum dulcium rec. extracti ℥ij. s. vel tres vini albi & aquae nephrocatharticae praescriptae, vel betonicae aut argentinæ ana ℥j. succi limonium ℥ s. misce fiat potio.

Quod si morbus adeo rebellis & contumax perseveret, & praedictis non cedat remediis, nihilominus saepe iterandus continuandusque usus praecedentium clysterum. Praeterea imperabis denuo balneum vel semicupium: tumque ad ea deveniendum que calculum in vretibus retentum dissoluant ac rumpant, unde intolerabilis ille cruciatus. In quam rem prisca varia remedia praescripserunt cum simplicia, tum composita ad lapidis attritionem expulsionemque.

Inter simplicia sunt lapis lycis, Judaeus, lapis spongiarum, vitrum combustum, sanguis hircinus preparatus secundum Aetiū aliaque plurima.

Inter composita primum locum tenent elect. lithontrib. nephrocatharticū, & iustiū
Nico-

Nicolai, elect. de cineribus Clementis, de cicadis Manlij, de lepore combusto Montani, compositiones nouem Myrepsij calculum conterentes, aliæque similia prisco & nostro æuo comprobata etiam à doctissimis, expertissimis & celeberrimis medicorum. At nos ad suppressiones vrinarum & comminutiones contractionesque calculi vtimur non cineribus, sed salibus benè purificatis extractis ex cineribus conuenientibus vt restæ bouis & ex radice Buphtalmi, betonica, milio solis, cortice fabarum, & similibus quæ singularem effectum producant in hoc casu: quibus adnumerandum sal extractum ex ouorum corticibus, ex osse sepia, itémque sal tartari dulcoratum cum spiritu vitrioli, vel liquore acido sulphuris, aliisque similibus ad quantitatem mediæ drachmæ exhibitis cum aqua raphani, cepæ, aut allij, vel cum aqua antinephritica curatiua nostræ descriptionis, vt sequitur.

Acc. succi raphani limonum ana ꝑj. s. aquarum beton. argentariæ, saxifragiæ, verbenæ ana ꝑj. hydromellitis, maluatici ꝑij. in his liquoribus simul mixtis macera per quatuor aut quinque dies ad ignem lentum Bal. M. granorū iuniperi maturorū & recentiū contusor. ꝑij. milij solis, sem. bardanæ, raphani maioris, saxifrag. vrticæ, cepæ, anisi, feniculi ana ꝑj. s. quatuor sem. frigid.

Aqua antinephritica Quercet.

Y

338 Ios. QVERE. CONSIL.

maiorum mundati seminis alth. ana ʒ vj.
speci. lithontr. electuarij Ducis & Iustini
Nicolai ana ʒ β calcis testium ouorum,
cinnamomi ana ʒ iij. camphoræ ʒ ij. dein
fortiter exprimantur & destillentur per ci-
neres de hac aqua exhibe vt supra : quæ sola
exhibita ad ʒ ij. mira præstat in suppressio-
ne vrinæ, contritione & expulsionem calculi.
Cui aquæ si sal proprium ex arte paratum
& conuenienti quantitate addas, longè præ-
stantius euadet remedium : vel si ipse addi-
deris ʒ j. extracti betonica. At vera & ge-
nuina ad attritionem & expulsionem cal-
culi specifica sunt, elsétia seu cristalli liquor:
& oleum camphoræ cum proprio men-
struo paratum, & ad ʒ β. exhibitum cum vi-
no albo aut vna ex aquis prædictis alijsve
conuenientibus. Hęc, inquam, extrema sunt
remedia, extrems his morbis adhibenda,
alijsque omnibus præferenda.

DE

DE LVE VENEREA.

CONSILIVM TERTIVM.

Ad celeberrimos viros D. Michælem Marefcot, Guill. de Ballou, Ioannes, Marin, Hautin, Riolan, Duret : Simonem Pietre, Petrum Seguin. Iacob. d' Ambyse, Anton. Quiquebæuf, Petrum Ponson. professores & medicos Academia medicæ Parisiensis, mihi vel mutuis consultationibus vel familiari consuetudine cognitos & amicos: viros utique omni doctrina & eruditione clarissimos.

Hoc meum de lue venerea consilium nobili cuidam amico efflagitanti impertitū, cū in lucem edere constituissē: Cui potius quā vobis, viri celeberrimi, & omni scientiarum genere instructissimi consecrarem occurrit nemo. Qui si occurrisset nec vobis præferendus videatur, ex quibus in idem argumentum, graues utique sententias sæpè audiui, & auditas recolui. Ergo & quod meminisse ex vobis iuuit, & inter consultandum, quæ grauiter acutè & sapienter à vobis de hoc eodem subiecto disputata sunt mecum, compulerunt, vt huius mei opusculi patronos vos vnicos deligerem: fre-

Y ij

340 Ios. QUERC. CONSIL.

tus si consilium hoc meum lectione dignemini, vos & vestigia quædam eorum quæ doctè & iudiciôsè aliquando pronuntialtis aspersa, agnituros: & me si quid de meo appositè & ad rem attulero, pro candore & benevolentia vestra recepturos & examinatos: Mea enim talibus & tam eruditis lubens pensanda submitto.

Syndrome causarum &c.

Syndrome caussarum, atque symptomatum: ad hæc signa diagnostica atque antecedentia, cuiusmodi sunt vlcera virulenta, atque cancrofa exorta in virga non multo post coitû cû scemina impura: itémq; vlcera in palato & faucibus, quæ iam penè totam vuulam exederunt, adeoque ad ipsum quoque os spongiosum nasi penetrarunt: præterea œconomia facultatum corporis, sed naturalium potissimum, quas plurimum deprauatas in hoc corpore, de quo nobis hoc loco habenda est consultatio, cernimus, factis manifestè produnt hunc ægrum laborare lue venerea. Signa enim prædicta, tam pathognomica, quam epigenomena, euidenter nobis ostendunt naturam, & qualitatem mali, adeoque inter eius morbi differentias, seu gradus, summum iam attigisse. Quæ sanè lues affectus est contagiosus, tuberculis, vlceribus, maculis, cruciatibus & doloribus scæuens, concubitu, aut alio impuro contactu su-

Luis venerea differentia.

Etu fuscitatus. Quem morbum, atq; sympto-
 mata omnia, licet iam multis remedijs atque
 diætijs vulgò dictis pro omnimoda eradica-
 tione multi sanare aggressi sunt (vt quaiaci
 decocto, frictionibus argenti viui, seu mer-
 curij) iam à biennio, ex quo æger primum
 tactus, atque infectus fuerat, nihilominus ta-
 men ita semper, atque etiamnum denuò re-
 pullulat, vt altius ac firmitus eum radices e-
 gisse certum sit, quàm vt leui nunc & ordi-
 naria illa regiminis ratione, extirpari possit.
 Quapropter luem hanc in quarto gradu cõ-
 stitutam, seu quartam, postremã atque per-
 niciosissimam dicimus differentiam. Cõstat
 enim & in confesso est apud medicos do-
 ctiores, quatuor esse huius inquinamenti
 venerei differentias: quarum prima omniũ
 leuissima est atque mitissima, in qua solũ
 capitis, & barbæ pili decidunt, & signũ, seu
 ratio potius est, quòd huius vis maligna in
 tenui aliquo vapore consistit, cuius vehicu-
 lo ad summa corporis, ac pilorum vsque ra-
 dices diffunditur. Hæc frequens est in Italia.
 Secunda species deterior existit, qua vniuer-
 sa cutis maculis pluribus lentiginum instar
 est referta, quæ maculæ modò rubræ, modò
 flauæ non extuberantes apparent: quàm spe-
 ciem comitatur interdum gonorrhœa ipsa
 virulenta. Hæc in tenuissimo sanguine ve-
 nenatam qualitatem habet, neque grauiora

- III. vlla sequuntur symptomata. Tertia species grauior est ac vera lues, in qua pustula rubra, ac flaua, eaque sicca apparent per vniuersum corpus, maximè verò in fronte, temporibus, ac propè aures: nunc vlcera maligna, & circa pudenda & in ore ipsisque faucibus, vt in hoc subiecto efflorescunt. Huius vis maligna iecur ipsum occupat, ac proinde sanguinis humorumque massa inquinata est, à quibus mox partes molles, atque carnosae inficiuntur. Quarta species omnium perniciosissima, funestissimaque est, nempè cum solidae partes, vt ossa, vincula, membranæ & nerui infestantur: vnde tophi, nodi, dolores & cruciatus, nocturni praesertim, infestissimi. Nam signum est mali semina iam altius subisse, ac adeò firmas iam radices egisse, vt pulchros eiusmodi fructus ad perfectam maturitatem produxerit, qui misero huic patienti tam saeva pariunt symptomata. Ex quibus profectò satis apparet, contagiosorum morborum causas, (atque adeò huius, de quo modo nobis est sermo) potius esse tenues, subtiles, atque spirituosas, quàm crassas, materiales, & pituitosas, vt nuperi quidam statuere non sunt veriti, licet præter rationem. Nam cum in spiritu essentiam suam collocauerint, adeoque spirituales sint, spiritibus quoque facillimè communicantur insinuanturque. Id quod
etiam

estiamnum apertius patebit, si causas eius externas, internasque attentius perpenderit, ac aestimaverimus: in quibus maior rectè sentientium, sapientumque medicorum pars consentit. Quippe externa huius mali ^{Causa externa.} causa, ex eorum opinione & sententia, quæ à me comprobatur, est impurus concubitus, aut aliqua alia contagio ex sudoribus, habitu, sputis venenum morbi in aliud corpus inferens. Hæc externa causa ex spiritu maligno, aut quadam aura venenata suborta, cū spiritus nostros, seu potius nostrum *ἐμφύλιον*, & *σπυρριον*, innatumque calorem, mannam nostram cœlestem, vivificam illam balsami humani radicem, inficere, & afficere videmus, non solum huiusce contagiosi morbi radices patefecit, sed & ipsa transplantationis documenta ponit: cum ex impuro illo contactu, ab vno subiecto infecto, in aliud venenum transfundatur. At internæ causæ, quas censent omnes esse spiritus, atque humoris quendam tabum malignum, qui nobiles dein partes eo veneno inquinat, quæ maligna illa qualitate imbutæ, istud virus in corpoream molem inferentes, satis superque satis quinetiam declarant, ex spirituali eademque impura, & tabifica impressione, seu tinctura, aut aliqua alia maligna, & venenata qualitate balsamum illud radicale, vitale illud principium, & semen vivificum infectum

esse: unde fructus illi venenati, commemorata nempe symptomata efflorescunt. Quod vitale semen alioqui nobis (vt & rebus omnibus) essentiam viuēdiq̄ facultatem præbet: quique mobilem, & momentaneam indiuiduorum naturam stabili, & firma specierum conseruatione ab interitu præseruat. Hic vniuersam œconomiam corporis humani regit, moderatur atque gubernat; qui rector & gubernator Archeus nonnullis dicitur ab Hipp. *φύσις ἀρχαία*, faciens alimētorum attractiones, expulsiones, mixtiones, separationes, concoctiones: qui dat, qui accipit, minora minoribus, maiora maioribus adaptat, homogenea homogeneis, heterogeneis heterogenea, quantum in se est ardet, euincit, abigit, tū maximē, cum purum, & ab omni labe mundum est viuificum id vitæ nostræ principium. Interdum tamen adeo perniciosè inficitur vitale illud semen, vt propagatione in tertiam, & quartam generationem, conseruentur illarum impuritatū impressiones. Sic mōrbi contagiosi in hæreditarios degenerare possunt: qui morbi certa illa, atque continua propagationum constantia, præsentem seminis sui, hoc est, maligni vigorem ostendunt. Quod si dixerim hunc morbum, vt & plures alios, & radices, & semina habere, loquar cum summo nostro dictatore Hippocrate, qui in libro de flatibus

statibus scripsit in hunc modum: morborum omnium modus vnus est, nempe is, qui ex feminibus, & radicibus proficiscitur. Sed ista omnia nobis plus satis repræsentatur in hoc morbo, de quo nunc est quæstio: cuius origo nobis sufficienter ostendit impuritatem, malignitatemque sui feminis. Deinde progressus, dum totam corporis œconomiam penetrando, ipsa etiam præcipua, denique & solidissima membra occuparit, atque infecerit, ita, vt nullis nec artibus, neque remediis, etiam propriis atque legitimis quibus toto ferè anteacto biennio vsus est hic noster æger, hætenus euinci, & extirpari potuerit. Hæ sunt illæ radices, quæ tam firmiter inhæretes germina isthæc, atque stolones sibi similes, hoc est, malignos atque venenatos proferunt, atque expullulant: cuiusmodi sunt vlcera faucium, cæteraque antedicta symptomata. Latissimum hercle hic ingressi sumus campum, in quo de morbis contagiosis, & speciatim de venereo contagio, de quo sermo nunc est, discurrere licet. vt de qualitate eius veneni: cur infectæ meretrices hos maiori, atque infestiori, alios Quæstio-
nes per-
difficiles. minori, leuiori que virulentia inficiant: cur item alij nulla ratione infecti prorsus impune euadant: aut si vel aliqua ex parte aliquo contagio inquinentur, id tamen adeo sit leue, vt facillima curatione promptè extirpe-

Tales, & alia multa elegantes atque vtilis quæstiones circa hunc affectum suboriri possunt, quæ vel curiosiorè indagatiõnè mereantur: sed consultadū mihi hoc loco esse video, non docendum: & postulat consultationis ratio contemplationis succinctam, atque expromptam breuitatem, administrandorum verò, exhibendorumque medicamentorum rationem fidam, apertam, sufficientem, hoc est indicationibus omnibus, quod satis fit, respondentem. Quapropter prædictas dubitationes, nunc sicco pede transimus; vberius de iis, aliisque multis, alio loco & occasione, publico scripto, si Deus vitam concesserit, acturi. Dicam tamen, & tribus tantum verbis, magnam prælibatarum difficultatum solutionem referendam esse ad insignè vigorem exactamque nectaris vitæ nostræ, vel balsami radicalis puritatem. Hæc illa est interna, atque congenita antidotus, hic oppugnator est contagiosi illius tabi, ne primigenia sua sedes, atque fundamentum radicale inquinetur, occupeturque. Balsamus, inquam, vitæ, Hercules ille est, qui vel in principio statim, primaque inuasiõne arcet, oppugnat, eiicit. Hoc eximiè patet in expulsibus illis venereis, quos, si cum Græcis loqui libeat, *νεπίστος* vsq; *υπερδυσκολία* haud ineptè dixeris. Bubonibus, dico, venereis, quos natura, & insitus ille vigor protrudit, atque viâ

osten-

Solutio.

offendit, ac modum, quo velit iuari, ac liberari. vt medico sagaci nunc facile sit diuidicare attractionem, vel potiùs extractionem illius contagij venenati moliendam esse, ventosis atque emplastris attractiuis conuenientibus. Deinde ad maturitatem redactum bubonem, diu adaperitum esse tenendum, vt longo tempore omnis maligna lues exhalet, atque exstillet: non neglectis interim euacuationibus vniuersalibus antidotisque propriis & specificis. Sed videmur hinc extra cancellos, atque limites digressi de curatione agentes nondum abundè satis omnibus explicatis causis, aliisque, quæ curationi præmittere in consilio conuenit. Quare vt ad priora redeamus, istud volumus, statuimus, & pro rato indubitatoque habemus, subiectum, locum & quasi portitorem luis venereæ, esse spiritum naturalem, potissimum qui in sanguinea massa consistit. Hic quippè contactu illo impuro qui per copiã fit veneream, primum atque primario contaminatus, paulatim sanguinem cui inhæret inficit, inquinat, quo cum in corpus diffusus, vt alimenti vices subeat, pro nutrimento, quod natura appetit, tam pulchra fercula, vlcera, tophos, nodos, atque cruciatus immanes apponit. Atque eò vsque tandem progreditur, vt post sanguinem, hepar primum, dein partes carnosas, tum neruosas, mem-

branofas, tandem etiam vincula, partésque solidas inuadat, occupétque: vti iam dictum. Et qui pofsit aliter? nimirum alimento suo inhians natura, cum eo, quod iam inquinatum est contagio, massa, inquam, sanguinea contaminata, prædictos sibi afciscit fructus.

Opportunè híc adducere mihi videbor pulchram illam sententiam nostri Hippocratis: *Iisdem nutrimur, quibus constamus*: cuius explicatio ex iis, quæ modò dixi, haud intempestiuè desumi potest. Elegans etiam hoc loco institui posset disquisitio, si perquireremus, cur aliqua venena citiùs atque potiùs hos spiritus quàm illos inficiant: carnis rabidi morfu iniectus liuor, quacunque tandem id fuerit parte, cerebri spiritus animales: viperarum & scorpionum vitales cordis: lepus marinus pectus atq; pulmones: cantharides vesicam: luis denique veneræ labes naturales spiritus, ac potissimum hepar cõtaminet. Sed & ista in alium locum atque tempus referuamus. Sufficiat nunc in rem præsentem, de qua híc agimus, morbi venerei venenũ, in spiritu naturali, & speciatim in tota massa sãguinis residere, cui primũ & prícipaliter cõtagiũ impertiãt, qđ omnino exactè sciri atque intelligi à nobis oportet, vt eò foeliciùs ad curam, ad quam nunc accingimur, perueniamus. Omittentes etiam hoc loco præter ordinem & mo-

Prognost.

rem

rem nostrum, ipsum prognosticum, quod non potest esse, nisi dubium & iudicij suspecti. Etenim morbus inueteratus, magnitudo, & in iteratis etiam curationibus contumax magis atque ferocior redditus, nihil aliud quam sinistram coniecturam promittunt. Adferamus sanè licèt omnes scopos, indicationesque curatiuas ad emendationem purificationemque sanguinis, ad corroborationem & restaurationem facultatis naturalis, cuius œconomiam in hoc nostro egro planè peruersam nouimus, sed vereor, & vereor herclè, ne id frustra, conandum tamen aliquid, ne arte & artifice, aut etiam remediis hic nosster destitutus videatur.

Transitus
ad curã.

Non temerè vulgò nostri dicunt, sudare luem aut pustulas venereas (*suer les veroltes*) Est enim sudor haud secus, ac vrina, serosior pars massæ sanguinæ: quamuis sudoris substantia multò sit tenuior, quàm vrinæ. Cùm itaque naturam videamus in plurimis morbis, ac febribus potissimum continuis, & putridis, quæ ex corrupto sanguine excitantur, magna ex parte moliri crises salutares, malique solutionem per sudores: hinc ars, vel potiùs sagaces artifices naturam imitantes, etiam vi, sudores prouocarunt, vt sanguis veneni luis venereæ labe infectus purificetur, malique immanitas atque ferocia dometur. Remedia quibus illud præstant hydrotica, diaphoretica, & sudorifica

vocarunt. Horum plurima extant genera diuersis malis accommodata: at communissima sunt, salsa parilla, chinae radix, sassafra, quod à paucis annis innotuit, & luis venereae specificum, lignum guaiaci, aliàs Indicum, quod ex India primùm attulerunt Hispani. Atque utinam non mercem hanc indicam, detestandam, inquam, hanc luem, nunc (proh dolor) toti ferè Europæ familiarem, nobis pro perlis orientalibus importassent. Nostra etiam Gallia à profectioe Regis CAROLI octauì Neapolim facta, cuius milites ibi cum Hispanis impuris conuersati sunt, in eorum reditu hoc contagio conspersa fuit: nimirum ut florentissimum hoc regnum nullo careret malo, quo non vltimis istis temporibus affligeretur. Sed ad propositum. Ab Indis itaque primùm contagij venerei remedium atque antidotum nostris Europæis innotuit. Estque Indis guaiacum semper proprium certumque remedium: vel quod lues hæc (quã malè ab origine quidam Indicam dixerunt) non tanto, & tam firmas radices agente contagio infestet, ut apud nos fit: vel quòd iam assueti ab eo minus patiantur: vel denique quod natura atque temperamento, quam Europæi nostri sint fortiori. Nam, ut liberè fatear, quod res est, à nobis solum illud remedium insufficiens est deprehensum, fortè

tè quòd istud venenum transplantatione plus malignitatis atque contagij contraxerit. Quapropter ad sufficientem tanti veneni expulsionem, iam dictis sudorificis opus fuit addi multas præparationes, euacuationes, atque aliorum alexipharmacorum purgationes: ad hæc, tam strictam atque exactam viuendi regulam, vt huius mali cura, diætæ nomen generale, sibi tanquam proprium, apud vulgus asciuerit.

Porro in remediorum atque regiminis administratione, ne voto suo frustrentur ægri, & remedia sine vlllo profectu notabili, (sicut plurimum euenire videmus) adhibeantur, multa sunt consideranda. Primùm itaque huius mali differentia, species, atque veneni qualitas perpendenda, num modò incipiat pullulare, an iam altiùs radices infixerit: tum temperamentum atque natura ægri: deinde tempus, atque ordo, seu methodus, quam sequi debeat in remediorum vsu. Nam vt rem paulò specialiùs attingamus: si ægrum infestet vel sola aliqua inueterata vel incurabilis gonorrhœa, quam comitetur ardor vrinæ, sitque verè venerea, hoc est, contagiosa, omnino tum ad specificum est deueniendum.

Curatio,
& quid in
ea consi-
deradum
sit.

In quo sanè casu diætæ atque hydroticorum vsus suspectus est, quod & sanguinem calefaciat, & vrinas reddat acriores, idè-

352 Ios. QUERC. CONSIL.

que lues iam præsentem nobis ostendat. Tum igitur ad specificum deueniendum est. Nam hydroticorum usus cum diæta consueta, sanguinem, ut dictum, ardentius inflammant, ac proinde serositatem quæ est in materia urinae, reddunt ardentiorē: ideoque malum augent potius quàm sanant: ac proinde non sunt admittenda. ac tanto etiam minus, quod appareat eiusmodi gonorrhœam inueteratam iam altius radices fixisse, quàm ut prædictis hydroticis tanto, & tam valenti hosti, imparibus expugnari possint. Hæc secundo loco sunt cõsideranda. Tertio si forte æger hepate sit impensè calido, ac sicco, ipsūque corpus extenuatum, ut non raro obseruare solemus, in his profectò prouocatio sudoris non est tuta, & utilis, sed potius noxia, ideoque reiicienda, quod plus obfit, quàm profit.

Quod si verò lues hæc recens sit admodum, & veneni vis consistat tantum in vaporibus, & materie halituosa, seu spiritali, tum sanè sudorificis facilius dissolui, atque exturbari potest, quod nondum hepar occuparit, aut firmiter contagij basim collocarit in partibus membranosis, atque solidis: quodque nondum humori crasso permixta, euaporationem, transsudationemque subeat facilius.

At verò, si æger, *ευκαρνος*, hoc est bene carnosus,

nosus, pinguis sit, aut complexione molli, humida atque crassa, tū guaiaco vt sufficienti remedio malum euinci, totaque curatio ad votum absolui potest. Sed tempus præterea considerandum: ordo item ac methodus, qua sit vtendum, aut incedendum, sicut iam dictum est supra. Nullatenus enim probare possū⁹ illas diætulas, quas in duodecim aut viginti tantum dies præscribunt: quibus ægris, aut ipsi etiam morbo adulescentes, humores commouendo, ac laceffendo, luem potius exasperant, ac irritant, quam superent, aut extirpent. Quin potius quinquaginta, aut etiam sexaginta, vel si ita factu videatur opus, plurium dierum spacium, veris & legitimis diætis dicandum iudicari. Iam quod ordinem spectat, vel methodum, qua pleròsque vt comperior in administratione dicti hydrotici, quam leui quadam præparatione, hoc est purgatione, mifioneque sanguinis, si opus sit, auspiciantur: mox sudorifico propinato extraordinariè, & importunis stragulis ægrum cooperiunt, inuoluunt, & lateribus calefactis variis corporis partibus applicatis magna vi sudores proliciunt: talem, inquam, sudores prouocandi rationem prorsus improbamus, quippè quæ & naturam violet: & ante debitas, atque legitimas præparationes peractas, res crudas, atque indigestas expellere, contendunt,

Ordo siue
methodus
curatio-
nis.

Z

contra Hippocratis præscriptum. Vnde fit, vt attenuati : & ad extremam debilitatem redacti ægri, in mediâ cura deficientes, eandem negligant, planèque desistant, quod se plus læsos, quàm adiutos intelligant. His itaque aliisque incommodis præuisis, nostrum est in ordinem, debitamque administrationis formam redigere vsum prædicti remedij, vt & huic ægro, (de quo modo agimus,) & cuius alteri indigenti, cum maiori honore medici, sanitatis commodo, possit administrari, quàm fortè antehac præstitum fuit. Hocque faciemus nullo præsumptionis aut vanæ gloriæ captandi studio ; sed vt faciamus, quod pium circumspèctumque deceat medicum, proximique amantem. Quapropter dona, quæ Deus singulari sua gratia nobis liberaliter in peruestigandis naturæ secretis variisque cum doctissimis expertissimisque artis vtriusque Atlâtibus Europæis, iam per triginta annos à nobis comprobata tandem proferamus, atque demus in publicum. Atque hoc non vt legem præscribamus aliis, sed vt censuræ atque iudicio vestro atque celeberrimorum artificum Asclepiadæorum, quod candidè facimus, nos subiiciamus.

Ergò minoratini alicuius, vt cassiæ cum rhabarbaro, alteriusve similis loco, quæ ad expurgandam primam corporis regionem,
itè-

itémque mifisionis sanguinis loco, quæ die
 fequenti, minoratiui, fi plethora adfit, & ve-
 næ turgeant, institui folet: præterea vulga-
 rium illarum præparationum vice, quæ apo-
 zematis perficitur, paratis ex decocto poli-
 podij, feminis carthami radicum tormentil-
 læ, acetosæ, oxilapathi, barbæ hyrci, grami-
 nis, alparagi, herbarum cichorearum, Bu-
 glosi, scabiosæ, agrimonix, lupuli, betoni-
 cæ, chamædrios, camæpythios, & herbarum
 capillarium: seminum cardui benedicti, ani-
 fi, citrij. & corticis eiusdem: florum geniftæ,
 calendulæ, rotifmarini, stæchados, violarū,
 boraginis, buglosi, rosarum rubrarum: in
 quo decocto diffoluunt fyrupos conferua-
 tionis citrij, de limonibus, de succo acetosæ,
 de pomis redolentibus hifque similibus, ad
 præparationem, digestionem alterationem-
 que humoris maligni atque peccantis accõ-
 modari folitis in sex, feptem, octo, plurẽve
 dies. Item loco purgationis, quæ fit ex infu-
 sionibus rhabarbari, fennæ, agarici, adiectis
 etiam cõfectionibus, hamech, tripheræ per-
 ficæ, electuarij indi maioris, vel minoris, a-
 liifque id genus medicamentis crassis atque
 viscofis, torridis atque malignis humoribus
 euacuandis destinatis: Horum, inquam, om-
 nium plurimorum aliorum præparantium,
 atq; purgantiũ loco (quæ in communi sunt
 vfu, quæ que non alia de causa improbamus,

quàm quod à plerisque mirum in modum fastidiantur) nos vna & simplici decoctione specifica ex eodem guaiaco parata erimus contenti, quæ ægritudinem talem contagiosam, vti diximus, plus satis oppugnabit, & humores malignos eadem opera præparabit, atque purgabit: idque paulatim, nullavi, nulla violenta commotione, sed benignè, sed lentè, & multo tempore, sicut omnino opus esse iudico, in morbo adeò contumaci, atque diurno, & veneno, seu contagio iam materiæ crassæ, ac retorridæ impresso. Nec fatigabitur eo remedij genere, nec vllam manifestam debilitatem incurret: sed firmior potius reddetur de die in diem, partibus à maligna illa colluie liberatis, medicamentique benigna facultate roboratis. Sic itaque parandum censeo.

Decoctū.

℞ rasuræ cordis ligni indici, & rasuræ cort. eiusdem ana ℥ iiij. sem. cardui bened. ℥ j. β. vlmariæ m. j. florum hyperici p. ij. florum rorismar. p. ij. santali citrini ℥ β. aquarum fumarie lupuli ana ℔ iiij. maceretur per 24. horas ad ignem lentum: dein coquantur ad vnius tertiæ consumptionem. In colatura clarificata adde foliorum sennæ mundatorū. ℥ iiij. macerentur denuò ad ignem lentissimum per duos integros dies, tandem transcolentur per manicam Hippocratis, dulcorentur, & aromatizentur cū sufficienti quantitate

titate faccari, & cinnamomi. Capiat de hoc decocto ℥ iij. vel ℥ iiij. manè tribus horis ante prandium. Cōtinuet hui⁹ decocti vsum per quindecim vel viginti dies ad minimū. Primis quoq; dieb⁹, si aliquot exhibere voles cochlearia, vt ℥ j. aut alteram de eadem decoctione, hora quarta vespertina, nō fuerit inconsultum: præsertim tū quando alius fortè non satis sit lubrica, atq; aperta. Quod si tamen natura sufficienter purgetur, sufficiat consueta potiuncula matutina. Eadem temporis progressu paulatim de die in diem potest imminui.

Hoc remedium continuatum eo quo dictum est, tempore, optatum effectum producit, nec vllam molestiam ægro creat. Nec intermittet iccirco negociis suis domesticis incumbere, aliisque, vt propterea in lecto, stupa, vel conclavi, ipsum detineri minimè necesse sit. Cum igitur prædicto decocto, quod præparationis simul, & purgationis vicem præbet per viginti dies fuerit vsum, sine dubio magna humorum delinquentium pars euacuabitur. Tum reliqua pars etiam, quæ restare potest, digesta atque attenuata, vt facilius, & commodius consumi, atque per exhalationem sudorificam extirpari possit: tum vtique hydrotici specifici tēpestius erit vsum ergo.

℞ rasuræ ligni indici ℥ vj. salæ parillæ ^{Hydroti-}
Z iij _{cum.}

358 Ios. Querc. Consil.

℞ ℞. Saffaphras ℥ iij. rad. petasites, filicis. ana ℥ ij. cinnamomi cariophyll. ana ℥ ℞. maceretur per 24. horas in ℞ xij. hydromellitis simplic. Dein coquantur ad medietatis consumptionem. De colatura moderatè calida capiat ℥ vj. vel vij. manè hora quarta vel quinta matutina, atque mox superdormiat, si possit, tectus plus solito, sudet, tergetur: caueat à frigore & vento, prandeat nona: cœnet verò sexta. Antequam autem prædictam capiat potionem, prius deglutiat auellanæ maioris magnitudine de opiata sequenti.

Opiata.

℞ conferuæ florum, cichor. buglosi ana ℥ j. confer. florum rorismarin. ℥ ℞. theriacæ Alexandrinæ ℥ j. ℞. confect. alkermes, & de hyacintho ana ℥ ij. ℞. diacorallij diatriasant. diambra, & diamosci dulcis ana ℥ j. lapidis bezoardici ℞ j. cornu cerui præpar. margar. præpar. ana ℞ iij. cum syrupo cōs. citrij, Fiat opiata qua vtatur vt dictum est. Quod si sub finem prædictæ decoctionis nodulum lineum cum ℥ ℞. mercurij ex cinnabari extracti, atque calcinati, & rursus in puluerem redacti per odorem spiritus sulphuris immerferis, mirabiliter eius vires intēdes, atq; augebis. Eritque specificum hydroticum ad extirpandam sanandamq; luem veneream.

Dieta.

Quandiu verò prædicto hydrotico vtetur, necesse est, vt diætam, seu viuendi consuetudinem exactissimam, strictissimamque obser-

obseruet: comedet igitur bis coctum tantum panem decoctum, pro potu ordinario parabitur, ex salsa parilla, china, & ligno rosarum, coctis in praedicta quantitate aquae, quod dulcorari, & suauius reddi potest faccario & cinnamomo, ut palato sapiat magis: quo uti potest, & intra pastum, & extra, omni hora. Non comedat nisi unicum genus cibi, ut pullos, vel pipiones, assatos potius, quam elixatos. Pro mensa secunda contentus erit vis damascenis, aut corinthiacis.

Quod si forte accidat, ut tempore usus praedicti hydrotici aluus sit sicca, aut astricta, remollienda erit clysteribus emollientibus saepe reiteratis, sexto quoque die repurgandus erit cum leue aliquo pharmaco intermittendo ea die usum hydrotici.

Hanc diætam, atque viuendi rationem studiosè obseruabit per 25. aut 30. dies ad minus. Quam ut eò facilius, immò absque vlla vrgenti molestia ferre possit, nolim ipsum ad sudores tanto rigore compelli, sed via media tenenda, ut id quasi impellente natura fiat. Tales enim sudores longè esse utiliores, quàm qui arte fiunt cogente, notius est, quàm ut à me demonstrari conueniat. Adhæc scopus, & præcipua curationis indicatio nequaquam ad illud tendere debet, ut naturam vi aut violentia compellamus per vehementes euacuationes, ut à multis fieri

Z iij

aduerto. Neutiquam verò. Tales, quippe morbi causam habent potius qualitate contagiosa ac venenata, quàm copia peccatè: quapropter, nec tanto, aut tam effero vacuandi opus est modo, ceu quadam quasi Tyrannide. Quin potius correctioni hìc esto locus & malignitatem emendati, seu, vt vno verbo dicam, antidoto specificæ, quòd directè collimet ad malignæ qualitatis emendationem, expulsionemque. Haud secus namque ac vaccam, aut bouem, & in vniuersum iumenta, cæstro, asylo, vel horrifono quodam tabano percita, extemplo post ictum aculei intumescere videas, in quo veneni illati latet tabus, quem haud facilè extirpes felicius, quàm si acculeum tollas infixum, vel manuali industria, aut apposita quadam antidoto specifica parti, in qua veneni vim delitescere intelligas: ita quoque planè in hoc contagio accidit: nec multis intro sumptis sudorificis aut purgantibus, pellitur, vi, sed prudentia, sed industria, & ritè ad naturæ, & morbi conuenientiam administratis remediis. Nam omnino ea est nostra sententia, vt naturæ motus, ac impetus diligenter obseruemus: perspectos, atque cognitos sequamur, atq; iuueamus: nequaquam verò eamus audientiores contra. Hydrotica sunt quidem diaphoretica, & sudores mouent. Nihilominus tamen interdum fiunt diuretica, & naturam,

turam, per vrinas malignos humores exturbare conantem, adiuuant: quam omni studio imitari debemus, cum, vt iam antea dictum, putrida colluies sanguinis per vrinas euacuari non rarò soleat, atque meliùs, & felicius interdum quàm per sudores, quod diuersitati naturæ personarum tribuendum censeo. Atqui hoc præcipuum est medici munus, vt naturam imitetur, sequatur, & quantum ad eius conseruationem, roborationemque conferre posse intelliget, iuuet etiam. Quod nisi fecerit, ineptè sanè naturæ magistrum, (sic solent nuperi quidam) & frustra ministrum eiusdem se profitebitur.

Ecce, quæ in genere pro luis venereæ curatione nobis dicenda videbantur, in quantum guaiaco præcipua medelæ dignitas sit tribuenda: ex quibus tempestiuus ac legitimus eius vsus, à quouis sagaci ac circumspecto medico facile intelligi potest. Iam verò non latet nos, magnos aliquos artis nostræ Athlantes, ac perdoctum potissimum illum nostrum Fernelium, huic guaiacino ligno omnem & solam vim alexipharmacam luis venereæ statuere, aliisque omnibus præferre: Nec extollere tantum præ aliis, sed aliorum, ac in primis hydrargyri vsum tanquam perniciosissimum, ac noxium valdè damnare, atque repudiare. Non desunt tamen alij viri doctissimi, atque expertissimi,

De hy-
drargyro.

qui contrarium sentiunt, ac statuunt argentum viuum verum esse huius mali alexi pharmacum. Hinc maior medicorum atque chirurgorum in Gallis aliisque regionibus, post vsum hydroticorum (quæ tam leuiter admodum, & superficialiter administrant sicut iam dictum) ad hydrargyrum tanquam asylum atque extremum refugium quoddam recurrunt. Et sunt sanè præclara experimēta. Antequam autem de diuersis administrandi mercurij formulis, rationibusque eorum, qui eius vsum probant, & verum ac genuinū huius contagij antidotum faciunt, differamus: necessarium quodammodo esse videretur diuersarum opinionum rationes adducere de qualitate mercurij: sunt enim qui calidissimum, alij qui frigidissimum dicant. Verum cum locus & tempus atque occasio pluribus de hac re discurrere non permittat: dicam tantum obiter vtrique parti non deesse rationes probabiles, quibus suam sententiam tueatur. Nam qui frigidissimum putant, respiciunt ad symptomata, quæ adfert: cuiusmodi sunt tremor, paralysis, nervorum refrigerium, alique similes, quos à calore produci posse pernegant: sed eorum authorem faciunt summam frigiditatem: magis verò etiam vrget sensus, qui ad tactum frigidissimus sentitur.

È contra alij, qui calidissimum statuunt,
pro

pro ratione adducunt citam eius mobilitatem, continuūque ferè motum, virtutēque impensè dissoluentem. Horum sanè rationes mihi longè manifestiores, certioresque esse videntur, quàm priorum. Et cōfirmari posset posterior sententia infinitis ac prorsus mirabilibus effectis, quæ in subtili, ac penetrantissimo hoc mineralium deprehenduntur ab artificibus, & sagacioribus eius vestigatoribus. Mercurius namque ceu spiritus quidam subtilis, aëreus, & vaporosus cuncta peruadit, ac penetrat, etiāque corpora solidissima metallorum, vt auri argenti &c. Qui anatomiam eius internam peruestigarunt, sub albedine illa, atque superficiali, insignem rubedinem deprehenderūt cum aliquo liquore dulci, atque flagrante, cuius operationes sunt mirabiles ad dissolutiones omnium corporum metallicorum. Imò efficacius illud præstat, quàm quæuis aqua fortis, quæ vulgo circumfertur. Hi, inquam, qui eo modo, ac ratione eius naturam examinarunt de ipsius qualitibus verè, ac solidè differere possunt: non illi qui viderūt tantum, ac vix fortè ac ne vix quidem tetigerūt. Hi, inquam, ignem mercurij internū cognouerunt: cuius rei exactiorem de hac re disputationem in opus nostrum de recōdita rerum natura, artisque mysteriis coniecimus. Sed vt ad virtutem mercurij reuertamur.

Vera ar
genti vni
qualitas.

mur, quam habet ad extirpandam luem veneream, etiámque inueteratissimam, vt experientia multiuuga comprobatum est, tempus, & ratio nunc postulat, vt de variis eius mixtionibus, præparandique modis deinceps disseramus. Idque ea lege ac ordine, vt quæ peiores sunt, nulliusque momenti, reiciamus, meliores, tutiores, probatiorésque admittamus, atque celebremus. Subinde quod nostræ, aliorúmve amicorum maximæ famæ est experientiæ disquisitione multa comparatæ inferamus.

Ac primò quidem, non inuenio mercurium chymicis, hydrargiron Græcis, argentum viuum Latinis dictum, maximè cognitum fuisse priscis in medicina vel interius, vel exterius: sed magna eorum pars, quod faciunt adhuc hodie plerique pro perniciosissimo veneno habuerunt. Dioscorides enim de mercurio hæc scripsit: *Lethale potum argentum viuum est pondere suo interanea disrumpens.* Doctissimus Galenus in opere suo *De Simplicibus*, liberè, nullaque vfus circuitione fatetur nescire se, quid intus sit, vel quid extra. At Ægineta meminit alicuius argenti viui calcinati, quo interius se vfum profitetur. Temporis progressu aptissimus atque efficacissimus deprehensus est ad dissolutionem nodositarum, & curandis vlceribus cauernosis, & phagædenicis. Nec multò post

Dioscor.
l. 5. ca. 64.

to post substantia hæc metallica observata est esse summam antidotum vermibus omnibusque putrilaginis: quemadmodum inter vegetabilia simplicia hypericum, quo etiam cauetur, ne vel in casco vllus extet aut generetur vermiculus, si eo inuoluatur, ut quilibet experientia facile discere potest.

His & aliis pluribus argenti viui effectibus atque proprietatibus commoti posterioris seculi artifices (postquam aduerterent contagium hoc tam horrificis atque contumacissimis symptomatibus, cauis ulceribus, malignis ac fordidis, & similibus, ut his correpti, haud secus diuersis corporum partibus, impuritatibus istis conficterentur, quam leproforum corpora) argenti viui vires, quas prius haud dissimilibus ferè symptomatis efficacissimas erant experti, ad huius luis extirpationem experiri non sunt veriti. Et primum quidem diuersimodè præparatum adhibuerunt: in unguentis, quibus admiscebant calida, ut axungias, olea & gummi. Deinde in emplastra cōcinnatum, & in emplastro de ranis à Ioanne de Vigo descriptum. Postea ulterius progressum, ad suffimigia cum cinabari deuētum est. Tandem eò usque experiundi audacia processit, ut etiam interius exhiberetur. vnde effectæ sunt pillulæ Barbarossæ dictæ. Postmodum præcipitati præparatio in aqua forti cuius

Argenti viui mixtio.

Præcipitatum mercurij.

démque vsus inuentus est. quod præcipitatum à nobis omnino improbat, quamuis diuersis aquis ablutum ad eliciendam omnem aquæ fortis acridinem ad x. aut xii. grana à nonnullis exhibeatur cum theriaca mixtum. Et factum est interdum, vt ad eò perfectè dulcoratum, & ab omni acrimonia aquæ fortis separatum, vt nullum vomitum prouocaret, sed sudores tantum, & sedes aliquot horis præsertim pomeridianis. Quo sanè remedij genere plures etiam contumacissima atque inueteratissima lue illa laborantes, scelicissimis auspiciis sanatos fuisse compertum est.

Alij postmodum leui tantum quadam hydrargyri purgatione contenti eo per corium tranfacto, seu mobilitate eius coercita, atque (vt vocant) mortificata. Hi multum se profecisse existimantes cum succo limonum admixta pauca therebenthina extinxerunt, sicque diu multumque agitato, aliquid ambræ, mosci, theriacæ & pulueris cordialis admiscuerunt, atque ita in pillulas concinnarunt: quas dosi conuenienti atque legitima certo temporis spacio exhibentes, solo hoc, nec vlllo alio remedij genere scelicissimè persanarunt gonorrhæas scetidas, virulentas, ac inueteratas, ad eoque ipsam iam factam & cõfirmatam luem veneream. Hæc & similia Empyricorum sunt secreta, quæ

quæ buccinatorum instar, pro maximis mysteriis promulgant, cum eorum pars maxima, quid aut cur exhibeat nullam rationem reddere possit. Et tanta nihilominus confidentia sæuissimum hunc morbum curandum suscipiunt, ut id sibi solis negotij putent esse datum miserimis ut subvenirent, quæ fecerunt secreta: & curant profecto, immò verò sanant: nec sine magno medicorum dedecore, etiam eos, quos illi longa & pertinaci illa diæta cõtinuatõque guaiaci decocto non modò non resistere poterunt. sed haud rarò multum etiam exasperarunt. Vterius progressa ingenia, (quæ tempore ac necessitate compulsæ, nihil non moliuntur) nõ sine artificioso inuẽto didicerunt mercuriũ redigere in liquore seu oleũ, quo luem hanc sanant sola palmarum & plantarum pedum inunctione. Quo remedij genere, nec vlla alia arte, nullaque vi ægris oris fluxum illum saliuarem mouent, (quem magna Medicorum & Chirurgorũ pars existimat esse solam perfectam crisin tanti mali) & magno successu plurimos restituant. Neque tantis & tam importunis vnctionum, frixonum, emplastrorum, sudationumque molestiis miseros cruciant, nec reformidant, qui norunt ac intelligunt prædicti liquoris gustu dulcissimi atq; gratissimi præparationem. Eundem etiam per

Oleum
mercurij.

os exhibere, ad duas aut tres guttas, cum aliqua co nuenienti ; mira præstitisse constat , atque præclaros præbet effectus non tantum per sudores, sed etiam per urinas atque deiectiones. Fiunt namque diuersæ hæ vacuationes ab eo liquore absque violentia & sine magna molestia , sed non sine ingenti solatio miserè conflictatorum, qui, inquam, sine vlla vi, atque pertinaci conatu, de die in diem leuamina præsentissima sentiunt, & tandem absque omni alio extrinsecus adhibito medicamêto, dolorib. immanissimis, gonorrhœis acerbissimis, pustulis fœdis, vlceribus obscænis, atque càcrosis, turpissimis nodositatibus singulari fœlicitate liberantur. Ecce quàm diuersimodè transformetur ; præpareturque Mercurius & quomodo ex summo veneno fiat summa medicina ad huius mali extirpationem. Et sanè, quomodocumque tandem administretur, benè aut malè præparatus aut correctus, motus tamen veritate fateri cogor, hydrargirum, mercurium, seu argêtum viuum, esse solum (quod hodiè quidem extet) & specificum luis inueteratæ, atque deploratæ remedium. Nec moror hic, quod doctissimus Fernelius scripsit in contrariu, tantoque minus quod videam hodie magnam Gallia nostræ medicorum atque chirurgorum, adeoque etiam doctissimorum famo-

famofissimorum classem eomet vti remedio etiam nulla arte preparato ad frictions & sudatoria tanquam tutiori, & quò res citius expediatur. Neque verentur etiam ditissimos, delicatissimos, magnæque existimationis homines hac lue infectos, cum prædicto remedij genere tractare.

Laudo itaque eorum opinionem, atque conatus, & sententiæ illorum calculum addens, primas in hoc morbo tribuo mercurio; statuoque huius luis præsertim inueteratæ, & vnicum, & verum, & solum alexipharmacum esse mercurium. At verò non conuenit mihi cum ipsis, quantum pertinet ad electionem, præparationem, compositionem, quantitatem, mixtionem & applicationem.

Mercurius
verum est
luis vene-
ræ alexi-
pharma-
cum.

Tempus itaque nunc est, vt deinceps doceamus, quanto tutius atque vtilius possit administrari mercurius, quàm hætenus factitatum. Et docebo etiam suo modo illos non ritè ac sufficienti cautela seu artificio vsos. Rogo autem omnes veritatis & boni publici amantes, vt ingenio moderato nec ambitione turgido, rationes meas cum ratione potiùs, quàm cum passione atque liuore verba mea ætiment, atque interpretentur. Quod ad primum itaque spectat, nempe ad electionem, aduerto omnis generis argentum viuum absque vllò discrimi-

AA

370 Ios. QUERC. CONSIL.

Ve mercurius
sophisticatur.

ne ab iis ad hanc curam vsurpari, non aduertentes plurimum sophisticari cum plumbo, quod beneficio bismuti (vt vocant Germani) tam benè aptèque miscetur, atque cum mercurio dissoluitur, vt ipsa non possit melius aqua cum aqua. Et miscentur, inquam, si vel æquis partibus plumbum cum hydrargyro sumatur, modo & ratione prædicta. Nec miscetur tantum, sed transit etiam plumbum cum eo, per lintea æquè mobile ac fluidum, ac si nihil esset aliud, quàm solus, purus, putus mercurius, vt non sit talem fraudem discernere aut detegere visu. Sed viderint interim qui tali vtuntur inunctionibus aut aliis, quid agant. Nam noxius est admodum, & prorsus malignus vt quiuis facilè secum perpendere potest. nec attinet ea de re plura à nobis dici, cum ex natura ipsa plumbi frigidissima, atque terrestri, (quæ tamen mercurij vehiculo internas etiam subire solet partes, ipsasque adeò membranas; & ligaturas) satis manifestè appareat, quid boni inde consequi possit. Et quod peius, nec exhalari aut dissipari potest æquè facilè, ac mercurius, quem constat naturæ esse aëreæ, ac prorsus spiritualis: & per consequens exhalationi oportunæ. Nec sophisticari tantum artificio potest & solet mercurius, vt iam dictum, & à nullo hæcenus obseruatum est: sed in propriis etiam mineris allicere sibiq;

con-

confociare potest mercurius varias corporū terrestrium, & prorsus heterogeneas qualitates, vt ex mineris plumbi, antimonij, aliisque substantiis metallicis, quæ proximè assident, aut adhærent mineris argenti viui: vnde ei imprimi possunt variæ vires, propria verò eius virtus perturbari, atq; infici. Quare diligens adhibenda est cautio in electione mercurij, nisi velimus frustrari voto, aut aliquid finistri in eius vsu euenire, vt nimis sæpe accidere solet. Cum itaque tam nobili subiecto, & tam optato fini mercurij vsus accommodari debeat, operæpretium faciemus, si cautè & circūspectè à fidelibus mercatoribus, non ab impostoribus importari curauerimus. Probatio mercurij. Probatur præ aliis Hispanicus: quem si non consequi aut habere possis, quemuis oblatum hac arte probabis cochleari argenteo exceptum tantillum mercurij, supra candelam, aut carbonem ignitū exhalari permittito: in fumum enim abito mox. Qui si argentum aureo tinxerit, certus esto esse purum & laudatum mercurium. Sin nigro quodam, aut liuido vel fusco inficiat, certum est impurum esse, & maligna aut etiã venenata qualitate præditum. Atque hic certissimus, tutissimūque est probandi mercurij, & puri, & laudati ab impuro atque illaudato diiudicandi modus. Hæc de eius electione.

Mercurij
præpara-
tio.

Iam in præparatione plures sudasse nul-
lū adhuc inter tot doctissimorū Galenico-
rū medicorū, de lue venerea conscriptos li-
bellos, ad rhombū, & legitimā eius præpa-
rationem appulisse cognoui. Ac tanto ma-
gis illud mirari subit, quod cum approbent
eius vsum in curatione luis venereæ: de eius
præparatione, ne verbum quidem addant:
sed eo, qui passim in officinis prostat, & vē-
ditur nec cognito probè, nec probato, im-
prouidè nimis vtuntur in suis vnctionibus,
atque emplastris: quæ totius fundi huius cu-
rationis est calamitas. Quid? integrūne vi-
ro bono, ac medico probato non cognitis
vti, & tamen veneni suspicione taxatis, nec
ritè præparatis, aut castigatis? & tamen ca-
stigi possent, & ab immensa illa nigredine
qualitatēque frigida cruda & maligna, quam
continet, vindicari, si crasso tantum modo
præparetur, nempe decoquatur & cum sale
nitri & aceto sæpe transactus per linteamina
subtilia, aut per pellem caprinam. Sic mani-
festè, & ad oculum inquinamenta illa, atque
impuritates detegerentur, quæ ei sunt ad-
mixtæ.

Obiectio.

At inquiet fortè aliquis: si tanta est mer-
curio hispanico puritas, qui argentum apud
ignem tingat aureo, quid igitur opus multa
præparatione? cui ita obfistendum. Subiecti,

Solutio.

in cuius vtilitatem ac conseruationem mer-
curij

curij vsus adhibetur, hominis, inquam, atque sanitatis tanta est nobilitas, atque dignitas, vt nihil hic nimis, nihil æquo curiosius, atq; prudentius præparari administrarique possit. Accedit quod mercurius, licet purus vt cùmque, semper tamen possit reddi purior: ex cuius puritate inæstimabilis resultat vtilitas, nempe perfecta curatio morbi incurabilis ferè. atque ita nullas post se relinquit reliquias odiosas, nullam noxam, nulla deniq; symptomata, ab intempestiuo impuriõris mercurij vsu relinqui solita.

Norunt plus satis philosophi Hermetici, quid proficiat, quantàmque habeat vtilitatẽ exactè repurgatus & præparatus mercurius: vt non cessent hunc suis sublimationibus, & reuiuificationibus crebris, toties ac sine omni tædio iteratis purificare, donec tandem perfectè purus, aut certè perfectissimo proximus euadat. Nam lōga, & diutina illa præparationis serie tandem colorem azureum, atque cœlestem acquirit, dissipata atque cõsumpta aquositate frigiditatẽque illa superficialia, corpori nostro in primis noxia: cuiusque calore ac spiritu igneo quasi excitato vt iam ex frigido fiat calidus etiam ad tactum, ex deleterio viuificus, ex plebeio nobilis, & philosophicus, ex crudo coctus, atque ita digestus, vt coniunctione inseparabili, amica, atque perfecta vniatur cum auro, quem ante

374 IOS. QUERC. CONSIE.

præparationem destruebatur, propterea quod cum eo in symbolo nondum concordabar, ipso crudo, calido autem, ac insigniter digesto, atque perfecte existente auro. Huic itaque, insidias intruere, & non nocere non possunt medici, qui mercurium crudum, mobilem adhuc, atque fluxilem unguentis suis, atque emplastris admiscunt: subliment opus est, adeoque exuant sulphure suo arsenicali, eximant oportet, atque consumant superfluum illam humiditatem aqueam: denique ex veneno, & deleterio reddant alexiterium, & benignum naturæ medicamentum, ut fiat primus, præcipuus & tutissimus luis venereæ expulfor. Quod si fecerint, mirabiles effectus talis mercurij cernent non tantum in hoc morbo, de quo hic loquimur, sed in omnibus aliis pestilentibus, atque contagiosis, quomodocumque tandem administratis. Nec ullus inde metus consecutionis diuersorum symptomatum, quorum causa ferè suspectus esse solet communis ille, nec ritè præparatus. Attamen, ut etiam ij, qui mordicus semper sua, hoc est ampla, & communissima illa via incedere volunt etiam aliquid utilitatis ex nostro hoc capiant discursu. Age doceamus præparationem mercurij saltem tolerabiliorem, ne perfectionis difficultate, & ad quam exactissimè parandam multa cura multoque opus est tempore, ab eius

cius vſu, quem in hoc affectu ſupra alia remedia omnia probamus, penitus abſterreatur. Idque publici boni cauſa, & propter eos maximè, quos vel occaſio, vel loci opportunitas, vel etiam ſumptus magna ex parte deficiunt. Et vt magis conſtet de noſtra erga quoscunque beneuolentia, & prompta liberalitate, docebimus etiam eos, qui iſta alioqui faſtidioſè ſpernunt: aut quod in operationibus chymicis non ſint exercitati, aut exerceri, hoc eſt, quod neſciunt, ſcire nolint: hos, inquam, modò non malicioſè contemnant, boni publici cauſa ſicut dixi, docebimus argenti viui elegantiffimum, atque optimum præparandi modum, per quem ex libra vna vnciæ quatuordecim largiter extrahuntur, ſi rectè fiat, & perficiatur; eritque ille mercurius maximarum virium in vñctionibus, vt dicetur poſtea, cum de compositione, ac mixtione tradetur.

Accipiatur ergo argenti viui loco, cinabrium cõmune, (quod nihil eſt aliud, quàm mercurius ſublimatus, & per conſequens perfectè purificatus, quippe, à quo omnis heterogenea humiditas ſulphuris admixtione ſit exſiccata, atque cõſumpta) cui puluerifato adde calcis viue itidem optimè puluerifatæ partes æquales, omnibus coniectis in retortam, atque adhibito recipiente, admove ignem ſecundùm artem, & attrahes

Mercurij
præparatio non
vulgaris.

AA iij

ex libra vna tredecim vel quatuordecim vncias mercurij, mobilis quidem, & fluidi, sed perfectè purificati. Idem mercurius elici potest cum sola crusta panis affati vel cum tartaro ad nigredinem calcinato & aliis plurimis modis, veris chymicis, atque spagyricis notis. Quæ tamè res si à medico ignoretur, non nisi in maximam ignominiam redundare potest, cum hæc res planè ex professione eius dependeat, eique cognitu in primis sit necessaria. Atque huc vsque de electione, & præparatione mercurij. Electo itaque mercurio bono, eoque dicta ratione præparato, non minoris adhuc restat studij, & cõsiderationis, qua ratione componi debeat, atque commisceri: siue id fiat cum vnguentis, siue cum emplastris, item de quantitate, & ratione administrandi.

Ve vulgo
mercurius
permiscea
tur.

Vulgo consuetum esse video emplastrum de vigo, cui etiam geminam aut triplam dosim adiiciunt, & ita applicant humeris, aliisque iuncturis: mox ægros magna vi ad sudores compellunt, vt ad apertis poris, mercurij vis facilius penetrare, & ad corporis intima peruadere sualque operationes complere possit. Sic illi iudicant. Atqui iam superius à nobis ostensum est, quanta cum virium iactura coacti isti sudores plus obfint, quàm profint. Præterea magnus quoque committitur error in compositione, quando mer-

do mercurius miscetur cum emplasticis, que penetrationem eius inhihent, atque impediunt, ipsamque adeo actione, quam moliri se putat: ibi praesertim, vbi interius mercurium vires suas exercere consultu est. Exterius tamen dicto modo administratus nihil officit, sed ad nodositates & tophos articulorum resoluendos vtile esse potest maxime si emplastro admisceantur penetrantia, & resoluentia. At quos luis huius malignitas altius subiit & interiora contagio infecit cotumaci atque inueterato, cum dictis emplastris nunquam ad perfectam curationem, sed potius ad palliativam quandam, quaeque cum tempore acrius sit repullulatura, peruenies. Quocirca magis mihi probatur vltus mercurij exterior in vnguentis, quod penetrent magis ad interiora, vbi veneni vis residet: nihilominus tamen probare non possum in iisdem vnguentis admisceri plurima impense penetrantia, calefacientia, immo etiam venenata, atque tam putida, vt aeri halitum & spiritus, ipsosque adeo adsistentes foetidissimo vapore inficiant. Sed, inquit, sit hoc vt emendetur frigiditas, quae mercurio inesse creditur. Sed, inquam, pessime cognoscunt mercurij naturam, (vt iam supra attigimus, & copiosius ea de re, aliisque vtilissimis rebus differemus alibi) internamque eius qualitatem ab externa separare, diiudicareque nesciunt.

Quòd si adiiciunt vt magis & faciliùs penetret, iam non satis perspectum habent, constare eum ex partib. homogeneis, nec quicquam heterogenei possidere, si vt diximus rectè sit præparatus. Nam totus spiritus est singula penetrans, singula peruadens, etiam ferri & cupri solidissima corpora: quare nõ opus est tali ianitore. Ideoque nõ sine ratione nobis improbantur multa olea calidissima gummi, vt euphorbium illud igneum, Styrax liquida, & alia eiusmodi, quæ cõmunibus huius vnguentis nullo iudicio adiiciuntur. Et mirum quod inter tot doctos, qui de ea lue scripserunt, paucos extitisse, qui correctiuum, aut alexipharmacum maligne eius qualitatis, quam mercurius ille crudus, & nõ præparatus, quo illi vtitur, habet, admiscuerit. Mirum etiam, ferè neminem eo animum intendisse, vt gratum potiùs quendam odorem aromatibus, aut aliis odoriferis, ad corroborandos spiritus præ putidis istis oleis atque gummatis, adiecerit, quæ haud parùm sæpè ægrotantem in lipothymiam, ne quid grauius dicam, præ suo fœtore præcipitant.

Vera mercurij mixtio.

Suadeo itaque, atque omnino consulo, vt si vngendi illam rationem in curando tenere velint, vt mercurium primùm cum succo limonum extinctum & debita quantitate permisceant cum sola axungia porcina cum aqua cariophyllorum aut alia odorifera multoties

toties abluta in quo vnguento addent si ve-
 lint ad mercurij correctionem vt & ad o-
 dorem, guttas aliquot balsami extracti ex
 cariophyllis, nuce moscata, ligno aloës, fan-
 talo rubro, benioino, styrace, floribus lauen-
 dulæ, saluiæ, rosmarini, betonicæ, croci, cum
 therebenthina, & aqua vitæ debita & suffi-
 cienti quantitate omnibus digestis in Bäl-
 mar. Postea expressis, de quo balsamo vt di-
 ctum parum cõmiscet cum prædicto vn-
 guento quod quidem ægro gratum, atque
 aptissimum erit. Et quæ sanè vnctio longè
 nobiliores pariet effectus, quàm ea, quæ vul-
 gato modo instituitur. Notandum præterea
 quoque mercurium illum in longè minori
 quantitate esse adiiciendum, quam solent
 vulgò, & tali ratione parati vnguenti vn-
 cia plus præstabit, quàm libra vulgari. Denique
 loco inunctiois humerorum, adeoque totius
 ferè corporis, qua miserè patientes hâc lucè,
 vexant, sufficiet tantùm inũxisse plantas pe-
 dum & volas manuum atque carpos, aut sal-
 tem ipsos artus. Quo facto non est, vt tanta
 vi sudoribus prouocandis incumbat æger:
 sed in loco calidiore constitutus, expectet
 tectus plus solito donec quasi suapte natura
 prorūpant absque vlla violenta aut extraor-
 dinaria calefactione. Qui curare norunt, &
 solent omnis generis scabies etiam vniuer-
 salissimas cum solo vnguento parato ex sul-

Vnguentū
 ad scabiē.

phure, cineribus sarmentorum, vitellis ouorum, cum pauco oleo therebenthinæ, quod carpis tantum ad carbones accensos illinūt, & applicant calidè: hi, inquam, perfectiùs iudicare potuerunt, quantum possit vel ea sola frictio facta in prædictis locis, in quibus magna sunt vasa, quæ remedij salubris, aut noxij vires abundè cordi, & totius corporis spiritibus communicare possunt. Quod si quis hanc curandi rationem sectari velit, suaferim, vt ante inunctionem acciperet aliquid nostræ prædictæ antidoti, cum haustu hydrotico atque specifico, cuius antea mentio facta. Sic melius purificabitur massa sanguinea tam per sudores, quàm per vrinas, per quas ordinariè repurgari solet: sic omni medio tentabunt, vt veneni malignitatem doment atque euincant.

Neque enim arbitror saluarem illum oris fluxum, huius morbi esse solam crism, sed & sudores & vrinas copiosas factas, diligenti diætâ continuata, ita tamen, vt nulla accedat violètia, ne magis à remediis, quàm à natura ipsa caussati sudores illi videantur. Ad quam rem certè prudentia præsentis medici aut chirurgi opus est, vt benè deligere norint tempus dictarum crism & solutionis morbi, cum, vt iam priùs monui, ad vires ægrotantis, quas omni studio conseruare debemus, sit prospiciendum. Atque

hæc

hæc tantummodò dicta sunt pro reformatione curationum vulgariarum, quæ lvi venereæ adhiberi solent: in quibus non omit- <sup>Venz se-
tio.</sup> tendenda sectio venæ post aliquot antegressas purgationes, si corpus fuerit plethoricum.

Sed iam ulterius progredientes, deveniamus tandem ad vera remedia lvis venereæ: hoc est, ad legitimam præparationem Guaiaci atque mercurij, (hæc enim, ut dictum, pro veris specificis habemus in hoc morbo) sed eruenda est illorum præparatio ex vera Chymia, atque doctrina Hermetis: cui, ut eloquar, quod res est, acceptum ferre debet pharmacia, quicquid habet pulchri, atque artificij nobilioris. Sed ab homine intelligente atque exercitato tractanda est: à vero philosopho, inquam, & medico, qui ingenij sagacitate, operisque dexteritate altius penetrarit in anatomia vitali corporum naturæ mixtorum. Hic enim demum is est, qui scit eorum vera principia, virtutes, proprietatésque distinctas: hic solus novit facere separationes puri ab impuro, utilis ab eo, quod est noxium: denique idem solus intelligit, qua ratione adaptanda, exhibenda, atque ad usum transferenda sint ad restitutionem sanitatis, ac conservationem corporis humani. In quo sanè consistit scopus præcipuus veri medici: hoc est, qui re ipsa talis sit, non toga, vel titulo tenus. Quæ omnia,

vt ritè atque perfectè præstet: necesse est in-
super, vt habeat perfectam quoque cogni-
tionem anatomix non tantùm externæ at-
que superficialiæ, sed internæ atque vitalis,
corporis humani, partiumque eius vsum, si-
ne quibus Chymia non ars, sed impuden-
tissima est deceptor, pestis execranda, quam
omnis bonus Princeps, & Respublica pru-
dens extra ciuitates propellet atque exter-
minabit. Nec sanè minùs atque agyras, im-
postores, qui philosophorum titulum infi-
gni impudentia sibi asciscentes atque vsur-
pantes, deceptores fiunt populi, qui noctua-
rum instar assident crumenis, quas emun-
gant, vt sibi habeant priùs id, quod pari cõ-
fidentia atque impudentia polliceri audent
aliis. Hi, inquam, tanquam scorta publicæ,
quæ voluptatis turpissimo prætextu cor-
rumpunt, è ciuium tectis, & patriis sedibus
sunt eiiciendi. Nunquid vides, vt audacissi-
ma isthæc notha, seu spuria temporum (di-
cam veriùs hominum iudicantium & ad
Reipubl. clauum sedentium) incuria, arma
sibi sùpserit legitimæ Chymix? Nec digni-
tate sua interim exuta atque orbata est vera
hæres atque filia illa Magni Hermetis Trif-
megisti: Chymia, inquam, quam quotquot
fuerunt & sunt vltimi huius seculi sublimio-
ris genij atque ingenij philosophi, ac medi-
ci, eam vel intrò sectantur, amplectuntur,
ornant.

ornant. Hanc sanè inter Europæ regna, & fortè orbis vniuersi, Germania præ aliis vnicè veneratur: dignissima profectò, quæ tot præclarorum ingeniorum, & solidæ doctrinæ ferax est, quam & scientiarum nobilissima, ornet ditetque. Et, vt ætate nihil manet incorruptum, quàm scèdè, quæso, atque supinè ea Chymix pars (quam Pharmaciã vocant) hodie est contaminata? Notum est illud, & in despectu ob id habetur à prioris notæ medicis, vt amplius à me nunc perstringi nihil attineat.

Consuluimus in medium: videant modò illi, an habeant quoque resipienda animum. Ad quam rem si restituta nostra pharmaceutica aliquid possit, felicem non me, (cuius opera atque industria prodiit in mediũ) sed eos ter quaterque fortunatos dixero, qui cordati eam arripuerint, & ad vtilitatẽ publicam transtulerint.

Sed redeamus eò vnde sumus digressi: & doceamus in negotio præsentis, pulchras aliquot præparaciones ex vera Chymia depromptas: nempe ligni Guaiaci & mercurij, quæ duo vera Alexipharmaca diximus luis venereæ, quorum pulchros præparacionis modos, etiam secundum modum vulgatum, sed maiori, ni fallor, iudicio atque artificio factas iã proposuimus. Sed res loquitur ipsa: nec multa eget cõmendatione.

VeraGua-
iaci vulga-
ris præpa-
ratio.

Incipiamus à Guaiaco, quod minutè cō-
cisū atq; raspatū, vti vocāt, cū cortice vulgō
medici & pharmacopœi decoquunt in vase
duplici, ac optimè clauso. At cur id faciunt?
nimirū metuentes ne quid spiritūū vapore
forū exhalet. Necesse est igitur eidē aliquam
tribuāt vī, quā ne perdāt, tātoperè metuūt.
Rectè: nā ita re vera se res habet. Est, n. ei vis
maxima. Attamē decoquūt alij ad duas, ter-
tias, si efficacius velint, alij ad medias: & ad
minus ad cōsumptionem tertiæ partis. Nec
vident interim hanc tertiæ partis aut me-
dietatis consumptionem fieri non posse,
quin spiritus exhalent, aut quomodocun-
que consumantur à calore per insensilem
transpirationem. Atqui certum est hos spi-
ritus, qui aqua relicta, longè sunt tenuiores,
subtiliorésq; primò omnium euaporari: sed
præcipuè guaiaci acetosus spiritus, qui repe-
ritur in omnibus etiam rebus, in minerali-
bus primò, hoc est in sulphure vitriolo, &
omni sale: deinde in omnibus vegetabili-
bus, quæ ab eo sustentantur, atque vegetan-
tur, vt docuimus alibi. Denique in omnibus
animalibus, quæ à vegetabilibus nutriuntur:
Aciditas enim illa est rerū omnium fermē-
tum. Nam sicut videmus tantillum fermenti
acidi fermentare, hoc est attenuare, & e-
leuare vniuersam pastam, vt fiat panis leuif-
simus: qui alioqui fit grauis, nisi probè fue-
rit

rit fermentatus. Eadem fermentationis quoque vis est in spiritu acido atque vitriolato guaiaci, quem scit elicere vel mediocriter peritus chymicus ex eius ligno, (quoadmodum & ex iuniperino, quercino & quouis alio) qui non minus, ac spiritus vitrioli, corallo, atq, perlas dissolvere potest. In hac, inquam, aciditate consistit vera fermentatio, elevatio, atque attenuatio humorum: & per consequens huius beneficio quoque facilior fit eorundem expulsio, (quippe quod ab illa, humores attenuati facilius, ac promptius exhalent, per sudores) quæ tenuiorum humorum tantum esse solet. Hinc videmus omnia acida esse sudorifica, atque id, paucos ante me vel scriptis prodidisse, vel observasse novi, tanto minus rationem reddidisse cur id fiat: quæ tamen (vt pulchra & scitu digna sic & considerationem diligentiore merentur. Quapropter eiusmodi spiritus acidus elicere soleo ex guaiaco, iunipero, vitriolo, sulphure, atque ex omnibus hydroticis specificis ad diversi generis morbos, & sane hos spiritus longe conducibiliore esse ad sanitatem corporum deprehendi, quàm decocta multa, quæ vulgò parant solent, à quibus (pro humorum consumptione, quæ speratur,) magna ex parte catarrhi movetur prioribus infestiores, quòd sanguinem eiusdemque officinam, calefaciendo sublimationi

Omnia acida sunt sudorifica.

reddant aptiorem. Vnde fit, vt, aërea micro-
 colmi regio (cerebrum, inquam,) vaporibus
 refertum, pluuiosum fiat, & catarrhosum.
 Præter iam dictam aciditatem, quæ vis est
 mercurialis, pars quoque sulphurea tenuior,
 maximèq; sudorifica guaiaci exhalatur, per
 communes illas decoctiones: hoc norût vel
 obiter versati in arte destillatoria, qui vt o-
 leum spirituale ex guaiaco extrahant, primû
 illud minutissimè & in puluerulenta segmè-
 ta torni beneficio comminuunt. Tum pro
 libra eiusdem scobis, affundunt sex vel octo
 libras aquæ, mox destillant per alembicum
 aut retortam, sic cum aqua, effluit pariter,
 substãtia sulphurea, aut oleaginosa, quæ ma-
 ximè est spiritualis, & aquæ extillatæ innat.
 Hi itaque duo liquores spirituales, nem-
 pe mercurialis acidus, (qui semper primus
 exit) & substãtia illa oleaginosa itidem spi-
 ritualis, & per consequens eius virtus quæ
 maximè est sudorifica exhalantur, & neces-
 sario euanescent in decoctionibus illis, quæ
 à vulgaribus pharmacopœis parantur. Hoc
 ne eueniat ars chymica festiuissimè cauere
 docet, modûmq; tradit prædictas duas sub-
 stãtias, quæ in guaiaco sunt, atque reperiû-
 tur, separandi: simul ac conseruandi ratio-
 nem insinuat.

Oleû gua-
 iaci.

Vera gua-
 iaci præ-
 paratio.

Ergò scobis guaiacina indita in retortam
 atque affusa aqua quod sufficiat, aptandus est
 reci-

recipiens amplius, hermeticè obfignandus, ne quid exhalet. Tum admoto igne vel cinerum, vel solius tantum balnei mar. vaporosi, destillabitur aqua, & cum ea extillabit pariter, & acetositas mercurialis spiritalis, ad eoque etiam spirituosiior portio sulphurea, seu oleaginea, eiusdem guaiaci. Sic nec quicquam amittitur, aut deperditur. Et erit hæc demum vera, & artificiosa Guaiaci decoctio: & haustu gratissima: de qua ℥ij. vel ℥iij. plus efficiet, quam vel libra integra decocti vulgi modo parati, quale & nauseam facile cingere compertum est. Poterit destillari tantum ad medias & cum decocto quod remansit, prius tancolato, permisceri: supra residentiam denuo maiorem aque copiam affusam, atque per duodecim horas digestam, denuo destillabis vt prius: & effluet liquor potui inter pastus gratissimus: quem aromate aliquo, vt cinnamomo, atque saccharo ad maiorem gratiam condire licet: omni ita aqua destillata, humiditateque mercuriali separata, si admoueas ignem validum, exibat oleum rubicundum, sed foetidum; cui tamen foetor facile adimi possit, vt fiat excellens remedium ad gummata, caneros, vlcera fordida, cacrofa, & phagedemica luis venereę. Ex foecibus residuis reductis in cinerem secundum artem, cum aqua vltimę decoctionis destillatę, elicies sal, quod mixtum cum prima destilla-

tione, eam magis efficiet sudorificam, & que præterea bis, vel ter aluum ciere possit, & soleat. Hac demum præparatione guaiaci extraordinaria, (quam nemo candidus, & in rebus naturæ æstimandis versatus non probabit) demum lues venerea, etiam confirmatior perfectè perlanabitur, si ritè omnia fuerint præparata, & ex artis præscripto administrata.

Veræ met-
curij præ-
paratio-
nes.

Transeamus quoque ad præparationem argenti viui, seu mercurij dicti, cuius aliquot præparationis modos elegantiores quam vulgi, quamuis ab eiusdem methodo non multum alienos, iam supra docui, quos tamen, si cãdidè quod res est fateri velim, approbare haud possum, quamuis præclaros sapissimè producere soleant effectus, si debite ac ritè, pro vt docuimus administrètur. At mercurius præcipitatus vel cum oleis, solis & lunæ: vel cum solis auri foliis, sine vlla alia additione: vel calcinatus, mediante agitatione quæ sit beneficio silicum alborum fluuiatilium, cum quibus comiscetur in matratio colli oblongi: vel cum simplici aqua stygia disso lutus, philosophicè coagulatus & in salis naturam conuersus: vel cum eademmet aqua forti, communi modo, præcipitatus, reuerberatus, dulcoratus & cum aceto distillato essensificatus, atque ab acetosis illis spiritibus optimè spoliatus, vel in puluerem album

album redactus solo spiritu vitrioli, aut sulphuris, qui denuo separatur, ablutionibusq; iteratis dulcoratur, atque fixus redditur, cum sale nitro: horum, inquam, mercuriorum ita præparatorum, vel paucula grana cum rebus conuenientibus commixta, nunc sudores, nunc aluum, atque vrinas mouent, & luis veneræ venenum, adhæc pestis quoque & febrium putridarum malignitates exterminant. Suntque hæc, si ritè præparata fuerint, vera & specifica remedia purificationis sanguinis, quem per commemoratas euacuationes purgant prout natura patientis ad expulsionem fuerit disposita: idque minori longè perturbatione, quàm si vel ipsa mâna fuisset exhibita. Quas mercurij præparationes verè anoëlicas appellare possumus, cum multi celebres medici (ac inter illos Nicolaus Massa in suo de morbo Gall. L.) mercurium vulgo præcipitatum puluerem angelicum appellent. Alium eiusdem mercurij excellentem præparandi modum docui iam ante 25. annos in mea pharmacopœa spagyrica, & turpetum minerale vocauit, vbi & vtilitatem eius exposui. Non dubito me à veris philosophis vbiq; intelligi: quamuis & aliis, tum hic, tum deinceps me accommodare statuerim, ne habeant, quod de nostra obscuritate conquerantur ij,

quibus spagyrica vel exosa sunt, vel incognita: ut ingrati profecto sint futuri, qui non aliqua saltem gratia dignos nos existimabunt. Fit & mercurius vitæ, quem vocant: Qui nõ ex mercurio vulgari, sed ex præcipuis metallis extrahitur, verum, artificum hæc opera sunt nouitiis & ab arte alienis prorsus incognita. Et ne quid omittamus, quod ad diuersam mercurij præparationem faciat, ex eodẽ diuersimodè, diuersi liquores parantur, atq; olea, & certè pari cum saccharo dulcedine, quæ & intus exhiberi, & extrinsecus applicari possunt. Solet & ab artis peritis aliter præparari mercurius cum oleo salis armoniaci fixi, quod subito mercurium resoluit in spiritum (quem spiritum mercurij vocant) seu liquorem, quauis aqua fontana clariorem: ad hæc fragrantem & odoratum valdè instar moschi alicuius. Huius vsus est, & intra corpus, & exterius nodis atque partibus dolentibus impositus: nam mira præstat, gummi namque & tartareas nodositates, lûem veneream præsertim stipare solitas dissolueræ solet. Et certè negari non potest mirabiles effectus præstitisse mercurium vel superius consignatis modis præparatum, idque in scrophulis & in lue etiam inueterata, & infinitis deploratisque symptomatis stipata. Testes sunt clarissimi viri Dominus Seguinus professor regius D. du Ionus medicus regius,

Spiritus
Mercurij.

regius, atque dominus Guillemcau chirurgus itidem regius, viri inter Parisienses medicos & chirurgos celebratissimi, aliique plurimi. Neque hæc eo dico, vt aliorum encomia mihi velim esse ceu hædera suspensa: neutiquam verò: abhorret enim animus meus, vt *etiam* nescius, ab eiusmodi adulatoriis, ostentationisq; titillationibus, quod norunt qui Quercetanum liberi candoris alumnus esse sciunt. Talia quippe, & his etiã minora, interm̄ tamen & maiora domi parare soleo mihi atque amicis non avaritiæ causa sed amicorum egentium, & vt artis dignitatem, etiam apud externos, ac primæ notæ homines, tuear, atque, quantum in me tali quali artifice situm est, promoueam: mereantur sanè ista quæ & omnes veros asclepiadas instruant, atq; ad inuestigãda his etiã maiora commoueantur. Sic demum fiet, ne vix ac ne vix quidem hac lue vexati & iam propè exanimati, è medicorum alioqui clarissimorum excidentes, in empiricorũ manus incidant, à quibus tamen præter omniũ expectationem (ac vtinam non & artis dedecore) curantur. Sed iusto iudicio id fit. Ignorant quippe illi, imò & ignorare volunt, quæ supra vulgus sunt: digni profectò, qui & à vulgo derideantur, quod ab infimæ etiam notæ empiricis (qui nihil ferè aliud norunt, quàm quasdam receptas hinc inde ex libris

BB iij

scriptis, aut medicorum familiarium ore, nescio quo iudicio, haustas) superentur. Interim habete viri Asclepiadei, quæ lubens, & ex candido pectore vobis offero vestroque examini subiicio his etiam posthac maiora, si Deus vitam largitus fuerit atque vires propediem daturus.

CONSILIVM

QVARTVM.

Pro Nobili quadam virgine, morbo in immensum complicato fatigata quippe grauissimis & sauisimis symptomatis, vertigine, cephalalgia, tinnitu aurium, catharro in varias partes, palpitatione cordis, syncope dyspnea tumore hypochondriorum atque pedum œdematoso cachexia denique malorum lerna stipante.

Ad celeberrimos viros Ioannem Hucherum scholæ medicorū Monspeliensis Cancellarium, Ioann. Saportani Ioann. Varandæum & Jacob. Pradilleum in eadem schola regios professores ordinarios.

QUADAM nobilissima & honestissima. virgo tot malorū *quæ supra enarrata sunt vndeque & assidue impetita: quum sese consilio meo subiecisset & in manus meas curandam tradidisset: quod summo Dei beneficio*

neficio ex votis illi scelissimè successit: qua industria tandem, quibusve rationibus, sanitatem sit consequuta visum est paucis explicare: vobisque viri eminentissimi, qui in Academia totius orbis celeberrima & medicinā sapientissimè docetis, & eam simul quàm scelicissimè facitis: vobis, inquam, medicorū coryphæis consilium hoc meum consecrare: vt testimonium meæ ergo vos obseruantia exhiberem: & simul si vobis probatum esse intellexero ad maiora compellar. Interim hunc meum tantulum laborem quem vobis ex animo voueo, æquis animis & candida fronte accipite legite, atque examine.

IN omni morbo tria cuius medico exploranda, animoque cōplectenda esse ex Galieno dogmaticorum illo coryphæo, & reliquis omnibus, est in cōfesso: nempe *διagnosis*, *προγνωσις*, & *θεραπεία*: dignotionem vocant, prognosticationem, & sanationem. Quippe nullus affectus deleri, aut curari potest, nisi probè prius cognito morbo, vt rātò magis in eiusdem dignotionem vestigādam nobis sit incumbēdum. At ipsa *διagnosis* non tam morbi naturam, quàm partem affectam, affectionisque causas demonstrat & patefacit.

Tria sunt in omni morbo exploranda.

Hæc tria cognoscuntur tribus *διαγνωστικῶν* signorū generibus: quæ pathognomonica,

epigenomena, & epiphenomena à Græca schola dicuntur. Illa, quæ sunt propria, & *αχρησιμα*, morbi speciem semper detegunt: hæc superuenientia, & superapparentia dicta; tum magnitudinem indicant, tum morbi motum: breuitatem nempe, aut longitudinem detegunt. Nec sanè secus, ac effectum ipsum, ut dictum, & partem affectam dignosci par est. Harum siquidem ratione diuersa, nec raro multum euarians instituitur curatio, ut ex Gal. de locis affectis in scholis docetur. Merito sanè: postulat enim illud partis natura, temperies, situs, sensus & præstantia seu dignitas. Pars affecta speciatim quinque signis quasi notis, & propriis caracteribus (*σημειωσις* Græci vocant logici) dignoscitur actione læsa, situ doloris, proprietate, excretis, & accidentibus propriis: ita ut non parum in re medica profecerit, qui & affectum, & partem affectam optimè dignouerit.

Nec tamen salis sit medico morbum, morbique subjectum, hoc est, partem affectam dignouisse, sed ulterius progredi, & ad causarum tam externarum, quam internarum, (sub quibus antecedentes, & coniunctas comprehendendo) peruestigationem penetrare eum deceat, si sapiat. Nam ut antecedenti causæ debetur præcautio: sic & coniunctæ curatio. Sed & etiamnum progrediendum ulterius in peruestigatione qualitatis ipsius causæ,
sitne

sitne simplex, & nuda intēperies (vt vocant)
 vel materialis, humoralis, terrestris, vel spi-
 ritualis, nempe flatuosa, halituosa, vaporosa,
 aut eiusmodi. Et licet, secundum Galenum,
 omne tulerit punctum, qui affectum, affectā
 partem, affectūque causam præclare nouerit,
 non negligenda tamen, aut sicco pede
 transcendenda signa prognostica ex tribus fon-
 tibus hausta: nempe à corporis habitu, aut à
 caractere, figura, & colore eiusdem: potis-
 simum verò faciet: ab actionibus naturalib.
 vitalibus, & animalibus: ab excrementis tam
 vniuersalibus, hoc est ab vniuerso corpore
 deriuatis, quàm particularibus. Horū namq;
 signorum prognosticā ope, tēpestates præ-
 uidemus, & naufragia, quæ ægrotātibus iun-
 minent, aut superuenire queunt. Nec vide-
 mus tandem, sed confidenter prædicimus,
 atque prognosticamus de boni, & sinistri
 iudicij euentibus: ad hæc calumnias declina-
 mus maledicentium: nostræ sic consulentes
 reputationi: ægri, assidentiumque confiden-
 tiam interim erga nos magis, ac magis ob-
 firmantes, remēdiorum denique dignitatē,
 qua par est ratione tuemur, neve nostra in-
 curia, vel oscitantia ab imperitis, rerūque
 ignaris profanētur. Nam, vt multis possunt
 esse præsidio, sic desperatis medicinam face-
 re vetat, medicorum prudentissimus Hip-
 pocrates.

Ergo tam præclaram methodum referamus ad vsum rei præsentis, & nobis proposita.

Antequam igitur deueniamus ad curationis scopos primum particulatim, qua decet serie, ac ordine, symptomata sunt recensenda: tum partes affecta, omniumque causa, & hoc per signa diagnostica superius prælibata: non subicentes interim, si quid iudicij ferat modulus, quid de prognostico euentus decernendum videatur.

Morbi historia.

Nobilis itaque, egregia, atque honesta virgo, annum nunc agens circiter decimum-octauum, optima corporis & partium figuræ symmetria, ad hæc, genio, intellectu, & sensu integro atque perspicacissimo prædita, à parentibus vtriusque prosapia vegetæ naturæ, ac integræ constitutionis oriunda, postquam primam suam ætatē omni morbo vacuam transegisset, ante quatuor vel quinque annos, ætatis nimirum duodecimo defubito, & ex insperato syncope fuit correpta, & tali quidem, quæ usque adeo vires & mentem percussit, ut sine loquela immota ibi, aut certe immotæ simillima, ac veluti demortua iaceret. Durauit interdum paroxysmus ad quartæ horæ spatium. Synopem hanc comitabatur insignis atque enormis palpitatio cordis, ita ut necesse fuerit præcordia palmæ appressa magna vi cō-

tine-

tinere, atque, ne quid violentius eueniret, momentanea illa quasi ope præpedire. Redibant hi insultus per certa interualla. Nausea quædam his præibat insultibus, quæ instantium quasi præcursor per vices sese ostentabat. Mali estus cõmotior, & quædã quasi indomita prehensio per duodecĩ integros dies fatigabat atque exæstuat. Ab his deinceps remissiores syncopes, & quædam velut lithymia tãtum per octodecim ferè menses exercuerunt: itidem per interualla, quæcum tempore etiam vehementiora reddita, miscellam miserè defatigarunt.

Ab eo non multò post tempore febris fuit correpta, de genere epidemiarum, quas pestilentiales nuncupant. Pustulæ siquidem & maculæ rubræ, ex superficie corporis, aliquot dierum interuallo, efflorescebant. Hanc insequutus est vomitus, excitatus à materia quadã atrabilaria, nigra, & picis ferè in modum adhærente. Vomitu peracto non exiguum leuamẽ sensit, ita atq; vt cumque salubriter aliquot transegit annos: vt cunque, inquam: etsi enim nullis symptomatum grauiorum insultibus confictaretur, in integrum tamen nondum erat restituta, mali contumacia: quòd profundius radices fixerat, subinde obhærente, corpusque quasi neutrum à perfecta sanitate etiamnum arcente.

Sesquianno vero post febre cõtina cor-

repta, septima die euauit, absq; manifesta, aut certè effatu digna crisi. Hæc febris post se reliquit totius corporis, sed potissimum faciei pallorem non sine siuiditate. Tensio, atque inflatio vtriusque hypocondrij, sed maximè sinistri, oriebatur: crurum tumor œdematosus: lassitudo ingens, sitis assidua, cibi fastidium, & ἀνασπνία, dyspnœa, palpitationis cordis, per vices in immensum adau- cta, subinde remissior: dolor capitis continus ferè, tinnitus aurium, vertigines frequenter, quamuis moderatiores oboriebatur. Hæc sunt symptomata, & vt veriùs dicam, hæc est illa κακὴν ὀδύνησιν: hic malorum cumulus, quo nobilissima hæc adolescentula conflictata, atque ad extremum ferè fuit exercitata: ita vt, & partes animales & vitales, & naturales, harumque œconomias & ἀπόσπιν primigenias, si non fractas, at certè oblasas, & miris modis deprauatas esse certum sit.

Morbi qui
caput ob-
ſident.

Nā vt de capite, parte eminentiori, principaliorique, adeoque Palladis illa arce, primum verba faciamus. Dolor ille, qui cerebrum perpetuò ferè molestat, vertigine, auriumque susurro stipatus, quem nec raro, nec ita breues fluxiones supra maxillas primum, atque dentes consequuntur: quæ vltèrius pergentes scapulas, humerosque, & brachia, denique totum ferè corpus occupant.

pant, & dolorifico sensu affligunt.

Quæ sanè singula symptomata procedere possunt à proprio idiopathico, & protopathico cerebri vitio, nempe intemperie plus æquo frigida, & humida, atque ob id imbecilliori, quàm quòd particularem, sibi-que propriam alimenti digestionem perficere possit. Hinc excrementorum in eo redundans copia: quibus obsecundant, & quasi fomitem subministrant exhalationes atque vapores continuo subleuati à partibus infernis: qui nec in alimentum conueniens subacti, nec dissipati, aut per loca conuenientia reiecti ob eiusdem cerebri intemperiem imbecillitatèmq; , & catharri materiam ingeminant, & cerebri œconomiam peruertunt: vnde postmodum tot symptomatum incurfus, & tanti mali fructus: conatur siquidem calor natiuus, ac facultas concoctrix & expultrix, cerebri humores excrementitios, exhalationes & vapores omnes, vel in eodemmet cerebro generatos, vel aliunde transmissos diffundere & dissoluere. Sed quia languet, tenuare ac dissipare ipsos, seu per purgatoria sua, seu per insensibilia foramina excernere cum non possit, tantòque minùs subigere: nùc sonis & tinnitibus implentur aures, propter halituosos, aut flatulentos spiritus, qui egressum haud reperire possunt: nunc vertigo suboritur, dum su-

lignosa euaporatio in cerebri cauitates infiliiens, ac inæqualiter in iisdem circumacta, in plexu choroide humores variè impellit, spiritusque animales agitat, vnde motus ille ac opinatio, ac si totum corpus in gyrû conuertatur: nunc fit cephalalgia illa, aut capitis dolor, in anteriore præsertim capitis parte, dum halitus lætus, & difficulter dissipabilis, aut certè mordax, ac subinde succrescens, & non in syncipitis meatibus inclusus, coercitus, coactus, & velut impactus: aut denique pericranium, meuinges, partes exquisitissimi sensus acrimonia sua ferit, aut copia distendit. Hinc denique odontalgia, seu dentium, & maxillarum dolor, & varia tum in os, tum in scapulas & brachia dolorifica fluxiones promanant ex vaporibus frigiditate cerebri condensatis, & in aquam resolutis, qui tandem in subiectas illas corporis partes destillant. Perinde ac terrarum expirationes in nubes concrecentes mox dissoluuntur in imbrem: haud secus ac vaporarij, aut alembici halitus in sublime eleuatus, densatur in aquam. His itaque symptomatis, atq; his de causis affligitur caput.

Morbi tho
racis. Nec suis caret malis thorax, seu pectus, partesque respiratori dicata, tantoque ipso etiam cerebro præstantiores, quippe ad vite usum magis necessaria. Respirationis enim fructu & opera, ne ad punctum quidem re-
poris

poris carere posse animal, quis nescit? Respiratio namque fouendo, ac reficiendo, recollendoq; vitali spiritui, qui in sinistro cordis ventriculo generatur, eidemque temperando à natura est instituta: vt nihil respiratioe optabilius, nihil viuificum sit magis. Huic itaque debetur laus prima vitæ, quandiu enim spirat animal, tandiu viuit. Hæc est illa vitæ officina, quam tam sauisimis insultibus oppugnatâ videmus, nempe dyspnœa difficillimam reddens respirationem, quam & febris lenta comitatur, & insignis palpitationis cordis. Hæc pectoris symptomata sunt, quorum causas antedictæ methodi nostræ memores, nunc paulò diligentius diducamus.

Dyspnœa, *δύσπνοια*. Græcis, nomē est generale, quod si etymologiam spectes, quemuis etiam affectum, cum difficili respiratione complicatum, larga, amplaque vocis vsurpatione, denotat. Eiusmodi sunt Asthma, & orthopnœa, secundum Celsum nostrum. De qua multa passim Galenus, cuius plures constituit gradus, speciemque diuersas. Quarū etsi (de qua hic sermo nobis est) dyspnœa minoris periculi asse videatur, quippe quæ segrè nocendo, tardiùs suffocet: neutiquā tamen flocci facienda est, sed vel imprimis curam, diligentiamque nostram, etiamque singularem desiderat. Extat enim solenne

Causæ interternæ.

CC

402 JOS. QUERC. CONSIL.

illud dictum Hippocr. omni medico, si sapiat, eximie considerandum: liberam, & facilem respirationem, in omni morbo, acuto praesertim, maximum habere ad salutem momentum. Haec dyspnœa symptoma est in genere motus imminuti tantum, & debilitati: ut Asthma & orthopnœa symptomata sunt respirationis deprauata, & ἀπνοια deperditæ. Symptoma istud morbum sequitur organicum, obstructionem nempe pulmonum, seu per *ιδιοπάθειαν*, nempe proprio pulmonum affectu, ut ab obstructione fiat, siue per *συμπάθειαν* aliarum partium id accidat, à quibus tum diaphragma, tum ipsi pulmones, & grauari, & opprimi possunt. Cuius dyspnœæ internæ causæ sunt, virium imbecillitas, vehemens in corde & pulmone calor, & viarum spiritus angustia seu obstructio, ut prudenter dogmaticorum ille coryphæus Gal. annotauit. Spiritus siquidem calorque tutissimus, fidissimusque vitæ ianitor, interclusus via, obseptus humorum factu, præpeditus transpirationis expirationisque libera, vitæque illa tantopere expetita facultate, agit, commouet, sed coactus, & quodam quasi pondere oppressus, ecquin possit aliter? quam impetu faciundo, si non vehementi, at qualiquali possit, cerebro suffracto, titubat, motitat, & non sine patientis angore, istud quicquid est, respirationis labæscens

bascentis molitur? Enimvero sanè, fat fit in
 hoc nostro subiecto caloris immoderati
 imbecillitatem, hoc est impeditam exercen-
 dæ, obeundæque actionis ordinariæ faculta-
 tem, pro causa dyspnoeæ adduxisse. Nec o-
 pus fit nunc, pluribus in re tam manifesta
 doctissimis vestris auribus obstrepere. At
 verò quod ad obstructionem spectet, istud
 iudicij mei esto, causari potius à crasso va-
 pore, vel exhalatione quadam fuliginosa ha-
 lituosa ve illa, sed spissa, seu turbida potius,
 quam ab humore quodam crasso, glutinoso
 adhærente, vel pulmonum bronchiis, aut fi-
 stulis impacto. Et ratio est in promptu: nul-
 la nec tussis, nec purulenta exputio, vel an-
 helatio rauca hanc nostram infestat. Noti
 sunt sagacioribus eiusmodi fumigantium,
 exhalationum malignarum effectus: qui nō
 debilem tantum præbent respirationis mo-
 tum, sed quasi penitus abolitum, vt abundè
 apparet in syncopes, & suffocationis matri-
 cis accessibus. Ecquid quæso mirum? cor si-
 quidem viscus nobilissimum, impuram illā
 tabificamque auram nec trahit, nec verò
 trahere quit: quid fit? dura illa, & legis, &
 conditionis nescia necessitas, interea virgens
 attrahere cogit inuitum, & vel reluctans.
 Hinc frequens, crebra, adeoque vitæ ardua
 illa respiratio. Sic venis plerumque impuris
 succis, sanguineque corrupto turgentibus,

404 JOS. QUERC. CONSIL.

videmus carnes contabescere: quia citius partes vitali suo balsamo, emphyto calore, & nectare illo cœlesti fraudari, virgens cogit tantisper bene viuendi necessitas, quàm impurum sanguinem, aut pestilentem spiritum trahendo sub tanti antagonistæ tyrannide miserè vitam transigere. Et cogitur tamen misera hoc, & iam ab aliquot annis querula & clamitante nobilissima nostra adulescentula,

Causæ ex-
ternæ.

Internarum causarum hæc esto ratio. Sed quid de externis dicemus, quæ eandem dyspnoeam creare possunt? Talis est vapor crassus, uti dictum estque metallicus prorsus, potissimum argenti viui, quem penetrantissimum esse, & cuncta (ut liberè, quod sentio loquar) peruadentem, notius est exercitationibus, quàm id longa egeat demonstrationum serie.

Nec vanè rationes subministrat res, atque discursum. Quippè edocti sumus, nobilissimam nostram cum nondum decimum tertium annum superasset, temerario, ideoque detestando, & pernicioso cuiusdam vetulæ consilio, laminam plumbeam argento viuo, seu mercurio abundè refertam, pectori appressam supra vnus integræ diei spatium retinuisse. Ecquid non audet temeraria ignorantia? quid non subit spei plena (licet vana) bene viuendi necessitas? Nempè sic fit medicina,

dicina vt agnoscat, scilicet, si videatur experientia fecisse, per temeritates, per plagas, addam & si lubet cum Plinio, per mortes. Mirum verò: vnicuiq; medicinam profitenti statim credi, etiãque vetule, ac alteri fortè proserpinæ, cum in nullo mendacio periculũ sit maius. Misella hæc nostra vberimum huius peperit exemplum. Nani nescio quo fato, ingeniosa alioqui, detestandũ consilium grauissimis illis, & vel dictu grauioribus fuit tacta. Symptomatis, omni que eius dispositio, & valendi consuetudo, quæ prius bona, nunc abiit certè in deplorãdam, si non deploratam. Opportunè huc quadrat, quod Gal. alicubi refert de quodam, qui in cupreis laborans fornacib, in insula Cipri ab exhalationibus suffocatus fuit. Idem alibi meminit cuiusdam dyspnœæ a refrigerantibus nimium præcordiis imposito medicamento abortæ: vt non amplius restet nobis dubitandi occasio, cur hoc idem acciderit in hac nostra, cum illud & occasio, & causa sufficiens, & rerum demonstrator effectus abũdè declarèt. Nam licet externa tantũ videatur, valida tamen est, ac certè eiusmodi, vt & difficilem respirationem, & syncopen, atque cordis palpitationẽ, reliquãque symptomata superius enarrata produxerit, & quasi post se traxerit, ex causarum præternaturalium serie quadam, se mutuò consequẽ-

tium. Primum siquidem Mercurij ille vapor crassus (qua tamen est mobili penetratione præditus) intro subiens, pulmonum ductus offar ciebat: præterea maligna sua qualitate in syncopen misellam præcipitavit, adeoque prius vegetâ & sanam, nunc reddidit ægrâ, nec vllam ferè facultatem probatam, & salubrem edentem. Non temerè itaque Arabes, imprimis Rhasis, & Auicennas inter alias difficilis respirationis causas resiccationem numerant, à qua confidentes, & grauiores facti pulmones thoraci offi- ciunt, molestiamque mouent, non moerem gerunt: quæ resiccatio vt plurimum contingit ab aura fumoque metallorum crasso, & venenato, à quo & pulmones tabescere, & cerebri, vel potius, vt cū Aristotele loquar, cordis vis motrix resolui, atque imminui potest.

Causa fe-
bris lentæ.

Quod si causam rogites febris lentæ, pal- pitationis que cordis: ecce illam in promptu: nam difficilem respirationem communiter lenta quædam, & quasi occulta, intusque de- litescens febris comitari solet. Quippe à cau- sis quæ syncopen pariunt, oppressis præcor- diis, calor, qui intus agit, quod sufficiat, cum euentilari nequeat, intus coërcitus excande- scit, quare & spiritus: vnde eiusmodi febris.

Palpitatio
quid sit.

Palpitationem quod attinet, quam Græ- ci vocant *καρδιασ πάλαιος*, quæ creber, velox, vehe-

vehemensque quædam est cordis *συσολή*, & *διασολή*, ea non est operatio secundum naturam, & à Galeno affectio dicitur *πυθες*, seu *πυθιμα*. Ipsum enim cor dum liberè distendi, & confringi non potest, tremere, palpitareque sentitur. Siquidem ad utrúmq; motum festinat, & neutrum benè peragit. Talis palpitatio in nostra hac virgine perpetua ferè, quamvis interpolata quodammodò appareat, & periodica dici possit, quod accrescat, & certis temporum interuallis multum intendatur: Remittit itaque palpitatio, non intermittit: nam per periodos quasdam exacerbatur, ut dictum: quod antequam eueniat, oscitationes quædam, pandiculationesque, ceu præcursores quidam sese ostentant: vires mox fatiscunt & nõ mediocriter prosternuntur: caput quoq; debilitatur, & corporis prosternatione minuitur: nec tamen cadit in syncopen totalem: nec vllus vnquã motus inordinatus, præter iam dictos, in ea obseruatus.

Periodicam hanc, inquam, palpitationem debilitatemque à fuliginosis, malignis, & quodammodò venenatis vaporibus oriri statuimus, qui certis temporibus magis, quam aliis, ex partibus inferioribus nutritioni dicatis subleuantur: nẽpè ex liene magna terrestrium impuratum colluie facto, ut dicitur postea: aut ex intestinis, & aluo per-

Palpitatio
nis cause:

petuò ferè in ea adstricta: aut ex mensium retentione, quas nec ordine debito, nec copia legitima fluere in nostra hac nobis constat. Hinc itaque ex diuersis locis, & quasi corporis cloacis maligni vapores sublimati, cor tentant, ipsumque adeò cerebrum inuadentes, vertigines, & motus quosdam attonitos, mox totius corporis debilitatem adducunt. Cor verò fons, & origo spirituum vitalium, & vas illud preciosum nectaris vitæ nostræ, tetros istos halitus, & cū eo quasi ex diametro pugnantes, discutere, atque repudiare tentans collectis viribus intentius mouetur in se, vt expellat, quod noxium est. Vnde palpitatione illa, aliàs vehementior, aliàs debilior, atque remissior: modò longior, modò breuior: nunc maiore virium iactura, nunc mirus vehementi prostratione stipata, pro qualitatibus vaporū perniciose funestiori, & tolerabiliori, & pro eiusdem quantitatis magis minùsve excedentis ratione. Nam quæ admodum vaporum substantiæ ab odorabilibus corporibus fluentes, variè nos afficiunt: (suaves enim adeò familiares homini existunt, vt spiritus restaurēt, & in nutrimentum conuertantur: fœtidi è contrario, è rebus putrefactis exhalantes, spiritus inficiunt, atque nauseam excitant) ita assidua halituum in nobis generatio diuersimodè quoque nos afficit. quippe è sanguine

guine optimo, laudato, nullóque superfluo humore inquinato, placidi, & vtilis halitus cor ipsum spiritúsque nostros reficientes & fouentes procreantur. Itémque ex halitibus suauibus (quos de nutrimento calor excitat) in cerebrũ sublatis, placidus, & quietus cõgiliatur somnus.

At ex vaporibus fuliginosis perustis, ac retorridis fiunt è contrario somnia turbulenta, capitis dolores, vertigines, tinnitúsque aurium, & similia iam à vobis commemorata symptomata: vt & à corruptis, & virulentis vaporibus suscitatis (seu ab aliqua materia impura in ventriculo, liene, vtero, & aliis præcordiis congesta, seu à putri vermium materie suborta) & per arterias ad cor transmissis, in ipso corde illæ venenatæ prædictæ exhalationes, & lipothymias, & dyspnœas, & palpitationes cordis cõmemoratas producant. Et solent herclè eiusmodi symptomata sequi aut comitari mensium, hæmorrhoidiũve suppressiones: quemadmodum & melácholias hypocõdriacas dictas & præ istis omnibus vel maximè etiam cachexias, id quod plerisque ferè filiabus pica laborantibus seu pallidis colorib. euenire videmus. Vt non mirum sit, si eadem ipsa, huic nostræ nobilissimæ iuuenulæ acciderint, quæ eius ætatis, & constitutionis adolescentulis, vt plurimum euenire consueuerunt.

Affectio-
nes partium
nutritioni
dicatarum
variae quae
aegri tor-
quebant.

Restat, ut de affectionibus partium nutritioni dicatarum aliquid etiam dicamus. Ee sunt, imbecillitas, & dolor oris, ventriculi, quem *καρδία* Graeci nuncupant (vel à consensu, quem stomachi orificium habet cum corde, vel sanè, quòd ipsiusmet cordis dolorem interdum mentiat) Item obstructio hepatis & lienis, mèstrua ex parte suppressa, inappetentia, cibique fastidium, crura per vices cedematosa, pallor, & quaedam quasi liuida faciei inflatio (*tout bouffi*, nostri Galli vocant) haec, inquam, sanè omnia signa sunt pathognomica, cachexiam, pravamque corporis habitudinem demonstrantia: Pallidum colorem (*des palles couleurs*) nostri nuncupant. Affectus adolescentulis foemineis apprimè familiaris, ut dictum est antea. Huius causae esse possunt & externae, & internae. Ad externas refero usum, vel potius abusum fructuum crudorum, acetariorum, holeraeorumque: intempertium frigidae potum, & similis eiusmodi inordinata viuendi ratio.

Causae ex-
ternae.

Causae in-
ternae.

Internas dico, crassos tartareos, viscidos atque terrestres humores, qui hepatis, splenis, atque mesenterij vasa, & ductus facientes omnium naturalis oeconomiae bonitatem deprauant, ordinem peruertunt, functiones, facultatesque alteratricem, concoctricem, ipsamque adeo expultricem prosterunt, aut certè abundè vitiant. Hinc ex consequenti, san-

ti, sanguificatio depravata, denique cachexia prædictis symptomatis quasi satellitibus stipata procedit. Cuius cachexiæ causas speciatim alibi ex professo perquiremus. Hæc de affectuum & partium affectarum causis causarumque diagnosi abundè proposita mihi videntur. Transeamus ad prognosticum, ut quid boni sperari, quid mali possit metui, ea de re nostrum constet iudicium.

Dicam in genere: Symptomatum, & eorum quidem gravissimorum, ad hæc partium ^{Prognos.} ^{stic.} offensarum nobilitas morbum hunc complicatum reddunt, difficillimæque curationis: eoque id magis dico, quod plurimum doctissimorum expertissimorumque medicorum consilio (absque tamen successu aut effectu effatu digno) sit via. Ad hæc ventriculus eius tot medicamentorum importunitatibus fatigatus est atque prostratus, ut vel dictu tantum medicamina fastidiat abhorreatque. Nihilominus tamen, quia vel secundum Celsum spes licet dubia in medico semper laudabilior utiliorque, quam desperatio certa: nobisque res sit cum ægra florentis ætatis, & quæ sana suadentibus, nec nimis fastidienda medicamenta, morigeram atque obtemperantem se sit præbitura, auxilio diuino confidentes, pristinæ sanitati perfectæ restitui posse indubiè affirmare ausim. Quam ut consequatur, nul-

lis non precibus ad Deum factis, nec laboribus, aut industria, quam idem impertiat, fatigati, fidelem operam, omnesque ingenij conatus pollicemur, & re ipsa præstabimus.

Curatio. Ergo ut *ἄρως τὸ δέον*, ad id quod est opus hoc est, *ἰσπλάττειν* tandem accedamus, organa quibus nobilissima nostræ agræ subueniendum, ex triplici fonte defumi possunt: ex diæta, seu viuendi lege: ex chirurgia, seu manuali operatione: denique ex pharmacia, seu legitima medicinarum administratione.

Diæta. Diæta seu vitæ consuetudo legitima versatur in sex rebus, quas medici non naturales appellat, ritè administratis. Quoniã verò egra nostra in viuendi cõsuetudine, & in plerisque, suis actionib. moderatissimã præbere cõsueuerit, cũq; de viuendi ratione iã pl. satis à nobis sit edocta, magisq; etiã porro, si ita videatur, quæ vitare, quæ itè amplecti debeat, & sequi, sim. docturi, iccirco minutius nũc singula p̄stare, nobis nō videtur consultũ.

Chirurgia. Similiter silentio præterimus remedia è chirurgico fonte deprompta cum apud nos steter sententia, ad eradicandam cachexiam, qua cùm nobis erit propugnandum, plus conferre purgationes, quàm sanguinis missiones. Ad hæc, nec cucurbitis, aut ventosis maximoperè fuerit opus, cùm nulla defluxio impetuosior in nobiliores partes descumbat: tantòque etiã minus ruptoriis ad reuul-

reuulsiones deriuationesque opus esse putamus. Si quod tamen instrumentorum chirurgicorum utilitatem aliquam adferre posse nobis videbitur, nos illud *ἐν καιρῷ* quod aiunt, & debita occasione ac modo ad usum transferre haud intermitteremus. Hoc fortè, ut velut obiter, & velut per transfennam addam, venæ malleoli sectione pro mensibus in legitimum ordinem redigendis præstari poterit. Quod si quid fortè (ut est nulla calamitas diu sola) nouo mali genere aliquo fuerit cōstituta: & tum quid factū sit opus, consilio non destituemur.

Nihil itaque superest amplius, quàm tertium curationis organum, nempe Pharmacia, quæ consistit in debita conuenientique medicamentorum tam internorum, quàm externorum administratione atque applicatione. Iam verò in tanto malorum concursu symptomatumque diuersitate, quis tenendus modus, quæ ratio, quæ via ineunda, ut ad scopum, ad quem intendimus, sanitatem fœlicibus auspiciis collimemus? Nimirum ita procedendum. Diuersæ indicationes curatiuæ nobis sunt proponendæ: sed ea lege atque omine, ut tendant omnes ad causarum tâtorum symptomatum euulsionem: sed qualem? Talem, inquam, quæ nec violenta, nec naturam iam plus iusto fatigatam omninò destruere sit potis. Atta-

Pharmacia.

men sufficient ad earūdem quæ firmiter in-
fixa sunt, & quasi radices iam egerunt, era-
dicationem festiuissimè molendam.

Prima in-
dicatio.

Primum ergo quæ cruda sunt indigesta-
que, digerenda discutiendaque: viscida &
crassa attenuanda: compacta, & quasi coa-
gulata, liquefacienda atque dissoluenda: hæ-
rētia atque impacta, incidenda, segreganda,
extirpanda. Haud secus, ac tartarum vino-
rum cadis siue doliis firmiter adhærescēs, ita
in hoc subiecto fœces humorales affixæ ra-
dicitus extirbandæ. Sed continuato opus
est usu, nec intermissione hic locus, vt ritè
sufficienterque materia digeratur, atque ad
expulsionem faciliorem præparetur. Crassa
namque difficulter mouentur, ex omnium
rectè sentientium medicorum dogmate.
Concocta quinetiam medicari & mouere,
non cruda, scripsit summus medicinæ dicta-
tor Hippocrates.

Secunda.

Secundò per interualla mitè, & absque
vlla commotione purgandam suaferim: hu-
mores quippe debite præparati medicamē-
to etiam familiariori cedent facilius, quin
vel solius naturæ beneficio, aut certè leui ar-
tis adminiculo, hostiles, si qui restabunt,
morborum, symptomatumque insultus su-
perabimus.

Tertia.

Tertiò ac ultimò partes omnes anima-
les, vitales, naturalisque sunt corroboran-
dæ,

da, firmandæque, eæ potissimum quarum œconomiam vitiatam esse diximus: cuiusmodi sunt, cor, ventriculus, lien, hepar, & de quo primò fuit sermo, ipsum quoque cerebrum. Interim non omittenda propria & specifica antidota, quæ fuliginosorum malignorumque vaporum, & qualitatum tabum refrænare, obtundere, atque emendare, vel etiam suppressere possint. Haud secus namque, ac fermenti exigua quantitas totam paltæ molem in suam naturam conuertit, ita causarum malignarum vis, & qualitas symptomatum proteruiam conseruare, & in insultibus obfirmare potest.

Has omnes indicationes, intentionesque curatiuas, qua fieri poterit cura, atque prudentia, benignis, conuenientibus interim, specificisque remediis expediemus. Ea denique tam interna, quam externa ita accommodabimus, atque dirigemus, vt causas euellere, & morbos emendare, & symptomatum incursum arcere pari efficacia, felicitateque possint. Subinde verò temperamenti, & nobilissimæ adolescentulæ complexionis studentes, tempore, loco, occasione, arte denique, ac methodo singula ita aptabimus, vt & delicatæ eius naturæ, (siue temperamentū spectes, siue ætatem) & quod in primis statuendum, stomacho iam prostrato, & medicamentorum vsū prorsus fastidienti con-

fulamus. Ita enim comparata esse videtur, vt si pluribus remediis, maximè, quæ in communi sunt vfu, magis exerceatur, metuendū sit, ne vna & agram, & agritudines tollamus: &, quod prouerbio dici solet, *Oleum perdamus, & operam*. Huic incommodo ita præueniemus, si alterius formæ, & qualitatis medicamenta, quæ tamen ad eundem scopū colliment proponamus, quæque præparatione sola, gustu sint gratiora, virtute efficaciora, & in minima dosi exhiberi possint. Nunc itaque serie quadam de singulis acturus, quid in principio, quid postea, quid denique in fine agendum, declarem: Curationis initium lubenter à clystere ordiemur, nisi certo nobis constaret, hos illam mirificè abhorrere. Quapropter minoratiui, & longarum præparationum loco, quæ attenuando, digerendo, incidendo, tergendō, ac vicissim roborando iulepis, apozematis, compositis ex radicib. herbis, seminibus, fructib. & florib. simplicib., perfici solent. Itē vacationū, quæ vel simplici aliqua infusione, vel decoctione syrupifve, & his vel simplicib. vel lōgis & magistralibus dictis, aliisque ex rhabarbaro, foliis fennæ, agarico, & his similib. vulgaribus præstari possent: nos illa omnia prætermittentes ad gratiora selectioraq; recurremus. Et si verò iā dicta medicamēta præ cæteris serè tutiora benignioraq;

Quomodo in presenti cura fit procedendum.

ráq; habeantur, ita tamen virgo hæc nostra ex diutino illorū vsu abhorret, vt vel mortē oppetere vltro malit, quàm iis, aut talibus potionibus, alteriūve vulgatæ formæ medicamētis vlteriū molestari, aut obrui. Igitur par est, inquam, vt nobilissimæ patienti nostræ & morem geram, & nihilominus interim nostris remediis illā neutiquā destitutam esse re ipsa, hoc est, arte atque industria nostra comprobemus. Hoc fiet si dulcissima, benignissima, gratissimáq; nec vel odore vel gustu nausæa mouentia delegerimus. Purgationi sufficere arbitror, eā ipsā medicinā, qua iā ter satis foeliciter est vsa, qua tamen, & iucundè, & sufficienter fuit purgata. Istud remediū purgationis communis loco accommodari potest, ita vt omnib; intētionibus requisitis abūdè sufficiat. Paratur autem ex essentia Aloës per balneū mar. calens, extracta cū aqua endiuiz, in quā illa tincturam rubini instar trāsfundit, scæcēsq; in fundo vt inutiles subsidēt, Sic purū ab impuro separatū, aquā seu liquorē tinctū in patella argentea, aut alēbico exhalare permittimus: vnde residet aloës extractū cōsistētia mellea, colore rutilo instar rubini, atque perfectissimè dilutū, purificatūque. Hæc Aloës essentia basis est dictæ nostræ medicinæ purgantis, quam sic paramus.

℞ essentia aloës eo modo, quo iam di-

DD

418 Ios. QVERE. CONSIL.

Pilula
catholica
Quercetani.

Etū, paratq; ꝑ iiiij. adde succi florū violarum, succi florū persicorū, atque rosarū pallidarū, itémq; succi florū cichorij, buglosi, calēdulā, primule veris (omnium debito tēpore, ac modo, hoc est longa digestionē à terrestri substantia, seu fœcali, artificiosa separatione depuratorū, vt velut in syrūpū ferē abeant, qui absque saccaro, absque melle diutius cæteris vulgarib. syrūpis cōseruari possunt: ad hęc viribus longē superiores) singulorum ꝑ iiiij. extracti Rhabarbari, extracti sennæ ana ꝑ ij. ꝑ. essentia croci ꝑ j. ꝑ. olei myrrhæ ꝑ j. olei cariophyllor. & cinnamomi ana guttas viij. cremoris tartari in tenuissimū, atque adeo impalpabilem puluerē redacti quantū sufficit ad prædictarū omniū essentiarū reliquorūq; inter se mistorū proportionē, vt ex arte fiat massa pillularum. præstās est hęc medicina, & verū catholicū: iucūde admodum purgat, nullas perturbationes mouet, stomachūq; firmat ac roborat, ita vt tutò etiā delicatissimæ naturæ, ac debilissimi ventriculi tū hominibus tū mulierib. cuiusq; sexus, ac etatis exhiberi possit. Datur pilula venica, & sola, quā cū spiritu vitrioli genuino omniū purgatiū correctiuo malaxamus, aut ab ipso statim principio, dum paratur massa. Nolui eximiā harū pilularū præparationem particulariùs describere, cum & in promptu nobis sint semper in nostrum, & amicorum vsum,

vsum, & cum tēpus nūc nō sit eas preparan-
 di, & deniq; quod modus parandi eas, addi-
 scatur potius *autōrū*, & ppria inspectione,
 quā ex simplici & nuda descriptione, & si
 vel curiosior ea sit. Non leue quippe artifi-
 ciū est in depurgandis ritē succis per dige-
 stiones, decoctiones, separationesq; id quod
 solis tantum artificib. & re nō nomine talib.
 notū est, & manifestum. Cæteri qui hæc aut
 nesciunt, aut nō curant, idēque nescire ma-
 lunt, digni profectō sunt, qui nesciant atque
 ob id tales laudes in curationibus (verius di-
 xerim agrorū tractationibus) reportēt, qua-
 les plerōq; superciliosorū istorū reportāre,
 notiū est, quā vt à me hoc loco ironico lusu
 prædicetur. Nō vident nimirum, aut videre
 nolunt, in illa nobis proposita præparatione
 artē imitari naturā, quæ & ipsa in omnibus,
 quæ sub cælo sunt, quod crassum fœculentū,
 ingrātū, atq; inutile est propria, consuetāque
 digestionē separat. Sic vinū depuratū sapi-
 dius, sic panē fermētātū suauiorē, sic cætera
 omnia ritē digesta gratiora suauioraque esse
 vulgus nouit: & nos, qui medici esse, aut ha-
 beri volumus ista ignoremus, aut scientes
 negligamus?

Porro præparationis loco, iusculorum, ac iusculum
 apozematū vice, suadeo, vt singulo mane
 iusculum hauriat ex gallinarum, pullorum,
 cæterorūve volatiliū, aut etiam arietina

420 Ios. QUERC. CONSIL.

aut vitelina carne elicatum, quæ omnia far-
 ciri possunt capparibus, passulis Corinthia-
 eis: in quo incoxerint radices dentis canis,
 asparagi: Item herbæ acetosæ, pimpinellæ,
 boraginis, buglosi cū tâtullo hyslopi, & thy-
 mi: satis deniq; magna copia florum calêdu-
 le, qui omni ferè tēpore habētur recētes. Fu-
 giatur brassicæ, aut his similia herbarum ge-
 nera. Præterea amaræ, & nauseosum gustum
 creantes. Iusculo benè cocto, & carne cæte-
 risque ritè cōsumptis, colatisq; addēdus nos-
 ter cremor seu crystallus tartari, cuius de-
 scriptionem trademus in nostra pharmaco-
 pœa dogmaticorū restituta. Hunc cristallū
 elicim⁹ ex tartaro vini optimi per solā ebul-
 litionē, qui, quod cristalli cādorē, & lucidita-
 tē sortiatur, tali à nobis appellatur nomine.
 Gustu quidē est insipido, sed si drachmæ se-
 mis pōdere iusculo permisceatur, succum ei
 cōciliat acidū, atq; gratissimū. Excellens re-
 mediū ad purificandum vētriculū, ad expur-
 gādum hepar, lienem, mesenterium à cras-
 sis, terrestribus, & mucilaginosi: vel, ut ve-
 riūs loquar & exactiūs, à fœcibus tartareis,
 quæ ductibus obhærentes, viscera prædicta
 obstruunt, atq; offerciunt, adeoq; seminarja
 infinitorum propemodum morborum in-
 generant. Idem crystallum nostrum insigne
 diureticum est: nam vrinas festiuissimè pro-
 vocat, & dosi prædicta sumptum, ynā aut al-
 teram

Cristallū
 tartari.

in sedem, præter consuetam, benignè admodum excitat.

Eiusdem crystalli vice interdum prædicto iusculo ad maiore deterfionem addi possunt salia absynthij, artemisiæ, melissæ cetherach cum aquis propriis extracta, His salibus ritè paratis, communis salis loco condiri possunt iuscula. Ex quorum usu continuato, bonus & salutaris effectus digestionis & roborationis viscerum prædictorum, ipsiusque ad eò nutritionis indubiè consequetur. Sal itè extractum è cinerib. corticum arantiorum, aut citriorum cum aquis suis propriis ad eodè usus, eodèq; modo administratum mirificè confert. Nā & cachexias potèter diluit, & pica laborantes virgines in integrum restituit. Sed ac mēsisbus ciēdis nobilissimæ huic virgini plurimū p̄stabūt: maximè si eò, quo fluere, (licet imperfectè) solent tempore, aut paulò antè aliquot guttulæ essētia croci adiciatur: poterunt quinetiā in eodēmet usus hydromellitātū præparātia tū purgantia ex reb. cōueniētib. præparari, Hoc de præparātib. & purgātibus nostrū iudiciū esto. Deinceps ad roborātia specifica trāsēdū. Scimus ^{Roborā-} in usu cōmuni, nec sine profectu, esse tabel-^{sia} las, cōdita, opiatas, singula peculiari alicui visceri destinata: atq; ex puluerib. cordialibus, corallis, margaritis præparatis, rasura eboris & similib. itèq; ex cōfectionib. de hyacintho

DD iij

422 Ios. QUERC. CONSIL.

alkermes, trociscis dialacca, de eupatorio, de Alchekē. de rhabarb. ac reliquis eius generis, quib. vti dictū, nō infelici successu ad infarctū prædictorū viscerū liberādos, eadēq; roborāda artificiosè cōcinnatis formulis vulgò medici vtūtur. At cū cōstet nobis ægram hanc talia & eiusmodi planè abhorrere, alia deinceps ineūda est via, & ex gratissimis aliquid cōficiēdum, quod ei & morē gerat, & operā nostrā non ludat, sed multū etiā adiuuet. Quare sequentiū tabellarū, nullo nauiseo gustu præditarum vsum suadeo.

Tabellæ.

℞ essentiæ coralli, & margarit. ana ʒj. ambra grisea ʒj. limaturæ chalibis ritè paratæ ʒij. spodij ʒj. s. flor. sulphuris itidē legitimè, & ex arte paratorū ʒ s. salis baccarū iuniperi, absynthi & saluix ana ʒj. conf. alkermes ʒij. faccari ros. dissol. in aqua cinnam. q. l. vt fiat electuariū per tabellas pond. ʒj. extra ignem illinantur cū oleo anisi. Aut si istud aduersetur, alio quodam liquore, vel oleo ipsi grato, vt cinnamomi, fœniculi, aut aliqua simili. Capiet tabellā vnā singulo mane, quando aliis remediis ea die nō vtitur.

Tabellarum prædictarū loco sequenti aqua theriacali interdū vtetur: est. n. p̄stās specificū ad omnia supra posita symptomata: Roborat partes nobiles, cor præcipuè, quod cum assidua ferè palpitatione fatigetur, imprimis tali eget auxilio.

℞ rad.

Rad. angel. pæoniæ, cariophyllatæ, barbæ hirci, tormentillæ, petasites, visci querni an. ʒ ij. satali citr. ligni aloës an. ʒ β. feminis cardui benedicti, acetos. citri, & cort. eiusdē an. ʒ j. bacca. iunip. ʒ j. β. epithim. flor. calēd. anthos an. p. j. flor. viol. nymphæ borrag. bugl. cichor. ros. rub. ana p. j. β. vlmariæ m. j. macerētur in lib. iiij. hydromel. vel vini albi generosi per iiij. dies ad ignē bal. mar. calid. dein exprimantur fortiter. Huic expressioni adde theriac. Alex. ʒ iiij. croci ʒ j. cinnamomi cariophill. an. ʒ ij. spec. lætif. Gal. vel Gabriel. specier. diamarg. frigidi & diacorall. ana ʒ ij. f. macerentur denuo per duos trēve dies ad ignē bal. dein destillētur per cineres ad ficitatē. fiat aqua theriacalis. Ut p̄stātor, & efficacior. fiat hæc nostra aqua theriacalis, extrahēdus est sal ex fœcib. residētib. ea qua decet arte, atq; cū aqua p̄dicta cōmiscēdus. Dosis est cochleare argēteum, media tātum parte repletum. Eximia sic euadit hæc aqua, & mirifica ad omnia p̄libata symptomata, & ad omnes morbos, in quib. malignæ alicuius putrilaginis, aut venenatæ qualitatis vis, vel suspicio emicat, & quāuis ad omnes ferē alios affectus similes vsurpari possit: imprimis tamē cor respicit, & partes respiratori dicatas quēadmodum & caput atq; cerebrū. His itaque roboratio vniuersalis perfici potest.

Nūc speciatim partib. ad nutritionē faciē-

DD iiij

tib. prospiciendum. vinum nostrum chalibeatum istud egregiè præstabit. Tale etiã aduertonotericos etiã quosdã maximopere cõmendare ad obstructions & cachexias, scelicissimisque auspiciis, & nos quoque vtimur ad cachecticas, & pallidulas iuueculas restituendas. Sed debita opus est præparatione atque dispensatione. Nam temerè adeoque nimis cõfideter video ferri limaturã simplicẽ iniici, quã profectò crassa, dicã liberè, nõ medica, sed fabrilis est eius præparatio, quãque nõ possit, nõ multũ offendere vetriculum. Nihilominus tamẽ non desunt, qui & in tabellas cõcinnant, & opiatissimè immiscet & exhibet, idque aliquãdo cum felici successu. Longè nobilior est crocus noster martis debite parat⁹: aut quod plus etiã in hoc negotio potest, sal extract⁹ ex ferro. Tutius, conuenientius, felicissimè & in minori quãtitate talia exhibentur istis malis oppressis. Descriptio vini nostri chalibeati hæc est.

Vinũ chalıbeatum
Quercet.

Limaturæ chalibis cum sulphure præparatæ lb̄ß. rad. ering. filicis, valerianæ, serpent. maior. & corticis cappar. an. ʒj. rad. acori fantal. citr. an. ʒß. coral. rub. rasur. ebor. ana ʒvj. ceterach, chamæd. chamæpyt. ana m. j. flor. genist. anthos, epith. an. p. ij. cinnamomi macis carioph. an. ʒiij. vini albi vel hydromelitis. lb̄vj. macerentur per octiduum ad minimum extra ignẽ. Dein trãscolentur per manicã Hippocr. & dulcorentur saccharo, vt fiat

fiat vinum gustui gratum. Dosis ℥j. aut altera singulo matutino.

Mira istud vinum præstat in omnib. cachexiis, opilationibus hepatis, splenis, aliarumque œconomix nutritiux partium: citrinas, & menstrua, prædictaque membra mirificè roborat.

Præter vniuersalia prædicta roboratia, recurrendum etiã ad particularia, & topica remedia, cuiusmodi sunt cucuphæ, sacculi, scuta, epithemata, frontalia, cerebro & cordi roborando adhiberi solita. Horum omnium locovnica fomētatione vëtris inferioris, & vtriufque hypocōdrij, regionisque splenis, hepatis ac melēterij, ad infarctus dissoluēdos, liberandosq; , mucilaginosas impuritates eradicandas, q̄ ferè sunt reliquorum symptomatum feminaria. Vsus potissimum esse potest horis matutinis.

℞ cort. med. frax. & rad. ebuli ana ℥ iij. ^{Fomentatio.}
 corticis cappar. thamarisci ana ℥j. β. santali
 citrini, rad. cyperi, filicis, polip. querni, erin-
 gij ana ℥ ij. rad. brion. alth. ana ℥j. eupat. ce-
 ter. chamæd. chamæpyt. melis. menth. ab-
 finth, pont. ana m. j. abrotani, prassij albi, sā-
 buci ana m. β. sem. carth. contusi, baccar. iu-
 nip. ana ℥ ij. β. coriandr. ʒ vj. semin. alth. lini,
 cardui benedicti ana ℥j. β. epith. spicæ nard.
 rosar. rub. flor. genistæ. sambuc. chamæmel.
 ana p. ij. fiat omnium decoctio in aquæ cha-
 libeatę q. s. adde sub finē vini albi odori ℥ ij.

aceti ros. lb. β. cum filtris infusis & expressis
foucantur prædictæ partes manè.

Fomentatione peracta eadē ipsa hora ex-
hiberi pōt modò iusculū cū cremore nostro
tartari & sale absynthij modò vinū chalibea-
tū paulò antè descriptū. At sexto quoque die
suprà citatæ nostræ pilulæ erunt exhibendæ,
vel puluis diasennę nostrę descriptionis. His
pparationib. purgationib. & roborationib.
cū internis, tū externis satis longo tēpore
pcedēdum esse suadeo. Sed cōtinuato opus
fuerit vsu, vt mali cōtumacia industrię, ac ar-
tis natura adiuta, efficacius, atq; radicitus ex-
tirpetur. Interim perpetuò quoq; laudabili
illa sibi cōsuetā vict^o ratione vtetur. Hęc sūt
remedia ex vegetabilium familia deprōpta:
quib. nobilissimā nostrā ægra, quod maxi-
mopere suadem^o, vtī pōt ac debet, modo &
ratione dicta in suū bonū, hoc est, ad sanita-
tē, & corporis vigorē recuperādū, quod vni-
cè optamus, atq; vouemus. Quod si fortè
mali tāta sit cōtumacia, (quod nequiquā futu-
rum speramus) vt his artib. atq; remediis do-
mari, atque euinci nequaquā possit: nō ideò
prinus ad thermas aut aquas metallicas Ni-
uernēses, Leodicēses, aut alias similes vitrio-
litas, alteriŭsve qualitatis ablegandā nostrā
ægrā cēsuerim: (licet haud nos fugit hoc fie-
ri solitū in morborū deploratissimorum de-
clinationibus, vel curationib. imperfectis, &
qui

qui nullis mediis perfectè emendari potuerunt) sed potius ad eorundè metallorum artificiosam, atq; debitã p̄parationẽ recurrendum existimarim. In iis. n. vis, & d̄ip̄osis est specifica ad p̄fligãdos tales hostes, exturbãdãq; antè dicta symptomata: atq; omnib: & fingulis int̄tionib. curatiuis appropriari, ac cõmodariq; possunt. hæc genuina est veræ & legitimæ medicinæ *τελευασις*: hic ille Hercules tãtis mōstris superãdis sufficiẽs, denique, vt vno dicã verbo, hoc opus hic labor totius negocij. Quapropter inter purgãtia specifica metallica, aliãq; quæ à summis artis magistris adiuuẽta, multãq; experiẽtia comprobata sunt, magni facimus terrã sanctam, aquã aureã, & Panaceã, de quib. tum expertus ille medicus Martinus Rullãdus tum p̄stãtes alij medici mirifica p̄dicãt in suis scriptis. Quæ remedia cum nobis nota esse credamus, illustris genij, atq; ingenij nostrẽ p̄tietis gratia lubẽs ipsemet p̄parabo, aut fidelis ammanuensis ope parari curabo. Horum tamẽ remediorum descriptiones trademus in nostra Pharmacopœa spagyrica.

Nec minus tamen probantur nobis ^{Pilulæ benedictæ Quercetani.} pilulæ nostræ benedictæ, sic appellatę propter periucundam, & perbenignam, interim efficacissimã purgandi rationẽ: quarũ basis est Mercurius ex purioribus metallis elicitus, & in essentiam redactus: vel arcanũ tartari, & magisteriũ vitrioli simul iuncta atq; vni-

ta: eximias enim virtutes, & pari iucunditate atque efficacia purgantes obtinent: maximè ad extirpandas cachexias mitissimæ, si quæ alia vacuationis genera, & per ventrem, & per vrinas naturâ expurgâta, haud secus ac ab aliquib. aquis metallicis euenire videm^r. Ut non temerè à doctis atq; expertis medicis, diuturnis morbis fracti ad eas ablegentur. His, inquâ, nostris præparationibus, præ istis tamè facillè primas cõcesserim, artificio nempe in iis, si in qua re alia naturam superante. Tantòque magis quòd eas & nobiscum domi habere possimus, & omni tempore atque occasione ad vsum transferre.

Specifica
roborantia.

Roborans specificum ad prædicta cordis symptomata efficax est essentia auri, extracta cum oleo iuniperino: ad cerebri, robur oleû argenti cû oleo saluiæ elicitu: lac sulphuris p pulmonibus: aqua vitæ, essentia & tinctura corallorû, itémq; essentia, oleû & magisteriû perlarum: arcanû tartari, pro hepatis & partium naturalium corroboracione: deniq; ad dolores sedandos, spiritûsque reficiendos nostrum laudanû, quod ab insigni virtute Nepenthes appellamus. Hæc, inquâ, sola summa, verâ atque specifica sunt remedia, ad quæ nostrum erit refugiû, si antedictis votis atque intentioni nostræ superiora non satisfacient. Ad hæc dico, tanquam ad sacram ancoram, extremûmq; refugiû, quæ extrema dicimus, non violentia, aut agendi

importunitate, (cū his nihil sit, cordi atque adeo vitæ benignius atque familiarius) sed excellentia & potiendi facultate.

Et quoniā de Nepenthe seu laudano nostro mentio incidit (quod à laudabili effectu verè laudanum dico. Nepenthes verò à similitudine, quam habet cum Nepēthe Helenæ, qua omnes langores tollebat, ut est apud Homerū) medicinarū quotquot hætenus nouimus summa, & incomparabili: non pœnitebit, spero (quæ nostra est iuuandæ posteritatis voluntas) eius descriptionem hoc loco subiecisse. Et si verò iam ante viginti quinq; annos de eo aliquid dixerimus in libello nostro *In Aubertum*: volo tamen, ut specialius id nunc extet, ne frustra mirentur (quod faciūt multi) à tam exigua, & tã nullæ quâtitatis vnus grani piperis dosi, tam admirandos effectus, cuiusmodi sunt: omnes dolores atque lãgores mirificè, ac velut incantamento sedare citò, tutò, iucundè cõpescere hæmorrhagias, atque fluxiones nimias cuiuscūque generis: vegetare atq; roborare spiritus, inordinatè vagantes cõpescere, idq; sicut dictum, pari prõptitudine atque scelicitate. Et boni isti opij virib^o tribuūt, quod laudani nostri præcipuū ingrediens esse sibi imaginãtur. Sed imaginentur quantū volēt, modò sciãt nunc, aut discant, nullū in eo esse nec opiū, nec opij vim, quãuis opium debitè præparatum (ut soli nostri fideles norunt di-

Laudanū
seu Nepē-
thes Quercetani.

scipuli) nō omninō repudiemus: vt ideō temerē à multis habeatur suspectū, tātōq; inconsiderātius. quod cōstet vel medico semestri, illud haud infimū esse ingrediēs theriacæ, summā philonij basim, & aliorū plurimorū, nunc passim in officinis primas tenētū. Quin has potius nasutuli reprehendunt cōpositiones, q̄ eas opium nulla arte, nulla præparatione castigatū ingrediatur. Sed sapiunt quantum possunt, nō quātum volunt.

Præcipua
vis Nepē-
thes in
quo con-
sistat.

Nos verō & his modō dictis, sed aliter & magis ad ppositū præparatis vti nouimus. Pro certo tamen affirmamus, præcipuam vim narcoticā, quā Nepenthes nostra possidet, deprōptā esse ex vitrioli sulphure dulci, ex sulphure argēti, tinctura coralli, essentis croci & camphoræ. Nec desunt, scio, qui rideant, quod sulphur quoddā dicā narcoticū, cū hāc vim stupefactiuā immēsæ frigiditati tribuat omnes. Sulphur è cōtrā, quod rē putant oleaginosā, nihil minùs, quā talē virtutē obtinere posse. At nō vidēt tales, cū sint luscī, præter odorē ingratū, etiā maximā partē oleaginosā esse seminum papaueris, hiosciamī & cicute, imō nihil ferē esse aliud, quā oleū. Hic illorū certē odor, vel absq; substantiæ inspectione representat nobis substantiā quādā oleaginosā, atq; sulphurēā. Hāc festiuissimè, & manifestissimè inuenire docet ars destillatoria. Hæc & alia multa certis
& in-

& infallibilib. demōstrationib. publico scripto patefaciemus: vbi cōstabit vim narcoticā, seu stupefactiuā, longè alteri & contrariæ quoque qualitati, quā nudæ & soli frigiditati excelsiuz esse tribuēdam: cū nihil sit aqua simplici & elemē tali frigidius, quæ tamē nō stupefacit: nā sulphurea & vaporosa illa qualitate careat, cerebrū haud facilè occupet, & narcosi sepeliat. Ecquid hoc manifestiūs docet vino? quid promptiūs vapore croci? quid efficacius fumo carbonu, aliorūque plurimorum sulphurea & vaporosa qualitate scātētium? vtiq; ergo vim narcoticā calidā æquē statuēdā, ac impēsē frigidā (vt illi aiunt) putarim. Hæc quippe sola, atq; potissimum tales effectus pducere possūt, & solēt, quos narcoticis omnis schola medicorum tribuit. Sed vt redeamus tādē ad id, vnde digressi sumus, Nepenthes nostra, cuius spē fecimus ex sequētib. paratur. Nēpe: ex extracto radicū angelicæ, tormētillæ, Zedoariæ, cariophilatæ, peoniæ, visci quercini, parato cum aqua cinnamomi. Ex salib. cranij hominis, & cornū certū, extractis cū aqua destillationis tennellorum cornuum ceruorum: Itē ex extractis omnium aromatum, vulgari modo cōfectis: ex essentiis, cōfectionis de hyacinthio, Alchermes factis cum aqua theriacali: ex extractis myrrhæ & mumie cum aqua vite cōmuni ex sulphure dulci vitrioli, oleo auri, oleo argenti, oleo croci, oleo camphuræ: ex

Nepēthes
Quercetani
descri-
ptio.

tinctura coral. omnibus cum proprio menstruo expromptis, quæ vera & genuina sunt narcotica magni huius magisterij. Ex oleis ambre flauæ aut succini, nucis musc. Cario-phyll. cinnamomi, anisi, corticum citri, cõ-muni ratione extractis. His omnibus ritè & artificiosè, sicut decet, mixtis, addimus essentias perlarum, corallorũ. Cum vero bezoardico in puluerem redactõ, ea dosi ac proportione, vt iustam pilularum consistẽ-tiam acquirat: cui ab igne semotæ affundo essentiam ambre gryseæ atque musci. Ac parte quadam seorsim seruata, eam moschi essentiam non inficio, vt Nepenthes nostræ vsus mulierculis à matrice suffocatis, possit esse tutus ac laudabilis. Dosis tantæ nostræ medicinæ quàm exigua est, nec granum pi-peris magnitudine excedit, interim effectus reddens admirãdos, vt notum est tum huic nostræ nobilissimæ virgini multoties, tum infinitis aliis, qui viderunt, vel ipsimet experti sunt, quorum tot sunt in hodiernam vsque diem salubriter adhuc viuentes, vt in re nota glõriam aliquam quærere, aut pom-pam aucupari pigeat.

Varias laudani opiatìci præparaciones, eãsq; non vulgares docebimus in nostra Pharmacopœa dogmaticorum restituta.

FINIS